

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์
และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

Child Civic Society and their Analysis of Situation
and Development Interventions of Children in Nan Province

โดย ตำรวจ ผักผล และคณะ

ตุลาคม 2547

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์
และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนของจังหวัดน่าน

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. นายสำรวย ผัดผล	มูลนิธิอภัยเมื่อน่าน
2. นายถนัด ไบยา	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
3. นางเสน่ห์นุช วิเศษสุข	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 1
4. นางสาวประภารัตน์ สายวงศ์	โรงเรียนสตรีศรีน่าน
5. นางลักษณาพร ทศนาวลัย	กองทุนเพื่อเด็กและคนชราจังหวัดน่าน
6. นางสาวกัญญารัตน์ วงศ์ภูคา	โรงพยาบาลน่าน
7. นางศิริลักษณ์ ขจรศักดิ์พันธ์	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล
8. นางสาวระรินทิพย์ เพ็ชรเจริญ	สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด
9. นางจินตนา จันทร์ดี	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
10. นายทงศักดิ์ ธรรมะ	มูลนิธิอภัยเมื่อน่าน
11. นายจิรวุฒิ กำคำมูล	ชมรมอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน
12. นางสาวชาณิตา กิณนาธรรม	มูลนิธิอภัยเมื่อน่าน
13. นายสมศักดิ์ อินทะเสน	อาสาสมัครชมรมอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน
14. นางสาวบัวทอง จิณะหล้า	ชมรมอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน

ชุดโครงการ วิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์
และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยประเมินสถานการณ์การเด็กและเยาวชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน ได้รับทุนการสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อมุ่งหวังที่จะศึกษาสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน และสร้างเครือข่ายประชาคมด้านเด็ก ทีมวิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนและอาจารย์ที่ปรึกษา (ดร.สิทธิณัฐ ประพุทธนิตสาร, ผศ. อภิญา เวชชัย , ดร.อมรวิทย์ นาครทรรพ , รศ.คันสนีย์ อ่อนท้วม , คุณไททัศน์ ภัยพิสัย , คุณนครินทร์ ดำรงภคสกุล , คุณปิ่นทิพย์ ชะเอม , ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และอีกหลายท่าน) ที่ให้โอกาสและข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยมาโดยตลอด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากผู้บริหารต้นสังกัดของนักวิจัย ได้แก่ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน, โรงพยาบาลน่าน, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน, โรงเรียนน่านปัญญานุกูล, โรงเรียนสตรีศรีน่าน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1, กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา, มูลนิธิฮักเมืองน่าน จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรเครือข่ายประชาคมด้านเด็ก คณะครู/นักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน น้องๆ เยาวชนจากโรงเรียนสตรีศรีน่าน และโรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร พี่ๆ น้องๆ ผองเพื่อนร่วมอุดมการณ์ที่มีส่วนอย่างสำคัญในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม ประเมินผล และเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานด้านเด็ก

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากงานวิจัย และคุณงามความดีที่ได้ร่วมกันกระทำเพื่อแผ่นดินถิ่นเกิด คณะนักวิจัยขอมอบให้แก่กัลยาณมิตร และเด็กด้อยโอกาสทั้งหมด

ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน

กุมภาพันธ์ 2548

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยประเมินสถานการณ์การเด็กและเยาวชน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชน บทบาทของกลุ่ม/องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน และสร้างเครื่องประจักษ์ด้านเด็ก ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกันยายน 2546 – สิงหาคม 2547 (1 ปี) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1) การก่อรูปคณะทำงานวิจัย และการก่อตัวของกลไกประชาคมด้านเด็ก ได้เริ่มจากการชักชวน กัลยาณมิตรที่คุ้นเคยทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านเด็ก มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ใช้โจทย์การวิจัยและกลไกประชาคมเด็กไปร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการโดยใช้ฐานข้อมูลจากการวิจัย ทำให้มีพลังมากขึ้น เงื่อนไขสำคัญที่พบคือ “ตัวนักวิจัยและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก” มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาประชาคมด้านเด็ก

การจัดกลไกวิจัยประชาคมเด็กที่ใช้นักวิจัยเป็นฐาน ทำให้สามารถเข้าไปเก็บข้อมูลในหน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่หรือหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายการทำงานเดิมของตนเอง เป็นไปได้ด้วยความสะดวก และสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ อย่างก็ดีพบว่าหลายหน่วยงานยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และข้อมูลยังกระจัดกระจายอยู่ที่ตัวบุคคลผู้รับผิดชอบงานในหน่วยงานเป็นหลัก ขาดการใช้ข้อมูลร่วมกัน บางแห่งไม่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บ และการเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและผู้รับผิดชอบงานทำให้ข้อมูลกระจัดกระจายและสูญหายไปด้วย และการจัดเก็บข้อมูลแต่ละองค์กรก็ใช้ฐานที่แตกต่างกันทำให้ข้อมูลมีความทับซ้อนและแตกต่างกันไป

2) สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน พบว่า ในปี 2546 เด็กอายุ 0-5 ปี มีภาวะโภชนาการปกติเพียงร้อยละ 85.96 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของแผนฯ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ จำนวน 478 คน จากที่มีผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวน 632 คน, เด็กยากจน ในปีพ.ศ. 2545 ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดน่าน มีจำนวน 232 คน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน จำนวน 580 คน, เด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้ง ปีพ.ศ. 2545 ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดน่าน มีจำนวน 679 คน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านในปีพ.ศ. 2546 มีจำนวน 240 คน, เด็กที่เกิดจากมารดาระหว่างจำคุก ในปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากเรือนจำจังหวัดน่าน มีจำนวน 4 คน, เด็กพิการทางกาย ในปี พ.ศ. 2546 ข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า มีจำนวน 1,695 คน, สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน มีจำนวน 150 คน, เด็กพิการทางจิต ปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษ มีจำนวน 148 คน สำนักงานพัฒนาสังคมฯ มีจำนวน 6 คน, เด็กพิการทางการมองเห็น ปีพ.ศ.2546 ข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษ มีจำนวน 423 คน สำนักงานพัฒนาสังคมฯ มีจำนวน 45 คน, เด็กพร่องการได้ยินสื่อความหมาย ปีพ.ศ. 2546 ในโรงเรียนศึกษาพิเศษน่าน

มีจำนวน 89 คน ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีจำนวน 787 คน สำนักงานพัฒนาสังคมฯ มีจำนวน 138 คน, เด็กพร่องทางสติปัญญาและพัฒนาการ ปี พ.ศ. 2546 จากข้อมูลของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ มีจำนวน 249 คน สำนักงานพัฒนาสังคมฯ มีจำนวน 206 คน ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีจำนวน 580 คน, เด็กพัฒนาการบกพร่องหรือออทิสติก ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ปีพ.ศ. 2546 มีจำนวน 21 คน

เด็กถูกทำร้ายร่างกาย ปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน มีจำนวน 7 คน ข้อมูลเด็กถูกทำร้ายร่างกายที่เป็นคดี จากสถานีตำรวจภูธรจังหวัดน่าน มีจำนวน 63 คน เด็กชาวเขาถูกล่อลวงให้ไปบวชที่วัดสว่างภพจังหวัดปทุมธานี มีจำนวน 163 คน ขณะนี้ได้เดินทางกลับภูมิลำเนา 118 คน คงเหลือ 45 คน, เด็กถูกข่มขืน ถูกฉกฉวยลักพาตัว ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธร มีจำนวน 18 คน สำนักงานพัฒนาสังคมฯ มีจำนวน 31 คน, โรงพยาบาลน่าน มีจำนวน 16 คน, ข้อมูลศูนย์ขวัญน่าน พบว่าผู้เข้ารับการบำบัดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน

ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เก็บได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเฉพาะที่หน่วยงานนั้นๆ ได้ให้บริการช่วยเหลือ จึงไม่อาจเป็นตัวแทนของจังหวัดน่านทั้งหมดได้ แต่อย่างไรก็ตามจากศึกษาพบว่าข้อมูลเหล่านี้เป็นเพียงส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำมาให้เห็นเท่านั้น ยังมีข้อมูลเด็กด้อยโอกาส เด็กภาวะยากลำบากต่างๆ อีกจำนวนมากที่ไม่ได้เข้ามาสู่ระบบข้อมูลที่เป็นทางการ ทำให้ไม่ได้รับการดูแลส่งเสริมช่วยเหลือ เป็นสถานการณ์ช่วยเตือนว่าหากไม่มีการป้องกันแก้ไขปัญหายังรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นกว่านี้

3) การขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็ก ได้ใช้ทวิภาคีเป็นฐานเชื่อมต่อกับเครือข่ายองค์กร และสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ โดยทีมวิจัยได้นำข้อมูลการวิจัยไปเสนอในเวทีต่างๆ เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาร่วมกัน และช่วยกันขบคิดต่อและหาทางออกร่วมกัน ผลของการจัดเวทีทำให้เกิดเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กมากขึ้น ได้ประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งเกิดรูปธรรมของความร่วมมือในการทำงานด้านเด็กหลายเรื่อง ซึ่งการเคลื่อนไหวที่สำคัญได้แก่ เวทีแก๊งค์เด็ก, ศูนย์ประสานเด็กด้อยโอกาส, เวทีคลังสมองท้องถิ่นน่าน, เครือข่ายครอบครัวเข้มแข็ง, เวทีเด็กเก่งดีมีสุข, เวทีคลังขยายคลาปมกรณีเด็กวัดสว่างภพ, เวทีประชาคมด้านเด็ก รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการดำเนินงานตาม พรบ.คุ้มครองเด็กด้วย นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้พัฒนาศักยภาพเยาวชนในการศึกษาวิจัยพื้นที่ที่ดี/พื้นที่เสี่ยง โดยผ่านกระบวนการศึกษา การคิด และวิเคราะห์จากมุมมองของเด็กเอง

อย่างไรก็ตามกลไกการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กยังเป็นเพียงกลุ่มอาสาสมัครกลุ่มเล็กๆ ที่รวมตัวกัน ยังต้องอาศัยกระบวนการรื้อเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กอีกมากเพื่อให้การเคลื่อนไหวมีพลังมากขึ้นสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำหลัก : เด็กและเยาวชน, เด็กด้อยโอกาส, สถานการณ์ปัญหา, ประชาคม

Abstract

The project on Child Civic Society and their Analysis of Situation and Development Interventions of Children in Nan Province.

The purposes of the research were to study child and youth's problems, the roles of people or organizations that are concerned about child and youth, and to establish child civic Society networks. The Participatory Action Research (PAR) was taken to this research. It took 1 year for studying, September 2003 – August 2004. Quantitative statistics was used for analyzing data and content of the research. The results were as follows;

1. The initiation of the research team and Child Civic Society mechanism were established by persuading a group of people who took a role or worked for child civic society to share their experiences and work together. Research's questions, child mechanism and research data were the base for operating the process. The main condition for this research was *"The research team and their roles were very important for operating the research and developing child civic society"*.

The research team were the main base for child civic society management, and therefore they were able to collect data in their own offices or networks easily. Moreover they could collect specific data for the research.

However, it was found that the most of offices or organizations had not collected their data systematically. Their data were scattered, because they lack of using information technology for collecting data, they usually change their structures of organization or personnel, or the different methods of each organization for collecting their data were causes of different and overlapped data.

2. The Situations of Nan Child and Youth problems were collected from In-depth Studying and data collecting from organizations that work on Child and Youth, the study found that children, age 0-5 years old, have problems on nutrition children are effected from HIV, poor children, orphans, disabled children, children were lured, child abuse and children related with addictive drugs.

The most of the collected data about child and youth's problems were specific for each office or organization, so they could not be the representatives of all Nan Child and youth situation.

However, it was found that data of this research are only one part of all data. There are some data that are hidden, such as the data of poor children which were still informal information, therefore these children lacked of opportunity for supporting. These situations remain that if we do not try to protect and solve, these problems will be more violent and complicated.

3. The research team was the base for operating child civic society process, and connecting with other organization, networks including co-operate real situations or problems in the area to each other.

The research team had presented research data to public for discussing and solving problems. The results of the presentations had expanded more child civic society networks. All problems and the ways for developing were more outstanding. There are many child forums established among several groups, such as Child Gang forum, Co-coordinative center of less opportunity Children, Nan local brain storming forum, Strength family network, Keng Dee Mee Sook child forum, The forum for child problem solution: a case of Wat Swangphop, and Child Civic Society forum, including co-coordinating with the networks which work on Child Protection Bill.

Moreover the research team had developed the capacity of youth by study on the good and risk areas through the process of thinking and analyzing.

However, the mechanism of child civic society was still a small group of volunteers who had just co-coordinated. The process will be efficiency if there were more people who work for child networks in order to be able to protect and solve child and youth problems permanently.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข – ค
Abstract	ง - จ
สารบัญ	ฉ - ญ
สารบัญตาราง	ฎ - ฏ
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 กลไกการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชน	2
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 คำถามการวิจัย	3
1.5 รูปแบบการวิจัย	4
1.6 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ	4
1.7 นิยามศัพท์	4
1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.9 ผู้ใช้ผลงาน และการนำไปใช้	5
1.10 กรอบการวิจัย	6
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ความหมายของเด็กและสิทธิเด็ก	7
2.2 เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก	11
2.3 สถานการณ์เกี่ยวกับเด็กในภาวะยากลำบาก	14
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 การก่อเกิดกลไกประชาคมด้านเด็กและวิธีการศึกษาวิจัย

3.1 การก่อรูปคณะทำงานวิจัยและการก่อตัวของกลไกประชาคมด้านเด็ก

ก.การก่อรูปและการรวมตัว 23

ข.ผู้ร่วมก่อการ 24

ค.เครือข่ายของคณะทำงาน 24

3.2 กระบวนการทำงานของคณะทำงานประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน

ก.ภารกิจและความรับผิดชอบ 27

ข. การวางแผนในการเก็บข้อมูลสถานการณ์เด็ก 28

ค.ขั้นตอนการเก็บข้อมูล 30

ง.สิ่งที่พบจากกระบวนการเก็บข้อมูล 30

จ.การจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกระยะที่ 2 31

บทที่ 4 สถานการณ์เด็ก และเยาวชนในจังหวัดน่าน

4.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดน่าน

4.1.1 ข้อมูลการปกครองและองค์กรปกครอง 36

4.1.2 รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน 37

4.1.3 ข้อมูลประชากร 38

4.1.4 ข้อมูลสถานประกอบการและสภาพแรงงาน 42

4.1.5 ข้อมูลศาสนสถานและศูนย์อบรมพระพุทธศาสนา 45

4.1.6 ข้อมูลด้านสุขภาพของประชากร 47

4.1.7 ข้อมูลให้บริการด้านสาธารณสุข 50

4.2 ข้อมูลสิทธิเด็ก

4.2.1 ด้านการฝากครรภ์ 54

4.2.2 การติดเชื้อเอดส์ เด็กที่ได้รับผลกระทบ
และการดูแลช่วยเหลือ 55

4.2.3 ด้านการศึกษาเรียนรู้ 58

หน้า	
4.3 ข้อมูลเด็กภาวะยากลำบาก	
4.3.1 เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ด้อยโอกาส เด็กเป็นผู้กระทำ	
4.3.1.1 ภาวะยากลำบากด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ	65
4.3.1.2 ภาวะยากลำบากชนิดพิการและมีความบกพร่อง	73
4.3.1.3 ภาวะยากลำบากที่ตกเป็นเหยื่อ(เป็นผู้ถูกกระทำ)	77
4.3.2 เด็กที่มีปัญหาและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา(เด็กเป็นผู้กระทำ)	
4.3.2.1 เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ	81
4.3.2.2 ข้อมูลการทำแท้ง	82
4.3.2.3 เด็กที่มีปัญหายาเสพติด	84
4.3.2.4 เด็กกระทำความผิดในฐานความผิดต่าง ๆ	85
4.4 ข้อมูลกลุ่มองค์กรหน่วยงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน	90
บทที่ 5 สาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน	
การวิเคราะห์เชิงลึกถึงกระบวนการเกิดปัญหา	
5.1 ศูนย์ประสานงานเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	
5.1.1 เวทีประชาคมเรื่องเด็กด้อยโอกาส	99
5.1.2 ข้อมูลเด็กด้อยโอกาสศึกษาสงเคราะห์	102
5.1.3 กรณีศึกษาเด็กด้อยโอกาส	108
5.1.4 การสำรวจข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนจังหวัดน่าน	
5.1.4.1 จำนวนเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียน	117
5.1.4.2 เด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ ด้อยโอกาส ปี 2547	118
5.1.4.3 ปัญหาและความต้องการที่เด็กขอความช่วยเหลือ	121
5.2 การศึกษาเด็กชาวเขาถูกชักชวนไปบวชวัดสว่างภพ	
5.2.1 สว่างภพทำไม ? โรงงานสามเณรมัง วัดสว่างภพ ?	123
5.2.2 สภาพปัญหากรณีเด็กชาวเขาวัดสว่างภพ	123
5.2.3 บทเรียนกรณีเด็กมั่งน่านกับปัญหาวัดสว่างภพ	128

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
5.3 การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน	132
5.4 การศึกษาแก๊งค์เด็ก กิ่งอำเภอกุญเพียง	
5.4.1 เวทีประชาคมเรื่องการแก้ไขปัญหากิ่งค์เด็ก	139
5.4.2 กระบวนการสำรวจบ้านในการแก้ไขปัญหากิ่งค์เด็ก	145
5.5 การศึกษาพื้นที่ที่ดีในเขตเทศบาลเมืองน่าน	147
5.6 เวทีเด็กเก่งคมีสุข	153
 บทที่ 6 การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาคี	
6.1 ด้านการก่อรูปคณะทำงานวิจัย และการก่อตัว	
ของกลไกประชาคมด้านเด็ก	155
6.2 กระบวนการจัดเก็บข้อมูลสร้างเครือข่ายการทำงาน	156
6.3 การขับเคลื่อนตามประเด็นและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่	157
 บทที่ 7 สรุปบทเรียนและแนวทางในการดำเนินงานขั้นต่อไป	
7.1 ด้านระบบข้อมูล	
7.1.1 จุดอ่อนของระบบข้อมูล	163
7.1.2 จุดแข็งของระบบข้อมูล	164
7.2 การวิเคราะห์กลไกการทำงานของประชาคมคนทำงานด้านเด็ก	
จังหวัดน่าน	
7.2.1 จุดแข็งของกลไกประชาคมคนทำงานด้านเด็ก	165
7.2.2 จุดอ่อนของกลไกประชาคมคนทำงานด้านเด็ก	165
7.3 ข้อเสนอแนะการทำงาน	166
7.4 แผนงานที่จะดำเนินการต่อไปในปีที่ 2	167

(ญ)

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม	168
แหล่งข้อมูล	170
ภาคผนวก	171
ภาคผนวก ก รายชื่อคณะทำงานวิจัย	173
ภาคผนวก ข สรุปรายงานความก้าวหน้า	181
ภาคผนวก ค สรุปรายงานการเงิน	190
ภาคผนวก ง บทความสำหรับการเผยแพร่	192

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1. แสดงจำนวนเนื้อที่และองค์ประกอบปกครองจำแนกตามรายอำเภอ ปีพ.ศ.2545	37
ตารางที่ 2. แสดงจำนวนครัวเรือนจำแนกตามขนาดของรายได้ต่อปี จำแนกตามรายอำเภอ พ.ศ 2545	38
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุปี พ.ศ 2543 - 2545	39
ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2545	40
ตารางที่ 5 แสดงจำนวนหมู่บ้าน หลังคาเรือน ครอบครั้ว และประชากรชาวเขา ปี พ.ศ 2545	41
ตารางที่ 6 แสดงจำนวนจำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของลูกจ้าง ปี พ.ศ2545	43
ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนที่ขึ้นตามทะเบียน กฎหมายประกันสังคม ปี พ.ศ 2544 - 2546	44
ตารางที่ 8 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวจำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ2546	45
ตารางที่ 9 แสดงจำนวนศาสนสถานและพระภิกษุสามเณร จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2544	46
ตารางที่10 แสดงจำนวนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และศูนย์ศึกษาพุทธศาสนา ปี พ.ศ 2545	47
ตารางที่11 แสดงจำนวนการเกิด การตาย อัตราการเกิด อัตราการตาย และอัตราการเพิ่มของประชากร ปี พ.ศ 2539 - 2545	48
ตารางที่12 ตารางแสดงจำนวนเด็กตาย มารดาตาย และอัตราเด็กตาย และอัตรามารดาตาย ปี พ.ศ 2539 - 2545	49
ตารางที่13 แสดงจำนวนการตายและอัตราการตาย จำแนกตามกลุ่มสาเหตุที่สำคัญ 10 อันดับแรก ปี พ.ศ 2545	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่14 แสดงจำนวนสถานบริการประเภทต่าง ๆ	
จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2545	51
ตารางที่15 แสดงจำนวนการคลอด จำนวนการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์	
และร้อยละของการฝากครรภ์จำแนกตามโรงพยาบาล ปี พ.ศ 2546	52
ตารางที่16 แสดงร้อยละของการตรวจเลือดที่มีผลเป็นบวก	
จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ ปี พ.ศ 2542 - 2546	53
ตารางที่17 จำนวนผู้ติดเชื้อและการได้รับการดูแลช่วยเหลือ ปี พ.ศ 2546	55
ตารางที่18 แสดงจำนวนการติดเชื้อเอดส์ในหญิงมีครรภ์และทารก	
และการได้รับยาต้านไวรัส ปี พ.ศ 2546	56
ตารางที่19 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ และการช่วยเหลือ	
ให้นมแก่เด็กที่แม่ติดเชื้อเอดส์ปี พ.ศ 2546	57
ตารางที่20 แสดงจำนวนนักเรียนทั้งหมด และสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน	
นักเรียนต่อครู แยกตามระดับชั้น ปี พ.ศ 2545	58
ตารางที่21 แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียน	
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ปี พ.ศ2546	59
ตารางที่22 แสดงจำนวนสถานศึกษาแยกตามระดับชั้นที่เปิดสอน	
ในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1	60
ตารางที่23 แสดงภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน	
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต1ปี พ.ศ2546	60
ตารางที่24 แสดงจำนวนนักเรียนชั้น ป.6 ,ม.3 , ม.6 ที่ไม่ได้เรียนต่อ	
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ปี พ.ศ2546	61
ตารางที่25 แสดงจำนวนครู ผู้เรียนศูนย์การศึกษาชุมชน	
แยกตามระดับชั้นปี พ.ศ 2546	62
ตารางที่26 แสดงสาขาวิชาที่เรียนของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาชุมชนปี พ.ศ2546	63
ตารางที่27 แสดงจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็กปี พ.ศ 2546	64

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่28 แสดงภาวะโภชนาการเด็ก0-5 ปี จังหวัดน่านปีพ.ศ 2546	
แยกตามรายอำเภอ	66
ตารางที่29 แสดงจำนวนมารดาที่ติดเชื้อและจำนวนลูกที่คลอด	
จากมารดาที่ติดเชื้อ ปี พ.ศ 2544 -2546	67
ตารางที่30 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์	
จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2542 และ ปี พ.ศ2546	69
ตารางที่31 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์	
ของหน่วยงานต่าง ๆ จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2546	70
ตารางที่32 แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสประเภทยากจน	
จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ 2545 และปี พ.ศ 2546	71
ตารางที่33 แสดงจำนวนเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้ง ปี พ.ศ 2545 และปี พ.ศ2546	72
ตารางที่34 แสดงจำนวนเด็กที่เกิดจากแม่กระทำความผิดระหว่างจำคุก ปี พ.ศ2546	72
ตารางที่35 แสดงจำนวนผู้พิการปี พ.ศ 2545 และจำนวนเด็กพิการปี พ.ศ 2546	
จำแนกรายอำเภอ	73
ตารางที่36 แสดงจำนวนเด็กพิการทางจิต จำแนกรายอำเภอ ปี พ.ศ 2546	74
ตารางที่37 แสดงจำนวนเด็กพิการทางการมองเห็น จำแนกรายอำเภอ ปี พ.ศ2546	75
ตารางที่38 แสดงจำนวนเด็กที่พร่องการได้ยิน /สื่อความหมาย	
จำแนกรายอำเภอปี พ.ศ2546	76
ตารางที่39แสดงจำนวนเด็กพร่องทางสติปัญญาและจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการ	
บกพร่องปี พ.ศ 2546	77
ตารางที่40 แสดงจำนวนเด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ	
จำแนกตามพื้นที่รายอำเภอ	78
ตารางที่41 แสดงภูมิลำเนาและจำนวนเด็กชาวเขาถูกล่อลวงให้ไปบวช	79
ตารางที่42 แสดงจำนวนเด็กหญิงที่ถูกข่มขืน ลวนลาม จำแนกรายอำเภอปี พ.ศ2546	80

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่43 แสดงจำนวนเด็กหญิงที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ จำแนกรายอำเภอปี พ.ศ.2545 และปี พ.ศ.2546	82
ตารางที่44 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการอันเนื่องจากการทำแท้งในโรงพยาบาลน่าน จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2545 และปี พ.ศ.2546	83
ตารางที่45 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการอันเนื่องจากการทำแท้ง จำแนกตามข้อบ่งชี้ พ.ศ.2545-2546	84
ตารางที่46 แสดงจำนวนเด็กที่ติดยาเสพติดแยกตามแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำแนกรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2545	85
ตารางที่47 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำผิดข้อหาประมาท ดุหมั่น ทำลายทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ ลักขโมย จำแนกรายอำเภอ ปี พ.ศ.2546	86
ตารางที่48 แสดงจำนวนเด็กชายที่กระทำผิดข้อหาบุกรุก ทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกาย ปี พ.ศ. 2546	87
ตารางที่49 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน วัตถุระเบิด และฆ่า /พยายามฆ่า ปี พ.ศ.2546	88
ตารางที่50 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำผิดเสพยาเสพติด ความผิดทางเพศ พรากผู้เยาว์ ปี พ.ศ. 2546	89
ตารางที่51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	102
ตารางที่52 แสดงสถานภาพครอบครัวจำแนกตามประเภทเด็กตามเกณฑ์ ที่โรงเรียนรับเข้าศึกษา	107
ตารางที่53 แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านจำแนกตาม ปี พ.ศ.2547	117
ตารางที่54 สรุปผลการสำรวจเด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือ จากศูนย์เด็กด้อยโอกาส	120
ตารางที่55 แสดงปัญหาและความต้องการที่ขอความช่วยเหลือปี พ.ศ. 2547	121

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1. แสดงจำนวนประชากร ปี พ.ศ 2544-2545 จำแนกตามช่วงอายุ	39
แผนภูมิที่ 2. แสดงจำนวนประชากรชาติพันธุ์ ปี พ.ศ.2545	42
แผนภูมิที่ 3. แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตน	44
แผนภูมิที่ 4. แสดงอัตราการเกิด อัตราการตาย และอัตราการเพิ่มของประชากร ปี พ.ศ 2539 - 2545	48
แผนภูมิที่ 5. แสดงแนวโน้มร้อยละการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ที่มีผลเป็นบวก จำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ ปี พ.ศ2542 – 2546	53
แผนภูมิที่ 6. แสดงอัตราการฝากครรภ์แยกรายอำเภอปี พ.ศ2546	54
แผนภูมิที่ 7. แสดงร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าปกติ ตามรายอำเภอ	66
แผนภูมิที่ 8. แสดงแนวโน้มจำนวนการติดเชื้อเอดส์ของมารดา และลูกที่เกิดจากมารดาติดเชื้อเอดส์ ปี พ.ศ .2544-2546	68
แผนภูมิที่ 9. แสดงจำนวนและประเภทเด็กด้อยโอกาส ปี พ.ศ 2547	118
แผนภูมิที่ 10. แสดงจำนวนร้อยละเด็กจำแนกตามระดับชั้น	119
แผนภูมิที่ 11. แสดงปัญหาและความต้องการที่ขอความช่วยเหลือ ปี พ.ศ 2547	122

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญและเป็นขุมกำลังในอนาคตของประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้รับรองและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมาตรา 80 ไว้ว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน และในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 ได้เน้นหลักพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก 2) การกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก 3) สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม 4) สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิดเหล่านั้น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อน มีภาวะบีบคั้นและแก่งแย่งแข่งขันกันในกลุ่มชนและครอบครัวต่างๆ จนบางแห่งอ่อนแอและล่มสลายลง ช่องว่างระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กขยายวงกว้างมากขึ้น สร้างความขัดแย้งในด้านความเข้าใจและค่านิยมทางสังคมนานัปการ ท่ามกลางความสับสนและกับดักแห่งความเขยวุ่นใจมากมาย ทำให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มคนที่อ่อนแอ ไร้เดียงสา ประสบกับปัญหาและภาวะยากลำบากมากมาย ทั้งที่เป็นฝ่ายถูกกระทำและมีแรงหนุนเสริมให้กระทำ ปัญหาเหล่านั้นวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ปัญหา ยาเสพติด การติดเชื้อเอดส์และผลกระทบจากเอดส์ ถูกทารุณกรรม ขาดตัว ถูกทอดทิ้ง ถูกละเมิดทางเพศ แรงงานเด็ก ทะเลาะวิวาท เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์ที่แสดงถึงภาวะการแตกร้าวของครอบครัวและชาติศีลธรรมอย่างรุนแรงในสังคมจนยากที่จะเยียวยา

แม้ว่าปัญหาเด็กและเยาวชนจะเป็นที่ตระหนักดีของทุกฝ่าย มีทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรศาสนา เป็นจำนวนมากที่เข้าไปดูแลช่วยเหลือ เกื้อกูลเด็กและเยาวชนในภาวะยากลำบากเหล่านี้ แต่ปัญหาการขาดแคลนข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับเด็กกลุ่มนี้ทำให้การกำหนดมาตรการป้องกันและช่วยเหลือทำได้ยาก ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งเน้นการไล่ตามปัญหาและให้ความช่วยเหลือตามสภาพเท่านั้น ที่สำคัญพบว่าหน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ เหล่านี้ ยังอยู่ในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ขาดทิศทาง ขาดการประสานงานและเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานให้เป็นเอกภาพ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นลักษณะแก้ปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าการแก้ไขเชิงรุกและวางแผนระยะยาว ส่งผลให้ปัญหาเด็กและเยาวชนยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้นเกินกำลังที่จะให้ฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งดูแลเพียงลำพังต่อไป ทั้งนี้หากมีการเชื่อมโยงกันทั้งระบบข้อมูล การสื่อสารและความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนก็จะทำให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.2 กลไกการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน เป็นการรวมตัวของคนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนและคนที่สนใจอยากเข้ามาทำงานด้านเด็กและเยาวชน เนื่องจากปัญหาต่างๆ ในปัจจุบันสังคมกำลังประสบปัญหาต่างๆ มากมายและปัญหาเหล่านั้นก็มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กและเยาวชนอยู่ไม่น้อยทั้งในฐานะผู้ถูกกระทำ ชักชวนให้กระทำ หรือเฝ้าระวังกระทำเองก็ตาม เด็กและเยาวชนหลายๆ คนต้องกลายเป็นเหยื่อของสังคมหลากหลายรูปแบบ ที่สำคัญเด็กและเยาวชน ได้ถูกกีดกันออกไปจากกระบวนการทางสังคมต่างๆ เด็กจึงมักขาดกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม กลุ่มคนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนจึงมองเห็นว่าหากปล่อยให้ปัญหาเหล่านี้ยังคงเป็นไปตามสภาพที่เป็นอยู่ความรุนแรงของปัญหาเด็กและเยาวชนจะยิ่งทวีมากขึ้น

ดังนั้นคนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนจึงเกิดการรวมตัวกันมาคุยปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างหลากหลายมิติและพยายามเชื่อมโยงคนทำงานเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครจาก **มูลนิธิอภัยเมื่อน่าน** ที่ทำงานด้านพัฒนาเยาวชนอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ค้นพบว่ากลุ่มที่เข้าไปทำงานส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มเด็กดีเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่ได้เข้าถึงกลุ่มเด็กที่ได้รับผลกระทบทางสังคม ขณะที่**ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่านและโรงพยาบาลน่าน** ก็เริ่มจัดเวทีพูดคุยถึงเรื่องสิทธิเด็ก โดยการระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทำให้เริ่มรับรู้ปัญหาและพบเห็นกลไกอันตรายในการทำงานมากขึ้น และมีการเชื่อมต่อกับกรมการศึกษาด้านเด็ก สตรี และคนชรา ของวุฒิสภา ด้าน**สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านและเครือข่ายหน่วยบริการ** ซึ่งทำงานในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนก็พบกับปัญหาที่หลากหลายเช่น ปัญหาแม่ตาย ทารกตาย ปัญหาทุพโภชนาการ ปัญหาเด็กติดสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ ซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพที่ต้องดูแลแก้ไขที่เชื่อมโยงกับปัญหาสังคมต่างๆ **สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน (สำนักงานประชาสงเคราะห์เดิม)** ก็ดำเนินงานการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสังคม โดยเฉพาะเด็กในภาวะยากลำบากต่างๆ ด้าน**ฝ่ายการศึกษา** ก็มีการทำกิจกรรมปฏิรูปการเรียนรู้ การป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกในสถานศึกษา การเสริมสร้างทักษะชีวิต โดยเฉพาะ**โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน** ต้องดูแลเด็กได้รับผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเอดส์ ยาเสพติด ถูกทอดทิ้ง ล่วงละเมิดทางเพศ ทุจริตโศภณียาจน ฯลฯ **โรงเรียนศึกษาพิเศษ** ที่ดูแลเด็กพิการด้านต่างๆ **กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา** ที่ดูแลช่วยเหลือพัฒนาเด็กด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ

จากการทำงานที่ต่างฝ่ายต่างทำก็ทำให้คนทำงานจากหน่วยงานเหล่านี้เห็นว่าหากปล่อยสถานการณ์ปัญหาให้เป็นเช่นนี้ก็คงไม่ดีแน่ จึงเริ่มจับกลุ่มพูดคุยถึงปัญหาเด็กและเยาวชน และร่วมกันหาทางออกด้วยกัน โดยใช้กระบวนการวิจัย (โดยการหนุนเสริมของสกว.) เข้ามาเป็นกลไกทำให้เกิดการพูดคุยกันบ่อยขึ้น เพื่อกำหนดประเด็นและทิศทางการทำงานให้ชัดเจนขึ้นและมีการประสานการทำงานต่างๆ ในพื้นที่มากขึ้น จึงเกิดโครงการวิจัยปัญหาเด็กและเยาวชนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านขึ้นมาโดยมุ่งหวังว่ากลุ่มแกนหลักๆ จะขับเคลื่อนและเชื่อมโยงเอากลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมกันทำงานด้านเด็กและเยาวชนมากขึ้น มีระบบข้อมูลที่ดี สามารถสร้างกลไกประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนที่ยั่งยืน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนต่อไป

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน ในลักษณะของประชาคมคนทำงานด้านเด็ก
4. เพื่อกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน อาศัยฐานข้อมูลโดยองค์กร

1.4 คำถามการวิจัย

1. สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร ? มีปัญหาอะไรที่รุนแรง ? ในกลุ่มใด ? และแนวโน้มของปัญหาจะเป็นอย่างไร ?
 - สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในแต่ละมิติ คือ เพศ อายุ เด็กในระบบ/นอกระบบ มีสถานการณ์ปัญหาแตกต่างกันหรือไม่ ? อย่างไร ?
 - สาเหตุของปัญหาเกิดจากอะไร ?
 - ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิที่มีอยู่ในปัจจุบันของหน่วยงานภาครัฐ/องค์กรพัฒนาเอกชนมีอะไรบ้าง ? สามารถอธิบายสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวได้หรือไม่ ? ถ้าอธิบายไม่ได้มีข้อมูลอะไรบ้าง ? ที่ต้องเก็บรวบรวมเพิ่มเติม
2. กลุ่มองค์กร หน่วยงาน ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมีบทบาทอย่างไร ? มีกลไกการทำงานอย่างไร ? มีการประสานเชื่อมโยงกับกลุ่ม องค์กร หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งใน และนอกจังหวัดหรือไม่ ? อย่างไร ? มีปัญหาอุปสรรคในการทำงานอย่างไร ?

-หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน หรือองค์กรต่างๆ ที่ทำงานแก้ไข

ปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านมีอะไรบ้าง ? มีรายละเอียดในการติดต่ออย่างไร ?

-หน่วยงาน/องค์กรดังกล่าวมีกลไกการทำงานมียุทธศาสตร์/กิจกรรมในการทำงานที่เป็นศักยภาพหรือเป็นจุดแข็งอย่างไร ?

- การดำเนินของหน่วยงาน/องค์กรดังกล่าวเกิดผลอย่างไรบ้าง ? มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ?

3. จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในลักษณะของประชาคมคนทำงานด้านเด็กได้อย่างไร ? จะสร้างกลไกความร่วมมืออย่างยั่งยืนได้อย่างไร ? จะประสานงานแบ่งบทบาทหน้าที่เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมหนุนช่วยกันได้อย่างไร ?

1.5 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

1.6 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

1. กลุ่มองค์กร หน่วยงาน ที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
2. กลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดน่าน

1.7 นิยามศัพท์

ประชาคมด้านเด็ก หมายถึง การที่กลุ่มคนต่างๆ อย่างหลากหลาย ที่มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม มีวัตถุประสงค์ อุดมคติร่วมกัน ได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงสิทธิ หน้าที่ และปัญหาของตนเอง ของชุมชน มีการติดต่อสื่อสารกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชน

เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์ (หรืออายุ 0-25 ปี)

เด็กในภาวะยากลำบาก (Children in Expecially Difficult circumstances) หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เกิดความตระหนักร่วมมือในการทำงานแก้ไขปัญหาในกลุ่มคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน ที่มาจากทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเป็นบูรณาการ โดยมีกิจกรรมการวิจัยด้านข้อมูลเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดประชาคมที่เข้มแข็ง

2. ได้ข้อมูลทำเนียบหน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
3. ได้ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน / ฐานข้อมูลเด็กด้านต่าง ๆ
4. ข้อมูลกลุ่มองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
5. บทสังเคราะห์ภาพรวมปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
6. เกิดการขับเคลื่อนโครงการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน
7. เกิดเครือข่ายประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านที่เข้มแข็ง
8. เกิดแผนงาน แนวทางในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนร่วมกันอย่างยั่งยืนเป็นระบบต่อไป

9. เกิดการขับเคลื่อนผลักดันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน อย่างเป็นระบบรวมทั้งเกิดการผลักดันในระดับนโยบายของจังหวัดด้วย

1.9 ผู้ใช้ผลงาน และการนำไปใช้

1. หน่วยงาน กลุ่ม องค์กร มีข้อมูลสถานการณ์ปัญหาและเครือข่ายภาคีความร่วมมือที่จะประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กันได้
2. เกิดเครือข่ายและกลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ

1.10 กรอบการวิจัย

[illegible]

- แนวทางการแก้ไขและการป้องกันปัญหาเด็ก

กระบวนการสนับสนุนทาง
วิชาการภายนอก

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาผลงานทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชนว่าด้วยเรื่องสิทธิเด็ก เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก องค์การเครือข่ายประชาคมที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. ความหมายของเด็กและสิทธิเด็ก
2. เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก
3. สถานการณ์เกี่ยวกับเด็กในภาวะยากลำบาก
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของเด็กและสิทธิเด็ก

2.1.1 ความหมายเด็กและเยาวชน

เด็ก (Children) หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ (พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 และตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส (ความหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546)

เด็กตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์ และบรรลุนิติภาวะ เมื่อมีอายุสิบปีบริบูรณ์” อย่างไรก็ดี บุคคลอาจจะพ้นจากการเป็นผู้เยาว์ได้ หากทำการสมรสก่อนอายุสิบปี กล่าวคือ เมื่อมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ หรือตามอายุที่ศาลอนุญาตให้ทำการสมรสได้ก่อน

เด็กตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 บัญญัติว่า “เด็กอายุกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ”

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้นิยามเด็กในเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า “เด็ก คือ สมบัติอันล้ำค่าของชาติ ดังนั้น เราผู้เป็นส่วนหนึ่งที่อาศัยอยู่ใต้ร่มเงาของสังคมเดียวกัน ควรตระหนักถึงความรับผิดชอบในการเป็นผู้ดูแลและรักษาสมบัติอันล้ำค่านี้ให้มีความงดงามและทรงคุณค่าอยู่ตลอดไป”

เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุไม่เกินยี่สิบห้าปี (ความหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2521)

เด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์ (หรืออายุ 0-25 ปี)

2.1.2 สิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยเด็กมี ผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 หลักการที่ประกาศในกฎบัตรสหประชาชาติคือ การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยครอบครัวในฐานะเป็นกลุ่มพื้นฐานของสังคมและเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติสำหรับการเจริญเติบโตและการอยู่ดีกินดีของสมาชิกทุกคนโดยเฉพาะเด็ก ควรจะได้รับการคุ้มครองและการช่วยเหลือที่จำเป็น เพื่อที่จะความสามารถมีความรับผิดชอบในชุมชนของตนได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพได้อย่างกลมกลืนและเต็มที่ เด็กควรเติบโตในสิ่งแวดล้อมของครอบครัว ในบรรยากาศแห่งความผาสุก ความรัก และความเข้าใจ

อนุสัญญาว่าด้วยเด็ก มีสาระสำคัญ ประกอบด้วยบทบัญญัติ 54 ข้อ ได้แก่เรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กโดยตรง ซึ่งเน้นหลักพื้นฐาน 4 ประการ และแนวทางในการตีความอนุสัญญาทั้งฉบับ ได้แก่

- 1 . การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดย ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิด หรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองทางกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กมีโอกาสที่เท่าเทียมกัน
2. การกระทำหรือการดำเนินการทั้งหลายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก
3. สิทธิในการมีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม
4. สิทธิในการแสดงความคิดเห็นของเด็ก และการให้ความสำคัญกับความคิด เหล่านั้น

กฎหมายที่เกี่ยวข้องและคุ้มครองสิทธิเด็ก

ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเด็ก ไว้ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติไว้ในหมวด แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 80 ว่า รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน

2. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20)

พ.ศ.2542

เป็นกฎหมายว่าด้วยกระบวนการถามปากคำและสืบพยานสำหรับเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี การแก้ไขวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีในการร้องทุกข์ การสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง และการพิจารณา กฎหมายกำหนดให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมด้วย ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไป หรือในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึงสามปีและ ผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กร้องขอ หรือในคดีทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหาย หรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นส่วนสดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถาม ปากค่านั้นด้วย

ใน มาตรา 133 ตรี ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้เด็กอายุ ไม่เกินสิบแปดปี ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยานซึ่งตัวผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มี การชี้ตัวผู้ต้องหา ในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหาย หรือพยาน การชี้ตัวผู้ต้องหา ดังกล่าวให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็ก ร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้เพิ่มโทษของการกระทำต่อเด็กไว้ใน มาตรา 8 ว่า ผู้ใดกระทำความผิดหรือกระทำการอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ ของตนเอง หรือผู้อื่นแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีในสถานการค้า ประเวณี โดยบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงสามปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำแก่เด็กอายุไม่เกิน สิบห้าปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึง หนึ่งแสนสองหมื่นบาท

มาตรา 9 ผู้ใดเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปซึ่งบุคคลใด เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีแม้บุคคลนั้นจะยินยอมก็ตาม และไม่ว่า การกระทำความผิดอื่นประกอบเป็นความผิดนั้นจะได้กระทำความผิดในหรือนอก ราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่บุคคลอายุ กว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปี ถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำแก่เด็กอายุ ยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำ

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับ ตั้งแต่สองแสนบาทถึงสี่แสนบาท

4. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

เป็นกฎหมายที่กำหนดขั้นตอนและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติต่อเด็กให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เหตุผลที่ตรา พ.ร.บ.นี้เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะ เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

ในมาตรา 25 กำหนดให้ผู้ปกครองต้องไม่ทำการ ทอดทิ้ง ละทิ้งเด็ก จงใจหรือละเลยไม่ทำให้สิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและสุขภาพอนามัย ปฏิบัติในการขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการเด็ก

มาตรา 32 เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์ ได้แก่

- 1) เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- 2) เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง
- 3) เด็กที่ผู้ปกครองไม่อุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุใดๆ
- 4) เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสม อันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจเด็ก

5) เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือ หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

6) เด็กพิการ

7) เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก

8) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์

มาตรา 40 เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพได้แก่

1) เด็กที่ถูกทารุณกรรม

2) เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด

3) เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

5. บันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง

ขณะนี้กระแสดความตื่นตัวในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ทุกรูปแบบ เนื่องจากปัญหาความรุนแรง องค์การอาชญากรรมข้ามชาติใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งแสวงหาประโยชน์จากการค้าเด็กและมนุษย์ ประเทศไทยจึงตกอยู่ใน 3 สถานะ คือ สถานะประเทศต้นทาง คือ ประเทศที่มีการส่งเด็กและหญิงไปค้าประเวณีในต่างประเทศ สถานะประเทศทางผ่านคือ เป็นผู้รับเด็กและหญิงจากประเทศอื่นและผ่านไปประเทศอื่น สถานะประเทศปลายทางคือนำเด็กและหญิงมาค้าบริการทางเพศ

ในประเทศ รวมทั้งการใช้แรงงานโดยกคจี้ทารุณ บังคับขู่เข็ญ ประเทศไทยและองค์กร หน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลง เรื่องแนวปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2546 และบันทึกข้อตกลงเรื่อง การดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีการค้าเด็กและหญิง (MOU)

2.2 เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก

เด็กด้อยโอกาส (Disadvantage children หรือ Under privileged children) เป็นเด็กในกลุ่มเด็ก ภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstances) คือประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติและองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ 2534)

จากรายงานการประชุมปฏิบัติการเรื่องเด็กในภาวะยากลำบากของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติและยูนิเซฟเมื่อวันที่ 20-21 ธันวาคม 2533 ได้ให้คำจำกัดความของเด็กในภาวะยากลำบาก ว่า เด็กในภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstances) หมายถึงกลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยมีการจำแนกเด็กในภาวะยากลำบากออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. เด็กถูกละเมิดสิทธิ เป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสในการพัฒนา และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป รวมทั้งถูกระทำการในลักษณะของการละเมิดสิทธิที่เด็กควรพึงได้รับอีกด้วย โดยแบ่งเป็น

- 1.1 เด็กถูกทารุณ หมายถึง เด็กที่ถูกกระทำอันตรายหรือคุกคามต่อสุขภาพหรือ สวัสดิภาพ โดยบุคคลอื่น ด้วยการทำให้บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจ ด้วยการกระทำทารุณทางเพศ
- 1.2 แรงงานเด็กหมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนในการทำงานหรือไม่ก็ตาม ในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิตพาณิชยกรรมและบริการ และงานขนส่ง
- 1.3 โสเภณีเด็ก หมายถึง เด็กทั้งหญิงและชายที่มีอายุ 15 ปี และต่ำกว่า ซึ่งประกอบอาชีพหารายได้จากการให้บริการทางเพศ

- 1.4 เด็กถูกข่มขืน หมายถึง เด็กอายุ 15 ปี และต่ำกว่าที่ถูกกระทำอาชญากรรมที่กระตุ้นพฤติกรรมทางเพศ หรือมีแนวโน้มไปในเรื่องเพศ ซึ่งผู้กระทำนั้น กระทำอย่างบังคับ มีแนวโน้มเชื่อต่อเด็ก เพื่อจะให้เด็กตอบสนองความต้องการทางเพศของตน โดยเด็กนั้นไม่ยินยอม

2. เด็กถูกปล่อยปละละเลย อันเป็นเด็กกลุ่มที่เสียเปรียบและขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาตามวัย ตลอดจนเป็นกลุ่มเด็กที่สังคมมักไม่ค่อยให้ความสนใจ หรือเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร โดยแบ่งที่เป็น

- 2.1 เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนมาก
- 2.2 เด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้า
- 2.3 เด็กเร่ร่อน
- 2.4 เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง
- 2.5 เด็กในสลัม
- 2.6 เด็กชนกลุ่มน้อย

3. เด็กประพฤติตนไม่สมควร ทั้งนี้ เนื่องจากลักษณะของตัวเด็ก สภาพปัญหาทางครอบครัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของสังคมเมือง ซึ่งมีส่วนทำให้เด็กเหล่านี้มีการกระทำหรือความประพฤติที่ไม่ถูกต้อง หรือเบี่ยงเบนจากหลักเกณฑ์ของสังคม และอาจส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาทางสังคมได้ในที่สุด ประกอบด้วย

- 3.1 เด็กติดยาเสพติดและสารระเหย
- 3.2 เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมย์
- 3.3 เด็กตั้งครรภ์นอกสมรส

4. เด็กพิการทางกายและสติปัญญา ได้แก่

- 4.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
- 4.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5. เด็กด้อยโอกาสในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก หมายถึง เด็กและเยาวชนที่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ กระทำผิดพลาดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือถูกบงการเบี่ยงหลังจากผู้ใหญ่ หรือเด็กที่มีอิทธิพลเหนือกว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ถูกส่งตัวไปชำระคดีความที่ศาลคดีเด็ก เยาวชน และครอบครัว ยกเว้นผู้ที่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส เมื่อผู้พิพากษาพิจารณาคดีความให้ใช้มาตรการแก้ไข บำบัด

และสงเคราะห์ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ส่งตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในจังหวัดหรือ
เขตที่ผู้พิพากษากำหนด

ปัจจัยอิทธิพลต่อการเกิดปัญหาเด็กด้อยโอกาส

สาเหตุของการเกิดปัญหาเด็กด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยทางโครงสร้างหลายๆ ปัจจัย ได้แก่

1. **อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ** จากสังคมที่พึ่งพาเกษตรกรรม มาสู่การปรับตัวเข้าสู่การพึ่งพาอุตสาหกรรมโดยอิงอาศัยกับโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจโลก หรือเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจของประเทศอื่นที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมานาน โดยลักษณะของการปรับตัวเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ส่งผลให้ประชากรมีการปรับตัวการดำเนินชีวิตเกิดการอพยพแรงงานจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรมและงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เด็กถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่

2. **อิทธิพลจากปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้** อันเนื่องมาจากผลของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ ถึงแม้ว่าประเทศโดยภาพรวมจะมีการพัฒนาเข้าสู่อุตสาหกรรมได้ค่อนข้างสูง แต่หากมองในเชิงความเป็นธรรมด้านการกระจายรายได้แล้วยังถือว่ามีความเหลื่อมล้ำกันอย่างมาก เกิดความแตกต่างระหว่างคนร่ำรวยและคนยากจนอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมมันเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเด็กในครอบครัวยากจน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาตามวัยในทุกด้าน และผลักดันให้เด็กต้องตกอยู่ในสภาพที่ด้อยโอกาสทางสังคม กลายเป็นเด็กถูกทอดทิ้ง เด็กขอทาน โสเภณีเด็ก

3. **อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและโครงสร้างครอบครัว** การที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการลดอัตราการเพิ่มของประชากร ทำให้ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ ขณะที่ประชากรวัยหนุ่มสาว วัยกลางคน และวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และขณะเดียวกันโครงสร้างของครอบครัวก็มีขนาดเล็กลง อันเป็นผลจากการมีลูกน้อยลงทำให้เกิดครอบครัวเดี่ยวหลายลักษณะ เช่น ในเมืองมีครอบครัวเดี่ยวที่พ่อแม่ เป็นหัวหน้าครอบครัวเพียงคนเดียว ในขณะที่ชนบทหัวหน้าครอบครัวอพยพไปทำงานในเมืองหรือครัวเรือนมีผู้หญิงอยู่คนเดียวมากขึ้น ทำให้หัวหน้าครอบครัวไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูอบรมบุตรและสร้างความอบอุ่นให้ครอบครัวที่เพียงพอ สภาพสังคมสมัยใหม่ภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตต่างก็ส่งผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวมีแนวโน้มที่อ่อนแอและแตกแยกมากยิ่งขึ้น

ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กโดยตรง เด็กจะขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่งและรู้สึกเบื่อหน่าย จึงเป็นแรงผลักดันให้เด็กหนีออกจากบ้านและประพฤติตัวไม่เหมาะสมหรือเบี่ยงเบน

จากหลักเกณฑ์ของสังคม และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมโดยในที่สุด เช่น การมั่วสุมในสถานบริการ สถานเริงรมย์ การติดยาเสพติด สวรรค์เหี้ย การกระทำผิดกฎหมาย และตกเป็นเครื่องมือของมิจฉาชีพ

4. **อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม ค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิต** การเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมชนบทเป็นสังคมเมืองที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ลักษณะต่าง ๆ มากขึ้น ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ตลอดจนวิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรมที่ดำรงของคนและสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยสังคมสมัยใหม่ได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาในเชิงวัตถุเป็นหลัก ทำให้คนต้องดิ้นรนแข่งขันกัน ซึ่งทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูก

ในขณะเดียวกันการที่สังคมได้พัฒนาตนเองแบบเปิด ทำให้รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาอย่างรวดเร็ว โดยยังขาดกลไกทางสังคมที่ทำหน้าที่ควบคุมและเฝ้าระวัง กลั่นกรองและให้ความรู้แก่เด็ก สามารถเปรียบเทียบถึงผลดี ผลเสียของวัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสังคมไทยปัจจุบันได้กำหนดให้สื่อสังคมแห่งข้อมูลข่าวสารซึ่งสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลในการส่งเสริมทัศนคติให้แก่เด็ก เช่น โฆษณาสินค้าฟุ่มเฟือย การสร้างค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบการบริโภคและการเสนอภาพหรือข่าวสารที่แสดงถึงความรุนแรง

ปัจจัยด้านต่าง ๆ ล้วนเป็นอิทธิพลด้านลบต่อการปลูกฝังจริยธรรมทัศนคติและค่านิยมที่ดีงามให้แก่เด็กได้

2.3 สถานการณ์เกี่ยวกับเด็กในภาวะยากลำบาก

จากรายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่อง “เด็กเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการวิจัย” โดย พ.ญ.จันทร์เพ็ญ ฐประภาวรรณและคณะ, 2541. ได้นำเสนอข้อมูลของเด็กในสภาวะยากลำบาก ซึ่งสำรวจโดยกรมประชาสงเคราะห์ในช่วงกลางปี 2538. ได้มีการประมาณการว่ามีเด็กที่อายุระหว่าง 0 – 14 ปี และอยู่ในสภาวะยากลำบากต่าง ๆ กันดังนี้

1. เด็กประมาณ 6,000,000 คน อยู่ในครอบครัวยากจน
2. เด็กประมาณ 100,000 คน เป็นเด็กถูกทอดทิ้ง
3. เด็กประมาณ 350,000 คน เป็นเด็กกำพร้า
4. เด็กประมาณ 370,000 คน เป็นเด็กเร่ร่อนขอทาน
5. เด็กประมาณ 400,000 คน เป็นเด็กพิการทางกายและหรือทางจิต
6. เด็กประมาณ 200,000 คน เป็นเด็กชนกลุ่มน้อย

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลด้านการวิจัยเกี่ยวกับเด็กในสภาวะยากลำบากบางประเภทที่มีการประมาณการตัวเลขเด็กในสภาวะยากลำบากไว้ดังนี้

- เด็กและเยาวชนที่ถูกทารุณ เป็นเหยื่อความขัดแย้งในครอบครัวและสังคม เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือร้อยละ 60 ถูกพบติในบ้าน เท่าที่พบเด็กถูกทารุณอายุน้อยที่สุด 24 วัน ผู้กระทำทารุณในครอบครัวมักจะเคยพบเห็น และยอมรับการกระทำทารุณของผู้ในส่วนเด็กที่ถูกกระทำทารุณทางเพศ มีแนวโน้มของอายุน้อยลง และผู้กระทำก็มีอายุน้อยลงด้วย แต่ยังมีกรณีไม่ช่วยเหลือจากสังคม เมื่อพบเห็นเด็กถูกกระทำทารุณอยู่

- เด็กถูกทอดทิ้ง ในประเทศไทยประมาณวันละ 5 คน โดยเฉพาะเด็กติดเชื้อเอชไอวีมีแนวโน้มถูกทอดทิ้งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้งหลังคลอด เด็กที่ถูกทอดทิ้งจำนวน 4 ใน 5 คนเกิดจากแม่อายุน้อย แม่ตั้งครรภ์นอกสมรส และต้องเลี้ยงลูกตามลำพัง เด็กถูกทอดทิ้งมักจะมีพัฒนาการล่าช้ากว่าวัย

- เด็กเร่ร่อนนั้นมีทั้งที่เร่ร่อนตามครอบครัวมาหางานทำในเมือง หรือเร่ร่อนโดยลำพัง เด็กกรณีนี้มีจำนวนเท่าไรไม่แน่ชัด เฉพาะในเมืองใหญ่อาจมีเป็นหมื่นคน เป็นชายมากกว่าหญิง เด็กเร่ร่อนจำนวน 1 ใน 6 คนจะเร่ร่อนถาวรเป็นขอทาน กินอยู่หลับนอนตามใต้สะพาน ตลาดและวัด ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือ สาเหตุที่เร่ร่อนนั้นเพราะหนีออกจากบ้าน เพื่อนชวนมาเที่ยว พลัดหลง ขอด่านหรือขายของตามสี่แยก ทั้งที่ทำงานด้วยตนเองหรือเป็นเครื่องมือให้พ่อแม่

- เด็กถูกรกรรกรก่อสร้างมีจำนวนเท่าไรไม่ทราบชัด ส่วนใหญ่ขาดโอกาสทุกด้าน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาแล้วมักไม่ได้เรียนต่อ เมื่อยังเล็กอาจได้อยู่กับพ่อแม่ในบริเวณที่ก่อสร้าง เมื่อโตพอช่วยเหลือตนเองได้ ก็มักถูกส่งกลับไปอยู่กับปู่ย่าตายาย เด็กถูกรกรรกรก่อสร้างมักได้รับบาดเจ็บเนื่องจากตะปุด่า ไม้ตกใส่ ถูกเหล็กทับ ค้อนทุบมือ แก้วบาด ฯลฯ และมักจะเรียนรู้เรื่องเพศตั้งแต่อายุน้อย

- เด็กในชุมชนแออัด เฉพาะในกรุงเทพฯ มีเกือบ 8 หมื่นคน มักมีปัญหาสุขภาพ ขาดอาหาร เป็นโรคผิวหนัง สกปรกอมแมม ทารก 7 ใน 10 คนที่อยู่ในชุมชนแออัดไม่ได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์

- เด็กพิการ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบเด็กและเยาวชนอายุ 0 – 19 ปี มีความพิการจำนวน 2.8 แสนคน เป็นกลุ่มที่พิการแขนขามากที่สุด ซึ่งหากได้รับการแก้ไขก็จะกลับมาเป็นปกติได้ เด็กพิการยังขาดโอกาสการศึกษาที่เท่าเทียม เพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่เข้าเตรียมความพร้อมในช่วงปฐมวัย ซึ่งต่ำกว่าเด็กปกติถึง 15 เท่า

- เด็กติดเชื้อเอชไอวี ประมาณว่ามีเด็กติดเชื้อจากแม่ในปัจจุบันประมาณ 6 หมื่นคน ทั้งยังจะต้องกำพร้าเนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตจากโรคเอดส์อีกเป็นแสนคน คาดว่าถึงปี พ.ศ.2548 จะมีเด็กติดเชื้อเอดส์ประมาณ 2 แสนกว่าคน หรือประมาณปีละ 5-8 พันคน นอกจากนี้ ยังมีเด็กและเยาวชน

ชาวเขาในประเทศไทยราว 3 แสนคน ยังไม่มีตัวเลขเด็กชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เด็กต่างชาติ และผู้อพยพที่มาขายแรงงานในประเทศไทย

- **โสเภณีเด็ก** แม้ว่าตัวเลขที่ทางราชการสำรวจจะพบจำนวนโสเภณีประมาณ 1 แสนกว่าคน แต่ตัวเลขขององค์กรเอกชนอื่นๆ สูงกว่าตัวเลขของราชการมาก ซึ่งพบว่าเด็กขายบริการทางเพศจะมีจำนวนประมาณร้อยละ 40 ของโสเภณีผู้ใหญ่ การศึกษาปัจจัยที่ทำให้มีการขายบริการทางเพศเพิ่มขึ้น พบปัจจัยเอื้อหลายประการคือ ความยากจน สังคมที่เน้นบริโภคนิยม การเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยว สภาพการพัฒนาประเทศที่ขาดความสมดุล ความแตกต่างระหว่างประชากรกลุ่มต่างๆ ค่านิยมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นบางแห่ง สภาพความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และกระบวนการจัดเกลาในครอบครัว

การลงทุนเพื่อเด็กในสังคมไทย

รัฐบาลไทยลงทุนเพื่อเด็กและเยาวชนประมาณ 7,000 บาทต่อคนต่อปี หรือ 3.9% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนโดยตรง สำหรับเด็กและเยาวชนในครอบครัวอย่างน้อยร้อยละ 4 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ประเทศไทยลงทุนเพื่อเด็กในด้านการศึกษามากที่สุด เฉลี่ย 9,000 บาทต่อเด็กที่ได้รับการศึกษา 1 คนต่อปี และลงทุนให้ระดับอุดมศึกษาสูงถึง 3 หมื่นบาทต่อคนต่อปี ประถมศึกษาเพียง 950 บาท ภาคเอกชนร่วมลงทุนด้วยเกือบ 200 บาทต่อคน และครอบครัวลงทุนอีกเกือบ 2 พันบาทต่อคน ส่วนการลงทุนด้านสังคมอื่น ๆ จะอยู่ในราร้อยละ 1 – 2 ของงบบริการสังคม หรือ 73 บาทต่อคนต่อปี งบประมาณขององค์กรเอกชนที่ดำเนินการด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณ 10 บาทต่อคนต่อปี

นโยบาย องค์กร และการดำเนินงานเรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัว

นโยบายฯ ของประเทศในเรื่องเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ผ่านมาในอดีตยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ได้ผลเพียงการควบคุมจำนวนประชากร ยังไปไม่ถึงการพัฒนาคุณภาพครอบครัว เด็กและเยาวชน นโยบายฯ เด็กและเยาวชนไทยระยะเริ่มต้นเน้นการบรรเทาทุกข์ มุ่งขยายบริการให้ทั่วถึง ต่อมาเน้นบทบาทครอบครัว และเริ่มสนใจเด็กยากลำบาก ในส่วนของนโยบายสุขภาพยังไม่รอบด้าน เน้นบริการด้านสุขภาพกายยังขาดมิติทางจิตใจ อารมณ์ สังคม ส่วนนโยบายการศึกษาแม้ว่าจะพยายามทำให้กว้างขวางครอบคลุม แต่ก็ยังสูญเสียเปล่าอยู่มาก ในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย มีหน่วยจัดการหลากหลาย แต่ขาดเอกภาพ ข้ำซ้อน ขณะเดียวกันก็ยังไม่ทั่วถึง อีกทั้งรัฐก็ยังไม่ขาดการกำกับดูแลมาตรฐานของสถานดูแลเด็กเหล่านั้นให้มีคุณภาพได้มาตรฐานในระบบโรงเรียนก็เน้นการศึกษาภาคบังคับ การผลิตกำลังคนระดับกลางถึงระดับสูง ตลอดจนการสร้างงานในชนบทและเมืองเพื่อรองรับเด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วก็ยังต้องเร่งดำเนินการ แต่ที่สำคัญคือยังขาด

การประเมินศักยภาพของเด็กและประชากรที่ออกไปจากระบบการศึกษา ส่วนนโยบายการพัฒนา อาชีพนั้นแต่เดิมไม่ปรากฏให้เห็น เพิ่งจะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 8 โดยเน้นการพัฒนาทักษะ เพื่อเข้าสู่อาชีพสำหรับเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อ และปรับปรุงกฎหมายแรงงานเด็ก ส่วนนโยบายเพื่อเด็กใน ภาวะยากลำบากนั้น เน้นที่การควบคุมจำนวนเด็กถูกทอดทิ้งให้การสงเคราะห์จัดบริการศูนย์รับเลี้ยง เด็กในชุมชนแออัด เพิ่มโอกาสการศึกษาให้เด็กพิการ เด็กชาวเขาและเด็กต่างชาติ

การดำเนินงานในเรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวที่ผ่านมา ยังกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ๆ ภาครัฐจัดการเองเป็นส่วนใหญ่ โดยละเลยศักยภาพภาครัฐกิจและเอกชน สำหรับองค์กร ที่ดำเนินการเรื่องเด็ก เยาวชน และครอบครัวนั้นมีอยู่มากหลากหลาย แต่ยังขาดพลังและความต่อเนื่องทั้งหน่วยประสานขององค์กรปฏิบัติยังรวมศูนย์อยู่กับภาครัฐ ส่วนองค์กรเอกชนสาธารณะ ประโยชน์ก็ยังรวมตัวอยู่ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ สำหรับในชนบทยังไม่ปรากฏว่ามีองค์กรใดที่จะ รับผิดชอบดูแลการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในลักษณะที่เป็นองค์กรรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชนบทท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทในการดูแลเด็ก เยาวชน และครอบครัวอย่างจริงจัง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว องค์กรบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งน่าจะมามีบทบาทในการดูแลเด็ก เยาวชนและครอบครัว เพื่อสร้าง ความเข้มแข็งให้ชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเด็กในหลาย ๆ ด้านที่ผ่านมาประกอบด้วย

- ในด้านสุขภาพกาย งานวิจัยในส่วนของเด็กและเยาวชนมีสัดส่วนสูงกว่างานวิจัยด้านจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมอย่างมาก ข้อมูลด้านสุขภาพกายมีทั้งการศึกษาในระดับบุคคล (ผู้ป่วย) ระดับสถานพยาบาล และในระยะหลัง ๆ มีการศึกษาที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางระบาดวิทยาโดยใช้ชุมชนเป็นฐานมากขึ้น ทำให้ทราบสุขภาพนั้น ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้บังเกิดผลต่อสุขภาพเด็กและเยาวชนได้อย่างตรงเป้าหมายมากขึ้นกว่าในอดีตและยังสามารถนำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานปฏิบัติได้อีกด้วย แม้ว่าจะมีงานวิจัยในด้านสุขภาพกายของเด็กเป็นจำนวนมาก แต่โดยส่วนใหญ่จะเน้นหนักที่กลุ่มเด็กทารกและปฐมวัยมากกว่าเด็กวัยเข้าโรงเรียนและวัยรุ่น ทั้งนี้ เนื่องจากในแผนพัฒนาฉบับก่อน ๆ เน้นหนักการดำเนินงานเพื่อลดอัตราการตาย การเจ็บป่วยของเด็กทารกและปฐมวัยมากกว่าวัยอื่น จึงขาดแคลนการวิจัยศึกษาในส่วนของพฤติกรรม พัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และโรคภัยไข้เจ็บอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ โรคภูมิแพ้ ภาวะโภชนาการ การใช้สารเสพติด อุบัติเหตุ มลภาวะและการได้รับสารพิษต่าง ๆ เป็นต้น

- การวิจัยด้านสุขภาพจิต ส่วนใหญ่เป็นการรวบรวมข้อมูลของผู้ป่วยในโรงพยาบาลและสถานบริการสุขภาพจิต และมักมีขนาดเล็ก ๆ เจาะเฉพาะบางเรื่องเน้นเรื่องโรคและความผิดปกติมากกว่าสถานภาพทางสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังขาดการวิจัยในระดับชุมชนในระดับประเทศก็เกือบจะไม่มีเลย

- การศึกษาวิจัยในเรื่อง พัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งต่อคุณภาพของพลเมืองไทยในอนาคต ยังมีจำนวนน้อย และมีปัญหาในเรื่องระเบียบวิธีการคัดเลือกกลุ่มศึกษา เกณฑ์วัด และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดอย่างไรก็ตาม อาจพอสรุปได้ค่อนข้างสอดคล้องกันว่า เด็กไทยส่วนใหญ่มีสุขภาพกายปกติและแข็งแรง มีพัฒนาการด้านสติปัญญาต่ำกว่าอายุ โดยเฉพาะเด็กในชนบท แม้ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ที่ทุรกันดาร

- งานวิจัยด้านการศึกษา ซึ่งมีอยู่มากมาย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยด้านการทดสอบหลักสูตร ทดลองวิธีหรือกระบวนการเรียนการสอน และสำรวจเจตคติต่าง ๆ มากกว่าการประเมินศักยภาพของเด็กและเยาวชนที่ผ่านระบบการศึกษา ทำให้ไม่อาจเห็นภาพได้อย่างชัดเจนว่า ระบบการศึกษาที่ผ่านมานั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กและเยาวชนที่จบการศึกษาหรือช่องว่างระหว่างความต้องการแรงงานกับแรงงานที่มีอยู่จริงก็เพียงสะท้อนให้เห็นผลของการศึกษาในด้านหนึ่งเท่านั้น ส่วนข้อมูลในเรื่องการดำเนินชีวิต คุณสมบัติของการเป็นพลเมืองที่ดี หรือการเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับนั้น ไม่อาจหาได้จากการวิจัยที่มีอยู่

- งานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในภาคแรงงานและเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมุ่งไปที่แรงงานภาคอุตสาหกรรม ส่วนน้อยศึกษาในภาคเกษตรกรรม และน้อยมากในภาคพาณิชยกรรมและบริการ และแรงงานนอกระบบ ทั้ง ๆ ที่พบว่า แรงงานเด็กจำนวนมากเข้าสู่ภาคพาณิชยกรรมและบริการทั้งในฐานะลูกจ้าง หรือประกอบอาชีพอิสระ เช่น ขายพวงมาลัย ขายหนังสือพิมพ์ รับจ้างในร้านอาหารขนาดต่าง ๆ การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยแบบสำรวจเชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ยังขาดการวิจัยให้เห็นศักยภาพของแรงงานเด็กในส่วนต่าง ๆ ทั้งในแง่ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ในการเข้าสู่ภาคแรงงาน รวมถึงการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งจะอธิบายเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของแรงงานเด็กและเยาวชน

- ในด้านครอบครัว พบว่า มีงานวิจัยที่กล่าวถึงครอบครัวในฐานะที่เป็นรากฐานสำคัญของเด็กและเยาวชนอยู่น้อยมาก การศึกษาที่เกี่ยวกับวิธีการดูแล การอบรมเลี้ยงดูบุตรในลักษณะต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ สติปัญญา และจริยธรรมในเด็กวัยต่าง ๆ พอมีอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งทำให้การนำผลการวิจัยไปใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์และสิ่งที่พบในครอบครัวไทยได้ค่อนข้างจำกัด งานวิจัยเกือบทั้งหมดเป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา

มีจำนวนน้อยกว่าร้อยละ 5 ที่เป็นงานวิจัยที่ทดลอง นอกจากนี้ยังพบว่า การศึกษาสัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยาที่มีผลกระทบต่อเด็กก็เป็นการศึกษาในกลุ่มที่เกิดปัญหาขึ้นแล้ว เช่น ในกลุ่มเด็กที่ต้องโทษเด็กเร่ร่อนหรือเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมหรือปัญหาสุขภาพจิตยังไม่ชัดเจนในส่วนของครอบครัวปกติและครอบครัวในภาวะเสี่ยงว่า มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดูแลเด็กโดยผู้ที่มีพ่อแม่ อีกทั้งการศึกษาผลและข้อแตกต่างในการเลี้ยงดูเด็กของวัฒนธรรมในท้องถิ่นภูมิภาคต่างๆ ก็ไม่ปรากฏให้เห็น

- การวิจัยด้านสังคมวิทยา มานุษยวิทยา อันจะช่วยให้เข้าใจรากฐานความเชื่อการสืบทอดทางวัฒนธรรม ประเพณี การอบรมเลี้ยงดู ที่มีสภาพคล้ายคลึงกับงานวิจัยด้านภาวะจิตใจและอารมณ์ คือ มักจะเป็นงานในระดับวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโทแต่ในระยะ 5 – 10 ปีหลังนี้มีงานวิจัยทางสังคมขนาดใหญ่ในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนพอสมควร แต่ก็ยังขาดภาพรวม อีกทั้งการนำงานวิจัยแต่ละส่วนมาวิเคราะห์สังเคราะห์ร่วมกันก็เป็นเรื่องกระทำได้ยาก เนื่องจากระเบียบวิธีวิจัยและความน่าเชื่อถือแตกต่างกันไป

ปวีณา สายสูง (2541) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดน่าน พบว่า จากการศึกษานักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคน่าน และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตน่าน จำนวน 314 คน และสนทนากลุ่ม 8 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 33.4 มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุระหว่าง 10 – 21 ปี (เฉลี่ยอายุ 16.7 ปี) เป็นเพศสัมพันธ์กับคู่อายุร้อยละ 74.2 (คนหนึ่งมีคู่นอนมากกว่า 1 คน ร้อยละ 32.6) ปัจจัยที่ทำให้มีเพศสัมพันธ์คือ การดื่มสุราก่อนมีเพศสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 65.7 และการมีเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช่สัญญานามัยถึงร้อยละ 31.9 หรือเทียบเป็น 1 ต่อ 4 ของกลุ่ม ปัจจัยทางด้านจิตสังคมที่เป็นแรงผลักดันให้นักศึกษามีเพศสัมพันธ์คือสื่อวีดิทัศน์เป็นสิ่งกระตุ้นความรู้สึกทางเพศของนักศึกษาได้มากที่สุด

รศ. ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและคณะ (2546) ศึกษาปัญหาชีวิตกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาสในเขตชุมชนเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ลักษณะครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตเด็กให้กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสและยากจนนั้นมีองค์ประกอบหรือลักษณะของครอบครัวดังนี้

1. ครอบครัวคอร์รัปชัน เป็นครอบครัวที่ขึ้นกับภาวะทางเศรษฐกิจ เป็นครอบครัวที่ใช้เวลากับการมุ่งหาเงิน ซึ่งไม่ใช่การหาเงินเพื่อสนองความต้องการหรือการยอมรับจากสังคม แต่เป็นการมุ่งหาเงินของครอบครัวเป็นการมุ่งหาเงินเพื่อบรรเทาปัญหาทางเศรษฐกิจให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว เช่น ค่าเล่าเรียนลูก โดยจะมีเวลาให้กับลูกเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ

2. ครอบครัวยิปซี เป็นลักษณะครอบครัวที่เข้ามาอาศัยอยู่เพื่อประกอบอาชีพ ช่วงระยะเวลาหนึ่งและเมื่อถึงช่วงเวลาที่หนึ่งที่มีงานมีรายได้ดีกว่าในท้องถิ่นอื่นก็จะอพยพออกไป

3. ครอบครัวถูกระเบิด เป็นครอบครัวที่เกิดจากการทำงานในสถานบริการ หลังเลิกงานก็จะกลับมาทะเลาะกันเป็นประจำ เป็นตัวอย่างที่เด็กได้เห็นเป็นปกติ กลายเป็นเรื่องธรรมดาและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชุมชน

4. ครอบครัวดาวกระจาย พบในครอบครัวที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ทั้งลูกไว้กับญาติ พ่อแม่ออกไปอาศัยอยู่ในท้องถิ่นอื่น กระทั่งเด็กกลายเป็นเด็กเร่ร่อน จรจัดในชุมชน รวมกลุ่มกันในชุมชนช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วก็หายไปจากชุมชน

ลักษณะครอบครัวที่เกิดขึ้น สรุปได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการล่มสลายของวิถีชีวิตเกษตรกรรมและวิกฤติการณ์ของสังคมทุนนิยมที่เน้นวัตถุนิยม ซึ่งเป็นวิกฤติกว่าจะเป็นวิกฤตศาสนาที่ไม่สามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้ เศรษฐกิจล่มสลาย ครอบครัวแตกแยก การเมืองที่ไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่สำคัญคือกระแสสื่อ

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ (2540) การทบทวนและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้เรื่องเด็กเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยใน 10 ปี ที่ผ่านมาพบว่า ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลง เป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ความบีบคั้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัวแตกแยก มากขึ้น โดยที่ในปี พ.ศ.2540 มีจำนวนเด็ก และเยาวชนอายุ 0-24 ปีทั้งสิ้นประมาณ 27.9 ล้านคน ในปีพ.ศ.2538 อัตราตายทารกลดลงเหลือเพียง 34 ต่อเกิดมีชีวิต 1000 คน อัตราการให้นมแม่ลดลงทั้งจำนวนและระยะเวลา โรคที่คุกคามสุขภาพของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปียังคงเป็นโรคติดเชื้อ และสาเหตุการตายที่สำคัญในเด็กวัยนี้คือ อุบัติเหตุ ปอดบวม และไข้เลือดออก กว่า 10 ปีที่ผ่านมา ยังพบภาวะทุพโภชนาการ โดยเฉพาะในชนบท ในขณะที่เดียวกันก็พบภาวะน้ำหนักเกินและอ้วนในเมือง เด็กวัยนี้ 1 ใน 20 คน เป็นคอพอก 1 ใน 4 ซีด เด็ก 1 ใน 10 ไม่ได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และยังไม่มีการประเมินศักยภาพเด็กที่จบจากชั้นประถมศึกษา อุบัติเหตุจราจรเป็นเหตุการตายอันดับต้นในกลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี ประมาณว่าตายวันละ 10 ราย ทั้งยังพบปัจจัยเสี่ยงคือ การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางส่วนนำไปสู่การติดยาเสพติด ประมาณครึ่งหนึ่งของเด็กอายุ 13 – 14 ปีเข้าสู่ภาคแรงงาน ส่วนมากจะเป็นแรงงานในครัวเรือนภาคเกษตรกรรม มีการเคลื่อนย้ายเข้ามาเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น และมักได้รับค่าแรงต่ำ และขาดแคลนสวัสดิการยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนถึงขนาดของเด็กที่อยู่ภาวะลำบาก ในภาวะการระบาดของโรคเอดส์คาดว่าจะมีเด็กกำพร้า เด็กติดเชื้อเอดส์ เด็กอาชีพพิเศษ และอื่นๆ เพิ่มขึ้นประมาณว่า การลงทุนของภาครัฐสำหรับเด็กและเยาวชน 7,000 บาทต่อคนต่อปี หรือประมาณร้อยละ 3.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ค่าใช้จ่ายด้านการ

ศึกษาต่อเด็ก 1 ราย ประมาณ 9,000 บาทต่อปี โดยเฉพาะในชั้นอุดมศึกษาสูงถึง 30,000 บาทต่อหัว ด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมอื่นๆ มีเพียง 73 บาทต่อคนต่อปีเท่านั้น

ยุพา วงศ์ไชย (2540) ได้ทบทวนและสังเคราะห์สถานภาพเรื่อง "เด็กในภาวะยากลำบากในประเทศไทย" ผลการศึกษาพบว่า การให้ความหมายของเด็กในภาวะยากลำบากของงานวิจัยมีลักษณะต่างกัน คือส่วนใหญ่ให้ความหมายตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) แต่จะมีความแตกต่างในการพิจารณาเกณฑ์อายุเด็ก และการแบ่งประเภทของเด็กในภาวะยากลำบาก ยังคงมีความคลุมเครือ และไม่ครอบคลุมในแต่ละประเภทของเด็กที่ศึกษานั้น จึงควรมีการกำหนดและทบทวนการให้ความหมายของเด็กในภาวะยากลำบากร่วมกัน และกำหนดแนวทางการวิจัยให้ครอบคลุมเด็กกลุ่มต่างๆ มากขึ้น และควรให้ความสำคัญกับงานวิจัยที่มีกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เป็นฐานส่งเสริมให้มีการมองปัญหาแบบองค์รวม

กาญจนา แก้วเทพ (2540) ได้ทบทวนและสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง "บทบาทสื่อมวลชนต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว" เพื่อประมวลความก้าวหน้าขององค์ความรู้เรื่องบทบาทสื่อมวลชนต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว โดยใช้วิธีการสำรวจรวบรวมงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 – 1996 จากการศึกษาพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องบทบาทสื่อมวลชนต่อการพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว จะมีมากในหัวข้อการศึกษาผู้รับสารและการวิเคราะห์เนื้อหา ยังไม่ค่อยมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้ผลิต และการวิเคราะห์นโยบาย ส่วนการรับรู้เรื่องการใช้สื่อนั้นแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ในขณะที่กลุ่มเด็กมักสนใจที่จะใช้สื่อเพื่อความบันเทิง แต่กลุ่มผู้ใหญ่กลับคาดหวังให้มีการใช้สื่อเพื่อการศึกษาหรือปลูกฝังเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสื่อในการพัฒนาเด็ก คือ ธรรมชาติของสื่อแต่ละชนิด ความแตกต่างในแง่อายุ และกลุ่มของเด็ก โครงสร้างของอุตสาหกรรมสื่อแต่ละชนิด และระดับของความเข้าใจของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะมีงานวิจัยอยู่จำนวนไม่น้อยในประเด็นที่ศึกษา แต่ทว่าหัวข้อและการออกแบบงานวิจัยยังขาดสมดุลอยู่มากทั้งในแง่กลุ่มเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประเภทของสื่อที่ศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะให้ศึกษาหัวข้อของสื่อที่มีอยู่น้อยควรศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสื่อบางประเภทที่มีอิทธิพลต่อเด็ก เช่น วิทยุ วิดีโอ เกมส์ และการ์ตูน และควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องแผน และนโยบายในการใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็กอย่างเร่งด่วน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ตัวข้อมูลที่จะบ่งบอกถึงสภาพปัญหายังไม่ชัดเจน แต่ดูว่าปัญหาเด็กและเยาวชนนับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้น ซับซ้อนมากขึ้น ยากแก่การจัดการ โดยเฉพาะปัญหาเด็กด้อยโอกาส ส่วนงานพัฒนาประชาคมด้านเด็กที่จะเป็นกลไกเชื่อมโยงเครือข่ายในการทำงานและคุ้มครอง

เด็กยังไม่มีรูปธรรมที่ชัดเจน การจัดฐานข้อมูลสถานการณ์ร่วมและพัฒนากลไกประชาคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจึงเป็นโจทย์คำถามที่งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการพัฒนาขึ้น

บทที่ 3

การก่อเกิดกลไกประชาคมด้านเด็กและวิธีการศึกษาวิจัย

ข้อค้นพบเบื้องต้นในความร่วมมือของบุคคล ผู้มีใจที่ทุ่มเทให้กับเด็ก และคาดหวังจะให้เด็กเมื่องน่านเป็นคนดี อยู่ในสังคมที่อบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยความปรารถนาดีอันนี้จึงได้มีใจมารวมตัวกัน ในการที่จะขับเคลื่อนกระบวนการร่วมกัน ค้นหา ศึกษาสถานการณ์และปัญหาเด็กในจังหวัดน่านเพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปสู่สาธารณชน เพื่อการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน อีกทั้งเสริมสร้างแนวทาง การดูแลคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืนต่อไป กระบวนการทำงานการก่อตัวเริ่มจากคนที่มีความสนใจ จากความสนใจขององค์กรหน่วยงาน และการสนับสนุนขององค์กร

จากการได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผนและร่วมกันลงมือเก็บข้อมูล ของคณะทำงานประชาคมคนทำงานด้านเด็ก เพื่อให้ได้มีซึ่งข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน และกระบวนการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนในจังหวัดน่าน จึงได้มีข้อค้นพบได้ 2 ประการด้วยกันคือ

- 1) การก่อรูปคณะทำงานวิจัยและการก่อตัวของกลไกประชาคมด้านเด็ก
- 2) กระบวนการทำงานของประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน

3.1 การก่อรูปคณะทำงานวิจัย และการก่อตัวของกลไกประชาคมด้านเด็ก

ก. การก่อรูป และการรวมตัวกัน

เริ่มจากการจัดเวทีระดับจังหวัด เพื่อรวมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน ที่มาจากหลายส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน โดยการประสานงานของคณะทำงานมูลนิธิฮักเมื่องน่าน ร่วมกับทีมประสานงาน CY-Net ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา (2545) โดยได้รับงบประมาณจากโครงการประสานงานงานวิจัยเพื่อสังคม (สกว.) ทำให้เครือข่ายคณะทำงานที่มีความเข้มแข็งเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มีความเข้าใจในเป้าหมาย ทิศทาง และมีความพร้อมในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคณะทำงานดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นคณะทำงานที่มาจากประชาคมของจังหวัด เคยทำงานแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชน รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ของจังหวัดร่วมกันมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว คณะทำงานดังกล่าวที่ได้มาพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนและร่วมกันพัฒนาโครงการวิจัยร่วมกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน

การรวมตัวของกัลยาณมิตรที่คุ้นเคยกันและมีบทบาทในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนในมิติต่างๆ เข้ามาร่วมทำงานวิจัย ซึ่งเรียกตัวเองว่าเป็น “กลุ่มผู้ก่อการดี” ก็คือกลุ่มที่ไม่เป็นทาง

การ มีใจอาสา บวกกับหน้าที่ของคนทำงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ตั้งอยู่บนพื้นฐาน และอาศัยศักยภาพ ประสบการณ์เบื้องต้นขององค์กร/หน่วยงานที่สังกัดและเครือข่ายการทำงาน เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ยาเสพติด การศึกษา กองทุนเด็กและคนชรา เด็กและเยาวชน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ ต่างก็มีประสบการณ์ มีศักยภาพและชุดประสบการณ์เดิม ซึ่งสามารถเอามาใช้ในการทำงานได้ ทั้งนี้ในกระบวนการวิจัยและพัฒนา “ตัวนักวิจัย” เองจะมีความสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาให้ไปสู่เป้าหมายได้ และตัวนักวิจัยแต่ละคนก็จะมีสายใยเครือข่ายไปยังคนในองค์กรของตนเอง และกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่ประสานการทำงานกันเป็นประจำอยู่แล้ว ดังนั้นคณะทำงานวิจัยประชาคมเด็กจึงเป็นประชาคมคนทำงานที่ค่อนข้างจะเกาะติดกันเหนียวหนึบกับสถานการณ์ปัญหาและความเคลื่อนไหวทางสังคม และมีเครือข่ายกัลยาณมิตรของตนเองอยู่อีก เป็นเครือข่ายประชาคมหลวมๆ อีกชั้นหนึ่ง กระบวนการวิจัยเริ่มจากการมาพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันและกำหนดกรอบการวิจัยและการทำงานร่วมกัน

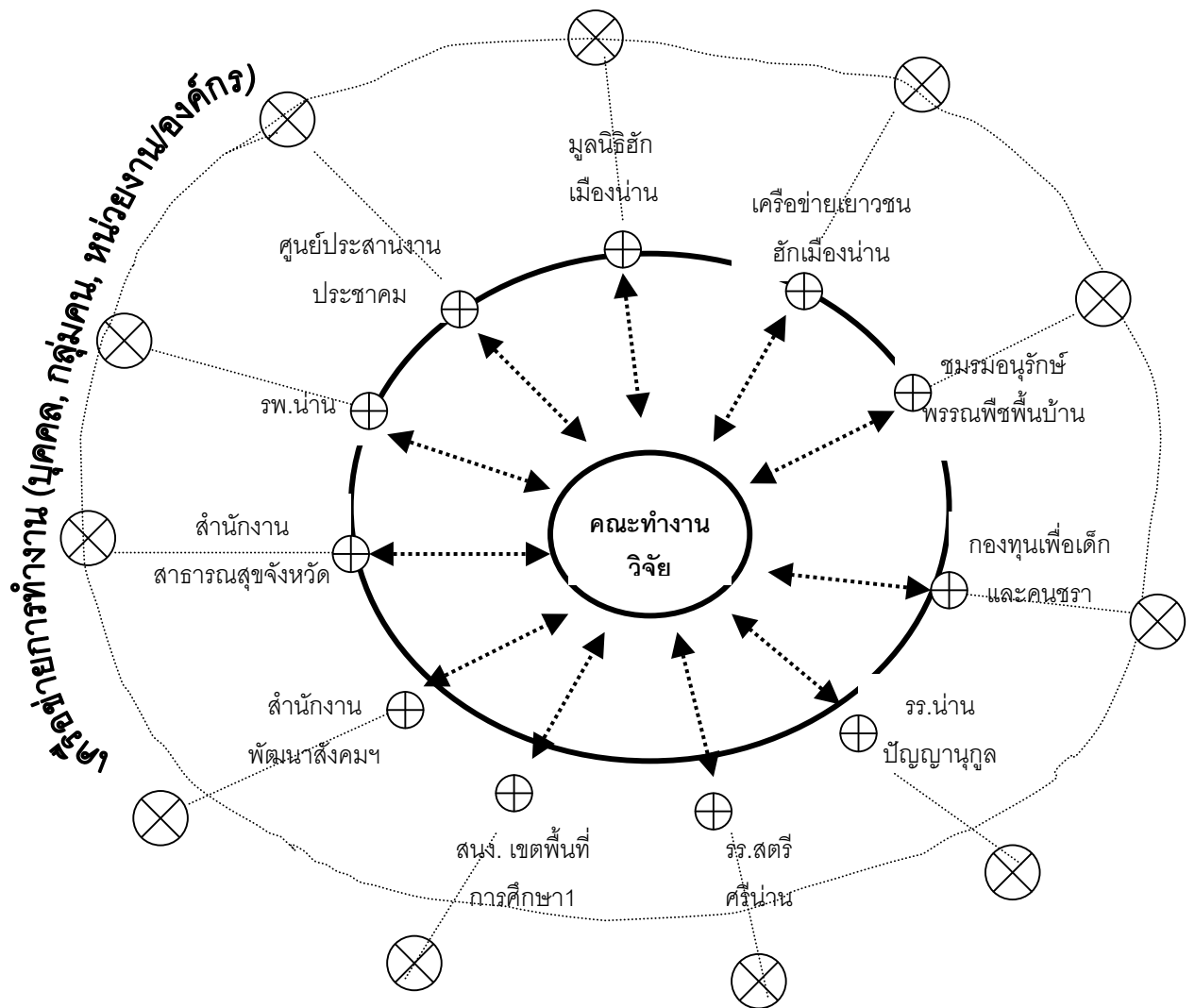
ข. ผู้ร่วมก่อการ

กัลยาณมิตรที่มาร่วมกระบวนการวิจัยประชาคมประกอบด้วยบุคคลและหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ในระยะเริ่มต้นมีประมาณ 15 -16 คน (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก)

ค. เครือข่ายของคณะทำงาน

คณะทำงานประชาคมเด็กมีความหลากหลายพอสมควรในแง่ตัวองค์กร/หน่วยงานที่สังกัด บทบาทหน้าที่ และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งจุดดีตรงนี้จะนำไปสู่การเคลื่อนงานทั้งด้านการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน การก่อตัวประชาคมด้านเด็ก และการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถสรุปโครงข่ายของกลุ่มคนทำงานวิจัย และเครือข่ายประชาคมด้านเด็กโดยใช้นักวิจัยเป็นฐาน ดังนี้

โครงข่ายของกลุ่มคนทำงานวิจัย และเครือข่ายประชาคมด้านเด็ก

จากโครงข่ายคณะทำงานดังกล่าวทำให้เห็นถึงบทบาทภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่นักวิจัยสังกัดอยู่ รวมทั้งกระบวนการช่วยเหลือ แก้ไขส่งต่อ และเครือข่ายการทำงาน นอกจากนี้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานทำให้ทราบสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน ประเภทกลุ่มปัญหา มุมมองต่อปัญหาและตัวเด็ก เรียนรู้จากกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ รู้ขนาดปัญหา/พื้นที่ของปัญหา และแหล่งข้อมูล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างคร่าว ๆ ที่ทีมวิจัยจะไปศึกษาเจาะลึก เกาะเกี่ยวค้นหา และสร้างเครือข่ายในการทำงานต่อไป อันเป็นการตอกย้ำว่าตัวทีมมีความสำคัญต่องานวิจัยและเป็นจุดเริ่มของการก่อตัวประชาคมด้านเด็กที่แท้จริง คณะทำงานโครงการวิจัยประชาคมจึงได้ร่วมกันระดมสมองจัดโครงสร้างการทำงานวิจัยดังนี้

3.2 กระบวนการทำงานของคณะกรรมการด้านเด็กจังหวัดน่าน

ก. ภารกิจและความรับผิดชอบ

1 ฝ่ายประสานงาน :

- 1) ประสานงานด้านนโยบายและร่วมเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมส่วนกลาง
- 2) ประสานงานในพื้นที่ ระหว่างหน่วยงานและคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานที่มีความต่อเนื่องเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
- 3) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลก่อนที่จะส่งข้อมูลให้กับส่วนกลาง
- 4) เป็นที่ปรึกษาให้กับคณะกรรมการ

2. ฝ่ายเก็บข้อมูล / ตัวป้อนข้อมูล

- 1) สำรวจข้อมูลและแหล่งข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้ส่งกองเลขาเพื่อให้ฝ่ายวิชาการและฝ่ายประสานงานวิเคราะห์และสังเคราะห์
- 2) ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะกรรมการ ซึ่งจะแบ่งหน้าที่ในการลงเก็บและรวบรวมข้อมูลตามความถนัด ประเด็นปัญหา พื้นที่ ความสามารถ เพื่อสะดวกและมีความคล่องตัวในการสำรวจ ลงเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะมีการแสวงหาภาควิชาการร่วมจากหน่วยงานองค์กรต่างๆ ในจังหวัดน่านที่ดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน และมีความสนใจที่จะทำงานด้านเด็ก มาร่วมเป็นทีมคณะกรรมการเพื่อให้ครอบคลุมประกอบที่สมบูรณ์มากขึ้น

3. ทีมวิชาการ

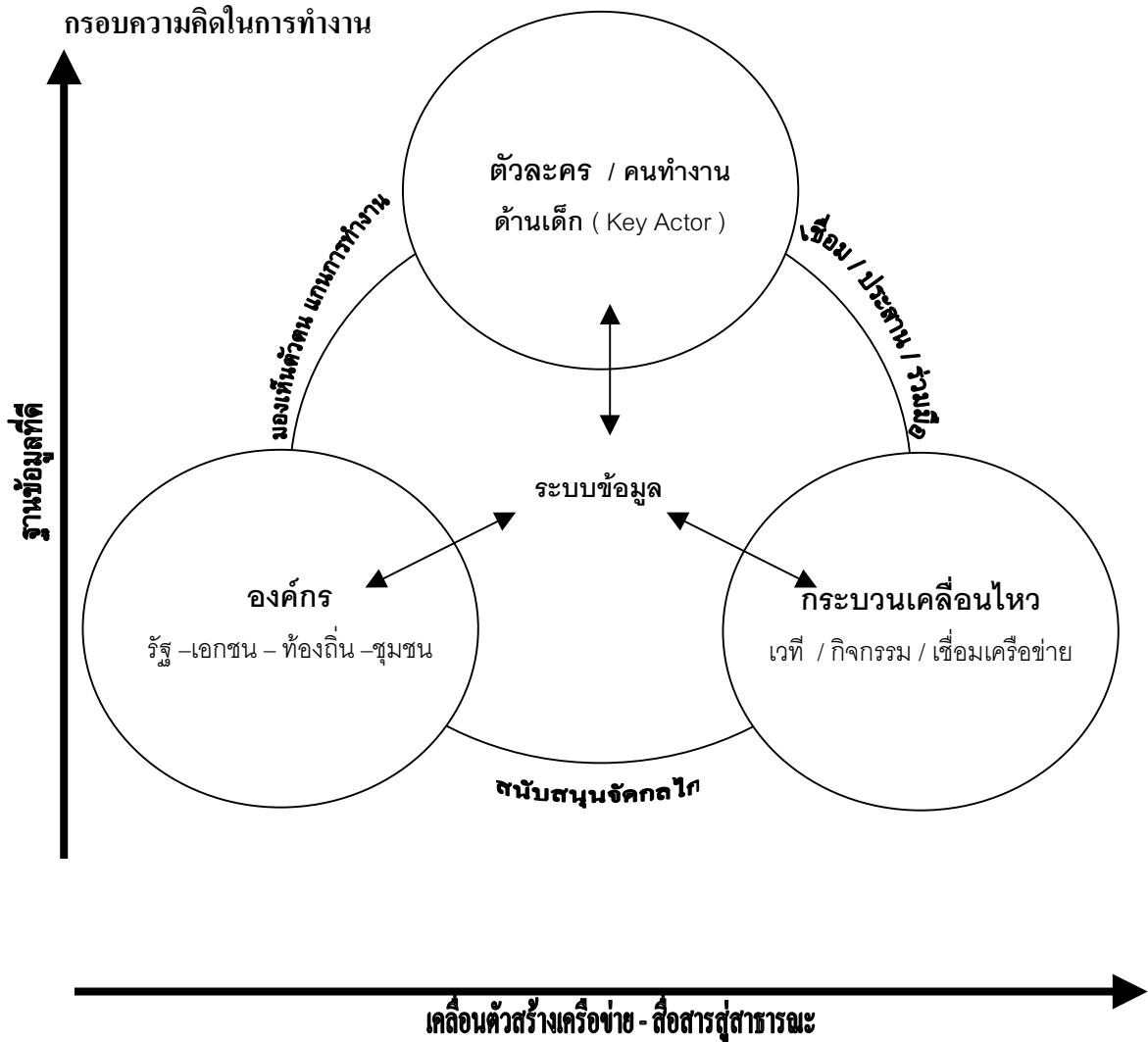
- 1) วางแผนและจัดกระบวนการจัดเก็บข้อมูล การจัดเวทีประชาคม การขับเคลื่อนกลไกประชาคมเด็ก และเชื่อมประสานกลุ่มองค์กรด้านเด็ก
- 2) การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์จัดส่งให้กับทีมประสานงานกลาง
- 3) เผยแพร่ข้อมูลผ่านกระบวนการทางสังคม สื่อ เพื่อสร้างกระแสทางสังคม และเชื่อมต่อทางด้านนโยบายของรัฐและท้องถิ่น

4. กองเลขา

- 1) ประสานงานให้เกิดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการ องค์กร หน่วยงานจังหวัดน่าน

2) อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงาน

3) การจัดการด้านเอกสาร หลักฐาน ทางด้านการเงิน และงบประมาณสำหรับดำเนินงานของจังหวัด

ข. การวางแผนในการเก็บข้อมูลสถานการณ์เด็ก

เริ่มจากการกำหนดกรอบประเด็นในการจัดเก็บข้อมูล โดยพิจารณาจากกรอบประเด็นที่ทาง CY-net ได้ให้มา ซึ่งประกอบด้วย 3 กรอบใหญ่ๆ ได้แก่ กรอบข้อมูลทั่วไป, กรอบข้อมูลว่าด้วยสิทธิเด็ก, และกรอบข้อมูลเด็กภาวะยากลำบาก โดยพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของพื้นที่จังหวัดน่าน

ข้อมูลที่จะเก็บ ในแต่ละส่วนประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ข้อมูลการปกครองและองค์กรปกครอง
- 1.2 ข้อมูลรายได้
- 1.3 สภาพทางประชากร
- 1.3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม/แรงงาน การจ้างงาน
- 1.4 กลุ่มองค์กรทางสังคม
- 1.5 สุขภาพและการบริการสาธารณสุข

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสถิติเด็ก

- 2.1 สถิติการของแม่และเด็ก
- 2.2 พัฒนาการของเด็กและเยาวชน
- 2.3 การเข้าสู่ระบบโรงเรียน
 - โอกาสในการได้รับการศึกษา
 - การออกจากระบบโรงเรียน
 - การศึกษานอกระบบ
- 2.4 การเข้าสู่อาชีพ
 - สถิติการ/ความปลอดภัยของแรงงานเด็กและเยาวชน
- 2.5 สภาพการลงทุนเพื่อเด็กและเยาวชน
 - หน่วยงาน/องค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน
 - การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเด็กในภาวะยากลำบาก

- 3.1 เด็กที่ได้รับผลกระทบ/เป็นผู้ถูกกระทำ
 - แรงงานเด็ก, เด็กเร่ร่อน
 - เด็กถูกทอดทิ้ง/กำพร้า
 - เด็กถูกทำร้ายทารุณ
 - เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ
 - เด็กในชนกลุ่มน้อย
 - เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด
 - เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์

- เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก

3.2 เด็กเป็นผู้กระทำ

- เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ
- ท้อง, ทำแท้ง, มั่วสุม, แก๊งค์
- เสพยาเสพติด
- เกี่ยวกับทรัพย์สิน (ชิงทรัพย์, ทำลายทรัพย์สิน ฯลฯ)
- เกี่ยวกับชีวิต (ฆ่าผู้อื่น, ทำร้ายร่างกาย, ประมาท ฯลฯ)
- เกี่ยวกับความสงบสุข (ทะเลาะวิวาท, อาวุธปืน, วัตถุระเบิด, บุกรุก ฯลฯ)
- เกี่ยวกับเพศ (ละเมิดสิทธิ, ลวนลามอนาจาร, ช่มชู้ ฯลฯ)
- อื่นๆ (ดูหมิ่นผู้อื่น, ฯลฯ)

ค. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

- 1) แบ่งหน่วยงาน/องค์กรในการจัดเก็บข้อมูล โดยแบ่งคนเก็บตามต้นสังกัดหน่วยงานของตนเอง และความสัมพันธ์ตามสายงาน ให้เข้าไปดำเนินงานเก็บข้อมูลในส่วนนั้นๆ เพื่อความคล่องตัวและง่ายในการประสานงาน รวมทั้งสามารถให้การยอมรับและไว้วางใจในการเก็บข้อมูล โดยมีหนังสือจากโครงการวิจัยไปด้วยเพื่อขอความร่วมมือในการจัดเก็บ ในส่วนหน่วยงานอื่นๆ ให้คณะทำงานประสานงานกลางไปดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูลที่จัดเก็บประกอบด้วยฐานข้อมูลดิบ (ขอ copy file ในกรณีที่ไม่นับเป็นความลับ) ข้อมูลดิบ เอกสาร รายงานประจำปี รายงานวิจัย และอื่นๆ
- 2) ค้นหาข้อมูลทาง Internet จาก Web site ที่เกี่ยวข้อง โดยทีมวิชาการ
- 3) นำข้อมูลที่ได้มาดูรายละเอียดและบันทึกข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องลงในโปรแกรม Excel เพื่อใช้ในการวิเคราะห์

ง. สิ่งที่พบจากกระบวนการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลบางตัวทางหน่วยงานไม่สามารถให้ข้อมูลได้ เนื่องจากไม่สามารถเปิดเผยได้เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อเด็กและผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. บางหน่วยงานไม่มีการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ อยู่กระจัดกระจาย และข้อมูลบางตัวไม่มีการเก็บรวบรวมไว้
3. กรณีการขอข้อมูลหากให้บุคคลที่ไม่รู้จักหรือไม่คุ้นเคยกับองค์กร หน่วยงาน หรือบุคลากรในหน่วยงานนั้นๆ จะทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ยาก

4. บางหน่วยงานให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลดีมาก เช่น สถานีตำรวจ มีการลงเก็บข้อมูลในส่วนของการร่ายอาเภอให้ด้วย
5. บางหน่วยงานมีข้อมูลในลักษณะภาพรวมไม่มีการเจาะลงในรายอาเภอ
6. บางหน่วยงานเป็นหน่วยงานใหม่กำลังเก็บข้อมูล และเรียบเรียงเอกสาร จึงไม่สามารถให้ข้อมูลได้ในเบื้องต้นนี้ ในระยะยาวสามารถนำข้อมูลที่สมบูรณ์มาใช้ได้
7. ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่เป็นในรูปแบบเอกสาร ส่วนข้อมูลองค์กรที่คณะทำงานวิจัยสังกัดอยู่จะเป็นรูปแบบของการคัดลอกไฟล์
8. การได้มาของข้อมูลมีการล่าช้า สาเหตุจากบางหน่วยงานไม่มีเจ้าหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบด้านข้อมูลอย่างชัดเจน ข้อมูลที่ไม่มีการจัดระบบการจัดเก็บที่ดีต้องสืบค้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีเวลาพอที่จะให้ความร่วมมือเนื่องจากมีภาระกิจมาก ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มีน้อย ไม่ครอบคลุมตามประเด็นที่ต้องการ
9. คณะทำงานวิจัยส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ(งานหลัก) ทำให้ได้ข้อมูลช้า

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ากระบวนการจัดเก็บข้อมูลก็เป็นตัวกระตุ้นให้คนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กสนใจในตัวข้อมูลและเริ่มมีการจัดเก็บข้อมูลต่างๆ ไว้เพื่อใช้ในการประเมินสถานการณ์ปัญหามากขึ้น รวมทั้งผู้บริหารองค์กรก็ให้ความสนใจในการที่จะใช้ข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนและประเมินสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน นับว่ากระบวนการจัดเก็บข้อมูลและการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างการจัดเก็บข้อมูลก็เป็นจุดเริ่มต้นของการเกาะเกี่ยวคน/องค์กรด้านเด็กให้มาสนใจปัญหาเด็กและเยาวชนอันจะนำไปสู่การเกิดความเป็นประชาคมด้านเด็กต่อไป

จ. การจัดเก็บข้อมูลเชิงลึกในระยะที่ 2

จากข้อมูลการศึกษาเชิงปริมาณในระยะที่ 1 ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กจึงได้ร่วมกันกำหนดเรื่องที่จะศึกษาเชิงลึกในระยะที่ 2 จำนวน 5 ประเด็น โดยแบ่งทีมงานออกไปร่วมเรียนรู้กับทีมงานเจ้าของเรื่องในการศึกษาประเด็นนั้นๆ อย่างละเอียด ดังนี้

1) การศึกษาเด็กด้อยโอกาส

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องศูนย์ประสานเด็กด้อยโอกาส โดยเชิญหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- นำข้อมูลจากระเบียนแฟ้มประวัตินักเรียนมาบันทึกในโปรแกรม EXCEL เพื่อนำมาประมวลผลข้อมูล
- การเก็บข้อมูลประวัติกรณีศึกษาเด็กด้อยโอกาสประเภทต่างๆ

- การเขียนบันทึกเรื่องเล่าจากเด็กด้วยโอกาส โดยใช้วิธีการให้เด็กเขียนบันทึกเล่าประวัติและความรู้สึกของตนเอง

- สร้างแบบสอบถามเพื่อข้อมูลเด็กด้วยโอกาสในโรงเรียนทุกแห่งในจังหวัด โดยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์แล้วให้ตอบกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- เชงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS สถิติจำนวน ร้อยละ
- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

2) การศึกษากรณีเด็กวัดสว่างภพ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดเวทีประชาคม “คลี่คลายขยายปม” เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ปกครอง พัฒนาชุมชน องค์กรชุมชน พระสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ปกครองเด็ก ได้มาร่วมกันหาทางออกของปัญหาร่วมกัน

- ข้อมูลบันทึกสถานการณ์จริง โดยเจ้าหน้าที่สนามของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน เข้าไปเก็บข้อมูลของแต่ละพื้นที่ พร้อมกับสัมภาษณ์ครอบครัวเด็กที่กลับมาจากวัดสว่างภพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

- เชงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติ จำนวน ค่าเฉลี่ย
- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

3) การศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรมและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดเวทีประชุมเพื่อชี้แจงข้อมูลแก่บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมทุกแห่ง และสรุปข้อมูลร่วมกันหลังการจัดเก็บข้อมูลเสร็จสิ้น

- ส่งแบบสอบถามไปให้กับโรงเรียนปริยัติธรรมเพื่อสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่เข้ารับการบรรพชาและขั้นตอนการบรรพชา จำนวน 12 ชุด

- การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยทีมวิจัยเข้าไปสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมและนักเรียน

- ข้อมูลทุติยภูมิด้านกิจกรรมการบรรพชาสามเณรของจังหวัดน่านจากรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 12 โรงเรียน และรายงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง

4) การศึกษาพื้นที่ที่ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- ใช้แผนที่เดินดิน โดยการสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเยาวชนถึงการทำแผนที่เดินดิน และให้เยาวชนลงเก็บข้อมูลเพื่อทำแผนที่เดินดิน โดยการเดินให้เห็นพื้นที่ต่างๆ และสังเกตเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วบันทึกลงในสมุดบันทึก รวมทั้งใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามผู้ให้บริการและการใช้บริการอินเทอร์เน็ต นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาสรุปร่วมกัน จัดระบบข้อมูลลงในแผนที่เดินดิน และลงไปเก็บข้อมูลในรายละเอียดในประเด็นที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง และนำมาจัดทำแผนที่เดินดิน

5) การศึกษาแก่เด็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแก่เด็ก โดยทีมวิจัยเข้าไปร่วมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำในการดำเนินงาน รวมทั้งการสังเกตกระบวนการทำงานของตำรวจบ้านและการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

6) การจัดเวทีเด็กเก่งดีมีสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- การจัดเวทีเด็กเก่งดีมีสุข โดยการรับสมัครเยาวชนที่สนใจจากนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดน่าน รูปแบบการจัดเวทีจะมีการบรรยายธรรมะ การประชุมกลุ่มย่อย การนำเสนอผลการประชุม การอภิปรายปัญหาทั่วไป โดยทีมวิจัยเข้าไปสังเกตกระบวนการแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

การจัดการข้อมูลในภาพรวม

1. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กและทีมงานเจ้าของประเด็นย่อย เพื่อวางเป้าหมายและกระบวนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสรุปผลการดำเนินงาน
2. ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กเข้าร่วมศึกษาเรียนรู้กับทีมงานเจ้าของประเด็นย่อยในการศึกษาเชิงลึก
3. จัดเวทีประชาคมด้านเด็ก เพื่อนำเสนอผลการศึกษาประเด็นย่อย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับคนทำงานด้านเด็กและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเชิญทีมวิจัยประเด็นย่อย หน่วยงานองค์กรด้านเด็กทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสื่อมวลชน เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในภาพรวม และจัดประชุมทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อเสนอแนะ ในประเด็นระบบข้อมูลเด็กและเยาวชน, ประชาคมด้านเด็กและเยาวชน

บทที่ 4

สถานการณ์เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน

ผลการเก็บข้อมูลสถานการณ์การเด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวม ติดตามข้อมูลสถิติ เอกสาร งานวิจัย จากแหล่งต่างๆ หน่วยงานราชการและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชนในจังหวัดน่านทั้งที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถาม การสำรวจ เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างๆ ผลการศึกษาวิจัยสถานการณ์เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่านแยกเป็นหัวข้อดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดน่าน
2. ข้อมูลรอบสิทธิเด็ก
3. ข้อมูลเด็กในภาวะยากลำบาก

แผนที่จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ประมาณ 668 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 11,472.072 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7 ล้านไร่เศษ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

ทิศเหนือ	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันออก	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดจังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดแพร่
ทิศตะวันตก	ติดจังหวัดพะเยา

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทางทิศเหนือของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นภูเขา ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 2,115 เมตร และเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำน่าน ซึ่งได้ไหลผ่านจังหวัด มาจากทิศเหนือลงมาสู่ทิศใต้ มีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม

การคมนาคม

จังหวัดน่านมีการคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางรถยนต์และทางอากาศ เส้นทางรถยนต์มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดสำหรับใช้ติดต่อกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงและการคมนาคมทางอากาศเส้นทางการบินจากจังหวัดน่านไปยังกรุงเทพมหานคร พิษณุโลก และเชียงใหม่ สำหรับการคมนาคมทางน้ำจะใช้ติดต่อเป็นระยะสั้นๆ ระหว่างอำเภอภายในจังหวัด

4.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดน่าน

4.1.1 ข้อมูลการปกครองและองค์กรปกครอง

ในปี พ.ศ. 2545 จังหวัดน่านแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคเป็น 14 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 98 ตำบล 872 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 7 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 92 แห่ง

จังหวัดน่านมีเนื้อที่ทั้งหมด 11,472.072 ตารางกิโลเมตร อำเภอเวียงสา มีเนื้อที่มากที่สุด รองลงมา คือ อำเภอนาน้อย มีเนื้อที่จำนวน 1,894.893 ตารางกิโลเมตร และ 1,408.122 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ อำเภอที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดได้แก่ อำเภอเชียงกลาง มีเนื้อที่จำนวน 277.115 ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านหลวง มีเนื้อที่จำนวน 338.210 ตารางกิโลเมตร

อำเภอที่มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดน่านมากที่สุดคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ รองลงมาคือ อำเภอบ่อเกลือ โดยมีระยะทางห่าง 140 กิโลเมตร และ 133 กิโลเมตรตามลำดับ รายละเอียดแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเนื้อที่ และองค์การปกครอง จำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ.2545

ลำดับ	อำเภอ	เนื้อที่(ตร.กม.)	ระยะทางห่าง จากจังหวัด (กม)	จำนวน เทศบาลเมือง	จำนวน เทศบาลตำบล	จำนวน อบต.	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน
1	เมืองน่าน	813.126	5	1	-	10	10	104
2	แม่จริม	998.152	38	-	1	4	5	38
3	บ้านหลวง	338.210	45	-	-	4	4	26
4	น่าน้อย	1,408.122	60	-	1	7	7	66
5	ปัว	657.363	60	-	1	12	12	103
6	ท่าวังผา	702.204	45	-	1	10	10	89
7	เวียงสา	1,894.893	25	-	1	15	17	126
8	ทุ่งช้าง	760.811	98	-	1	4	4	40
9	เชียงกลาง	277.115	76	-	1	4	6	58
10	นาหมื่น	785.608	80	-	-	4	4	48
11	สันติสุข	416.837	32	-	-	3	3	31
12	บ่อเกลือ	848.341	133	-	-	4	4	39
13	สองแคว	544.364	80	-	-	3	3	24
14	กิ่งอำเภอภูเพียง	508.236	4	-	-	7	7	59
15	เฉลิมพระเกียรติ	518.690	140	-	-	1	2	21
รวมยอด		114,720.720	-	1	7	92	98	872

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.2 รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนในจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2545

รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนในจังหวัดน่านโดยคิดจากจำนวน 99,771 ครัวเรือน พบว่า จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีตั้งแต่ 10,000 – 19,999 บาท มีมากที่สุดจำนวน 26,654 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.72 รองลงมาคือ จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 25,270 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.33 เมื่อแยกตามรายอำเภอพบว่า อำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำที่สุดได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยมีจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 1,239 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.59 รองลงมาได้แก่ อำเภอบ่อเกลือ โดยมีจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 1,793

ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,915 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.51 รายละเอียดแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนจำแนกตามขนาดของรายได้ต่อปี เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน		รายได้เฉลี่ยต่อปี (บาท)										ไม่ทราบ
		ครัวเรือน ทั้งหมด	< 10,000		10,000-19,999		20,000-29,999		30,000-49,999		>50,000		ครัวเรือน ร้อยละ	ครัวเรือน ร้อยละ
			ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
1	เมืองน่าน	14,418	3,099	21.49	4,417	30.64	3,007	20.86	1,779	12.34	1,119	12.34	997	6.91
2	แม่จริม	2,822	1,212	42.95	546	19.35	416	14.74	226	8.01	90	8.01	332	11.76
3	บ้านหลวง	2,949	756	25.64	954	32.35	457	15.50	433	14.68	216	14.68	133	4.51
4	นาหมื่น	6,994	1,087	15.54	1,747	24.98	1,352	19.33	1,311	18.74	1,024	18.74	473	6.76
5	ปัว	13,306	3,787	28.46	3,843	28.88	2,930	22.02	1,572	11.81	817	11.81	357	2.68
6	ท่าวังผา	11,901	2,086	17.53	2,846	23.91	2,498	20.99	2,081	17.49	1,826	17.49	564	4.74
7	เวียงสา	15,836	3,168	20.01	4,554	28.76	3,455	21.82	2,226	14.06	1,955	14.06	478	3.02
8	ทุ่งช้าง	3,214	724	22.53	842	26.20	738	22.96	410	12.76	386	12.76	114	3.55
9	เชียงกลาง	4,632	1,061	22.91	1,162	25.09	997	21.52	723	15.61	433	15.61	256	5.53
10	นาหมื่น	3,406	837	24.57	1,109	32.56	612	17.97	598	17.56	234	17.56	16	0.47
11	สันติสุข	3,837	1,472	38.36	903	23.53	770	20.07	435	11.34	167	11.34	90	2.35
12	บ่อเกลือ	2,915	1,793	61.51	691	23.70	193	6.62	63	2.16	14	2.16	161	5.52
13	สองแคว	2,376	1,143	48.11	574	24.16	292	12.29	174	7.32	97	7.32	96	4.04
14	กิ่งอำเภอภูเพียง	9,165	1,806	19.71	2,205	24.06	1,753	19.13	1,390	15.17	1,356	15.17	655	7.15
15	เฉลิมพระเกียรติ	2,000	1,239	61.95	261	13.05	199	9.95	59	2.95	34	2.95	208	10.40
รวมยอด		99,771	25,270	25.33	26,654	26.72	19,669	19.71	13,480	13.51	9,768	13.51	4,930	4.94

ที่มา : รายงานการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน พ.ศ. 2545

4.1.3 ข้อมูลประชากร

4.1.3.1 ข้อมูลประชากรจังหวัดน่านจำแนกตามช่วงอายุ

ข้อมูลประชากรจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีประชากรจำนวนทั้งหมด 486,093 คน 487,206 คน และ 487,742 คนตามลำดับ จำนวนประชากรในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปีพ.ศ. 2545 ประชากรเพศชายและหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีประชากรชาย จำนวน 246,553 คน (50.5%) เป็นหญิงจำนวน 241,189 คน (49.5%) ดังแสดงในตารางที่ 3

เมื่อจำแนกจำนวนประชากรตามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 30-39 ปีซึ่งเป็นคนทำงานหรือวัยแรงงาน มีจำนวนมากกว่าในทุกช่วงอายุ ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 88,120 คน รองลงมาเป็นช่วงอายุ 20-29 ปี ในปีพ.ศ.2545 มีจำนวน 77,013 คน และประชากรวัยชราหรือผู้สูงอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ปีพ.ศ. 2543 มีจำนวน 47,315 คน ปีพ.ศ. 2544 มีจำนวน 48,547 คน และปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 49,889 คน ในขณะเดียวกันประชากรเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 0-9 ปี และช่วง 10-19 ปี กลับมีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี ประชากรช่วงอายุ 0-9 ปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีจำนวน 68,984 คน

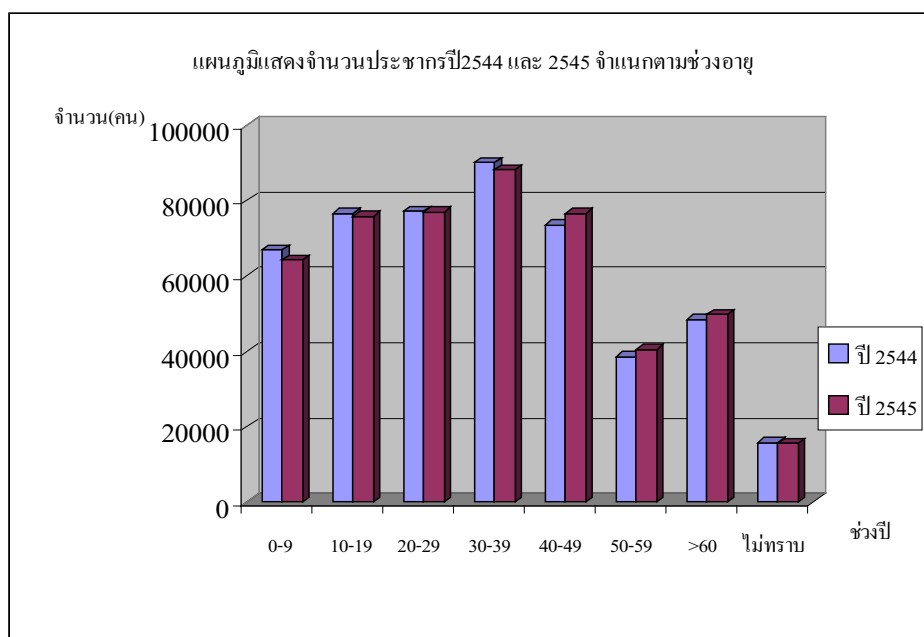
66,899 คน และ 64,311 คนตามลำดับ ส่วนประชากรช่วงอายุ 10-19 ปี มีจำนวน 77,392 คน 76,612 และ 75,772 คน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3 และแผนภูมิที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรจังหวัดน่านจำแนกตามช่วงอายุ ปี 2543 ปี 2544 และปี 2545

ปี พ.ศ.	ช่วงอายุ(ปี)							ไม่ทราบ	รวม
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	>60		
ปี 2543	68,984	77,392	77,641	91,526	70,702	37,016	47,315	15,517	486,093
ปี 2544	66,899	76,612	77,082	90,108	73,609	38,552	48,547	15,797	487,206
ปี 2545	64,311	75,772	77,013	88,120	76,610	40,487	49,889	15,540	487,742

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนประชากรปี 2544 และ 2545 จำแนกตามช่วงอายุ

4.1.3.2 ข้อมูลจำนวนประชากรจำแนกตามรายอำเภอ

จำนวนประชากรจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2545 เมื่อจำแนกตามรายอำเภอพบว่า อำเภอเมืองน่าน มีจำนวนประชากรมากกว่าอำเภออื่น มีจำนวน 82,508 คน และรองลงมาคือ อำเภอเวียงสา มีประชากรจำนวน 71,421 คน อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีจำนวน 9,000 คน จำนวนครัวเรือนในพื้นที่พบว่า อำเภอเวียงสา มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอเมือง มีจำนวนครัวเรือน 15,836 ครัวเรือน และ 14,418 ครัวเรือนตามลำดับ ในส่วนจำนวนคนเกิด จำนวนคนตาย การอพยพย้ายเข้าย้ายออก พบว่า อำเภอเมือง มีจำนวนคนเกิด จำนวนคนตายมีมากที่สุด

เป็นดังนี้ จำนวนคนเกิด 1,653 คน และจำนวนคนตาย 522 คน การอพยพย้ายเข้าย้ายออก อำเภอเมือง มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าพื้นที่อื่น การอพยพย้ายเข้ามีจำนวน 4,916 คน และการอพยพย้ายออกมีจำนวน 4,482 คน รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร

จำแนกตามรายอำเภอ ปีพ.ศ.2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	การอพยพ	
		รวม	ชาย	หญิง				ย้ายออก	ย้ายเข้า
1	อ.เมือง	82,508	41,707	40,801	14,418	1,653	522	4,916	4,482
2	อ.แม่จัน	16,290	8,364	7,926	2,822	147	67	466	513
3	อ.บ้านหลวง	12,168	6,255	5,913	2,949	63	88	362	412
4	อ.น่าน้อย	33,994	17,078	16,916	6,994	171	170	991	1,160
5	อ.ปัว	65,787	32,937	32,850	13,306	553	410	2,296	2,273
6	อ.ท่าวังผา	53,048	26,811	26,237	11,901	328	337	1,504	1,808
7	อ.เวียงสา	71,421	36,091	35,330	15,836	474	469	2,074	2,063
8	อ.ทุ่งช้าง	19,518	9,854	9,664	3,214	220	103	713	775
9	อ.เชียงกลาง	29,278	14,743	14,535	4,632	215	160	1,008	1,094
10	อ.นาหมื่น	15,034	7,854	7,450	3,406	69	92	430	542
11	อ.สันติสุข	16,017	8,217	7,800	3,837	145	71	365	485
12	อ.บ่อเกลือ	16,320	8,338	7,982	2,915	181	72	425	424
13	อ.สองแคว	11,932	6,185	5,747	2,376	124	47	353	380
14	กิ่งอ.ภูเพียง	35,157	17,556	17,601	9,165	1	262	1,066	1,505
15	อ.เฉลิมพระเกียรติ	9,000	4,563	4,437	200	36	28	106	306
รวม		487,472	246,553	241,189	97,971	4,380	2,898	17,075	18,222

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.3.3 ข้อมูลประชากรชาวเขาและชาติพันธุ์ในจังหวัดน่านปี 2545

ก. ข้อมูลประชากรชาวเขา

ชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ในจังหวัดน่านกระจายตามอำเภอต่างๆ จำนวน 13 อำเภอ 256 หมู่บ้าน มีหลังคาเรือนทั้งหมด 15,706 หลังคาเรือน 19,673 ครอบครัวยุโดยเฉลี่ย 1.25 ครอบครัวต่อหลังคาเรือน มีประชากรชาวเขาทั้งสิ้น 90,787 คน พื้นที่อำเภอปัว มีชาวเขามากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอบ่อเกลือ มีจำนวน 14,230 คน และ 14,166 คน ตามลำดับ และประชากรที่เป็นเด็กทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 28,911 คน อำเภอบ่อเกลือ มีประชากรเด็กมากที่สุด รองลงมาเป็นอำเภอปัว มีประชากรเด็กจำนวน 4,341 คน และ 4,149 คน ตามลำดับ อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของประชากรเด็กชาวเขาต่อประชากรชาวเขาทั้งหมดทั้งจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 31.84 และแต่ละอำเภอมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนหมู่บ้าน หลังคาเรือน ครอบครัว และประชากรชาวเขาในจังหวัดน่านปี 2545

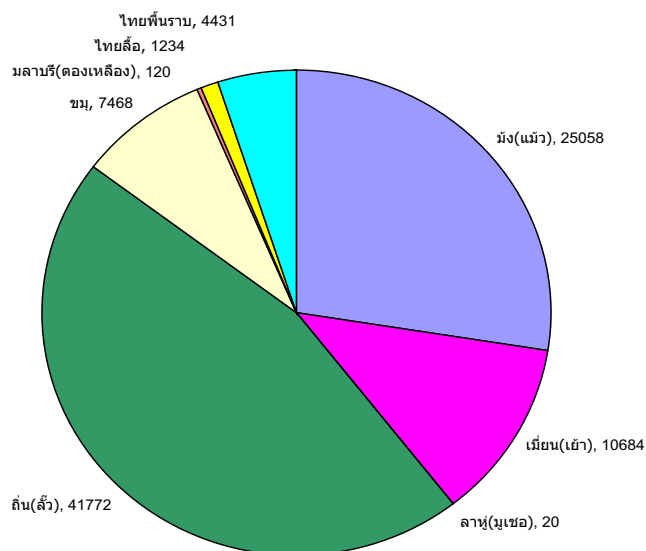
ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวน ประชากรเด็ก	ประชากร รวมทั้งหมด	ร้อยละประชากรเด็ก ต่อประชากรทั้งหมด
1	เมืองน่าน	21	1644	2118	4294	11520	37.27
2	สองแคว	22	1088	1432	1843	6271	29.39
3	เวียงสา	14	907	1065	2233	5716	39.07
4	บ่อเกลือ	68	2745	3336	4341	14166	30.64
5	ทุ่งช้าง	19	1462	1784	2717	8478	32.05
6	ปัว	36	2492	3428	4149	14230	29.16
7	เฉลิมพระเกียรติ	28	1810	2289	2948	10107	29.17
8	น่าน้อย	1	167	249	286	1531	18.68
9	เขียงกลาง	15	926	1097	952	3850	24.73
10	แม่จริม	6	578	677	1270	3541	35.87
11	สันติสุข	4	473	530	868	2545	34.11
12	กิ่งกู่เพียง	3	192	216	190	758	25.07
13	ท่าวังผา	19	1222	1452	2820	8074	34.93
รวม		256	15706	19673	28911	90787	31.84

ที่มา: ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน

ข. ข้อมูลชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน

ข้อมูลชาติพันธุ์ที่สำรวจพบในจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกระจัดกระจายส่วนใหญ่อยู่ตามพื้นที่สูง ตามภูเขา โดยมีลักษณะทางประชากรและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ชาติพันธุ์ที่สำรวจพบในจังหวัดน่านมีทั้งหมด 8 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ม้ง(เมว) เมียน(เย้า) ลาหู่(มุเซอ) ถิ่น(ลัวะ) ขมุ มลาบรี(ตองเหลือง) ไทยลื้อ และไทยพื้นราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 90,787 คน ชาติพันธุ์ถิ่นหรือที่เรียกว่าลัวะ มีประชากรมากที่สุดมีจำนวน 41,772 รองลงมาเป็นเผ่าม้งมีจำนวน 25,058 และเมียน มีจำนวน 10,684 คนส่วนชนเผ่าชาติพันธุ์ที่มีประชากรจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ มลาบรีหรือตองเหลือง มีจำนวน 120 คน และลาหู่หรือมุเซอ 20 คน ดังแสดงในในแผนภูมิ ที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนประชากรชาติพันธุ์สำรวจปีพ.ศ. 2545

ที่มา: ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน

4.1.4 ข้อมูลสถานประกอบการและสภาพแรงงาน

4.1.4.1 จำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้างในจังหวัดน่าน

จากข้อมูลของสำนักงานสวัสดิการและแรงงานจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2545 ได้แบ่งขนาดของสถานประกอบการตามจำนวนลูกจ้างหรือคนทำงาน พบว่า สถานประกอบการในจังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งหมด 1,199 แห่ง มีคนทำงานหรือลูกจ้างทั้งหมดจำนวน 7,966 คน โดยลูกจ้างที่เป็นเพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง มีจำนวน 4,443 คน และ 3,523 คน ตามลำดับ สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก มีลูกจ้าง 1-4 คน มีจำนวน 776 แห่ง รองลงมาเป็นสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 5-10 คน มีจำนวน 227 แห่ง รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของลูกจ้าง
ปีพ.ศ. 2545

ลำดับ	ขนาดและสถานประกอบการ	จำนวน(แห่ง)	จำนวนคนทำงาน		
			ชาย	หญิง	แรงงานเด็ก
1	1 - 4 คน	776	949	666	2
2	5-9 คน	227	848	576	3
3	10-19 คน	112	830	634	2
4	20-49 คน	75	1,265	1,027	8
5	50-99 คน	4	224	95	
6	100-299 คน	4	217	255	
7	300-499 คน	1	110	270	2
8	500 คนขึ้นไป				
รวม		1,199	4,443	3,523	17

หมายเหตุ: แรงงานเด็ก(อายุ < 18 ปี) มีจำนวน 17 คน อยู่ในสถานประกอบการ 6 แห่ง

จากจำนวน 1,199 แห่ง

ที่มา: สำนักงานสถิติการและแรงงานจังหวัดน่าน

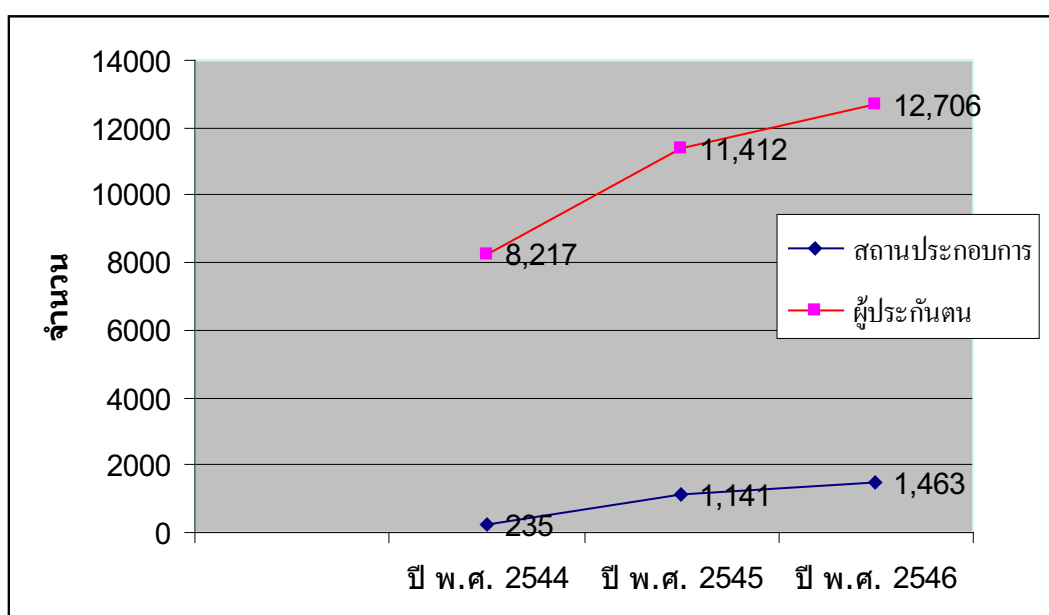
4.1.4.2 ข้อมูลสถานประกอบการและลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนตามพ.ร.บ.ประกันสังคม จ.น่าน

สถานประกอบการในจังหวัดน่านและลูกจ้างที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 60 ปี ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. 2533 กับสำนักงานประกันสังคมจังหวัดน่าน พบว่า ปีพ.ศ. 2544 มีสถานประกอบการจำนวน 235 แห่ง (เฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป) ภายหลังจากวันที่ 1 เมษายน 2545 เป็นต้นมา มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปจะต้องจัดให้ลูกจ้างทำประกันสังคม ในปีพ.ศ.2545 มีสถานประกอบการจำนวน 1,141 แห่ง ซึ่งจำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่าตัวเนื่องจากนับรวมสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปีต่อมา ปีพ.ศ. 2546 มีสถานประกอบการจำนวน 1,463 แห่ง และพบว่าจำนวนลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนและเลือกโรงพยาบาลน่านเป็นสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักในการให้บริการเมื่อผู้ประกันตนเจ็บป่วย หรือประสบอันตราย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ปีพ.ศ. 2544 - 2546 มีผู้ประกันตนจำนวน 8,217 คน, 11,412 คนและ 12,706 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7 และแผนภูมิที่ 3

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายประกันสังคม

สถานประกอบการ/ ผู้ประกันตน	ปี พ.ศ. 2544	ปี พ.ศ. 2545	ปี พ.ศ. 2546
จำนวนสถานประกอบการ	235	1,141	1,463
จำนวนผู้ประกันตนที่เลือกกร.พ.น่าน	8,217	11,412	12,706

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตน

ที่มา : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดน่านและโรงพยาบาลน่าน

4.1.4.3 ข้อมูลแรงงานต่างด้าวในจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2546

แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2546 พบว่า จำนวนแรงงานต่างด้าวที่สำรวจพบทั้งหมดมีจำนวน 77 คน ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายจำนวน 26 คน และมีจำนวน 51 คนที่เป็นแรงงานผิดกฎหมาย แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง รองลงมาอยู่พื้นที่อำเภอเชียงกลาง มีจำนวน 35 คน และ 17 คนตามลำดับ ดังแสดงใน ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในจังหวัดน่านจำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	อำเภอ	แรงงานถูกกฎหมาย	แรงงานผิดกฎหมาย
1	เมืองน่าน	7	28
2	บ้านหลวง	1	-
3	ปัว	5	2
4	ท่าวังผา	-	3
5	เวียงสา	-	7
6	ทุ่งช้าง	2	-
7	เชียงกลาง	11	6
8	กึ่งอำเภอภูเพียง		5
รวม		26	51

ที่มา: สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดน่าน

4.1.5 ข้อมูลศาสนสถานและศูนย์อบรมพุทธศาสนาในจังหวัดน่าน

4.1.5.1 จำนวนศาสนสถานและพระในจังหวัดน่าน

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2544 พบว่า ศาสนสถานในจังหวัดน่านเป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธได้แก่ วัดและสำนักสงฆ์ ศาสนาคริสต์ได้แก่โบสถ์คริสต์ พบว่า วัดในจังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งหมด 408 แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน 106 แห่ง โบสถ์คริสต์ มีจำนวน 22 แห่ง เมื่อจำแนกเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอเมือง มีวัดมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา มีวัดจำนวน 74 แห่ง และ 67 แห่ง ตามลำดับ สำนักสงฆ์พบว่า อำเภอท่าวังผา มีสำนักสงฆ์มากที่สุดจำนวน 16 แห่ง โบสถ์คริสต์ มีมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอปัว จำนวน 5 แห่งเท่ากัน

จำนวนพระที่จำพรรษาอยู่ในจังหวัดน่านพบว่า มีจำนวนทั้งหมด 3,198 รูป โดยเป็นพระภิกษุจำนวน 866 รูป และสามเณรจำนวน 2,332 รูป อำเภอเมือง มีพระจำนวนมากที่สุด 196 รูป พระภิกษุมีจำนวน 147 รูป และสามเณร มีจำนวน 814 รูป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอที่ไม่มีวัด มีเพียงสำนักสงฆ์ จำนวน 12 แห่ง และมีพระภิกษุจำนวน 10 รูป ไม่มีสามเณร รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนศาสนสถานและพระในจังหวัดน่านจำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ. 2544

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนศาสนสถาน(แห่ง)				จำนวนพระ(รูป)		
		วัด	สำนักสงฆ์	โบสถ์คริสต์	รวม	พระภิกษุ	สามเณร	รวม
1	เมือง	74	7	5	86	147	814	961
2	แม่จริม	13	8	1	22	26	9	35
3	บ้านหลวง	6	3		9	13	57	70
4	นาหมื่น	31	11		42	64	71	135
5	ปัว	49	12	5	66	85	383	468
6	ท่าวังผา	47	16	2	65	101	276	377
7	เวียงสา	67	12	1	80	182	345	527
8	ทุ่งช้าง	12	3	2	17	20	47	67
9	เชียงกลาง	30	2	1	33	51	79	130
10	นาหมื่น	16	2		18	30	18	48
11	สันติสุข	14	5		19	18	65	83
12	บ่อเกลือ	7	4	3	14	11	53	64
13	สองแคว	8	2	1	11	15	2	17
14	กึ่งอ.ภูเพียง	34	7	1	42	93	113	206
15	เฉลิมพระเกียรติ		12		12	10		10
รวม		408	106	22	536	866	2,332	3,198

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.5.2 จำนวนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการสำรวจของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจำนวน 17 แห่ง โดยมีจำนวนเด็กเข้ารับการอบรมจำนวน 918 คน มีครู 41 คน อำเภอบ่อเกลือ มีจำนวนเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับการอบรมในวัดมากกว่าอำเภออื่น มีจำนวน 248 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านหลวง มีเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับการอบรมในวัดจำนวน 222 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดน่านมีจำนวนทั้งหมด 6 แห่ง มีอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านหลวง และอำเภอท่าวังผา พื้นที่อำเภอท่าวังผามีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวนมากกว่าอำเภออื่นมีจำนวน 3 แห่งและมีเด็กจำนวนมากกว่าที่อื่น จำนวน 444 คน

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาปี พ.ศ. 2545

ลำดับ	อำเภอ	ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด			ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		
		จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู	จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู
1	เมือง	2	140	5	1	313	20
2	แม่จริม	1	10	1			
3	บ้านหลวง	2	222	9	2	173	11
4	ท่าวังผา	1	23	1	3	444	16
5	เชียงกลาง	4	162	9			
6	นาหมื่น	2	73	3			
7	สันติสุข	1	40	2			
8	บ่อเกลือ	4	248	11			
รวม		17	918	41	6	930	47

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

4.1.6 ข้อมูลด้านสุขภาพของประชากรในจังหวัดน่าน

4.1.6.1 สถิติชีพที่สำคัญจังหวัดน่าน

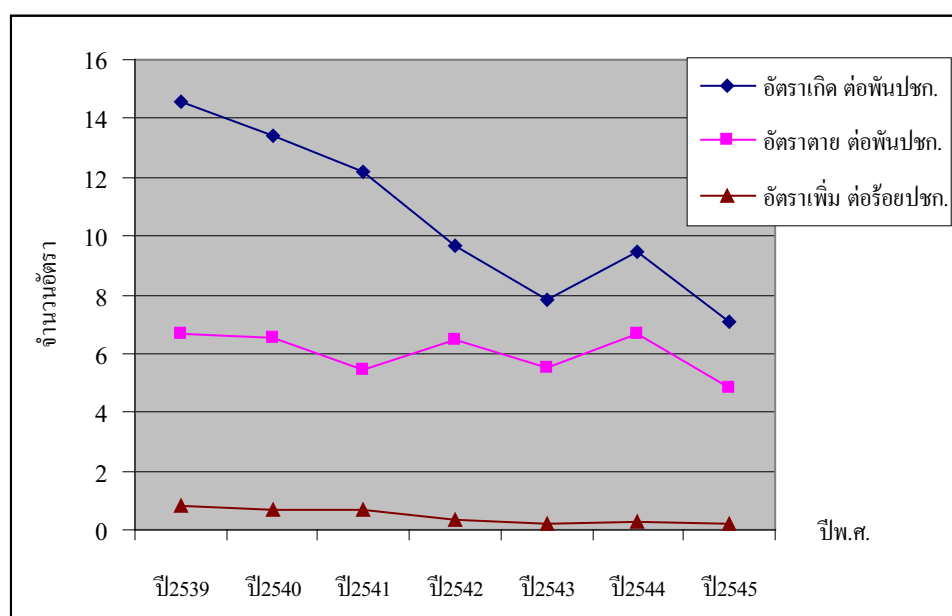
ก. จำนวนการเกิด-การตาย อัตราการเกิด-การตาย และอัตราการเพิ่มประชากรในจังหวัดน่าน

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 – 2545 พบว่า จำนวนการเกิดและอัตราการเกิดของประชากรมีแนวโน้มลดลง ส่วนจำนวนและอัตราการตายในแต่ละปีพบว่ามีแนวโน้มที่ลดลงเช่นเดียวกัน อัตราการเพิ่มประชากรต่อประชากรร้อยคนในแต่ละปีมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน ปีพ.ศ.2544 - 2545 มีอัตราการเพิ่มต่อประชากรร้อยคน เป็น 0.28.และ 0.22 ตามลำดับ รายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 11 และแผนภูมิที่ 4

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนการเกิด การตาย อัตราการเกิด การตาย และอัตราการเพิ่มประชากร

ปี พ.ศ.	ประชากร	จำนวนเกิด			อัตราการเกิด	จำนวนตาย			อัตราการตาย	อัตราเพิ่ม
		รวม	ชาย	หญิง		รวม	ชาย	หญิง		
ปี2539	476,943	6,952	3,495	3,457	14.58	3,166	1,841	1,325	6.64	0.79
ปี2540	482,444	6,460	3,283	3,177	13.39	3,144	1,858	1,286	6.52	0.69
ปี2541	486,154	5,934	3,045	2,889	12.21	2,633	1,495	1,138	5.42	0.68
ปี2542	488,849	4,727	2,394	2,333	9.67	3,166	1,805	1,361	6.48	0.32
ปี2543	487,799	3,825	1,965	1,860	7.84	2,700	1,606	1,094	5.54	0.23
ปี2544	486,650	4,597	2,398	2,199	9.45	3,229	1,795	1,434	6.64	0.28
ปี2545	487,593	3,442	1,751	1,691	7.06	2,365	1,336	1,029	4.85	0.22

แผนภูมิที่ 4 แสดงอัตราการเกิด อัตราการตาย และอัตราการเพิ่มประชากร

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ข. จำนวนเด็กตาย มารดาตาย และอัตราเด็กตาย อัตรามารดาตาย

ในแต่ละปีอัตราเด็กตาย (ทารก) ต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคนของจังหวัดน่านอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติตามแผนพัฒนากระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ โดยเป้าหมายงานอนามัยแม่และเด็กในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (ปี 2545-2549) กำหนดอัตราตายเด็กทารกไม่เกิน 18 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิต ส่วนอัตราการตายของเด็กทารกของจังหวัดน่านในปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีอัตราเด็กตายต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคนเป็นจำนวน 12.81, 8.27 และ 15.11 ตามลำดับ ในส่วนอัตราการตายของมารดาพบว่า จังหวัดน่านมีอัตรามารดาตายต่อเด็กเกิดมีชีวิตแสนคนตั้งแต่ปีพ.ศ.2539 – 2545 มีอัตราสูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุข

ตั้งไว้ตามเป้าหมายงานอนามัยแม่และเด็กในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (ปี2545-2549) กำหนดอัตราการตายของมารดาไม่เกิน 15 ต่อ 100,000 การเกิดมีชีพ โดยพบว่าในปีพ.ศ.2543 - 2545 อัตราตายของมารดาในจังหวัดน่านเป็น 95.06, 43.51 และ 87.74 ต่อ 100,000 การเกิดมีชีพ ซึ่งอัตราการตายของมารดาเป็นดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพของชนน่านที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จากการจัดลำดับของ UNDP ปี พ.ศ. 2546 พบว่าสถานะด้านสุขภาพจังหวัดน่านเมื่อเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดน่านอยู่ในลำดับเกือบสุดท้าย คืออยู่จังหวัดในลำดับที่ 75 รายละเอียดการตายของเด็กทารก การตายของมารดา อัตราการตายของเด็กทารก และอัตราการตายมารดา ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนเด็กตาย มารดาตาย และอัตราเด็กตาย อัตราการตาย

ปี พ.ศ.	จำนวนเกิด รวม	จำนวนเด็กตาย			อัตราเด็กตาย ต่อพันเกิดมีชีพ	จำนวน มารดาตาย	อัตรามารดา ตายต่อแสนเกิดมีชีพ
		รวม	ชาย	หญิง			
ปี2539	6,952	61	33	28	8.77	5	71.92
ปี2540	6,460	51	20	31	7.89	3	46.44
ปี2541	5,934	38	18	20	6.4	3	50.56
ปี2542	4,727	31	19	21	6.56	1	21.16
ปี2543	3,825	49	25	24	12.81	4	95.06
ปี2544	4,597	38	19	19	8.27	2	43.51
ปี2545	3,442	52	28	24	15.11	3	87.74

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ค. จำนวนการตายและอัตราตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคที่สำคัญ 10 ลำดับของประชากรในจังหวัดน่าน

จำนวนการตายและอัตราตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคที่สำคัญ ปีพ.ศ. 2545 พบว่า ประชากรในจังหวัดน่านส่วนใหญ่ตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคมะเร็งเป็นลำดับแรก โดยมีจำนวนการตาย 327 คน และอัตราตาย 67.1 คนต่อประชากรแสนคน ซึ่งอัตราตายด้วยโรคมะเร็งในจังหวัดน่านสูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ในการพัฒนาสุขภาพตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่มีเป้าหมายลดอัตราการตายด้วยโรคมะเร็ง จาก 45 เหลือ 40 ต่อประชากรแสนคน สาเหตุของการตายรองลงมาได้แก่ ความดันเลือดสูงและโรคหลอดเลือดในสมอง โดยมีจำนวนการตาย 187 คนและอัตราตาย 38.4 คนต่อประชากรแสนคน ลำดับที่ 3 และลำดับที่ 4 ได้แก่ กลุ่มสาเหตุโรคไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการและไตพิการ และกลุ่มสาเหตุจากอุบัติเหตุและการเป็นพิษ มีอัตราตาย 31.4 คนต่อประชากรแสนคน และ 29.7 คนต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนการตายและอัตราตายจำแนกตามกลุ่มสาเหตุที่สำคัญ 10 อันดับปี 2545

ลำดับ	กลุ่มสาเหตุ	อัตราตาย	
		จำนวนตาย	ต่อประชากรแสนคน
1	มะเร็งทุกชนิด	327	67.1
2	ความดันเลือดสูง และโรคหลอดเลือดในสมอง	187	38.4
3	ไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการ และไตพิการ	153	31.4
4	อุบัติเหตุ และการเป็นพิษ	145	29.7
5	โรคหัวใจ	96	19.7
6	บาดเจ็บจากการฆ่าตัวตาย ถูกฆ่าตายและอื่น ๆ	93	19.1
7	ปอดอักเสบและโรคอื่น ๆ ของปอด	69	14.2
8	โรคเกี่ยวกับตับ และตับอ่อน	40	8.2
9	วัณโรคทุกชนิด	31	6.4
10	ไข้เลือดออก	1	0.2

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7 ข้อมูลการให้บริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน

4.1.7.1 สถานบริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน

สถานบริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2545 อำเภอเมืองมีสถานพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาดจำนวน 430 เตียงจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลน่าน และโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชมีจำนวน 1 แห่งอยู่ในอำเภอปัว และโรงพยาบาลชุมชนตามอำเภอต่างๆ ละ 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชนตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองกลางจำนวน 1 แห่ง อำเภอที่ไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอภูเพียงประชาชนส่วนใหญ่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลน่านเพราะมีระยะทางใกล้ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติขณะนี้ทางจังหวัดน่านได้มีงบประมาณในการก่อสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอแล้วและได้เริ่มสร้างไปบางส่วนแล้ว จำนวนสถานอนามัยในจังหวัดน่านมีทั้งหมด 119 แห่ง มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สช.) จำนวน 28 แห่ง มีคลินิกเอกชนทุกประเภทสาขาต่างๆ อาทิ เวชกรรม ทันตกรรม พยาบาลและผดุงครรภ์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 130 แห่ง และมีสถานบริการแพทย์แผนไทยจำนวนทั้งหมด 33 แห่ง

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสถานบริการประเภทต่างๆ ในจังหวัดน่าน จำแนกตามรายอำเภอปี 2545

ลำดับ	อำเภอ	สถานบริการของรัฐ			สถานพยาบาล เอกชน	คลินิก ทุกประเภท	สถานบริการ แผนไทย
		โรงพยาบาล	สถานีอนามัย	สสข.			
1	เมือง	2	16	1	-	50	8
2	แม่จริม	1	7	1	-	2	2
3	บ้านหลวง	1	4	-	-	3	-
4	น่าน้อย	1	7	2	-	7	1
5	ปัว	1	11	2	-	10	2
6	ท่าวังผา	1	14	2	-	19	1
7	เวียงสา	1	22	4	-	12	6
8	ทุ่งช้าง	1	3	4	-	6	3
9	เชียงกลาง	1	8	1	1	7	1
10	นาหมื่น	1	4	1	-	1	3
11	สันติสุข	1	3	1	-	-	2
12	บ่อเกลือ	1	4	3	-	-	1
13	สองแคว	1	3	3	-	-	2
14	กึ่งอ.ภูเพียง	-	9	1	-	12	1
15	อ.เฉลิมพระเกียรติ	-	4	2	-	1	-
รวม		14	119	28	1	130	33

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7.2 ข้อมูลการฝากครรภ์ของมารดาที่ตั้งครรภ์ที่คลอดในโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดน่าน

ปีพ.ศ.2546 จำนวนมารดาตั้งครรภ์ที่ผ่านการคลอดในโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดน่าน มีจำนวน 4,103 คน และในจำนวนนี้มีมารดาที่ได้รับการฝากครรภ์ตามมาตรฐานสาธารณสุขมีจำนวน 4,047 คน คิดเป็นร้อยละ 98.64 ของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่คลอด และพบว่าโรงพยาบาลทุ่งช้างมีอัตราการคลอดที่ได้รับการฝากครรภ์น้อยที่สุดในอัตราร้อยละ 90.45 รองลงมาได้แก่โรงพยาบาลสองแคว อัตราร้อยละ 94.57 โรงพยาบาลที่มีมารดาตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ทุกคนร้อยละ 100 ได้แก่ โรงพยาบาลบ้านหลวง โรงพยาบาลท่าวังผา โรงพยาบาลนาหมื่น และโรงพยาบาลบ่อเกลือ โรงพยาบาลที่มีจำนวนมารดาที่มาคลอดมากที่สุดได้แก่ โรงพยาบาลน่าน มีมารดาคลอดจำนวน 1,718 คน รองลงมาได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว มีมารดาคลอดจำนวน 594 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนการคลอด จำนวนการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ และร้อยละของการฝากครรภ์ในจังหวัดน่าน จำแนกตามโรงพยาบาล ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	โรงพยาบาล	จำนวนหญิงมีครรภ์ ที่คลอด(คน)	จำนวนหญิงมีครรภ์ ที่ฝากครรภ์(คน)	ร้อยละของ การฝากครรภ์
1	น่าน	1,718	1,700	98.95
2	แม่จริม	109	108	99.08
3	บ้านหลวง	66	66	100
4	นาน้อย	196	190	96.94
5	สมเด็จพระปาว	594	590	99.33
6	ท่าวังผา	228	228	100
7	เวียงสา	395	394	99.75
8	ทุ่งช้าง	178	161	90.45
9	เชียงกลาง	175	172	98.29
10	นาหมื่น	64	64	100
11	สันติสุข	142	141	99.3
12	บ่อเกลือ	146	146	100
13	สองแคว	92	87	94.57
รวม		4,103	4,047	98.64

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7.3 ข้อมูลของการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ในกลุ่มคนต่างๆ ในจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2542- 2546

จากการสุ่มตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ของโรงพยาบาล และหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดน่านได้ตรวจในกลุ่มคนต่างๆ ปีพ.ศ. 2542- 2546 พบว่า ร้อยละของกลุ่มคนที่ตรวจเลือดมีผลเลือดเป็นบวกสูงสุดได้แก่ หญิงขายบริการ ในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบร้อยละของการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 33.33, 25 และ 16.67 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ผู้ติดยาเสพติดในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบว่าการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 5.88, 25 และ 15.38 ตามลำดับ และรองลงมาอันดับสองพบว่าในกลุ่มหญิงที่ตั้งครรภ์ในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบว่าการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 1.25, 0.48 และ 0.51 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 16

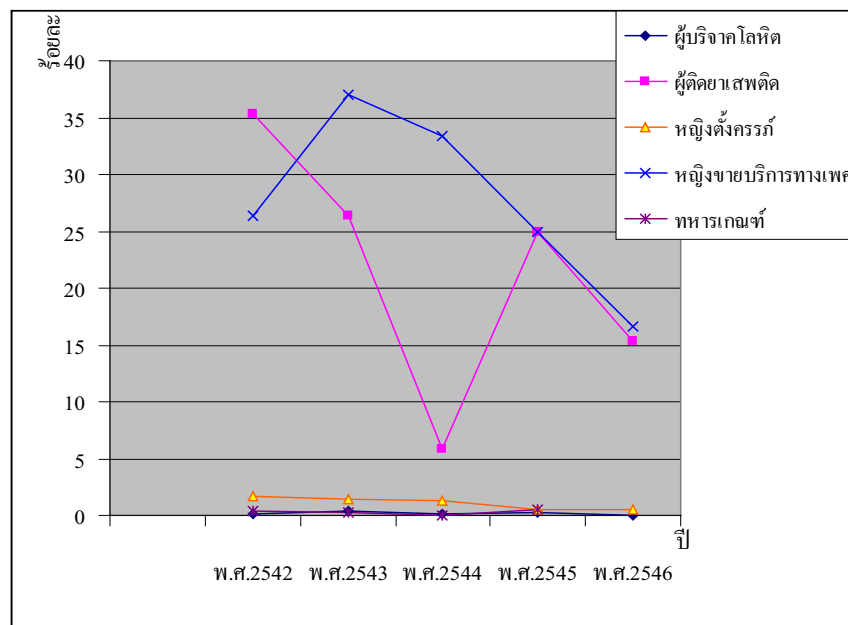
แนวโน้มของการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ที่มีผลเป็นบวกตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2542 - 2546 พบว่า ในกลุ่มที่มีการพบผลเลือดเป็นบวกสูงคือ หญิงขายบริการ ผู้ติดยาเสพติดและหญิงตั้งครรภ์ มีแนวโน้มลดลง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

ตารางที่ 16 แสดงร้อยละของการตรวจเลือดที่มีผลเป็นบวกจำแนกตามกลุ่มต่างๆ ปีพ.ศ. 2542- 2546

ปี พ.ศ.	ผู้บริจาคโลหิต (ร้อยละ)	ผู้ติดยาเสพติด (ร้อยละ)	หญิงตั้งครรภ์ (ร้อยละ)	หญิงขายบริการทางเพศ (ร้อยละ)	ทหารเกณฑ์ (ร้อยละ)
มัย.2542	0.19	35.29	1.74	26.32	0.4
มัย.2543	0.44	26.32	1.43	36.96	0.3
มัย.2544	0.08	5.88	1.25	33.33	0
มัย.2545	0.21	25	0.48	25	0.47
มัย 2546	0	15.38	0.51	16.67	รอฟผล

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 5 แสดงแนวโน้มร้อยละการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ที่มีผลเป็นบวกจำแนกตามกลุ่มต่างๆ ปี พ.ศ. 2542- 2546

บทที่ 4

สถานการณ์เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน

ผลการเก็บข้อมูลสถานการณ์การเด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวม ติดตามข้อมูลสถิติ เอกสาร งานวิจัย จากแหล่งต่างๆ หน่วยงานราชการและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และเยาวชนในจังหวัดน่านทั้งที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสอบถาม การสำรวจ เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานต่างๆ ผลการศึกษาวิจัยสถานการณ์เด็กและเยาวชนในจังหวัดน่านแยกเป็นหัวข้อดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดน่าน
2. ข้อมูลรอบสิทธิเด็ก
3. ข้อมูลเด็กในภาวะยากลำบาก

แผนที่จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 ประมาณ 668 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 11,472.072 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7 ล้านไร่เศษ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

ทิศเหนือ	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศตะวันออก	ติดสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้	ติดจังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดแพร่
ทิศตะวันตก	ติดจังหวัดพะเยา

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่ทางทิศเหนือของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นภูเขา ซึ่งอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 2,115 เมตร และเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำน่าน ซึ่งได้ไหลผ่านจังหวัด มาจากทิศเหนือลงมาสู่ทิศใต้ มีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม

การคมนาคม

จังหวัดน่านมีการคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางรถยนต์และทางอากาศ เส้นทางรถยนต์มีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดสำหรับใช้ติดต่อกรุงเทพมหานครและจังหวัดใกล้เคียงและการคมนาคมทางอากาศเส้นทางการบินจากจังหวัดน่านไปยังกรุงเทพมหานคร พิษณุโลก และเชียงใหม่ สำหรับการคมนาคมทางน้ำจะใช้ติดต่อเป็นระยะสั้นๆ ระหว่างอำเภอภายในจังหวัด

4.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดน่าน

4.1.1 ข้อมูลการปกครองและองค์กรปกครอง

ในปี พ.ศ. 2545 จังหวัดน่านแบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคเป็น 14 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 98 ตำบล 872 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 7 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 92 แห่ง

จังหวัดน่านมีเนื้อที่ทั้งหมด 11,472.072 ตารางกิโลเมตร อำเภอเวียงสา มีเนื้อที่มากที่สุด รองลงมา คือ อำเภอนาน้อย มีเนื้อที่จำนวน 1,894.893 ตารางกิโลเมตร และ 1,408.122 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ อำเภอที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดได้แก่ อำเภอเชียงกลาง มีเนื้อที่จำนวน 277.115 ตารางกิโลเมตร รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านหลวง มีเนื้อที่จำนวน 338.210 ตารางกิโลเมตร

อำเภอที่มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดน่านมากที่สุดคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ รองลงมาคือ อำเภอบ่อเกลือ โดยมีระยะทางห่าง 140 กิโลเมตร และ 133 กิโลเมตรตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนเนื้อที่ และองค์การปกครอง จำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ.2545

ลำดับ	อำเภอ	เนื้อที่(ตร.กม.)	ระยะทางห่าง จากจังหวัด (กม)	จำนวน เทศบาลเมือง	จำนวน เทศบาลตำบล	จำนวน อบต.	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน
1	เมืองน่าน	813.126	5	1	-	10	10	104
2	แม่จริม	998.152	38	-	1	4	5	38
3	บ้านหลวง	338.210	45	-	-	4	4	26
4	น่าน้อย	1,408.122	60	-	1	7	7	66
5	ปัว	657.363	60	-	1	12	12	103
6	ท่าวังผา	702.204	45	-	1	10	10	89
7	เวียงสา	1,894.893	25	-	1	15	17	126
8	ทุ่งช้าง	760.811	98	-	1	4	4	40
9	เชียงกลาง	277.115	76	-	1	4	6	58
10	นาหมื่น	785.608	80	-	-	4	4	48
11	สันติสุข	416.837	32	-	-	3	3	31
12	บ่อเกลือ	848.341	133	-	-	4	4	39
13	สองแคว	544.364	80	-	-	3	3	24
14	กิ่งอำเภอภูเพียง	508.236	4	-	-	7	7	59
15	เฉลิมพระเกียรติ	518.690	140	-	-	1	2	21
รวมยอด		114,720.720	-	1	7	92	98	872

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.2 รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนในจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2545

รายได้เฉลี่ยต่อปีของครัวเรือนในจังหวัดน่านโดยคิดจากจำนวน 99,771 ครัวเรือน พบว่าจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีตั้งแต่ 10,000 – 19,999 บาท มีมากที่สุดจำนวน 26,654 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26.72 รองลงมาคือ จำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 25,270 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.33 เมื่อแยกตามรายอำเภอพบว่า อำเภอที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำที่สุดได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ โดยมีจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 1,239 ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,000 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.59 รองลงมาได้แก่ อำเภอบ่อเกลือ โดยมีจำนวนครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 1,793

ครัวเรือน จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,915 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.51 รายละเอียดแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครัวเรือนจำแนกตามขนาดของรายได้ต่อปี เป็นรายอำเภอ พ.ศ. 2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน	รายได้เฉลี่ยต่อปี (บาท)											
		ครัวเรือน	< 10,000		10,000-19,999		20,000-29,999		30,000-49,999		>50,000		ไม่ทราบ	
		ทั้งหมด	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
1	เมืองน่าน	14,418	3,099	21.49	4,417	30.64	3,007	20.86	1,779	12.34	1,119	12.34	997	6.91
2	แม่จริม	2,822	1,212	42.95	546	19.35	416	14.74	226	8.01	90	8.01	332	11.76
3	บ้านหลวง	2,949	756	25.64	954	32.35	457	15.50	433	14.68	216	14.68	133	4.51
4	นาหมื่น	6,994	1,087	15.54	1,747	24.98	1,352	19.33	1,311	18.74	1,024	18.74	473	6.76
5	ปัว	13,306	3,787	28.46	3,843	28.88	2,930	22.02	1,572	11.81	817	11.81	357	2.68
6	ท่าวังผา	11,901	2,086	17.53	2,846	23.91	2,498	20.99	2,081	17.49	1,826	17.49	564	4.74
7	เวียงสา	15,836	3,168	20.01	4,554	28.76	3,455	21.82	2,226	14.06	1,955	14.06	478	3.02
8	ทุ่งช้าง	3,214	724	22.53	842	26.20	738	22.96	410	12.76	386	12.76	114	3.55
9	เชียงกลาง	4,632	1,061	22.91	1,162	25.09	997	21.52	723	15.61	433	15.61	256	5.53
10	นาหมื่น	3,406	837	24.57	1,109	32.56	612	17.97	598	17.56	234	17.56	16	0.47
11	สันติสุข	3,837	1,472	38.36	903	23.53	770	20.07	435	11.34	167	11.34	90	2.35
12	บ่อเกลือ	2,915	1,793	61.51	691	23.70	193	6.62	63	2.16	14	2.16	161	5.52
13	สองแคว	2,376	1,143	48.11	574	24.16	292	12.29	174	7.32	97	7.32	96	4.04
14	กึ่งอำเภอกู่เพียง	9,165	1,806	19.71	2,205	24.06	1,753	19.13	1,390	15.17	1,356	15.17	655	7.15
15	เฉลิมพระเกียรติ	2,000	1,239	61.95	261	13.05	199	9.95	59	2.95	34	2.95	208	10.40
รวมยอด		99,771	25,270	25.33	26,654	26.72	19,669	19.71	13,480	13.51	9,768	13.51	4,930	4.94

ที่มา : รายงานการสำรวจข้อมูลระดับหมู่บ้าน พ.ศ. 2545

4.1.3 ข้อมูลประชากร

4.1.3.1 ข้อมูลประชากรจังหวัดน่านจำแนกตามช่วงอายุ

ข้อมูลประชากรจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีประชากรจำนวนทั้งหมด 486,093 คน 487,206 คน และ 487,742 คนตามลำดับ จำนวนประชากรในแต่ละปีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปีพ.ศ. 2545 ประชากรเพศชายและหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีประชากรชาย จำนวน 246,553 คน (50.5%) เป็นหญิงจำนวน 241,189 คน (49.5%) ดังแสดงในตารางที่ 3

เมื่อจำแนกจำนวนประชากรตามช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 30-39 ปีซึ่งเป็นคนทำงานหรือวัยแรงงาน มีจำนวนมากกว่าในทุกช่วงอายุ ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 88,120 คน รองลงมาเป็นช่วงอายุ 20-29 ปี ในปีพ.ศ.2545 มีจำนวน 77,013 คน และประชากรวัยชราหรือผู้สูงอายุตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ปีพ.ศ. 2543 มีจำนวน 47,315 คน ปีพ.ศ. 2544 มีจำนวน 48,547 คน และปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 49,889 คน ในขณะเดียวกันประชากรเด็กและเยาวชนช่วงอายุ 0-9 ปี และช่วง 10-19 ปี กลับมีแนวโน้มลดลงในแต่ละปี ประชากรช่วงอายุ 0-9 ปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีจำนวน 68,984 คน

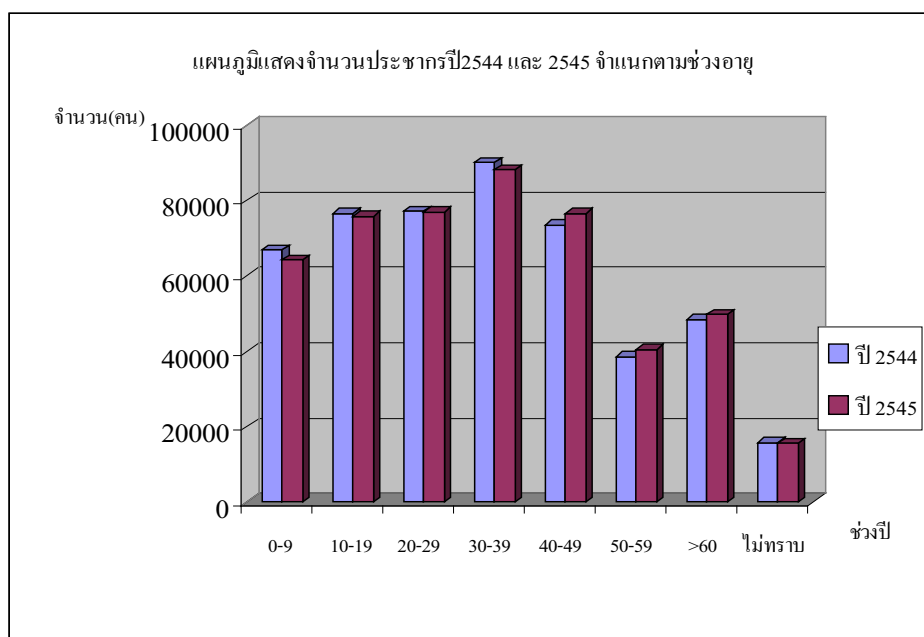
66,899 คน และ 64,311 คนตามลำดับ ส่วนประชากรช่วงอายุ 10-19 ปี มีจำนวน 77,392 คน 76,612 และ 75,772 คน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3 และแผนภูมิที่ 1

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนประชากรจังหวัดน่านจำแนกตามช่วงอายุ ปี 2543 ปี 2544 และปี 2545

ปี พ.ศ.	ช่วงอายุ(ปี)							ไม่ทราบ	รวม
	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	>60		
ปี 2543	68,984	77,392	77,641	91,526	70,702	37,016	47,315	15,517	486,093
ปี 2544	66,899	76,612	77,082	90,108	73,609	38,552	48,547	15,797	487,206
ปี 2545	64,311	75,772	77,013	88,120	76,610	40,487	49,889	15,540	487,742

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 1 แสดงจำนวนประชากรปี 2544 และ 2545 จำแนกตามช่วงอายุ

4.1.3.2 ข้อมูลจำนวนประชากรจำแนกตามรายอำเภอ

จำนวนประชากรจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2545 เมื่อจำแนกตามรายอำเภอพบว่า อำเภอเมืองน่าน มีจำนวนประชากรมากกว่าอำเภออื่น มีจำนวน 82,508 คน และรองลงมาคือ อำเภอเวียงสา มีประชากรจำนวน 71,421 คน อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีจำนวน 9,000 คน จำนวนครัวเรือนในพื้นที่พบว่า อำเภอเวียงสา มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอเมือง มีจำนวนครัวเรือน 15,836 ครัวเรือน และ 14,418 ครัวเรือนตามลำดับ ในส่วนจำนวนคนเกิด จำนวนคนตาย การอพยพย้ายเข้าย้ายออก พบว่า อำเภอเมือง มีจำนวนคนเกิด จำนวนคนตายมีมากที่สุด

เป็นดังนี้ จำนวนคนเกิด 1,653 คน และจำนวนคนตาย 522 คน การอพยพย้ายเข้าย้ายออก อำเภอเมือง มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าพื้นที่อื่น การอพยพย้ายเข้ามีจำนวน 4,916 คน และการอพยพย้ายออกมีจำนวน 4,482 คน รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน และการเปลี่ยนแปลงทางประชากร

จำแนกตามรายอำเภอ ปีพ.ศ.2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน	จำนวนคนเกิด	จำนวนคนตาย	การอพยพ	
		รวม	ชาย	หญิง				ย้ายออก	ย้ายเข้า
1	อ.เมือง	82,508	41,707	40,801	14,418	1,653	522	4,916	4,482
2	อ.แม่จัน	16,290	8,364	7,926	2,822	147	67	466	513
3	อ.บ้านหลวง	12,168	6,255	5,913	2,949	63	88	362	412
4	อ.น่าน้อย	33,994	17,078	16,916	6,994	171	170	991	1,160
5	อ.ปัว	65,787	32,937	32,850	13,306	553	410	2,296	2,273
6	อ.ท่าวังผา	53,048	26,811	26,237	11,901	328	337	1,504	1,808
7	อ.เวียงสา	71,421	36,091	35,330	15,836	474	469	2,074	2,063
8	อ.ทุ่งช้าง	19,518	9,854	9,664	3,214	220	103	713	775
9	อ.เชียงกลาง	29,278	14,743	14,535	4,632	215	160	1,008	1,094
10	อ.นาหมื่น	15,034	7,854	7,450	3,406	69	92	430	542
11	อ.สันติสุข	16,017	8,217	7,800	3,837	145	71	365	485
12	อ.บ่อเกลือ	16,320	8,338	7,982	2,915	181	72	425	424
13	อ.สองแคว	11,932	6,185	5,747	2,376	124	47	353	380
14	กิ่งอ.ภูเพียง	35,157	17,556	17,601	9,165	1	262	1,066	1,505
15	อ.เฉลิมพระเกียรติ	9,000	4,563	4,437	200	36	28	106	306
รวม		487,472	246,553	241,189	97,971	4,380	2,898	17,075	18,222

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.3.3 ข้อมูลประชากรชาวเขาและชาติพันธุ์ในจังหวัดน่านปี 2545

ก. ข้อมูลประชากรชาวเขา

ชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ในจังหวัดน่านกระจายตามอำเภอต่างๆ จำนวน 13 อำเภอ 256 หมู่บ้าน มีหลังคาเรือนทั้งหมด 15,706 หลังคาเรือน 19,673 ครอบครัวยุโดยเฉลี่ย 1.25 ครอบครัวยุต่อหลังคาเรือน มีประชากรชาวเขาทั้งสิ้น 90,787 คน พื้นที่อำเภอปัว มีชาวเขามากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอบ่อเกลือ มีจำนวน 14,230 คน และ 14,166 คน ตามลำดับ และประชากรที่เป็นเด็กทั้งเด็กหญิงและเด็กชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 28,911 คน อำเภอบ่อเกลือ มีประชากรเด็กมากที่สุด รองลงมาเป็นอำเภอปัว มีประชากรเด็กจำนวน 4,341 คน และ 4,149 คน ตามลำดับ อัตราส่วนโดยเฉลี่ยของประชากรเด็กชาวเขาต่อประชากรชาวเขาทั้งหมดทั้งจังหวัดคิดเป็นร้อยละ 31.84 และแต่ละอำเภอมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนหมู่บ้าน หลังคาเรือน ครอบครัว และประชากรชาวเขาในจังหวัดน่านปี 2545

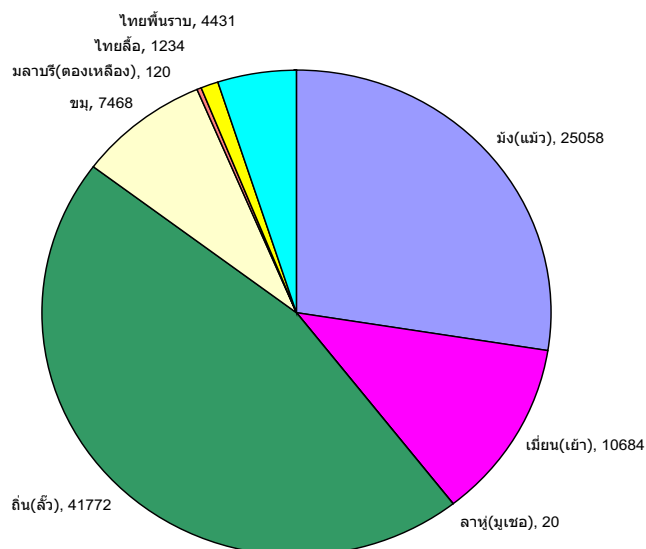
ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวน ประชากรเด็ก	ประชากร รวมทั้งหมด	ร้อยละประชากรเด็ก ต่อประชากรทั้งหมด
1	เมืองน่าน	21	1644	2118	4294	11520	37.27
2	สองแคว	22	1088	1432	1843	6271	29.39
3	เวียงสา	14	907	1065	2233	5716	39.07
4	บ่อเกลือ	68	2745	3336	4341	14166	30.64
5	ทุ่งช้าง	19	1462	1784	2717	8478	32.05
6	ปัว	36	2492	3428	4149	14230	29.16
7	เฉลิมพระเกียรติ	28	1810	2289	2948	10107	29.17
8	น่าน้อย	1	167	249	286	1531	18.68
9	เขียงกลาง	15	926	1097	952	3850	24.73
10	แม่จริม	6	578	677	1270	3541	35.87
11	สันติสุข	4	473	530	868	2545	34.11
12	กึ่งอ.ภูเพียง	3	192	216	190	758	25.07
13	ท่าวังผา	19	1222	1452	2820	8074	34.93
รวม		256	15706	19673	28911	90787	31.84

ที่มา: ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน

ข. ข้อมูลชาติพันธุ์ในจังหวัดน่าน

ข้อมูลชาติพันธุ์ที่สำรวจพบในจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งอาศัยอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ อย่างกระจัดกระจายส่วนใหญ่อยู่ตามพื้นที่สูง ตามภูเขา โดยมีลักษณะทางประชากรและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ชาติพันธุ์ที่สำรวจพบในจังหวัดน่านมีทั้งหมด 8 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ม้ง(แม้ว) เมี่ยน(เย้า) ลาหู่(มุเซอ) ถิ่น(ลัวะ) ขมุ มลาบรี(ตองเหลือง) ไทยลื้อ และไทยพื้นราบ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 90,787 คน ชาติพันธุ์ถิ่นหรือที่เรียกว่าลัวะ มีประชากรมากที่สุดมีจำนวน 41,772 รองลงมาเป็นเผ่าม้งมีจำนวน 25,058 และเมี่ยน มีจำนวน 10,684 คนส่วนชนเผ่าชาติพันธุ์ที่มีประชากรจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ มลาบรีหรือตองเหลือง มีจำนวน 120 คน และลาหู่หรือมุเซอ 20 คน ดังแสดงในในแผนภูมิ ที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงจำนวนประชากรชาติพันธุ์สำรวจปีพ.ศ. 2545

ที่มา: ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน

4.1.4 ข้อมูลสถานประกอบการและสภาพแรงงาน

4.1.4.1 จำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้างในจังหวัดน่าน

จากข้อมูลของสำนักงานสวัสดิการและแรงงานจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2545 ได้แบ่งขนาดของสถานประกอบการตามจำนวนลูกจ้างหรือคนทำงาน พบว่า สถานประกอบการในจังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งหมด 1,199 แห่ง มีคนทำงานหรือลูกจ้างทั้งหมดจำนวน 7,966 คน โดยลูกจ้างที่เป็นเพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง มีจำนวน 4,443 คน และ 3,523 คน ตามลำดับ สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการที่มีขนาดเล็ก มีลูกจ้าง 1-4 คน มีจำนวน 776 แห่ง รองลงมาเป็นสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 5-10 คน มีจำนวน 227 แห่ง รายละเอียดดังแสดงตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนสถานประกอบการและจำนวนลูกจ้าง จำแนกตามขนาดของลูกจ้าง
ปีพ.ศ. 2545

ลำดับ	ขนาดและสถานประกอบการ	จำนวน(แห่ง)	จำนวนคนทำงาน		
			ชาย	หญิง	แรงงานเด็ก
1	1 - 4 คน	776	949	666	2
2	5-9 คน	227	848	576	3
3	10-19 คน	112	830	634	2
4	20-49 คน	75	1,265	1,027	8
5	50-99 คน	4	224	95	
6	100-299 คน	4	217	255	
7	300-499 คน	1	110	270	2
8	500 คนขึ้นไป				
รวม		1,199	4,443	3,523	17

หมายเหตุ: แรงงานเด็ก(อายุ < 18 ปี) มีจำนวน 17 คน อยู่ในสถานประกอบการ 6 แห่ง

จากจำนวน 1,199 แห่ง

ที่มา: สำนักงานสถิติการและแรงงานจังหวัดน่าน

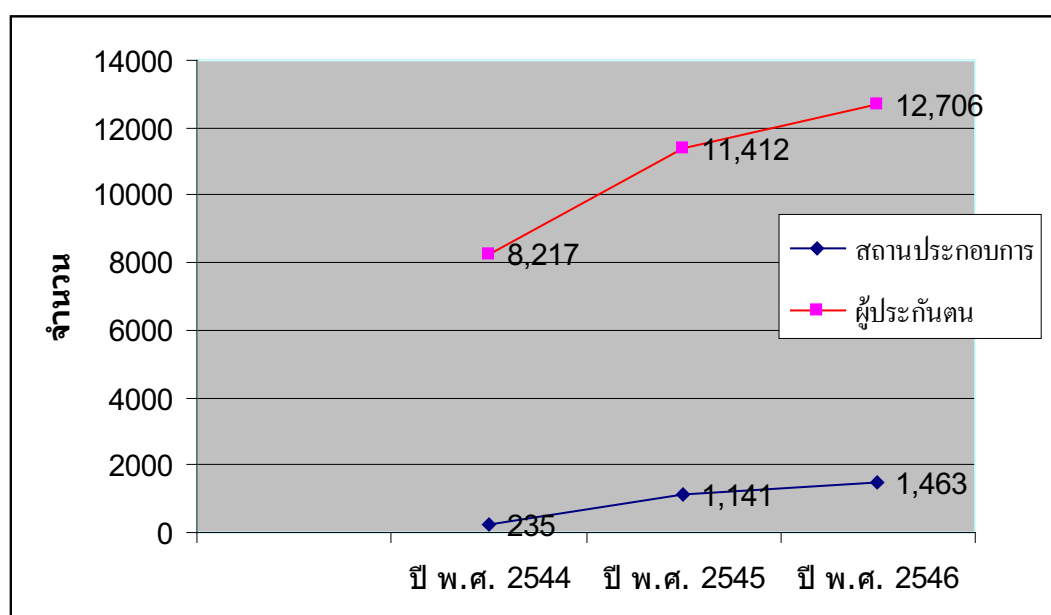
4.1.4.2 ข้อมูลสถานประกอบการและลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนตามพ.ร.บ.ประกันสังคม จ.น่าน

สถานประกอบการในจังหวัดน่านและลูกจ้างที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 60 ปี ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ. 2533 กับสำนักงานประกันสังคมจังหวัดน่าน พบว่า ปีพ.ศ. 2544 มีสถานประกอบการจำนวน 235 แห่ง (เฉพาะสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป) ภายหลังจากวันที่ 1 เมษายน 2545 เป็นต้นมา มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปจะต้องจัดให้ลูกจ้างทำประกันสังคม ในปีพ.ศ.2545 มีสถานประกอบการจำนวน 1,141 แห่ง ซึ่งจำนวนสถานประกอบการเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่าตัวเนื่องจากนับรวมสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในปีต่อมา ปีพ.ศ. 2546 มีสถานประกอบการจำนวน 1,463 แห่ง และพบว่าจำนวนลูกจ้างที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกันตนและเลือกโรงพยาบาลน่านเป็นสถานพยาบาลคู่สัญญาหลักในการให้บริการเมื่อผู้ประกันตนเจ็บป่วย หรือประสบอันตราย มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ปีพ.ศ. 2544 - 2546 มีผู้ประกันตนจำนวน 8,217 คน, 11,412 คนและ 12,706 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7 และแผนภูมิที่ 3

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตนที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายประกันสังคม

สถานประกอบการ/ ผู้ประกันตน	ปี พ.ศ. 2544	ปี พ.ศ. 2545	ปี พ.ศ. 2546
จำนวนสถานประกอบการ	235	1,141	1,463
จำนวนผู้ประกันตนที่เลือกกร.พ.น่าน	8,217	11,412	12,706

แผนภูมิที่ 3 แสดงจำนวนสถานประกอบการและผู้ประกันตน

ที่มา : สำนักงานประกันสังคมจังหวัดน่านและโรงพยาบาลน่าน

4.1.4.3 ข้อมูลแรงงานต่างด้าวในจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2546

แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดน่าน จากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2546 พบว่า จำนวนแรงงานต่างด้าวที่สำรวจพบทั้งหมดมีจำนวน 77 คน ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายจำนวน 26 คน และมีจำนวน 51 คนที่เป็นแรงงานผิดกฎหมาย แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง รองลงมาอยู่พื้นที่อำเภอเชียงกลาง มีจำนวน 35 คน และ 17 คนตามลำดับ ดังแสดงใน ตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในจังหวัดน่านจำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	อำเภอ	แรงงานถูกกฎหมาย	แรงงานผิดกฎหมาย
1	เมืองน่าน	7	28
2	บ้านหลวง	1	-
3	ปัว	5	2
4	ท่าวังผา	-	3
5	เวียงสา	-	7
6	ทุ่งช้าง	2	-
7	เชียงกลาง	11	6
8	กึ่งอำเภอภูเพียง		5
รวม		26	51

ที่มา: สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดน่าน

4.1.5 ข้อมูลศาสนสถานและศูนย์อบรมพุทธศาสนาในจังหวัดน่าน

4.1.5.1 จำนวนศาสนสถานและพระในจังหวัดน่าน

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2544 พบว่า ศาสนสถานในจังหวัดน่านเป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธได้แก่ วัดและสำนักสงฆ์ ศาสนาคริสต์ได้แก่โบสถ์คริสต์ พบว่า วัดในจังหวัดน่าน มีจำนวนทั้งหมด 408 แห่ง สำนักสงฆ์ จำนวน 106 แห่ง โบสถ์คริสต์ มีจำนวน 22 แห่ง เมื่อจำแนกเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอเมือง มีวัดมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา มีวัดจำนวน 74 แห่ง และ 67 แห่ง ตามลำดับ สำนักสงฆ์พบว่า อำเภอท่าวังผา มีสำนักสงฆ์มากที่สุดจำนวน 16 แห่ง โบสถ์คริสต์ มีมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอปัว จำนวน 5 แห่งเท่ากัน

จำนวนพระที่จำพรรษาอยู่ในจังหวัดน่านพบว่า มีจำนวนทั้งหมด 3,198 รูป โดยเป็นพระภิกษุจำนวน 866 รูป และสามเณรจำนวน 2,332 รูป อำเภอเมือง มีพระจำนวนมากที่สุด 196 รูป พระภิกษุมีจำนวน 147 รูป และสามเณร มีจำนวน 814 รูป อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอที่ไม่มีวัด มีเพียงสำนักสงฆ์ จำนวน 12 แห่ง และมีพระภิกษุจำนวน 10 รูป ไม่มีสามเณร รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนศาสนสถานและพระในจังหวัดน่านจำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ. 2544

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนศาสนสถาน(แห่ง)				จำนวนพระ(รูป)		
		วัด	สำนักสงฆ์	โบสถ์คริสต์	รวม	พระภิกษุ	สามเณร	รวม
1	เมือง	74	7	5	86	147	814	961
2	แม่จริม	13	8	1	22	26	9	35
3	บ้านหลวง	6	3		9	13	57	70
4	นาหมื่น	31	11		42	64	71	135
5	ปัว	49	12	5	66	85	383	468
6	ท่าวังผา	47	16	2	65	101	276	377
7	เวียงสา	67	12	1	80	182	345	527
8	ทุ่งช้าง	12	3	2	17	20	47	67
9	เชียงกลาง	30	2	1	33	51	79	130
10	นาหมื่น	16	2		18	30	18	48
11	สันติสุข	14	5		19	18	65	83
12	บ่อเกลือ	7	4	3	14	11	53	64
13	สองแคว	8	2	1	11	15	2	17
14	กึ่งอ.ภูเพียง	34	7	1	42	93	113	206
15	เฉลิมพระเกียรติ		12		12	10		10
รวม		408	106	22	536	866	2,332	3,198

ที่มา: สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

4.1.5.2 จำนวนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการสำรวจของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจำนวน 17 แห่ง โดยมีจำนวนเด็กเข้ารับการอบรมจำนวน 918 คน มีครู 41 คน อำเภอบ่อเกลือ มีจำนวนเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับการอบรมในวัดมากที่สุดกว่าอำเภออื่น มีจำนวน 248 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอบ้านหลวง มีเด็กก่อนเกณฑ์ที่ได้รับการอบรมในวัดจำนวน 222 คน

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดน่านมีจำนวนทั้งหมด 6 แห่ง มีอยู่ในพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอบ้านหลวง และอำเภอท่าวังผา พื้นที่อำเภอท่าวังผามีศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำนวนมากกว่าอำเภออื่นมีจำนวน 3 แห่งและมีเด็กจำนวนมากกว่าที่อื่น จำนวน 444 คน

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาปี พ.ศ. 2545

ลำดับ	อำเภอ	ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด			ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์		
		จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู	จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู
1	เมือง	2	140	5	1	313	20
2	แม่จริม	1	10	1			
3	บ้านหลวง	2	222	9	2	173	11
4	ท่าวังผา	1	23	1	3	444	16
5	เชียงกลาง	4	162	9			
6	นาหมื่น	2	73	3			
7	สันติสุข	1	40	2			
8	บ่อเกลือ	4	248	11			
รวม		17	918	41	6	930	47

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

4.1.6 ข้อมูลด้านสุขภาพของประชากรในจังหวัดน่าน

4.1.6.1 สถิติชีพที่สำคัญจังหวัดน่าน

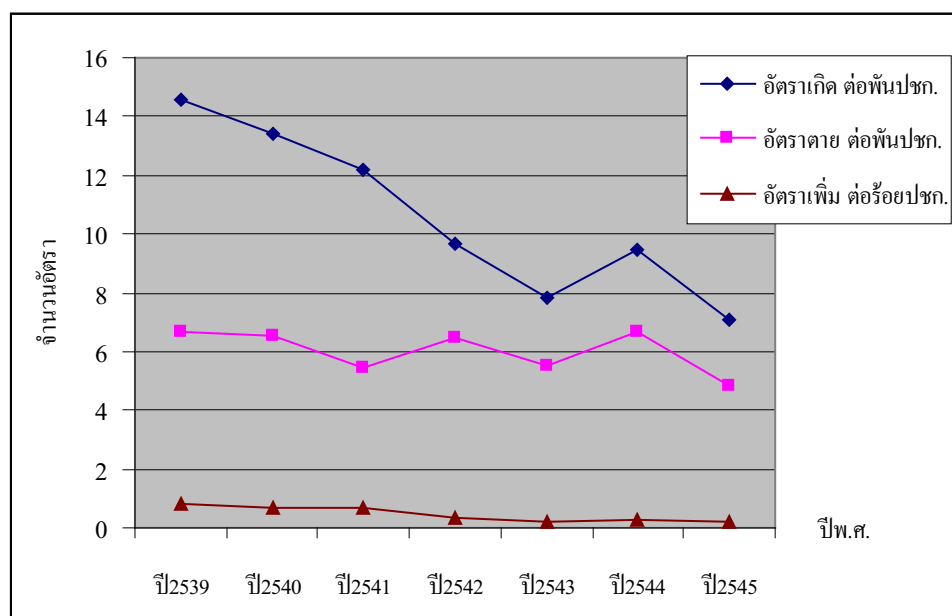
ก. จำนวนการเกิด-การตาย อัตราการเกิด-การตาย และอัตราการเพิ่มประชากรในจังหวัดน่าน

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 – 2545 พบว่า จำนวนการเกิดและอัตราการเกิดของประชากรมีแนวโน้มลดลง ส่วนจำนวนและอัตราการตายในแต่ละปีพบว่าแนวโน้มที่ลดลงเช่นเดียวกัน อัตราการเพิ่มประชากรต่อประชากรร้อยคนในแต่ละปีมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน ปีพ.ศ.2544 - 2545 มีอัตราการเพิ่มต่อประชากรร้อยคน เป็น 0.28.และ 0.22 ตามลำดับ รายละเอียด ดังแสดงในตารางที่ 11 และแผนภูมิที่ 4

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนการเกิด การตาย อัตราการเกิด การตาย และอัตราการเพิ่มประชากร

ปี พ.ศ.	ประชากร	จำนวนเกิด			อัตราการเกิด	จำนวนตาย			อัตราการตาย	อัตราเพิ่ม
		รวม	ชาย	หญิง		รวม	ชาย	หญิง		
ปี2539	476,943	6,952	3,495	3,457	14.58	3,166	1,841	1,325	6.64	0.79
ปี2540	482,444	6,460	3,283	3,177	13.39	3,144	1,858	1,286	6.52	0.69
ปี2541	486,154	5,934	3,045	2,889	12.21	2,633	1,495	1,138	5.42	0.68
ปี2542	488,849	4,727	2,394	2,333	9.67	3,166	1,805	1,361	6.48	0.32
ปี2543	487,799	3,825	1,965	1,860	7.84	2,700	1,606	1,094	5.54	0.23
ปี2544	486,650	4,597	2,398	2,199	9.45	3,229	1,795	1,434	6.64	0.28
ปี2545	487,593	3,442	1,751	1,691	7.06	2,365	1,336	1,029	4.85	0.22

แผนภูมิที่ 4 แสดงอัตราการเกิด อัตราการตาย และอัตราการเพิ่มประชากร

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ข. จำนวนเด็กตาย มารดาตาย และอัตราเด็กตาย อัตรามารดาตาย

ในแต่ละปีอัตราเด็กตาย (ทารก) ต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคนของจังหวัดน่านอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติตามแผนพัฒนากระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ โดยเป้าหมายงานอนามัยแม่และเด็กในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (ปี 2545-2549) กำหนดอัตราตายเด็กทารกไม่เกิน 18 ต่อ 1,000 การเกิดมีชีวิต ส่วนอัตราการตายของเด็กทารกของจังหวัดน่านในปี พ.ศ. 2543 - 2545 มีอัตราเด็กตายต่อเด็กเกิดมีชีวิตพันคนเป็นจำนวน 12.81, 8.27 และ 15.11 ตามลำดับ ในส่วนอัตราการตายของมารดาพบว่า จังหวัดน่านมีอัตรามารดาตายต่อเด็กเกิดมีชีวิตแสนคนตั้งแต่ปีพ.ศ.2539 – 2545 มีอัตราสูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุข

ตั้งไว้ตามเป้าหมายงานอนามัยแม่และเด็กในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (ปี2545-2549) กำหนดอัตราการตายของมารดาไม่เกิน 15 ต่อ 100,000 การเกิดมีชีพ โดยพบว่าในปีพ.ศ.2543 - 2545 อัตราตายของมารดาในจังหวัดน่านเป็น 95.06, 43.51 และ 87.74 ต่อ 100,000 การเกิดมีชีพ ซึ่งอัตราการตายของมารดาเป็นดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพของชนน่านที่ต่ำกว่ามาตรฐาน จากการจัดลำดับของ UNDP ปี พ.ศ. 2546 พบว่าสถานะด้านสุขภาพจังหวัดน่านเมื่อเทียบกับจังหวัดต่าง ๆ จังหวัดน่านอยู่ในลำดับเกือบสุดท้าย คืออยู่จังหวัดในลำดับที่ 75 รายละเอียดการตายของเด็กทารก การตายของมารดา อัตราการตายของเด็กทารก และอัตราการตายมารดา ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนเด็กตาย มารดาตาย และอัตราเด็กตาย อัตราการตาย

ปี พ.ศ.	จำนวนเกิด รวม	จำนวนเด็กตาย			อัตราเด็กตาย ต่อพันเกิดมีชีพ	จำนวน มารดาตาย	อัตรามารดา ตายต่อแสนเกิดมีชีพ
		รวม	ชาย	หญิง			
ปี2539	6,952	61	33	28	8.77	5	71.92
ปี2540	6,460	51	20	31	7.89	3	46.44
ปี2541	5,934	38	18	20	6.4	3	50.56
ปี2542	4,727	31	19	21	6.56	1	21.16
ปี2543	3,825	49	25	24	12.81	4	95.06
ปี2544	4,597	38	19	19	8.27	2	43.51
ปี2545	3,442	52	28	24	15.11	3	87.74

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ค. จำนวนการตายและอัตราตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคที่สำคัญ 10 ลำดับของประชากรในจังหวัดน่าน

จำนวนการตายและอัตราตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคที่สำคัญ ปีพ.ศ. 2545 พบว่า ประชากรในจังหวัดน่านส่วนใหญ่ตายด้วยกลุ่มสาเหตุโรคมะเร็งเป็นลำดับแรก โดยมีจำนวนการตาย 327 คน และอัตราตาย 67.1 คนต่อประชากรแสนคน ซึ่งอัตราตายด้วยโรคมะเร็งในจังหวัดน่านสูงกว่าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขตั้งไว้ในการพัฒนาสุขภาพตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่มีเป้าหมายลดอัตราการตายด้วยโรคมะเร็ง จาก 45 เหลือ 40 ต่อประชากรแสนคน สาเหตุของการตายรองลงมาได้แก่ ความดันเลือดสูงและโรคหลอดเลือดในสมอง โดยมีจำนวนการตาย 187 คนและอัตราตาย 38.4 คนต่อประชากรแสนคน ลำดับที่ 3 และลำดับที่ 4 ได้แก่ กลุ่มสาเหตุโรคไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการและไตพิการ และกลุ่มสาเหตุจากอุบัติเหตุและการเป็นพิษ มีอัตราตาย 31.4 คนต่อประชากรแสนคน และ 29.7 คนต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนการตายและอัตราตายจำแนกตามกลุ่มสาเหตุที่สำคัญ 10 อันดับปี 2545

ลำดับ	กลุ่มสาเหตุ	อัตราตาย	
		จำนวนตาย	ต่อประชากรแสนคน
1	มะเร็งทุกชนิด	327	67.1
2	ความดันเลือดสูง และโรคหลอดเลือดในสมอง	187	38.4
3	ไตอักเสบ กลุ่มอาการของไตพิการ และไตพิการ	153	31.4
4	อุบัติเหตุ และการเป็นพิษ	145	29.7
5	โรคหัวใจ	96	19.7
6	บาดเจ็บจากการฆ่าตัวตาย ถูกฆ่าตายและอื่น ๆ	93	19.1
7	ปอดอักเสบและโรคอื่น ๆ ของปอด	69	14.2
8	โรคเกี่ยวกับตับ และตับอ่อน	40	8.2
9	วัณโรคทุกชนิด	31	6.4
10	ไข้เลือดออก	1	0.2

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7 ข้อมูลการให้บริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน

4.1.7.1 สถานบริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน

สถานบริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2545 อำเภอเมืองมีสถานพยาบาลที่เป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาดจำนวน 430 เตียงจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลน่าน และโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม 1 แห่ง โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชมีจำนวน 1 แห่งอยู่ในอำเภอปัว และโรงพยาบาลชุมชนตามอำเภอต่างๆ ละ 1 แห่ง สถานพยาบาลเอกชนตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองกลางจำนวน 1 แห่ง อำเภอที่ไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ได้แก่ กิ่งอำเภอภูเพียงประชาชนส่วนใหญ่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลน่านเพราะมีระยะทางใกล้ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติขณะนี้ทางจังหวัดน่านได้มีงบประมาณในการก่อสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอแล้วและได้เริ่มสร้างไปบางส่วนแล้ว จำนวนสถานอนามัยในจังหวัดน่านมีทั้งหมด 119 แห่ง มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) จำนวน 28 แห่ง มีคลินิกเอกชนทุกประเภทสาขาต่างๆ อาทิ เวชกรรม ทันตกรรม พยาบาลและผดุงครรภ์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 130 แห่ง และมีสถานบริการแพทย์แผนไทยจำนวนทั้งหมด 33 แห่ง

ตารางที่ 14 แสดงจำนวนสถานบริการประเภทต่างๆ ในจังหวัดน่าน จำแนกตามรายอำเภอปี 2545

ลำดับ	อำเภอ	สถานบริการของรัฐ			สถานพยาบาล เอกชน	คลินิก ทุกประเภท	สถานบริการ แผนไทย
		โรงพยาบาล	สถานีอนามัย	สสช.			
1	เมือง	2	16	1	-	50	8
2	แม่จริม	1	7	1	-	2	2
3	บ้านหลวง	1	4	-	-	3	-
4	น่าน้อย	1	7	2	-	7	1
5	ปัว	1	11	2	-	10	2
6	ท่าวังผา	1	14	2	-	19	1
7	เวียงสา	1	22	4	-	12	6
8	ทุ่งช้าง	1	3	4	-	6	3
9	เชียงกลาง	1	8	1	1	7	1
10	นาหมื่น	1	4	1	-	1	3
11	สันติสุข	1	3	1	-	-	2
12	บ่อเกลือ	1	4	3	-	-	1
13	สองแคว	1	3	3	-	-	2
14	กึ่งอ.ภูเพียง	-	9	1	-	12	1
15	อ.เฉลิมพระเกียรติ	-	4	2	-	1	-
รวม		14	119	28	1	130	33

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7.2 ข้อมูลการฝากครรภ์ของมารดาที่ตั้งครรภ์ที่คลอดในโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดน่าน

ปีพ.ศ.2546 จำนวนมารดาตั้งครรภ์ที่ผ่านการคลอดในโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดน่าน มีจำนวน 4,103 คน และในจำนวนนี้มีมารดาที่ได้รับการฝากครรภ์ตามมาตรฐานสาธารณสุขมีจำนวน 4,047 คน คิดเป็นร้อยละ 98.64 ของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่คลอด และพบว่าโรงพยาบาลทุ่งช้างมีอัตราการคลอดที่ได้รับการฝากครรภ์น้อยที่สุดในอัตราร้อยละ 90.45 รองลงมาได้แก่โรงพยาบาลสองแคว อัตราร้อยละ 94.57 โรงพยาบาลที่มีมารดาตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ทุกคนร้อยละ 100 ได้แก่ โรงพยาบาลบ้านหลวง โรงพยาบาลท่าวังผา โรงพยาบาลนาหมื่น และโรงพยาบาลบ่อเกลือ โรงพยาบาลที่มีจำนวนมารดาที่มาคลอดมากที่สุดได้แก่ โรงพยาบาลน่าน มีมารดาคลอดจำนวน 1,718 คน รองลงมาได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว มีมารดาคลอดจำนวน 594 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนการคลอด จำนวนการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ และร้อยละของการฝากครรภ์ในจังหวัดน่าน จำแนกตามโรงพยาบาล ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	โรงพยาบาล	จำนวนหญิงมีครรภ์ ที่คลอด(คน)	จำนวนหญิงมีครรภ์ ที่ฝากครรภ์(คน)	ร้อยละของ การฝากครรภ์
1	น่าน	1,718	1,700	98.95
2	แม่จริม	109	108	99.08
3	บ้านหลวง	66	66	100
4	นาน้อย	196	190	96.94
5	สมเด็จพระปาว	594	590	99.33
6	ท่าวังผา	228	228	100
7	เวียงสา	395	394	99.75
8	ทุ่งช้าง	178	161	90.45
9	เชียงกลาง	175	172	98.29
10	นาหมื่น	64	64	100
11	สันติสุข	142	141	99.3
12	บ่อเกลือ	146	146	100
13	สองแคว	92	87	94.57
รวม		4,103	4,047	98.64

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.1.7.3 ข้อมูลของการตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวีในกลุ่มคนต่างๆ ในจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2542- 2546

จากการสุ่มตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวีของโรงพยาบาล และหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดน่านได้ตรวจในกลุ่มคนต่างๆ ปีพ.ศ. 2542- 2546 พบว่า ร้อยละของกลุ่มคนที่ตรวจเลือดมีผลเลือดเป็นบวกสูงสุดได้แก่ หญิงขายบริการ ในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบร้อยละของการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 33.33, 25 และ 16.67 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ ผู้ติดยาเสพติดในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบว่าการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 5.88, 25 และ 15.38 ตามลำดับ และรองลงมาอันดับสองพบว่าในกลุ่มหญิงที่ตั้งครรภ์ในปีพ.ศ. 2544 - 2546 พบว่าการตรวจเลือดมีผลเป็นบวกร้อยละ 1.25, 0.48 และ 0.51 ตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 16

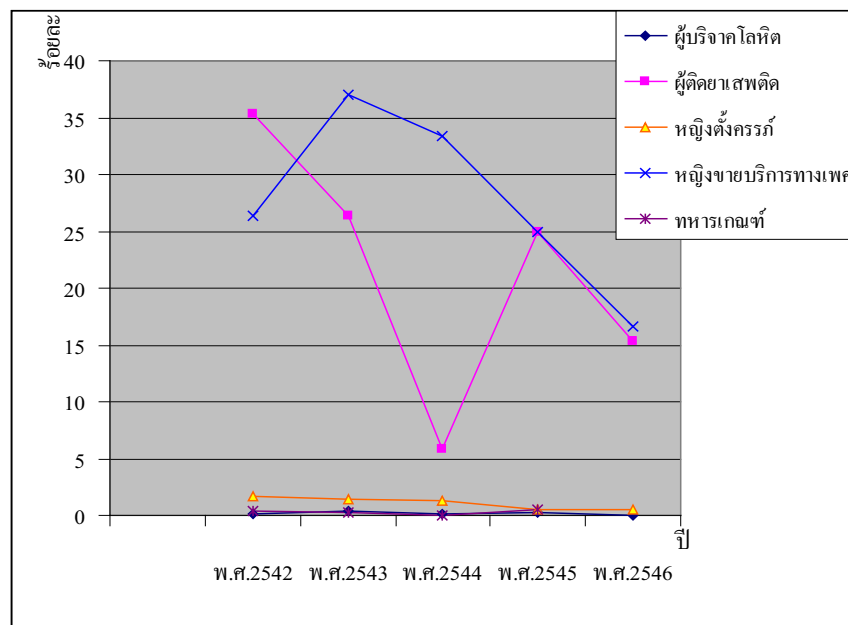
แนวโน้มของการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ที่มีผลเป็นบวกตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2542 - 2546 พบว่า ในกลุ่มที่มีการพบผลเลือดเป็นบวกสูงคือ หญิงขายบริการ ผู้ติดยาเสพติดและหญิงตั้งครรภ์ มีแนวโน้มลดลง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

ตารางที่ 16 แสดงร้อยละของการตรวจเลือดที่มีผลเป็นบวกจำแนกตามกลุ่มต่างๆ ปีพ.ศ. 2542- 2546

ปี พ.ศ.	ผู้บริจาคโลหิต (ร้อยละ)	ผู้ติดยาเสพติด (ร้อยละ)	หญิงตั้งครรภ์ (ร้อยละ)	หญิงขายบริการทางเพศ (ร้อยละ)	ทหารเกณฑ์ (ร้อยละ)
มัย.2542	0.19	35.29	1.74	26.32	0.4
มัย.2543	0.44	26.32	1.43	36.96	0.3
มัย.2544	0.08	5.88	1.25	33.33	0
มัย.2545	0.21	25	0.48	25	0.47
มัย 2546	0	15.38	0.51	16.67	รอฟผล

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

แผนภูมิที่ 5 แสดงแนวโน้มร้อยละการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ที่มีผลเป็นบวกจำแนกตามกลุ่มต่างๆ ปี พ.ศ. 2542- 2546

4.2 ข้อมูลด้านสิทธิเด็ก

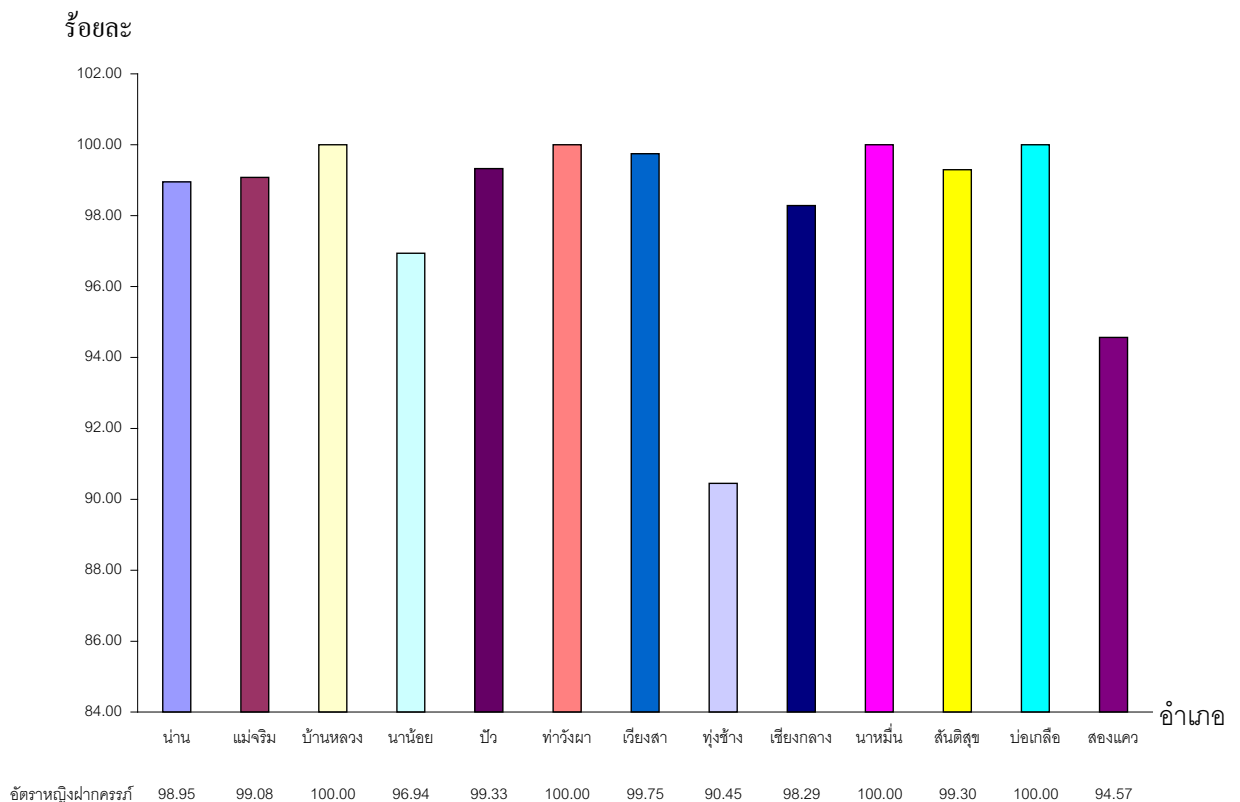
ได้จำแนกข้อมูลสิทธิเด็กเป็น 3 หัวข้อ คือ

1. ด้านการฝากครรภ์
2. ด้านการดูแลช่วยเหลือเด็กที่ได้รับผลกระทบเอดส์
3. ด้านการศึกษาเรียนรู้

4.2.1 ด้านการฝากครรภ์

อัตราการฝากครรภ์ทุกอำเภอในปี 2546 จะมีอัตราการฝากครรภ์มากกว่าร้อยละ 90 โดยอำเภอที่มีการฝากครรภ์ต่ำที่สุดได้แก่ อำเภอทุ่งช้าง ร้อยละ 90.45 รองลงมาได้แก่ อำเภอสองแคว และอำเภอนาน้อย ร้อยละ 94.57, 96.94 ตามลำดับ ทั้งในกลุ่มชาวเขาและพื้นที่ห่างไกลยังมีการฝากครรภ์ในอัตราที่ต่ำ ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 แสดงอัตราการฝากครรภ์แยกรายอำเภอ ปี 2546

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.2.2 การติดเชื้อเอดส์ เด็กที่ได้รับผลกระทบ และการดูแลช่วยเหลือ

ในปี 2546 มีผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวน 575 คน อำเภอที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 134 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอปัว และอำเภอเวียงสา จำนวน 95, 86 คน ตามลำดับ ส่วนผู้ติดเชื้อที่ได้รวมกลุ่มกันมี 294 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด ส่วนที่เปิดเผยตัวมีเพียง 145 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด ส่วนผู้ที่ได้รับยาต้านไวรัส มีจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด และผู้ติดเชื้อที่ได้รับการสงเคราะห์มีเพียง 136 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ของผู้ติดเชื้อทั้งหมด รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อและการได้รับการดูแลช่วยเหลือ ปี 2546

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนผู้ติดเชื้อ (คน)				
		จำนวนผู้ติดเชื้อทั้งหมด	ที่รวมกลุ่ม	เปิดเผยตัว	ได้รับยาต้านไวรัส	ได้รับการสงเคราะห์
1	เมือง	134	39	39	92	6
2	แม่จิม	7	-	-	5	2
3	บ้านหลวง	2	-	-	-	-
4	นาหมื่น	27	-	-	8	-
5	ปัว	95	38	38	18	30
6	ท่าวังผา	43	42	27	15	9
7	เวียงสา	86	46	-	-	25
8	ทุ่งช้าง	25	25	-	12	5
9	เชียงกลาง	20	20	-	11	12
10	นาหมื่น	27	15	20	12	17
11	สันติสุข	7	7	-	7	15
12	บ่อเกลือ	5	-	-	1	-
13	สองแคว	5	-	-	-	-
14	กิ่งอ.ภูเพียง	81	51	21		15
15	เฉลิมพระเกียรติ	11	11	-	-	-
	รวม	575	294	145	181	136

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ในหญิงตั้งครรภ์ที่ได้ตรวจหาเชื้อเอชไอวี จำนวน 4,062 คน พบว่ามีการติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 (เป้าหมายแผนฯ 9 กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 1) ซึ่งในจำนวนนี้มีผู้ที่ได้รับ ยาต้านไวรัสเอชไอวี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 มีจำนวนทารกที่คลอดจากแม่ติดเชื้อเอชไอวี จำนวน 8 คน ได้รับยาต้านไวรัสเอชไอวี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รายละเอียดแสดงใน ตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนการติดเชื้อเอชไอวีในหญิงมีครรภ์และทารก และการได้รับยาต้านไวรัส ปี

2546

ลำดับ	อำเภอ	หญิงมีครรภ์ (คน)			จำนวนทารก (คน)		
		ทั้งหมด	ตรวจหาเชื้อ เอชไอวี	ผลเลือดบวก ได้ยาต้าน	ทารกที่คลอด ได้ยาต้าน	ทารกที่คลอด ได้ยาต้าน	ได้ยาต้าน
1	เมือง	1,718	1,715	4	3	2	1
2	แม่จริม	109	108	-	-	-	-
3	บ้านหลวง	66	66	-	-	-	-
4	น่าน้อย	196	190	-	-	-	-
5	ปัว	594	594	2	1	2	1
6	ท่าวังผา	228	228	1	1	-	-
7	เวียงสา	395	395	-	-	-	-
8	ทุ่งช้าง	178	155	2	1	2	2
9	เชียงกลาง	175	175	2	1	2	2
10	นาหมื่น	64	64	-	-	-	-
11	สันติสุข	142	139	-	-	-	-
12	บ่อเกลือ	146	146	-	-	-	-
13	สองแคว	92	87	-	-	-	-
14	กิ่งก.ญ.เพียง						
15	เฉลิมพระเกียรติ						
	รวม	4,103	4,062	11	7	8	6

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

จำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์มีจำนวน 574 คน พบมากในอำเภอปัว จำนวน 147 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอท่าวังผา และอำเภอเวียงสา จำนวน 100, 90 คน ตามลำดับ ส่วนเด็กต่ำกว่า 1 ปี ที่แม่ติดเชื้อเอดส์ได้รับการช่วยเหลือให้นมผง จำนวน 20 คน เด็ก 1-2 ปี ที่แม่ติดเชื้อเอดส์ได้รับการช่วยเหลือให้นมผง จำนวน 21 คน รายละเอียดดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ และการช่วยเหลือให้นมแก่เด็กที่แม่ติดเชื้อเอดส์ ปี 2546

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนเด็ก (คน)		
		เด็กที่ได้รับผลกระทบ	เด็กต่ำกว่า 1 ปีได้นมผง	เด็ก 1-2 ปีได้นมผง
1	เมือง	30	6	4
2	แม่จริม	13	1	-
3	บ้านหลวง	-	-	-
4	น่าน้อย	12	-	3
5	ปัว	147	4	-
6	ท่าวังผา	100	2	3
7	เวียงสา	90	1	3
8	ทุ่งช้าง	50	4	4
9	เชียงกลาง	30	1	-
10	นาหมื่น	32	-	1
11	สันติสุข	12	1	1
12	บ่อเกลือ	13	-	-
13	สองแคว	9	-	2
14	กึ่งอ.ภูเพียง	36	-	-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-
	รวม	574	20	21

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

4.2.3 ด้านการศึกษาเรียนรู้

ในปี 2545 มีนักเรียนก่อนประถมศึกษา, ประถมศึกษา, และมัธยมศึกษาทั้งหมด จำนวน 90,290 คน ในระดับก่อนประถมศึกษา มีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน เท่ากับ 19 ส่วนสัดส่วนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 25 ในระดับประถมศึกษา มีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน เท่ากับ 17 ส่วนสัดส่วนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 17 ในระดับก่อนประถมศึกษา มีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน เท่ากับ 29 ส่วนสัดส่วนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 19 รายละเอียดดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนนักเรียนทั้งหมด และสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน นักเรียนต่อครู แยกตามระดับชั้น ปี 2545

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนนร. ทั้งหมด	นร.ก่อนประถม		นร.ประถมฯ		นร.มัธยมฯ	
			สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน	สัดส่วน
			นร./ห้อง	นร./ครู	นร./ห้อง	นร.ต่อครู	นร./ห้อง	นร./ครู
1	เมือง	19,271	20	25	17	15	28	19
2	แม่จริม	3,112	33	30	16	17	22	14
3	บ้านหลวง	2,023	22	29	14	16	29	17
4	นาน้อย	5,397	18	24	15	15	25	16
5	ปัว	13,858	22	28	22	21	36	24
6	ท่าวังผา	10,212	15	18	16	15	20	20
7	เวียงสา	11,733	14	30	13	13	30	17
8	ทุ่งช้าง	3,954	22	36	25	20	16	30
9	เชียงกลาง	5,534	19	30	16	16	34	24
10	นาหมื่น	2,579	22	28	14	15	28	19
11	สันติสุข	2,843	21	15	20	19	28	19
12	บ่อเกลือ	2,263	26	25	18	19	30	33
13	สองแคว	2,122	23	26	15	15	21	33
14	กิ่งอ.ภูเพียง	3,549	16	20	13	15	22	12
15	เฉลิมฯ	1,840	16	26	17	22	19	13
รวม		90,290	19	25	17	17	29	19

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดน่าน

ในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 มีสถานศึกษาทั้งหมด 255 แห่ง มีครู 3,189 คน อยู่ในอำเภอเมือง 1,289 คิดเป็นร้อยละ 40.2 มีนักเรียนทั้งหมด 53,046 คน อยู่ในอำเภอเมือง 22,786 คิดเป็นร้อยละ 42.9 ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ปี 2546

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนสถานศึกษา			จำนวนครู			จำนวนนักเรียน		
		ในสังกัด	นอกสังกัด	รวม	ในสังกัด	นอกสังกัด	รวม	ในสังกัด	นอกสังกัด	รวม
1	เมือง	49	9	58	852	464	1,289	14,148	8,638	22,786
2	แม่จริม	22	2	24	154	14	168	2,728	257	2,985
3	บ้านหลวง	12	-	12	101	-	101	1,912	-	1,912
4	น่าน้อย	33	1	34	326	2	328	5,246	57	5,303
5	เวียงสา	64	5	69	108	53	761	10,666	614	11,280
6	นาหมื่น	18	-	18	133	-	133	2,493	-	2,493
7	สันติสุข	13	1	14	146	9	155	2,714	88	2,802
8	ภูเพียง	25	1	26	239	15	254	3,133	352	3,485
	รวม	236	19	255	2,059	557	3,189	43,040	10,006	53,046

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จังหวัดน่าน

สำหรับจำนวนสถานศึกษาแยกตามระดับชั้นที่เปิดสอนในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ปี 2546 นั้นพบว่า ส่วนใหญ่เปิดสอนในระดับอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 122 แห่ง รองลงมาได้แก่ ระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 51 แห่ง และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 23 แห่ง ตามตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนสถานศึกษาแยกตามระดับชั้นที่เปิดสอน ในเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1

ลำดับ	ระดับชั้นที่เปิดสอนปี 2546	จำนวน (แห่ง)
1	อนุบาล - ประถมศึกษา	122
2	อนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่ 3	51
3	ประถมศึกษาปีที่ 1 – 6	23
4	ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3	16
5	ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6	16
6	มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	1

ด้านโภชนาการของเด็กนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ในปี 2546 พบว่า เมื่อเทียบเกณฑ์น้ำหนักกับอายุ พบว่า มีภาวะปกติ ร้อยละ 90.56 น้ำหนักสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 2.11 และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 7.33 และเมื่อเทียบเกณฑ์น้ำหนักกับส่วนสูง พบว่า มีภาวะปกติ ร้อยละ 91.66 น้ำหนักสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 1.79 และน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 6.55 รายละเอียดดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ปี 2546

ลำดับ	เกณฑ์	ภาวะโภชนาการ (คน / ร้อยละ)		
		ต่ำกว่าเกณฑ์	ปกติ	สูงกว่าเกณฑ์
1	น้ำหนักเทียบกับอายุ	4,266 / 7.33	52,686 / 90.56	1,226 / 2.11
2	น้ำหนักเทียบกับส่วนสูง	3,808 / 6.55	53,327 / 91.66	1,043 / 1.79

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดน่าน

นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 มีอัตราที่เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้เรียนต่อร้อยละ 1.40 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่ได้เรียนต่อ ร้อยละ 1.64 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้เรียนต่อ ร้อยละ 7.77 รายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนนักเรียนชั้น ป.6, ม.3, ม.6 ที่ไม่ได้เรียนต่อ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนโรงเรียน		นักเรียนชั้นป. 6			นักเรียน ชั้น ม.3			นักเรียน ชั้น ม.6		
		ทั้งหมด	ไม่ได้เข้า	ทั้งหมด	ไม่เรียน	ร้อยละ	ทั้งหมด	ไม่เรียน	ร้อยละ	ทั้งหมด	ไม่เรียน	ร้อยละ
		มูล		ต่อ			ต่อ			ต่อ		
1	เมืองน่าน	56	5	1,417	4	0.28	829	20	2.41	352	19	5.40
2	แม่อจิม	17	2	238	3	1.26	201		-	87		-
3	บ้านหลวง	12	1	166	8	4.82	150		-	66	11	16.67
4	นาน้อย	31	3	418	13	3.11	347	3	0.86	113	6	5.31
5	เวียงสา	61	6	904	23	2.54	401	12	2.99	105	42	40.00
6	นาหมื่น	17	1	181	2	1.10	142	3	2.11	98	6	6.12
7	สันติสุข	13	2	206		-	169	2	1.18	207		-
8	กิ่งอ.ภูเพียง	24		325	1	0.31	200		-	53		-
	รวม	231	20	3,855	54	1.40	2,439	40	1.64	1,081	84	7.77

ศึกษาที่ 1 ปี 2546

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 จังหวัดน่าน

นอกจากนี้ยังมีศูนย์การศึกษาชุมชนอยู่ในพื้นที่ 10 อำเภอ ส่วนใหญ่อยู่อำเภอปัวเกลือ เถลิม พระเกียรติ และปัว มีครู จำนวน 93 คน ผู้เรียนที่เป็นเด็ก จำนวน 1,594 คน เป็นผู้ใหญ่ 3,824 คน เป็นผู้เรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 122 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 406 คน และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 265 คน รายละเอียดดังตารางที่ 25

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน ครู	จำนวนผู้เรียนศสข.			ประถม			ม.ต้น			ม.ปลาย		
			เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม	เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม	เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม	เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม
1	เมือง	1	20			-	-	-	-	-	-	-	-	-
				9	29									
2	แม่จริม	3	20	101	121	-	1	1	-	34		-	27	27
											34			
3	บ้านหลวง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	นาหมื่น	2	40	130	170	-	-	-	-	20		-	20	20
											20			
5	ป่า	14	231	347	578		24	58	5	93		-	13	13
						34					98			
6	ท่าวังผา	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	เวียงสา	4	-	120	120	-	-	-	1	34		-	11	11
											35			
8	ทุ่งช้าง	4	132	108	240		25	28	-	48		-	25	25
						3					48			
9	เชียง กลาง	5	36	180	216	-	-	-	15	24			97	105
											39	8		
10	นาหมื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	สันติสุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	บ่อเกลือ	42	807	764	1,571		12	15	7	55		-	13	13
						3					62			
13	สองแคว	5	141		198	-	15	15	-	-	-	-	-	-
				57										
14	ภูเพียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	เฉลิมฯ	13	167	414	581	-	5	5	7	63		-	51	51
											70			
รวม			1,594			82			122	35	371	257		
			93	2,230	3,824	40					406	8		265

ที่มา : ศูนย์การศึกษาชนนอกโรงเรียนจังหวัดน่าน

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนครู ผู้เรียนศูนย์การศึกษาชุมชน แยกตามระดับชั้น ปี 2546

สำหรับสาขาวิชาที่ผู้เรียนศูนย์การศึกษาชุมชน ส่วนใหญ่จะเรียนกลุ่มวิชาชีพ จำนวน 1,910 คน รองลงมาได้แก่ กลุ่มสนใจ และกลุ่มส่งเสริม จำนวน 1,783 และ 1,230 คน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงสาขาวิชาที่เรียนของผู้เรียนในศูนย์การศึกษาชุมชน ปี 2546

ลำดับ	อำเภอ	กลุ่มสนใจ			วิชาชีพ			ส่งเสริม		
		เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม	เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม	เด็ก	ผู้ใหญ่	รวม
1	เมือง	10	16	26	-	22	22	-	17	17
2	แม่จรม	-	85	85	-	130	130	-	180	180
3	บ้านหลวง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	นาหมื่น	-	40	40	-	40	40	-	70	70
5	ปัว	-	260	260	11	314	325	-	121	121
6	ท่าวังผา	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	เวียงสา	10	110	120	-	120	120	-	90	90
8	ทุ่งช้าง	-	180	180	8	172	180	-	75	75
9	เชียงกลาง	-	200	200	-	240	240	-	40	40
10	นาหมื่น	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	สันติสุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	บ่อเกลือ	17	429	446	12	501	513	-	406	406
13	สองแคว	-	105	105	-	110	110	-	60	60
14	ภูเพียง	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	เฉลิมฯ	30	291	321	-	230	230	-	171	171
	รวม	67	1,716	1,783	31	1,879	1,910	-	1,230	1,230

ที่มา : ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน

ด้านการพัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 294 แห่ง มีเด็กเล็กในศูนย์ฯ จำนวน 9,142 คน มีผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรมก่อนประจำการ จำนวน 344 คน ไม่ผ่านการอบรมก่อนประจำการ 46 คน มีผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรมระหว่างประจำการ จำนวน 353 คน ไม่ผ่านการอบรมระหว่างประจำการ 16 คน นอกจากนี้ในอำเภอเชียงกลาง ยังมีโครงการพัฒนาเด็กเคลื่อนที่ จำนวน 1 แห่ง มีเด็กจำนวน 15 คน รายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 แสดงจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก ปี 2546

ลำดับ	อำเภอ	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		ผู้ดูแลเด็กที่ผ่านการอบรม				โครงการพัฒนาเด็ก	
		จำนวน	จำนวน	ก่อนประจำการ		ระหว่างประจำการ		เคลื่อนที่	
		ศูนย์	เด็ก	ผ่าน	ไม่ผ่าน	ผ่าน	ไม่ผ่าน	จำนวน	เด็ก
				(คน)	(คน)	(คน)	(คน)	แห่ง	(คน)
1	เมือง	39	1,066	-	-	66	-	-	-
2	แม่จัน	12	454	18	2	18	2	-	-
3	บ้านหลวง	9	301	-	-	19	-	-	-
4	น่าน้อย	31	808	47	-	47	-	-	-
5	ปัว	30	1,178	59	-	-	-	-	-
6	ท่าวังผา	32	906	53	-	-	2	-	-
7	เวียงสา	35	1,253	61	4	61	4	-	-
8	ทุ่งช้าง	5	168	9	-	9	-	-	-
9	เชียงกลาง	22	706	-	-	37	-	1	15
10	นาหมื่น	17	431	62	2	-	-	-	-
11	สันติสุข	18	619	-	34	33	1	-	-
12	บ่อเกลือ	11	271	-	-	12	3	-	-
13	สองแคว	10	245	-	-	16	-	-	-
14	ภูเพียง	21	662	31	4	31	4	-	-
15	เฉลิมฯ	2	74	4	-	4	-	-	-
	รวม	294	9,142	344	46	353	16	1	15

ที่มา : สำนักงานสวัสดิการและแรงงานจังหวัดน่าน

4.3 ข้อมูลเด็กภาวะยากลำบาก

ข้อมูลเด็กภาวะยากลำบาก เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับปัญหาเด็กและเยาวชน ข้อมูลบางอย่างบางหน่วยงานได้บันทึกเก็บสถิติไว้แล้วจึงเป็นการเก็บข้อมูลแบบทวนซ้ำ บางแห่งไม่ได้เก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลบางประเภทเข้าถึงยาก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงได้แยกประเภทข้อมูลแล้วส่งให้หน่วยงานกรอก และเก็บ ข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์แล้วบันทึกตามแบบกรอกข้อมูล

ข้อมูลเด็กภาวะยากลำบากแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

4.3.1 เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากด้วยโอกาส เด็กเป็นผู้ถูกระทำ

4.3.1.1 ภาวะยากลำบากด้วยโอกาสประเภทต่างๆ

4.3.1.2 ภาวะยากลำบาก ชนิดพิการและมีความบกพร่อง

4.3.1.3 ภาวะยากลำบากที่ตกเป็นเหยื่อ เป็นผู้ถูกระทำ

4.3.2 เด็กที่มีปัญหา และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เด็กเป็นผู้กระทำ

4.3.1 เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากด้วยโอกาส เด็กเป็นผู้ถูกระทำ

4.3.1.1 ภาวะยากลำบากด้วยโอกาสประเภทต่างๆ

เด็กประเภทด้วยโอกาสนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ประสบปัญหาอย่างต่อเนื่อง มีรากฐานมาจากครอบครัว เศรษฐกิจ และพื้นฐานปัจจัยหลายอย่าง ในจังหวัดน่านพบเด็กประเภทด้วยโอกาสมีจำนวนมากซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ข้อมูลเด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบากด้วยโอกาสในจังหวัดน่านแยกตามประเภทดังนี้

ก. ภาวะโภชนาการของเด็ก 0-5 ปี จังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2546

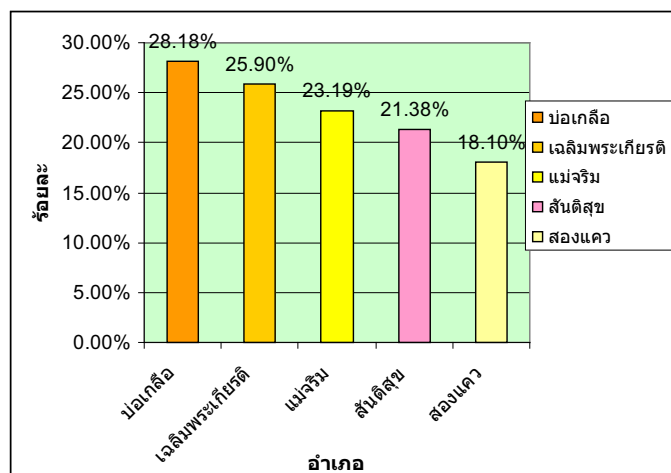
ภาวะโภชนาการของเด็ก 0-5 ปี แสดงถึงการเจริญเติบโตของเด็กตามอายุและน้ำหนัก ตามเป้าหมายในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (ปี 2545-2549) ได้กำหนดให้อัตราเด็กอายุ 0-5 ปี มีการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐานอายุตามน้ำหนักไม่น้อยกว่าร้อยละ 93 ในจังหวัดน่านพบว่าปีพ.ศ. 2546 มีเด็กอายุ 0-5 ปี จำนวนทั้งหมด 26,660 คน ได้รับการชั่งน้ำหนัก จำนวน 25,492 คน คิดเป็นร้อยละ 95.62 ผลการชั่งน้ำหนัก พบว่า เด็กทั้งจังหวัดมีภาวะโภชนาการภาวะปกติตามเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 85.96 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายเกณฑ์ของแผนพัฒนาสาธารณสุขที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามรายอำเภอ พบว่า พื้นที่ที่มีอัตราภาวะโภชนาการตามปกติสูงกว่าอำเภออื่นได้แก่ อำเภอยางพางค์ รองลงมาได้แก่ อำเภอนาน้อย และอำเภอเมือง คิดเป็นร้อยละ 96.12, 92.33 และ 91.59 นอกนั้นมีภาวะโภชนาการปกติมีเพียงร้อยละไม่ถึง 90 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 28

อำเภอที่มีเด็กอายุ 0-5 ปี อยู่ในภาวะโภชนาการต่ำกว่าปกติมากที่สุดได้แก่ อำเภอบ่อเกลือ รองลงมาได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และอำเภอแม่จรม มีอัตราของภาวะโภชนาการต่ำกว่าปกติร้อยละ 28.18, 25.9 และ 23.19 ตามลำดับ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7

ตารางที่ 28 แสดงภาวะโภชนาการเด็ก 0-5 ปี จังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2546 แยกตามรายอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	เด็ก 0-5 ปี (คน)	เด็กได้รับการชั่งน.		ภาวะโภชนาการของเด็กที่ชั่งน.			
			(คน)	ร้อยละ	ภาวะปกติ (คน)	ภาวะปกติ (ร้อยละ)	ต่ำกว่าปกติ ระดับ1,2,3(คน)	ต่ำกว่าปกติ (ร้อยละ)
1	เมือง	3,580	3,497	97.68	3,203	91.59	294	8.41
2	แม่จรม	1,078	992	92.02	762	76.81	230	23.19
3	บ้านหลวง	576	576	100	481	83.51	95	16.49
4	นาหมื่น	1,395	1,395	100	1,288	92.33	107	7.67
5	ปัว	3,893	3,760	96.58	3,119	82.95	641	17.05
6	ท่าวังผา	2,924	2,776	94.94	2,334	84.08	442	15.92
7	เวียงสา	3,944	3,643	92.37	3,251	89.24	392	10.76
8	ทุ่งช้าง	1,123	1,123	100	955	85.04	168	14.96
9	เชียงกลาง	2,359	2,359	100	2,043	86.60	316	13.4
10	นาหมื่น	763	668	87.55	571	85.48	97	14.52
11	สันติสุข	904	814	90.04	640	78.62	174	21.38
12	บ่อเกลือ	1076	983	91.36	706	71.82	277	28.18
13	สองแคว	682	641	93.99	525	81.90	116	18.1
14	ภูเพียง	1649	1624	98.48	1561	96.12	63	3.88
15	เฉลิมพระเกียรติ	714	641	89.78	475	74.10	166	25.9
รวมทั้งหมด		26,660	25,492	95.62	21,914	85.96	3,578	14.04

แผนภูมิที่ 7 แสดงร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปีที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าปกติ ตามรายอำเภอ

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

ข. การติดเชื้อเอดส์ในมารดาและข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

1) ข้อมูลการติดเชื้อเอดส์ในมารดาและลูกปี พ.ศ. 2544-2546

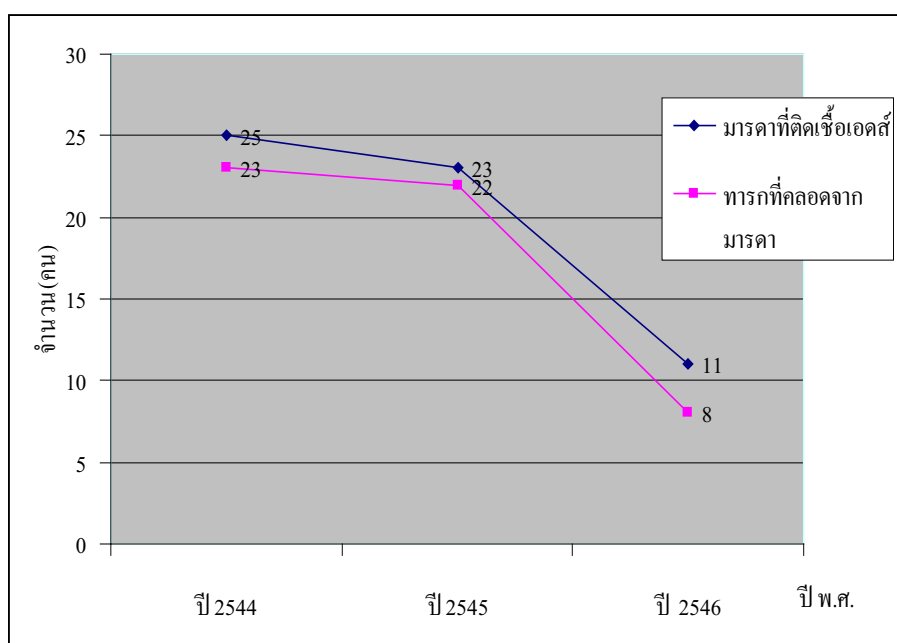
จากการเก็บข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์กับโรงพยาบาลในจังหวัดน่าน และได้มีการเจาะเลือดตรวจ ในจังหวัดน่านมีจำนวนการติดเชื้อเอดส์ของมารดาและลูกตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544 -2546 พบว่า มีมารดาที่ติดเชื้อทั้งหมดจำนวน 59 คน มีเด็ก(ที่มีชีวิตรอด)ที่คลอดจากมารดาที่ติดเชื้อเอดส์จำนวน 53 คน โรงพยาบาลที่พบมากที่สุดได้แก่ โรงพยาบาลน่าน มีจำนวนรวม มารดา 19 คน และลูก 15 คน รองลงมาได้แก่ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชปัว มารดาจำนวน 10 คนและลูกจำนวน 9 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนมารดาที่ติดเชื้อเอดส์และจำนวนลูกที่คลอดจากมารดาที่ติดเชื้อปี พ.ศ. 2544-2546

ลำดับ	โรงพยาบาล	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		รวม	
		มารดา HIV	ลูก	มารดา HIV	ลูก	มารดา HIV	ลูก	มารดา HIV	ลูก
1	น่าน	9	8	6	5	4	2	19	15
2	แม่จริม	-	-	-	-	-	-	-	-
3	บ้านหลวง	-	-	-	-	-	-	-	-
4	น่าน้อย	-	-	5	5	-	-	5	5
5	สมเด็จพระปัว	5	4	3	3	2	2	10	9
6	ท่าวังผา	3	3	2	2	1	-	6	5
7	เวียงสา	2	2	1	1	-	-	3	3
8	ทุ่งช้าง	1	1	2	2	2	2	5	5
9	เชียงกลาง	2	2	1	1	2	2	5	5
10	นาหมื่น	-	-	1	1	-	-	1	1
11	สันติสุข	2	2	1	1	-	-	3	3
12	บ่อเกลือ	1	1	-	-	-	-	1	1
13	สองแคว	-	-	1	1	-	-	1	1
รวม		25	23	23	22	11	8	59	53

แนวโน้มจำนวนการติดเชื้อเอดส์ของมารดาและลูกที่เกิดจากมารดาติดเชื้อเอดส์ในแต่ละปีมีแนวโน้มลดลง ดังนี้ ปีพ.ศ. 2544 มีจำนวนมารดาและลูกที่ติดเชื้อเอดส์มากที่สุดจำนวน 25 และ 23 คน รองลงมา ได้แก่ ปีพ.ศ. 2545 มีมารดาจำนวน 23 คน และลูกจำนวน 22 คน และปีพ.ศ. 2546 มีจำนวนมารดาและเด็กที่ติดเชื้อเอดส์น้อยที่สุด มีมารดาเพียง 11 คน และลูก 8 คน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 แสดงแนวโน้มจำนวนการติดเชื้อเอชไอวีของมารดาและลูกที่เกิดจากมารดาติดเชื้อเอชไอวี

ที่มา: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

2) ข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ปีพ.ศ. 2542 และปี 2546

จากการสำรวจของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2542 จำแนกตามรายอำเภอ ในขณะนั้นแต่ละอำเภอยังไม่มีการรวมกลุ่มเครือข่ายดูแลจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเอดส์ พบว่ามีเด็กที่ได้รับผลกระทบจากบิดามารดาติดเชื้อเอชไอวีในจังหวัดน่านที่สำรวจได้มีทั้งหมดจำนวน 541 คน เมื่อจัดลำดับตามระดับการศึกษาพบว่า มีจำนวนเด็กวัยก่อนเรียนได้รับผลกระทบจากบิดามารดาติดเชื้อเอชไอวีมากที่สุดจำนวน 320 คน และรองลงมาเป็นเด็กวัยประถมศึกษาจำนวน 178 คน

ต่อมาจังหวัดน่านได้มีการรวมกลุ่มตามพื้นที่ต่างๆ เป็นกลุ่มองค์กรเครือข่ายในการจัดสวัสดิการ ดูแลช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอชไอวีและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ได้รับการสนับสนุนจากกองทุน SIF มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มซึ่งมีชื่อเรียกตามกลุ่ม เช่น กลุ่มเพื่อนวันจันทร์ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมือง กลุ่มแสงตะวันอยู่ในเขตกิ่งอำเภอภูเพียง และส่วนใหญ่ทุกอำเภอมีการรวมตัวกันดูแลช่วยเหลือกันยกเว้น 3 อำเภอที่ไม่มีการรวมกลุ่มกัน ได้แก่ อำเภอสองแคว อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จากการสำรวจข้อมูลของหน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่ดำเนินงานจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสปี พ.ศ. 2546 พบว่ามีเด็กที่ได้รับผลกระทบจากบิดามารดาติดเชื้อเอชไอวีที่สำรวจได้ทั้งหมดจำนวน 478 คน จากที่มีผู้ติดเชื้อเอชไอวีจำนวน 632 คน นอกจากนี้บางอำเภอยังอยู่ในช่วงการสำรวจข้อมูลทำให้ไม่มีข้อมูล(NA) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 30

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์จำแนกตามรายอำเภอปีพ.ศ. 2542 และปี 2546

ลำดับ	อำเภอ/ ชื่อกลุ่มที่ติดเชื้อ	จำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบปี 2542(คน)					ผู้ติดเชื้อและเด็กที่ได้รับผลกระทบปี 2546	
		วัยก่อนเรียน	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา	รวม	จำนวนผู้ติดเชื้อ(คน)	จำนวนเด็ก(คน)
1	เมือง/กลุ่มเพื่อนวันจันทร์	66	39	10	1	116	184	NA
2	แม่จริม/กลุ่มบวชป่า	5	3	1	0	9	15	7
3	บ้านหลวง/กลุ่มคนสู้ชีวิต	3	2	1	0	6	2	NA
4	น่าน้อย/กลุ่มสานฝัน	29	10	4	1	44	27	129
5	ปัว/กลุ่มแสงเทียน	65	40	3	0	108	79	12
6	ท่าวังผา/ชมรมรวมน้ำใจ	47	27	3	0	77	42	51
7	เวียงสา/กลุ่มแสงตะวัน	43	19	5	0	67	86	21
8	ทุ่งช้าง/กลุ่มร่มโพธิ์	14	14	1	0	29	25	90
9	เชียงกลาง/กลุ่มดาวพระสุกัร	8	6	2	0	16	20	117
10	นาหมื่น/กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน	9	7	1	1	18	30	29
11	สันติสุข/กลุ่มดอกมะลิ	6	0	0	0	6	41	NA
12	บ่อเกลือ/ไม่มีการรวมกลุ่ม	NA	NA	NA	NA	NA	15	9
13	สองแคว/ไม่มีการรวมกลุ่ม	5	1	3	1	10	10	13
14	ภูเพียง/กลุ่มแสงตะวัน	20	10	4	1	35	51	NA
15	เฉลิมพระเกียรติ/ไม่มี	NA	NA	NA	NA	NA	5	NA
รวม		320	178	38	5	541	632	478

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน

3) ภาพรวมข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ในจังหวัดน่าน ปี พ.ศ. 2546

ข้อมูลจำนวนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ในจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2546 นี้รวบรวมได้จากแหล่งที่มาของข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน โรงพยาบาลน่าน และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ทั้งนี้อาจมีข้อมูลซ้อนกันอยู่ ข้อมูลสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน พบว่า มีผู้ติดเชื้อจำนวน 258 คน และมีเด็กที่ได้รับผลกระทบจำนวน 229 คน ข้อมูลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน พบว่า มีผู้ติดเชื้อจำนวน 575 คน และมีเด็กที่ได้รับผลกระทบจำนวน 229 คน ข้อมูลของสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน เป็นข้อมูลทั้งจังหวัด ซึ่งข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านมีจำนวนมากกว่า

ข้อมูลของโรงพยาบาลน่าน และ ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน เป็นข้อมูลเฉพาะ พบว่าผู้ติดเชื้อเอดส์เฉพาะที่มารับบริการในโรงพยาบาลน่าน มีจำนวน 11 คน และมีเด็กที่ได้รับผลกระทบจำนวน 41 คน และข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์และเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านมีจำนวน 11 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ของหน่วยงานต่างๆ จำแนกตาม
รายอำเภอ ปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล / อำเภอ	พัฒนาสังคม		สสจ.		โรงพยาบาลน่าน		รร.ศึกษาสงเคราะห์
		ผู้ติดเชื้อ	จำนวนเด็ก	ผู้ติดเชื้อ	จำนวนเด็ก	ผู้ติดเชื้อ	จำนวนเด็ก	จำนวนเด็ก
1	เมือง	47	43	134	43	4	10	2
2	แม่จริม	3	12	7	12	-	1	-
3	บ้านหลวง	1	2	2	2	-	-	-
4	น่าน้อย	7	5	27	5	-	3	-
5	ปัว	38	27	95	27	2	4	3
6	ท่าวังผา	19	23	43	23	1	5	-
7	เวียงสา	36	29	86	29	-	4	5
8	ทุ่งช้าง	10	6	25	6	2	8	1
9	เชียงกลาง	18	13	20	13	2	1	-
10	นาหมื่น	21	6	27	6	-	1	-
11	สันติสุข	26	15	7	15	-	2	-
12	บ่อเกลือ	-	3	5	3	-	-	-
13	สองแคว	2	-	5	-	-	2	-
14	กั๊งอ.ภูเพียง	30	45	81	45	-	-	-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	11	-	-	-	-
รวม		258	229	575	229	11	41	11

ค. เด็กด้อยโอกาสประเภทยากจนในจังหวัดน่าน

เด็กด้อยโอกาสประเภทยากจนในจังหวัดน่าน เป็นข้อมูลจากการสำรวจของที่ทำกรปกครอง
จังหวัดน่านและข้อมูลเด็กด้อยโอกาสที่เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน พบว่าเป็นดังนี้
ปีพ.ศ. 2545 ข้อมูลจากการสำรวจของที่ทำกรปกครองจังหวัดน่านมีจำนวนเด็กยากจนทั้งหมดจำนวน
232 คน อำเภอท่าวังผา มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา และอำเภอทุ่งช้าง มีจำนวน 78
คน, 50 คนและ 39 คน ตามลำดับ

ข้อมูลเด็กด้อยโอกาสประเภทยากจนที่เข้ารับการศึกษที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านปีพ.ศ.
2454 มีจำนวนทั้งหมด 580 คน เป็นชายจำนวน258 คน เป็นหญิงจำนวน 322 คน อำเภอเวียงสา มี
จำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอท่าวังผา มีจำนวน 172 คน, 72 คน และ 49 คน
ตามลำดับ และในปีพ.ศ. 2546 มีเด็กจำนวนทั้งหมด 570 คน อำเภอเวียงสา มีเด็กมากที่สุด รองลงมาได้
แก่ อำเภอเมือง และอำเภอบ่อเกลือ มีจำนวน 172 คน, 64 คน และ 47 คน ตามลำดับ รายละเอียดแสดง
ในตารางที่ 32

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสประเภทยากจนจำแนกตามรายอำเภอปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2546

ปี พ.ศ.		ปี พ.ศ. 2545				ปี พ.ศ. 2546		
แหล่งข้อมูล		ปกครองจังหวัดน่าน		ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน		ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน		
ลำดับ	อำเภอ	รวม(ชาย-หญิง)	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	7	30	42	72	27	37	64
2	แม่จริม	17	11	17	28	15	18	33
3	บ้านหลวง	13	1	10	11	2	14	16
4	นาหมื่น	-	15	20	35	11	28	39
5	ปัว	-	5	17	22	8	14	22
6	ท่าวังผา	78	21	28	49	16	17	33
7	เวียงสา	50	83	89	172	83	89	172
8	ทุ่งช้าง	39	28	12	40	26	16	42
9	เชียงกลาง	-	18	11	29	11	11	22
10	นาหมื่น	1	6	6	12	2	9	11
11	สันติสุข	-	11	13	24	6	8	14
12	บ่อเกลือ	2	14	19	33	18	29	47
13	สองแคว	20	11	21	32	15	24	39
14	กึ่งอ.ภูเพียง	5	-	3	3	-	1	1
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	4	14	18	4	11	15
รวม		232	258	322	580	244	326	570

ง. เด็กด้อยโอกาสที่เป็นเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้ง

จำนวนเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้งในจังหวัดน่านได้จากแหล่งข้อมูล 2 แห่ง คือ ที่ทำการปกครองจังหวัดน่านและร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน ข้อมูลที่ทำการปกครองจังหวัดน่านเป็นข้อมูลปี พ.ศ. 2545 พบว่า เด็กกำพร้าถูกทอดทิ้งมีจำนวน 679 คน ในจำนวนนี้อำเภอปัว มีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา และอำเภอท่าวังผา มีจำนวน 159, 115 และ 74 คนตามลำดับ

ข้อมูลจากร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่านเป็นข้อมูลเด็กที่เข้ารับการศึกษาดูแลในโรงเรียน ในปีพ.ศ. 2546 มีเด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้งจำนวนทั้งหมด 240 คน ในจำนวนนี้เป็นเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย มีเด็กหญิงจำนวน 134 คน และเด็กชาย 106 คน พื้นที่อำเภอเวียงสา มีจำนวนมากที่สุด

ตารางที่ 33 แสดงจำนวนเด็กกำพร้าและถูกทอดทิ้งปีพ.ศ. 2545 และปีพ.ศ.2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	ที่ทำการปกครองจังหวัดน่าน(ปี45)	ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน(ปี46)		
		รวมชายหญิง	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	46	11	15	26
2	แม่จริม	2	2	3	5
3	บ้านหลวง	4	3	6	9
4	น่าน้อย	41	12	13	25
5	ปัว	115	9	14	23
6	ท่าวังผา	74	10	6	16
7	เวียงสา	159	33	34	67
8	ทุ่งช้าง	34	2	4	6
9	เชียงกลาง	28	1	3	4
10	นาหมื่น	31	3	6	9
11	สันติสุข	15	4	8	12
12	บ่อเกลือ	61	9	11	20
13	สองแคว	43	7	8	15
14	กึ่งภูเพียง	20		1	1
15	เฉลิมพระเกียรติ	6		2	2
รวม		679	106	134	240

จ. เด็กที่เกิดจากมารดากระทำความผิดระหว่างจำคุก

ในปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากเรือนจำจังหวัดน่านพบว่ามียุติที่เกิดมารดากระทำความผิดระหว่างจำคุกมีจำนวนทั้งหมด 4 คน เป็นเด็กเพศชาย 3 คน เพศหญิง 1 คน มารดาจำนวนทั้งหมด 4 คนกระทำความผิดในคดียาเสพติด อำเภอเมืองจำนวน 1 คน อำเภอปัว 2 คน และอำเภอเวียงสา 1 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 แสดงจำนวนเด็กที่เกิดจากแม่กระทำความผิดระหว่างจำคุก ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนเด็กที่เกิดในเรือนจำ			จำนวนแม่ที่คลอดลูก ประเภทคดียาเสพติด
		ชาย	หญิง	รวม	
1	เมือง	-	1	1	1
5	ปัว	2	-	2	2
7	เวียงสา	1	-	1	1
รวม		3	1	4	4

ที่มา : เรือนจำจังหวัดน่าน

4.3.1.2 ภาวะยากลำบาก ชนิดพิการและมีความบกพร่อง

ข้อมูลเด็กภาวะยากลำบาก ที่เป็นเด็กพิการทางกายและมีความพร่องชนิดต่างๆ ในจังหวัดน่าน ข้อมูลปีพ.ศ. 2546 ได้จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้แก่ โรงเรียนศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านและข้อมูลปีพ.ศ. 2545 เป็นข้อมูลผู้พิการทั้งหมดในจังหวัดน่านจากที่ทำการปกครองจังหวัดน่าน

ก. เด็กพิการทางกาย

จำนวนผู้พิการทางกายในจังหวัดน่านทั้งหมดไม่แยกอายุ ไม่แยกเพศ ข้อมูลจากที่ทำการปกครองจังหวัดน่านปีพ.ศ. 2545 พบว่า มีจำนวนทั้งหมด 2,166 คน อำเภอปัว มีผู้พิการมากที่สุดจำนวน 400 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอนาน้อย และอำเภอเวียงสา จำนวน 367 และ 349 คน ตามลำดับ

จำนวนเด็กพิการทางกายในปี พ.ศ. 2546 ข้อมูลจากการสำรวจของศูนย์การศึกษาพิเศษ พบว่า มีจำนวน 1,695 คนในจำนวนนี้เป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงมีจำนวน 1,074 คนและ 621 คนตามลำดับ อำเภอปัวมีจำนวนมากที่สุด 223 คน และข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน เป็นข้อมูลเฉพาะเด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากพัฒนาสังคมมีจำนวนทั้งหมด 150 คน เป็นชาย 81 คน เป็นหญิง 69 คน อำเภอเมือง มีจำนวนมากที่สุดมีจำนวน 32 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอนาน้อย และอำเภอเชียงกลาง มีจำนวนที่เท่ากัน อำเภอละ 18 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 แสดงจำนวนผู้พิการปีพ.ศ. 2545 และจำนวนเด็กพิการปีพ.ศ. 2546 จำแนกรายอำเภอ

ลำดับ	ปีพ.ศ. แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	ปี 2545		จำนวนเด็กพิการ ปี 2546					
		ที่ทำการปกครองจังหวัดน่าน		ศูนย์การศึกษาพิเศษ (31 มีค 46)			สง.พัฒนาสังคม		
		รวม (ไม่ระบุอายุและเพศ)		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	52		158	108	266	12	20	32
2	แม่จริม	17		39	15	54	2	1	3
3	บ้านหลวง	129		35	21	56	2	3	5
4	น่าน้อย	186		78	51	129	6	7	13
5	ปัว	400		159	64	223	7	11	18
6	ท่าวังผา	367		107	66	173	10	6	16
7	เวียงสา	349		6	2	8	12	3	15
8	ทุ่งช้าง	46		71	31	102	3	2	5
9	เชียงกลาง	180		105	54	159	11	7	18
10	นาหมื่น	139		41	33	74	4	1	5
11	สันติสุข	38		52	48	100	3	2	5
12	บ่อเกลือ	102		37	18	55	0	1	1
13	สองแคว	68		37	18	55	4	3	7
14	กึ่งอ.ภูเพียง	69		133	85	218	3	0	3
15	เฉลิมพระเกียรติ	24		16	7	23	2	2	4
รวม		2,166		1074	621	1,695	81	69	150

ข. เด็กพิการทางจิต

ในจังหวัดน่านมีจำนวนเด็กพิการทางจิตปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากการสำรวจของศูนย์การศึกษาพิเศษมีจำนวนเด็กทั้งหมด 148 คน เป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง เป็นชายมีจำนวน 88 และ หญิง 60 คน ในอำเภอเวียงสา มีเด็กที่พิการทางจิตมากที่สุดมีจำนวน 78 คน อำเภอที่ไม่พบว่า มีเด็กพิการทางจิตได้แก่ อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านพบว่า มีเด็กที่พิการทางจิตจำนวน 6 คน เด็กชายและเด็กหญิงมีจำนวนที่เท่ากันมีจำนวน 3 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 36

ตารางที่ 36 แสดงจำนวนเด็กพิการทางจิตจำแนกรายอำเภอ ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	ศูนย์การศึกษาพิเศษ			สนง.พัฒนาสังคม		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	9	3	12	2	-	2
2	แม่จริม	4	1	5	-	-	-
3	บ้านหลวง	1	3	4	-	-	-
4	นาน้อย	5	7	12	-	-	-
5	ปัว	6	6	12	1	-	1
6	ท่าวังผา	2	2	4	-	-	-
7	เวียงสา	44	34	78	-	-	-
8	ทุ่งช้าง	3	-	3	-	1	1
9	เชียงกลาง	8	1	9	-	1	1
10	นาหมื่น	2	2	4	-	-	-
11	สันติสุข	1	-	1	-	-	-
12	บ่อเกลือ	-	-	-	-	-	-
13	สองแคว	-	1	1	-	-	-
14	กึ่งอ.ญเพียง	3	-	3	-	-	-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-	-	1	1
รวม		88	60	148	3	3	6

ค. เด็กพิการทางการมองเห็น

เด็กพิการทางการมองเห็นหรือตาบอดในจังหวัดน่านปีพ.ศ.2546 ข้อมูลจากการสำรวจของศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดน่านและข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน

ศูนย์การศึกษาพิเศษพบว่า มีเด็กจำนวนทั้งหมด 423 คน จำนวนเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง มีชายจำนวน 216 คนและหญิงจำนวน 207 คน อำเภอเวียงสา มีเด็กพิการทางการมองเห็นมากที่สุด มีจำนวน 56 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอปัวในจำนวนที่เท่ากันอำเภอละ 52 คน

ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านพบว่า มีเด็กพิการทางการมองเห็นจำนวน 45 คน เป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง มีชายจำนวน 33 คนหญิงจำนวน 12 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 17 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 แสดงจำนวนเด็กพิการทางการมองเห็น จำแนกรายอำเภอ ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล อำเภอ	ศูนย์การศึกษาพิเศษ			สนง.พัฒนาสังคม		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	29	23	52	15	2	17
2	แม่จริม	7	5	12	2	-	2
3	บ้านหลวง	8	7	15	1	-	1
4	นาหมื่น	14	27	41	1	1	2
5	ปัว	29	23	52	3	3	6
6	ท่าวังผา	16	18	34	1	1	2
7	เวียงสา	36	20	56	3	-	3
8	ทุ่งช้าง	13	14	27	2	-	2
9	เชียงกลาง	14	19	33	1	-	1
10	นาหมื่น	10	12	22	-	2	2
11	สันติสุข	9	8	17	1	-	1
12	บ่อเกลือ	10	6	16	1	-	1
13	สองแคว	10	9	19	-	2	2
14	กึ่งอ.ภูเพียง	11	14	25	1	1	2
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	2	2	1	-	1
รวม		216	207	423	33	12	45

ง. เด็กบกพร่องการได้ยิน/สื่อความหมาย

จำนวนเด็กที่บกพร่องการได้ยิน/พร่องการสื่อความหมายหรือที่เรียกว่าหูหนวกในจังหวัดน่านปี พ.ศ. 2546 ข้อมูลได้จากโรงเรียนศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านพบว่า เด็กที่พร่องการได้ยินพร่องการสื่อความหมายได้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนศึกษาพิเศษน่านจำนวนทั้งหมด 89 คน เด็กหญิงมีมากกว่าเด็กชายมีจำนวน 45 และ 40 คนตามลำดับ อำเภอท่าวังผา มีเด็กมากที่สุดมีจำนวน 15 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง มีจำนวน 14 คน

ข้อมูลจากการสำรวจของศูนย์การศึกษาพิเศษพบว่า มีเด็กที่พร่องการได้ยินทั้งหมดจำนวน 787 คน มีเด็กชายจำนวน 457 คน เด็กหญิงจำนวน 330 คน พบว่าอำเภอปัว มีเด็กมากที่สุดจำนวน 142 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง 94 คน ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านพบว่า มี

เด็กที่พร่องการได้ยินทั้งหมดจำนวน 138 คน เด็กชายและเด็กหญิงมีจำนวนที่เท่ากันคือ 69 คน อำเภอท่า
วังผา และอำเภอเมือง มีจำนวนเด็กมากที่สุดมีจำนวน 19 คนเท่ากัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 38

ตารางที่ 38 แสดงจำนวนเด็กที่พร่องการได้ยิน/สื่อความหมาย จำแนกรายอำเภอปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล อำเภอ	รร.ศึกษาพิเศษ			ศูนย์การศึกษาพิเศษ			สนง.พัฒนาสังคม		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	9	5	14	55	39	94	11	8	19
2	แม่จริม	1	3	4	17	14	31	5	5	10
3	บ้านหลวง	2	3	5	22	20	42	3	6	9
4	นาน้อย	2	1	3	53	14	67	8	4	12
5	ปัว	1	7	8	81	61	142	12	6	18
6	ท่าวังผา	6	9	15	47	35	82	10	9	19
7	เวียงสา	4	6	10	38	25	63	8	10	18
8	ทุ่งช้าง	3	5	8	16	12	28	1	6	7
9	เชียงกลาง	1	1	2	22	30	52	-	4	4
10	นาหมื่น	1	4	5	30	29	59	4	3	7
11	สันติสุข	2	-	2	29	11	40	3	1	4
12	บ่อเกลือ	-	1	1	7	8	15	1	3	4
13	สองแคว	11	-	11	9	15	24	-	4	4
14	กึ่งอ.อุเพียง	1	-	1	31	14	45	3	-	3
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-	-	3	3	-	-	-
รวม		44	45	89	457	330	787	69	69	138

จ. เด็กบกพร่องทางสติปัญญาและการพัฒนาการบกพร่อง

จำนวนเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาปี พ.ศ. 2546 จากข้อมูลของโรงเรียนศึกษาพิเศษพบว่า มีเด็ก
จำนวนทั้งหมด 249 คน เด็กชายมีมากกว่าเด็กหญิง มีชายจำนวน 144 คนและหญิงจำนวน 105 คน
อำเภอเมือง มีเด็กจำนวนมากที่สุดรองลงมาได้แก่ อำเภอท่าวังผามีจำนวน 47 และ 33 คนตามลำดับ

การสำรวจข้อมูลของสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน พบว่ามีจำนวนที่ใกล้เคียง
กับโรงเรียนศึกษาพิเศษ มีจำนวนทั้งหมด 206 คน เป็นเด็กชาย 115 คนเด็กหญิง 91 คน

ข้อมูลจากศูนย์การศึกษาพิเศษพบว่า มีเด็กที่พร่องทางสติปัญญาทั้งหมดจำนวน 580 คนใน
จำนวนนี้ เป็นเด็กชายมากกว่าเด็กหญิงมีจำนวน 312 คนและ 268 คนอำเภอปัว มีมากที่สุดรองลงมาได้
แก่ อำเภอเมือง และอำเภอเวียงสา มีจำนวน 85, 79 และ 78 คน ตามลำดับ

จำนวนเด็กพัฒนาการบกพร่องหรือเด็กที่มีพัฒนาการผิดปกติ ออทิสติก ที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนศึกษาพิเศษในปีพ.ศ. 2546 มีจำนวนทั้งหมด 21 คน มีเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง มีจำนวน 12 และ 9 คนตามลำดับ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 แสดงจำนวนเด็กพร่องทางสติปัญญาและจำนวนเด็กที่มีพัฒนาการบกพร่องปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	ประเภทพร่อง แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	เด็กพร่องทางสติปัญญา									เด็กพัฒนาการบกพร่อง(Autistic)		
		ร.ร.ศึกษาพิเศษ			ศูนย์การศึกษาพิเศษ			สนง.พัฒนาสังคม			ร.ร.ศึกษาพิเศษ		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	27	20	47	44	35	79	11	12	23	3	5	8
2	แม่จริม	4	3	7	18	9	27	6	2	8	-	-	-
3	บ้านหลวง	3	5	8	11	11	22	5	6	11	-	-	-
4	นาหมื่น	3	6	9	22	27	49	4	4	8	-	-	-
5	ปัว	14	12	26	49	36	85	19	11	30	2	1	3
6	ท่าวังผา	33	11	44	16	13	29	9	6	15	-	-	-
7	เวียงสา	16	14	30	44	34	78	14	10	24	2	-	2
8	ทุ่งช้าง	10	6	16	15	9	24	8	1	9	1	-	1
9	เชียงกลาง	5	9	14	19	34	53	13	14	27	1	1	2
10	นาหมื่น	4	4	8	20	13	33	8	4	12	1	-	1
11	สันติสุข	4	5	9	19	8	27	5	5	10	-	-	-
12	บ่อเกลือ	4	1	5	3	4	7	3	2	5	-	-	-
13	สองแคว	-	5	5	13	13	26	3	7	10	2	-	2
14	กึ่งอ.ภูเพียง	17	4	21	16	22	38	6	7	13	-	2	2
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-	3	-	3	1	-	1	-	-	-
รวม		144	105	249	312	268	580	115	91	206	12	9	21

4.3.1.3 ภาวะยากลำบากที่ตกเป็นเหยื่อ เป็นผู้ถูกรกระทำ

ก. เด็กถูกทำร้ายร่างกาย

ข้อมูลเด็กถูกทำร้ายร่างกาย ปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านซึ่งรับผิดชอบให้การศึกษแก่เด็กด้อยโอกาสประเภทถูกทำร้ายร่างกาย มีจำนวนทั้งหมด 7 คนในจำนวนนี้เป็นเพศหญิงทั้งหมด อำเภอเมือง มีจำนวน 2 คน อำเภออื่นมีอำเภอละ 1 คน

ข้อมูลเด็กถูกทำร้ายร่างกายที่เป็นประเภคดี จำนวนทั้งหมดเป็นเพศชาย มีการแจ้งความร้องทุกข์ในชั้นสอบสวนคือสถานีตำรวจภูธรจังหวัดน่านมีทั้งหมดจำนวน 63 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 50 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา มีจำนวน 9 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 แสดงจำนวนเด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จำแนกตามพื้นที่รายอำเภอ

แหล่งข้อมูล		ร.รศึกษาสงเคราะห์น่าน	ตำรวจ
ลำดับ	อำเภอ	หญิง(คน)	ชาย(คน)
1	เมือง	2	50
2	เวียงสา	1	9
3	น่าน้อย	1	-
4	นาหมื่น	1	-
5	ปัว	1	-
6	เชียงกลาง	1	-
7	แม่จริม	-	2
8	กิ่งอำเภอภูเพียง	-	2
รวม		7	63

ข. เด็กชาวเขาถูกล่อลวง

ข้อมูลเด็กชาวเขาเผ่าม้งที่ถูกล่อลวงชักชวนให้ไปบวชที่วัดสว่างภพจังหวัดปทุมธานี ได้เผยแพร่ภาพจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี วันที่ 19 พฤศจิกายน 2546 เด็กและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนได้รับการชักชวนให้ไปบวชเป็นพระ สามเณร โดยจะได้รับการศึกษาไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้ปกครองยินยอมแต่ปรากฏว่าเด็กเหล่านั้นไม่ได้รับการดูแลอย่างพระทั่วไป ถูกพวกมิชชันนารีใช้ให้บิดาบาตตลอดเพื่อนำของที่ได้ไปขายต่อ เด็กไม่ได้รับการศึกษาตามที่ตกลงกันได้ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ลำบาก หลังจากทราบข่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดน่าน สนง.พัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่านได้สำรวจและให้ความช่วยเหลือ

มีเด็กที่ไปบวชเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 163 คน ขณะนี้ได้เดินทางกลับภูมิลำเนา 118 คน คงเหลือ 45 คน ในจำนวนนี้มีผู้ปกครองได้แจ้งความร้องทุกข์จำนวน 25 คน เด็กชาวเขาเหล่านี้มีทั้งหมด 8 หมู่บ้านอยู่ใน 4 อำเภอ หมู่บ้านที่มีจำนวนเด็กมากที่สุดได้แก่ บ้านปางแก อำเภอทุ่งช้าง และบ้านป่ากลาง อำเภอปัว มีจำนวนที่เท่ากันหมู่บ้านละ 42 คน รองลงมาได้แก่ บ้านปางเป็ย อำเภอเมือง มีจำนวน 31 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 41

จากการติดตามความเคลื่อนไหว การสอบสวนของตำรวจ พบรายชื่อ อายุเด็กสามเณรที่จำพรรษาอยู่ในวัดจำนวน 133 คน พบว่าทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 13.27 ปี มีอายุน้อยที่สุด 6 ปี มากที่สุดอายุ 22 ปี อายุที่มีเด็กจำนวนมากที่สุด คืออายุ 12 ปีมีจำนวน 25 คน รองลงมาอายุ 15 ปีมีจำนวน 19 คน

ตารางที่ 41 แสดงภูมิลำเนาและจำนวนเด็กชาวเขาถูกล่อลวงให้ไปบวช

ลำดับ	ภูมิถิ่นนา				จำนวนเด็ก(คน)		
	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	ถูกหลอก	ช่วยเหลือกลับภูมิถิ่นนา	แจ้งความร้องทุกข์
1	มณีพฤษ	11	งอบ	ทุ่งช้าง	25	17	4
2	ปางแก	7	ทุ่งช้าง	ทุ่งช้าง	42	18	-
3	น้ำสอ	8	และ	ทุ่งช้าง	12	8	-
4	ปากกลาง	1	ปากกลาง	ปัว	42	38	12
5	ปางเปี้ย	6	สะเนียน	เมือง	31	26	-
6	ห้วยหยวก	6	แม่ชะนิง	เวียงสา	6	6	6
7	ห้วยนาจัว	7	แม่ชะนิง	เวียงสา	3	3	3
8	ห้วยบ่อหอย	6	ยาบหวนา	เวียงสา	2	2	-
รวม					163	118	25

ที่มา : ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน

ค. เด็กถูกข่มขืน ถูกฉวนลาม

จำนวนเด็กที่ถูกข่มขืนปีพ.ศ. 2546 ได้จากแหล่งข้อมูล สถานีตำรวจภูธรจังหวัดน่าน สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน โรงพยาบาลน่าน ข้อมูลเหล่านี้อาจมีจำนวนที่ไม่เท่ากันได้เพราะเด็กที่ถูกข่มขืนบางคนอาจไม่ได้แจ้งความดำเนินคดี และมีบางคนที่เข้ารับการตรวจร่างกายจากโรงพยาบาลแต่ไม่ได้แจ้งความ

ข้อมูลสถานีตำรวจภูธรพบว่ามีเด็กหญิงที่ถูกข่มขืนทั้งหมด 18 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 6 คน ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่านพบว่า มีเด็กทั้งหมดจำนวน 31 คน อำเภอปัว มีมากที่สุดจำนวน 6 คน ข้อมูลจากโรงพยาบาลน่าน มีจำนวนทั้งหมด 16 คน อำเภอเมือง มีจำนวนมากที่สุดจำนวน 9 คน

ข้อมูลเด็กถูกฉวนลามได้จากสถานีตำรวจภูธรจังหวัดน่านมีเด็กจำนวน 5 คนอำเภอเมือง มี 2 คน อำเภอปัว อำเภอสองแคว และอำเภอเชียงกลาง มีจำนวนเท่ากันอำเภอละ 1 คน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 42

ตารางที่ 42 แสดงจำนวนเด็กหญิงที่ถูกข่มขืน ลวนลาม จำแนกรายอำเภอปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	ถูกข่มขืน			ถูกลวนลาม
		ตำรวจ (หญิง)	พัฒนาสังคม (หญิง)	รพ.น่าน (หญิง)	ตำรวจ (หญิง)
1	เมือง	6	5	9	2
2	แม่จรม	-	5	1	-
3	บ้านหลวง	-	-	-	-
4	นาหมื่น	2	-	-	-
5	ปัว	2	6	-	1
6	ท่าวังผา	1	3	3	-
7	เวียงสา	2	5	1	-
8	ทุ่งช้าง	2	2	-	-
9	เชียงกลาง	-	1	-	1
10	นาหมื่น	2	2	-	-
11	สันติสุข	1	2	-	-
12	บ่อเกลือ	-	-	-	-
13	สองแคว	-	-	-	1
14	กึ่งอ.ภูเพียง	-	-	2	-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-	-
รวม		18	31	16	5

4.3.2 เด็กที่มีปัญหาและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (เด็กเป็นผู้กระทำ)

ข้อมูลเด็กที่มีปัญหาและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เด็กเป็นผู้กระทำหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมและกระทำความผิดในฐานความผิดต่างๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อจำกัดบางประการ การเข้าถึงข้อมูล ข้อมูลบางแหล่งเป็นข้อมูลจำเพาะ เฉพาะหน่วยงานที่ทำอยู่เท่านั้น ข้อมูลบางอย่างจึงเป็นลักษณะกระจุกตัว ข้อมูลไม่กระจาย ไม่สามารถเป็นตัวแทนภาพรวมทั้งจังหวัดได้ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้พยายามรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ได้มากที่สุด และเรียบเรียงข้อมูลสถิติ โดยอ้างอิงตามแหล่งที่มาของข้อมูลโดยแยกตามประเภท เป็นหัวข้อดังนี้

4.3.2.1 เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ

4.3.2.2 ข้อมูลการทำแท้ง

4.3.2.3 เด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต

4.3.2.4 เด็กกระทำความผิดในฐานความผิดต่างๆ

4.3.2.1 เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ

ข้อมูลเด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศของจังหวัดน่าน มีอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ตามแหล่งสถาบัน หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดน่าน บางกลุ่มมีเอเยนต์คอยติดต่อหาแขกให้ เด็กบอกต่อชักชวนและเป็นนายหน้า อีกทั้งแอบแฝงในรูปแบบอื่นๆ ข้อมูลเด็กที่อยู่ในข่ายธุรกิจทางเพศจึงเป็นข้อมูลที่เข้าถึงเก็บข้อมูลได้ยากและไม่แน่นอน เป็นข้อมูลที่รู้กันในกลุ่ม ข้อมูลที่ได้ขณะนี้ เป็นเพียงข้อมูลที่ได้จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เท่านั้น

ข้อมูลจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านพบว่า เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศทั้งหมดเป็นเด็กเพศหญิง ปีพ.ศ. 2545 มีจำนวนเด็กที่เข้าไปเกี่ยวข้องและอยู่ในธุรกิจทางเพศทั้งหมด 53 คนในจำนวนนี้อยู่ในอำเภอแม่จริม มากที่สุดจำนวน 9 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอบ่อเกลือ มีจำนวน 8 คน และอำเภอองครักษ์ มีจำนวน 7 คน ในปีพ.ศ.2546 พบว่ามีเด็กอยู่ในธุรกิจทางเพศมากขึ้นเป็นเท่าตัว มีจำนวน 111 คน อยู่ในพื้นอำเภอบ่อเกลือมากที่สุดจำนวน 13 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา อำเภอท่าวังผา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีจำนวนที่เท่ากัน อำเภอละ 11 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 43

ตารางที่ 43 แสดงจำนวนเด็กหญิงที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ จำแนกรายอำเภอ ปีพ.ศ. 2545และปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	อำเภอ	ปี พ.ศ. 2545	ปี พ.ศ. 2546
		หญิง (คน)	หญิง (คน)
1	เมือง	1	3
2	เวียงสา	-	11
3	น่าน้อย	1	3
4	นาหมื่น	2	2
5	ท่าวังผา	5	11
6	ปัว	1	10
7	เชียงกลาง	2	4
8	ทุ่งช้าง	3	6
9	สองแคว	7	8
10	เฉลิมพระเกียรติ	4	11
11	บ่อเกลือ	8	13
12	บ้านหลวง	6	8
13	สันติสุข	3	10
14	แม่จริม	9	9
15	กิ่งอำเภอภูเพียง	1	2
รวม		53	111

ที่มา: รร.ศึกษาสงเคราะห์น่าน

4.3.2.2 ข้อมูลการทำแท้ง

ข้อมูลการทำแท้งเป็นข้อมูลเฉพาะแหล่งที่มาของข้อมูลเท่านั้น เป็นข้อมูลการทำแท้งของผู้มารับบริการที่โรงพยาบาลน่าน จากการเก็บข้อมูลสถิติการรักษาผู้ป่วยอันเนื่องจากการทำแท้งในโรงพยาบาลน่านซึ่งเป็นผู้ป่วยในคือผู้ป่วยพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ปีพ.ศ.2545 - 2546 พบว่า มีจำนวน 169 และ 198 คน ตามลำดับ และในจำนวนนี้มีผู้ป่วยทำแท้งที่เป็นเด็กอายุ 0-18 ปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 11 คน ปี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 3 คน และเมื่อแยกรายอำเภอพบว่า อำเภอเมือง มีจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการทำแท้งมากกว่าอำเภออื่น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอยู่ใกล้สถานพยาบาลที่สุด ในปี พ.ศ. 2545 และปี พ.ศ. 2546 ผู้ป่วยรับการรักษานี้เนื่องจากการทำแท้งในอำเภอ

เมือง มีจำนวน 68 คน และ 84 คนตามลำดับ และในอำเภอเมือง มีจำนวนหญิงอายุไม่เกิน 18 ปีมีการทำแท้งมากกว่าที่อื่นพบว่าในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวน 7 ราย รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 44

ตารางที่ 44 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการอันเนื่องจากการทำแท้งในโรงพยาบาลน่าน จำแนกตามรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2545 และ ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	อำเภอ	ปีงบประมาณ 2545(ต.ค44-ก.ย 45)			ปีงบประมาณ 2546(ต.ค45-ก.ย 46)		
		รวม(ราย)	0-18ปี(ราย)	>19ปี(ราย)	รวม(ราย)	0-18ปี(ราย)	>19ปี(ราย)
1	เมืองน่าน	68	7	61	84	-	84
2	อ.แม่จริม	3	-	3	2	1	1
3	อ.บ้านหลวง	6	-	6	2	-	2
4	อ.น่าน้อย	2	-	2	4	-	4
5	อ.ปัว	12	1	11	9	-	9
6	อ.ท่าวังผา	15	-	15	25	-	25
7	อ.เวียงสา	16	2	14	20	2	18
8	อ.ทุ่งช้าง	3	-	3	1	-	1
9	อ.เชียงกลาง	8	-	8	3	-	3
10	อ.นาหมื่น	4	1	3	9	-	9
11	อ.สันติสุข	2	-	2	1	-	1
12	อ.บ่อเกลือ	3	-	3	-	-	-
13	อ.สองแคว	2	-	2	8	-	8
14	กิ่งอำเภอภูเพียง	22	-	22	23	-	23
15	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	1	-	1	-	-	-
16	ต่างจังหวัด	2	-	2	7	-	7
รวม		169	11	158	198	3	195

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลโรงพยาบาลน่าน

ในจำนวนนี้พบว่า ผู้ป่วยที่มารับบริการอันเนื่องจากการทำแท้ง มีข้อบ่งชี้ของการทำแท้งส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการแท้งเอง ปีพ.ศ.2545 และปีพ.ศ. 2546 มีจำนวน 137 คนและ 154 คน ตามลำดับ การทำแท้งเพื่อการรักษา ปีพ.ศ.2545 และปีพ.ศ. 2546 มีจำนวน 22 และ 21 คน ตามลำดับ และพบว่าผู้ป่วยมีการทำแท้งเดือนจากแหล่งอื่นมาก่อนเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมีเพิ่มจากปีก่อนหน้านี้เป็นเท่าตัว คือ ปีพ.ศ.2545 และปีพ.ศ.2546 มีจำนวน 10 และ 23 คน ตามลำดับ 45

ตารางที่ 45 แสดงจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการอันเนื่องจากการทำแท้งจำแนกตามข้อบ่งชี้ พ.ศ. 2545 และปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	ข้อบ่งชี้ของการทำแท้ง	ปี 2545 (ราย)	ปี 2546 (ราย)
1	แท้งเอง(Spontaneous Abortion)	137	154
2	แท้งเพื่อการรักษา(Treatment Abortion)	22	21
3	ทำแท้งเถื่อนมาก่อน(Criminal Abortion)	10	23
รวม		169	198

ที่มา : สมุดสถิติลงทะเบียนประจำเดือนแผนกสูติ-นรีเวชโรงพยาบาลน่าน

4.3.2.3 เด็กที่มีปัญหายาเสพติดจังหวัดน่าน ปีพ.ศ. 2545

เนื่องจากจังหวัดน่านมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในลักษณะที่แตกต่างกัน และข้อมูลปัญหายาเสพติดจึงมีฐานข้อมูลที่แตกต่างกันตามแหล่งที่มาของข้อมูล ในจังหวัดน่านมีหน่วยงานที่มีข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดและคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ศูนย์วิจัยซึ่งเป็นศูนย์บำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาของจังหวัดน่าน สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดน่าน ศาลจังหวัดน่าน และเรือนจำจังหวัด

จำนวนผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของศูนย์วิจัยน่านซึ่งเป็นสถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดทุกกลุ่มอายุทั่วทั้งจังหวัดพบว่า มีผู้ติดยาเสพติดรวมทั้งผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูในศูนย์มีจำนวนทั้งหมด 5,216 คน เมื่อจำแนกตามรายอำเภอพบว่า อำเภอเวียงสา มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอท่าวังผา มีจำนวน 932 คน, 541 คน และ 522 คน ตามลำดับ

ข้อมูลเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและติดยาเสพติด จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาสังคม พบว่า มีผู้ติดยาที่เป็นเด็กจำนวน 126 คน อำเภอเมืองมีจำนวนมากที่สุด 28 คน รองลงมาได้แก่ กิ่งอำเภอภูเพียง มีจำนวน 19 คน ข้อมูลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พบว่า มีนักเรียนที่เข้ารับการการศึกษาในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและได้รับผลกระทบจากยาเสพติด มีจำนวน ทั้งหมด 23 คน เป็นหญิงจำนวน 14 คน ชายจำนวน 9 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 10 คน

จำนวนเด็กที่มีคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในชั้นสอบสวน ชั้นศาลและทัณฑสถาน มีดังนี้ สถานีตำรวจภูธร มีทั้งหมดจำนวน 265 คน เป็นเพศชายมากกว่าหญิง ชายมีจำนวน 246 คน หญิงจำนวน 19 คน ข้อมูลศาลจังหวัดน่านพบว่า มีเด็กทั้งหมด 58 คน(ไม่ระบุเพศ) ที่มีคดีเกี่ยวกับยาเสพติดใน

ชั้นศาล และที่เรือนจำจังหวัดน่านพบว่ามียุติบัตรที่ต้องโทษจำคุกในคดียาเสพติดจำนวน 10 คน เป็นชายจำนวน 8 คน รายละเอียด แสดงในตารางที่ 46

ตารางที่ 46 แสดงจำนวนเด็กที่ติดยาเสพติด แยกตามแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำแนกรายอำเภอปีพ.ศ.

2545

ลำดับ	แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	ศูนย์ขวัญน่าน รวมทุกกลุ่มอายุ	พัฒนาสังคม รวม	ร.รศึกษาสงเคราะห์น่าน			ตำรวจ			ศาล	เรือนจำ		
				ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม		ชาย	หญิง	รวม
1	เมือง	541	28	3	7	10	93	11	104	-	-	-	-
2	แม่จริม	275	3	-	-	-	6	-	6	-	-	-	-
3	บ้านหลวง	271	3	-	-	-	4	1	5	-	-	-	-
4	นาหมื่น	272	8	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-
5	ปัว	427	12	2	-	2	32	3	35	-	-	-	-
6	ท่าวังผา	522	8	1	1	2	16	-	16	1	-	1	1
7	เวียงสา	932	10	2	3	5	13	-	13	1	1	2	2
8	ทุ่งช้าง	267	4	-	-	-	1	2	3	-	-	-	-
9	เชียงกลาง	264	12	-	-	-	32	2	34	4	-	4	4
10	นาหมื่น	146	5	-	-	-	6	-	6	-	-	-	-
11	สันติสุข	344	10	-	-	-	12	-	12	-	-	-	-
12	บ่อเกลือ	291	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	สองแคว	257	1	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-
14	กึ่งภูเพียง	293	19	-	1	1	26	-	26	2	1	3	3
15	เฉลิมพระเกียรติ	114	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม		5216	126	9	14	23	246	19	265	58	8	2	10

4.3.2.4 เด็กกระทำความผิดในฐานความผิดต่างๆ ปีพ.ศ. 2546

ข้อมูลเด็กกระทำความผิดในฐานความผิดต่างๆ ของเด็ก อายุ ไม่เกิน 18 ปี ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการส่งแบบสอบถามให้กับสถานีตำรวจภูธรแต่ละอำเภอ ส่วนหนึ่งของข้อมูลได้มาจากสถิติทะเบียนของการสอบปากคำเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี วิธีการการสอบสวน การสอบพยาน การดำเนินการตามกฎหมายนั้นต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับ 21) ประกอบด้วย ทิมสหสาขาวิชาชีพ ตำรวจ อัยการ จิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมการสอบปากคำ

ก. กระทำความผิดในข้อหาประมาท ดุหมั่น ทำลายทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ลักขโมย

ข้อหาประมาท จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในข้อหาประมาท ปีพ.ศ.2546 ข้อมูลสำนักงานพัฒนาสังคมมีจำนวน 17 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 7 คน ข้อมูลจากสถานีตำรวจและศาล

มีเด็กที่กระทำผิดในข้อหาประมาทมีจำนวนที่เท่ากัน 16 คน ในชั้นสอบสวนพบว่าเป็นเพศชายทั้งหมด อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 14 คน และอีก 2 คน อยู่ในอำเภอแม่จริม

ข้อหาดูหมิ่นผู้อื่น จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในข้อหาดูหมิ่นผู้อื่นในชั้นสอบสวน ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธรมีทั้งหมด 5 คน เป็นเพศชายทั้งหมด อำเภอปัว มีมากที่สุดจำนวน 4 คน อีก 1 คนเป็นอำเภอเมือง

ข้อหาทำลายทรัพย์สิน จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในข้อหาทำลายทรัพย์สินผู้อื่นในชั้นสอบสวน ข้อมูลจากสถานีตำรวจมีทั้งหมดจำนวน 30 คน เป็นเพศชายทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง มีจำนวน 26 คน ในชั้นศาล มีเด็กกระทำความผิดข้อหาทำลายทรัพย์สิน มีจำนวน 3 คน

ข้อหาชิงทรัพย์ลักขโมย จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในข้อหาชิงทรัพย์ลักขโมย ข้อมูลสำนักงานพัฒนาสังคมพบว่า มีเด็กทั้งหมดจำนวน 39 คน ข้อมูลสถานีตำรวจพบว่ามีทั้งหมดจำนวน 43 คน ส่วนใหญ่เป็นชายมีจำนวน 41 คน เป็นหญิงจำนวน 2 คน อำเภอเมือง มีจำนวนมากที่สุด 20 คน รองลงมาได้แก่อำเภอเวียงสามมีจำนวน 11 คน ในชั้นศาลมีจำนวนทั้งหมด 16 คน เป็นชาย 14 คน เด็กที่ต้องโทษในคดีชิงทรัพย์ลักขโมยอยู่สถานคุมประพฤติมีจำนวน 4 คน และเรือนจำ มีจำนวน 5 คน ในจำนวนนี้เป็นเพศชายทั้งหมด รายละเอียดแสดงในตารางที่ 47

ตารางที่ 47 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำความผิดข้อหาประมาท ดูหมิ่น ทำลายทรัพย์สิน ชิงทรัพย์ลักขโมย จำแนกรายอำเภอ ปีพ.ศ. 2546

แหล่งข้อมูล		ข้อหาประมาท		ดูหมิ่นผู้อื่น	ทำลายทรัพย์สิน		ชิงทรัพย์ลักขโมย							
		พัฒนาสังคม	ตำรวจ		ศาล	ตำรวจ	ศาล	พัฒนาสังคม	ตำรวจ		ศาล	คุมประพฤติ	เรือนจำ	
ลำดับ	อำเภอ	(รวม)	(ชาย)	(ชาย)	(ชาย)	(ชาย)	(ชาย)	(รวม)	(ชาย)	(หญิง)	(ชาย)	(หญิง)	(ชาย)	(ชาย)
1	เมือง	7	14		1	26		9	18	2				1
2	แม่จริม	1	2		-	-		-	-	-				-
3	บ้านหลวง	-	-		-	-		-	-	-				-
4	น่าน้อย	6	-		-	-		-	-	-				-
5	ปัว	-	-		4	1		3	3	-				1
6	ท่าวังผา	-	-		-	-		5	7	-				-
7	เวียงสา	2	-		-	-		11	11	-				-
8	ทุ่งช้าง	-	-		-	-		1	-	-				-
9	เชียงกลาง	1	-		-	-		3	-	-				1
10	นาหมื่น	-	-		-	3		-	-	-				-
11	สันติสุข	-	-		-	-		2	-	-				1
12	บ่อเกลือ	-	-		-	-		-	-	-				-
13	สองแคว	-	-		-	-		-	-	-				-
14	กิ่งอ.ภูเพียง	-	-		-	-		5	2	-				1
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-		-	-		-	-	-				-
รวม		17	16	16	5	30	3	39	41	2	14	2	4	5

ข. กระทำความผิดในข้อหาบุกรุก ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย

ในปีพ.ศ. 2546 มีเด็กที่กระทำความผิดในข้อหาบุกรุก ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย เป็นเพศชาย ทั้งหมด

ข้อหาบุกรุกข้อมูลสถานีตำรวจภูธรและชั้นศาลมีจำนวน 5 คน เท่าคน อำเภอเมือง และอำเภอ ท่าวังผามีจำนวน 2 คนเท่ากัน อีก 1 คนพบในอำเภอเชียงกลาง

ข้อหาทะเลาะวิวาท ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธรมีทั้งหมดจำนวน 25 คน มากที่สุดที่อำเภอท่าวังผา มีจำนวน 15 คน และอำเภอเมือง จำนวน 10 คน

ข้อหาทำร้ายร่างกาย ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธร มีทั้งหมดจำนวน 63 คน อำเภอเมือง มีมากที่สุดจำนวน 50 คน อำเภอเวียงสา มีจำนวน 9 คน ข้อมูลศาลจังหวัดน่านพบว่า มีเด็กจำนวน 8 คน ที่ศาลพิจารณาคดีทำร้ายร่างกาย และมีเด็กที่ต้องโทษในสถานคุมประพฤติจำนวน 2 คน และในเรือนจำจำนวน 4 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 48

ตารางที่ 48 แสดงจำนวนเด็กชายที่กระทำความผิดข้อหาบุกรุก ทะเลาะวิวาท และทำร้ายร่างกายปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล อำเภอ	บุกรุก		ทะเลาะวิวาท		ทำร้ายร่างกาย		
		ตำรวจ (ชาย)	ศาล (ชาย)	ตำรวจ (ชาย)	ตำรวจ (ชาย)	ศาล (ชาย)	คุมประพฤติ (ชาย)	เรือนจำ (ชาย)
1	เมือง	2		10	50			1
2	แม่จรม	-		-	2			-
3	บ้านหลวง	-		-	-			-
4	น่าน้อย	-		-	-			-
5	ปัว	-		-	-			-
6	ท่าวังผา	2		15	-			-
7	เวียงสา	-		-	9			2
8	ทุ่งช้าง	-		-	-			-
9	เชียงกลาง	1		-	-			-
10	นาหมื่น	-		-	-			-
11	สันติสุข	-		-	-			-
12	บ่อเกลือ	-		-	-			-
13	สองแคว	-		-	-			-
14	กิ่งอ.ภูเพียง	-		-	2			1
15	เฉลิมพระเกียรติ	-		-	-			-
รวม		5	5	25	63	8	2	4

ค. กระทบความผิดในข้อหา อาวุธปืน วัดตระเบิด หม่า พยายามฆ่าผู้อื่น

จำนวนเด็กกระทบความผิดในข้อหาอาวุธปืนปีพ.ศ.2546 ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธรจังหวัด น่านมีทั้งหมด 16 คน พบอำเภอเมืองมากที่สุด จำนวน 10 คน ในชั้นศาลมีผู้กระทำผิดจำนวน 13 คน และความผิดข้อหาเกี่ยวกับวัดตระเบิดข้อมูลสถานีตำรวจ มีจำนวน 2 คน อยู่ในอำเภอแม่จิมทั้ง 2 คน

ความผิดในข้อหาฆ่า พยายามฆ่า ปีพ.ศ. 2546 ในชั้นสอบสวนมีจำนวน 1 คนและชั้นศาล 1 คน และมีนักโทษที่เป็นเด็กต้องโทษในคดีฆ่า พยายามฆ่าในเรือนจำ จำนวน 2 ราย ในความผิดทั้งหมดนี้เป็นเพศชายทั้งหมด รายละเอียดแสดงในตารางที่ 49

ตารางที่ 49 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน วัดตระเบิด และฆ่า/พยายามฆ่า ปี พ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล/ อำเภอ	อาวุธปืน		ระเบิด	ฆ่า พยายามฆ่า		
		ตำรวจ (ชาย)	ศาล (ชาย)	ตำรวจ (ชาย)	ตำรวจ (ชาย)	ศาล (ชาย)	เรือนจำ (ชาย)
1	เมือง	10		-	-		1
2	แม่จิม	-		2	-		-
3	บ้านหลวง	2		-	-		-
4	น่าน้อย	-		-	-		-
5	ปัว	-		-	-		-
6	ท่าวังผา	-		-	-		-
7	เวียงสา	1		-	-		-
8	ทุ่งช้าง	-		-	-		-
9	เชียงกลาง	1		-	-		-
10	นาหมื่น	1		-	-		-
11	สันติสุข	-		-	-		-
12	บ่อเกลือ	-		-	-		1
13	สองแคว	-		-	-		-
14	กิ่งอ.ภูเพียง	1		-	1		-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-		-	-		-
รวม		16	13	2	1	1	2

ง. กระทบความผิดในข้อหาเสพยาเสพติด และความผิดทางเพศ

จำนวนเด็กที่กระทบความผิดในข้อหาเสพยาเสพติดปีพ.ศ. 2546 ข้อมูลจากสถานีตำรวจภูธร จังหวัดน่านมีทั้งหมดจำนวน 265 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 246 คน เพศหญิงจำนวน 19 คน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมือง มีจำนวน 104 คน เป็นชาย 93 คน เป็นหญิง 11 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอปัว และอำเภอเชียงกลาง มีจำนวน 35 และ 34 คนตามลำดับ ข้อมูลเรือนจำจังหวัดน่าน มีเด็กที่ต้องโทษในคดีเสพยาเสพติดจำนวน 11 คน เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน

กระทบความผิดในข้อหาเกี่ยวกับทางเพศ /พรากผู้เยาว์ ข้อมูลสถานีตำรวจภูธร มีจำนวน 9 คน และต้องโทษในเรือนจำมีจำนวน 3 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 50

ตารางที่ 50 แสดงจำนวนเด็กที่กระทำผิดเสพยาเสพติด ความผิดทางเพศ/พรากผู้เยาว์ ปีพ.ศ. 2546

ลำดับ	แหล่งข้อมูล อำเภอ	เสพยาเสพติด				ทางเพศ/พรากผู้เยาว์	
		ตำรวจ		เรือนจำ		ตำรวจ	เรือนจำ
		(ชาย)	(หญิง)	(ชาย)	(หญิง)		
1	เมือง	93	11	-	-	3	-
2	แม่จริม	6	-	-	-	-	-
3	บ้านหลวง	4	1	-	-	-	-
4	น่าน้อย	5	-	-	-	-	-
5	ปัว	32	3	-	-	1	-
6	ท่าวังผา	16	-	1	-	-	-
7	เวียงสา	13	-	1	2	-	2
8	ทุ่งช้าง	1	2	-	-	-	-
9	เชียงกลาง	32	2	4	-	-	-
10	นาหมื่น	6	-	-	-	-	-
11	สันติสุข	12	-	-	-	-	-
12	บ่อเกลือ	-	-	-	-	-	-
13	สองแคว	-	-	-	-	4	1
14	กึ่งอ.ภูเพียง	26	-	2	1	1	-
15	เฉลิมพระเกียรติ	-	-	-	-	-	-
รวม		246	19	8	3	9	3

4.4 ข้อมูล กลุ่มองค์กร / หน่วยงาน ด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

จากการสำรวจกลุ่มองค์กรเด็กในจังหวัดน่าน โดยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้กับกลุ่มองค์กร หน่วยงานเครือข่ายชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ที่มีอยู่ในทำเนียบและเป็นเครือข่ายในการทำงานของประชาคมด้านเด็กและมูลนิธิรักเมืองน่านประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น , องค์กรเอกชน , องค์กรศาสนา (ร.ร พระปริยัติธรรมและวัด) จำนวน 64 ชุด ได้รับการตอบกลับจำนวน 38 องค์กร / หน่วยงาน แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มองค์กรที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ส่วนที่ 3 รายละเอียดการจัดเก็บข้อมูลในกลุ่มองค์กร จากการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปกลุ่มองค์กร

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่ากลุ่มองค์กรที่ตอบคำถามมีทั้งองค์กรที่ทำงานโดยตรงกับเด็ก บางกลุ่มองค์กรทำงานเกี่ยวข้องในหลายประเด็น บางกลุ่มองค์กรไม่ทำงานด้านเด็กโดยตรงแต่มีการเชื่อมโยงถึงเด็ก บางกลุ่มองค์กรไม่เกี่ยวข้องกับผู้เด็กเลย ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานทำงานเกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลายประเด็น ประเด็นที่พบมาก คือ ประเด็นด้านเด็กและเยาวชน การศึกษาของเด็กและสามเณร , ยาเสพติด , ผู้สูงอายุ , ผู้พิการทางร่างกาย ปัญญา สิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นเป็นประเด็นเอดส์ , สตรี , แรงงาน , ชนกลุ่มน้อย, สุขภาพ , วัฒนธรรม, การสงเคราะห์เลี้ยงดูเด็ก, การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด , ผู้ด้อยโอกาส , การส่งเสริมอาชีพ, บำรุงกิจกรรมเพื่อการกุศล สาธารณประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละองค์กร หน่วยงานมีหัวหน้า ผู้ประสานงานและที่อยู่ติดต่อได้สะดวก

2. สถานะกลุ่มองค์กรหน่วยงานที่สำรวจ

มีทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน ทั้งที่เป็นทางการ เช่นมูลนิธิ สมาคม และองค์กรที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มเยาวชน กลุ่มในระดับชุมชน และอำเภอ เป็นต้น

3. วัตถุประสงค์หลักของกลุ่มองค์กร

โดยส่วนใหญ่แต่ละองค์กรจะมีวัตถุประสงค์ตามเนื้อหา หรือประเด็นที่ตนเองเกี่ยวข้อง และมีวัตถุประสงค์ในการทำงานหลายข้อ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อ (เรียงลำดับ1-3)

(1) เพื่อให้การสนับสนุนด้านการเรียน การศึกษา การจัดการศึกษา แก่สามเณรและเด็กนักเรียนยากจน

(2) เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำและส่งเสริมกิจกรรม ความเข้มแข็งของกลุ่มเด็ก และเยาวชน

(3) พัฒนาสังคมและคุณภาพความมั่นคงของสถาบันครอบครัวชุมชน

ที่เหลือเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของชุมชน , พัฒนาด้านการศึกษา ส่งเสริมด้านวิชาการ , การจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียน และนักเรียน,การก่อสร้างบูรณะซ่อมแซมโรงเรียน,การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร,การส่งเสริมจริยธรรมและการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนา,ความสามัคคีและสร้างวิสัยทัศน์ให้กับกลุ่มเด็กนักเรียน นักศึกษา สามเณร , คู่มครอง พัทธกิจ และส่งเสริมสิทธิเด็กในวัยเรียน , มุ่งแก้ไขปัญหายาเสพติด / คุมประพฤติเด็ก / การหามาตรการช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ประสบภัย,จัดการศึกษาพิเศษให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เตรียมความพร้อมให้เด็กพิการ / บกพร่องทางการได้ยินและปัญญา,สร้างเจตคติต่อคนพิการ,จัดระบบส่งต่อเฉพาะทาง,โรงเรียนร่วมทั้งประณมมัธยมอาชีวศึกษา,ส่งเสริมการจัดทำแผนการศึกษา ,พัฒนาฝีมือแรงงานเด็ก , การติดตามกำกับดูแลการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัด,ประสานท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษา,การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม,เก็บดอกผลบำรุงโรงพยาบาลและร่วมมือกับองค์กรการกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์,การอนุเคราะห์ที่พักอาศัยแก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

4. จำนวนบุคลากรในหน่วยงาน

พบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากร 6 - 10คนขึ้นไป รองลงมามีตั้งแต่ 1-5 คน ,11- 15 คน , 15คนขึ้นไป ตามลำดับ

5.แผนงานหลักของกลุ่มองค์กร

ส่วนใหญ่พบว่ากลุ่มองค์กร หน่วยงานมีแผนงานด้านเด็ก และเยาวชนที่หลากหลาย ดังนี้
 แผนงานการส่งเสริมพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ,การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,ทุนการศึกษา ,การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ,ส่งเสริมความเป็นผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็ก ,การอบรมให้ความรู้ด้านจริยธรรม ,ส่งเสริมอาชีพเยาวชน การช่วยเหลือคุ้มครอง ฟื้นฟูผู้บกพร่องเด็กด้อยโอกาส ที่เหลือเป็นการบรรพชาสามเณรเพื่อบวชเรียน ,การส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชนและพระภิกษุ ,การจัดการศึกษาพิเศษและจัดทำแผนการศึกษาาระบบส่งต่อประสานงาน ,พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเป็นผู้นำ พัฒนาการเรียนการสอน ,การช่วยเหลือบุตรผู้ติดเชื้อ ,ส่งเสริมการรักษาติ รักแผ่นดินถิ่นเกิดส่งเสริมอาชีพเยาวชน ,การปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือเด็ก ,การบรรเทาทุกข์สังคมสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสและประสบภัย ,การเยี่ยมเยียนศูนย์เด็กเล็ก และส่งเสริมโภชนาการเด็ก 0 - 5 ปี / วัยเรียน

6.ช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายที่กลุ่มองค์กรทำงานด้วย

พบว่าแต่ละองค์กรทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย(เด็กและเยาวชน)ที่หลากหลายกลุ่มเป้าหมาย
 ส่วนใหญ่ทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในช่วงอายุ 13 –18 ปี รองลงมาอายุ 6 – 12 ปี ,อายุ19 - 25 ปี ,อายุ0-5ปี และอายุ 25 ปีขึ้นไป ตามลำดับ

7.การได้รับงบประมาณในการสนับสนุนการทำงานด้านเด็กและเยาวชน

ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาพบว่าองค์กรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ในวงเงินจำนวน 10,001 – 500,000บาท มากที่สุด รองลงไปคือ จำนวน 100,001 -500,000 บาท ,จำนวนต่ำกว่า10,000บาท , จำนวน 50,000ขึ้นไป ,จำนวน 1ล้าน-5ล้านขึ้นไปตามลำดับ

มีองค์กรบางส่วนไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด ในการสนับสนุนกิจกรรมด้านเด็ก

8.แผนงานด้านเด็กและการตั้งงบประมาณในการสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชนในปี 2547ของกลุ่มองค์กรหน่วยงานที่สำรวจ

โดยส่วนใหญ่กลุ่มองค์กรหน่วยงานที่สำรวจมีแผนงานและตั้งงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมด้านเด็ก และเยาวชนในปี 2547 จำนวน 21องค์กร วงเงินส่วนใหญ่อยู่ที่จำนวน 10,001-50,000บาท รองลงไปที่จำนวน 100,001 - 500,000บาท ,จำนวนต่ำกว่า10,000บาท ,จำนวน 50,001-100,000บาท ,จำนวน 500,001ขึ้นไป ,1ล้าน – 5 ล้านขึ้นไปตามลำดับ และมีจำนวน 10 องค์กรที่ไม่มีแผนงานและตั้งงบในการสนับสนุนกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน

9.แผนงานระยะยาวในการสนับสนุนกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน

โดยส่วนใหญ่มีแผนงานระยะยาวในการสนับสนุนกิจกรรมด้านเด็ก มีเพียง 6 องค์กรที่ไม่มีแผนงานระยะยาวในการสนับสนุนกิจกรรมเด็กและเยาวชนแผนงานส่วนใหญ่เป็นแผนงานสนับสนุนกิจกรรมและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน,การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน,พัฒนาคุณภาพการศึกษา / พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ,ทุนอาหารกลางวัน,อุปกรณ์การเรียนและชุดนักเรียน,หนังสืออิมเรียน,ส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน ,ทุนการศึกษาต่อเนื่อง ,การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้บกพร่องทางสติปัญญาและการได้ยิน,การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิเด็ก,ส่งเสริมด้านกีฬา,อุดหนุนสถานเลี้ยงเด็กเอกชน,จัดการศึกษาพิเศษแก่เด็กพิการแรกเกิด-วัยเรียน,พัฒนากลไกการดำเนินงานพัฒนาอาชีพโดยส่วนใหญ่ตั้งงบประมาณไว้จำนวน10,001-50,000บาท

10. องค์กรทุนที่สนับสนุน

ส่วนใหญ่องค์กรหน่วยงานได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ ได้แก่สำนักงานพุทธศาสนา ,สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) , สำนักงานสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต1,สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ , ดอกเบี้ยจากพันธบัตรรัฐบาล ,สำนักงานพัฒนาชุมชน ,สำนักงานสวัสดิการสังคม โดยส่วนใหญ่อยู่ในวงเงิน 10,001-50,000 บาท รองลงไปที่ จำนวนต่ำกว่า10,000บาท ,จำนวน 10,001-50,000บาท ,จำนวน50,001-100,000บาท ,จำนวน 1ล้าน – 5 ล้าน ตามลำดับ

บางส่วนได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(อบต./เทศบาล)วงเงินส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10,001-50,000บาท บางองค์กรได้รับการสนับสนุนจากเอกชน การบริจาค ระดมทุน วงเงินจำนวน ต่ำกว่า10,000บาท

11.ด้านการสนับสนุนกิจกรรมเด็กและเยาวชนของกลุ่มองค์กร

พบว่ากลุ่มองค์กรส่วนใหญ่มีการสนับสนุนกิจกรรมและส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด รองลงมาคือการศึกษา ,การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม โครงการ ,การสนับสนุนบุคลากร วิชาการ ,การสนับสนุนอุปกรณ์ สิ่งของ ,การสนับสนุนให้กลุ่มองค์กรอื่น เพื่อทำกิจกรรมด้านเด็กและเยาวชน,การให้การสงเคราะห์เด็กและเยาวชนหรือครอบครัวตามลำดับ นอกจากนั้นก็จะเป็กิจกรรมให้การศึกษา การฝึกฝนอาชีพ การพัฒนาฝีมือแรงงาน

12.ลักษณะกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาและแก้ไขปัญหา ขององค์กรด้านเด็กและเยาวชน

พบว่ามีการดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายกับกลุ่มเป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมในลักษณะการอบรมเสริมความรู้และทักษะด้านต่างๆรองลงมาได้แก่การจัดประชุมร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ,การจัดค่าย ,การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ,การจัดทำบัตรนัดการในพื้น ที่ ,การจัดเวทีเสวนา เวทีประชาคม ตามลำดับ

นอกจากนั้นก็จะเป็นการจัดประชุมระดับจังหวัด,ออกเยี่ยมดูแลให้บริการคนพิการตามบ้านทุกอำเภอ,จัดการศึกษา และสนับสนุนสิ่งของวัสดุอุปกรณ์เงินช่วยเหลือให้กับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาเด็ก ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส

13.ภาคีในการทำงาน

ส่วนใหญ่มีภาคีในการเชื่อมประสานการทำงานร่วมกันที่หลากหลายเครือข่าย ทั้งในระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด เช่นกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ,กลุ่มเครือข่ายระดับอำเภอ สำนักงานสาธารณสุข ,ตำรวจ ,มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ,สำนักงานพัฒนาสังคม,มูลนิธิทำงานด้านเด็กและเยาวชน ,กลุ่มโรงเรียนที่มีนักเรียนพิการ,ศูนย์การศึกษาพิเศษ,เครือข่ายเด็กและเยาวชนในระดับ อำเภอ จังหวัด (เด็กด้อยโอกาส) ,อสม.,และเครือข่ายคณะกรรมการหมู่บ้าน

14.รูปแบบระบบการจัดเก็บข้อมูล

พบว่าโดยส่วนใหญ่กลุ่มองค์กรหน่วยงานมีการจัดเก็บระบบข้อมูลในรูปแบบของรายงานประจำปี มากที่สุด รองลงมาได้แก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์และรายงานประจำเดือน ,ฐานข้อมูลมือสอง ,เอกสารการสำรวจ /รายงานการวิจัย ,เอกสารสรุปบทเรียน/สรุปผลงานและอื่น ๆ ได้แก่เพิ่มข้อมูลตามลำดับ

15.จุดแข็งขององค์กร

- 1) มีกลุ่มเยาวชนรวมตัวเป็นเครือข่ายที่เหนียวแน่นต่อเนื่อง
- 2) ได้ศึกษาทางโลกและทางธรรมนำความรู้ทางหลักของพุทธศาสนา เช่นสวดมนต์ แสดงธรรม
- 3) เด็กและเยาวชนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในกิจกรรมสูง / มีความสามารถ และศักยภาพการทำงาน
- 4) ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจและให้โอกาสเด็ก
- 5) ส่งเสริมการศึกษาให้กับพระ สามเณร และสอนจริยธรรม
- 6) ส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 7) มีงบประมาณสนับสนุนและมีแผนงานสนับสนุนกิจกรรมเด็กที่ชัดเจน
- 8) มีเครือข่ายการทำงานทั้งภาครัฐ เอกชน ที่ประสานกันได้ในระดับปฏิบัติ
- 9) คนพิการมีใช้น้อยที่ไม่ค่อยปัญญา คนพิการยังมีค่าถ้าพัฒนาให้ถูกทาง
- 10) มีกองทุนสำหรับกิจกรรมเด็กและเยาวชน
- 11) เกิดการยอมรับจากเครือข่ายและชุมชนผู้ใหญ่ผู้ปกครอง
- 12) ปลุกจิตสำนึกเยาวชนเป็นตัวแทนชักชวนเพื่อนให้ประพฤติดี
- 13) มีบุคลากรที่มีประสบการณ์ มีบุคลากรครอบคลุมทั้งจังหวัด
- 14) สนับสนุนคนดี คนเก่งให้มีโอกาสศึกษาต่อ
- 15) มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสำหรับเด็กและเยาวชน / มีแผนงานพร้อมที่จะปฏิบัติงานเด็กเยาวชนร่วมกับหน่วยงานอื่นเป็นอย่างดี
- 16) มีผลงานที่เป็นที่ปรากฏต่อสาธารณะผ่านสื่อ เอกสาร หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
- 17) เป็นสถานที่ให้โอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาเล่าเรียนขั้นพื้นฐาน
- 18) การช่วยเหลือเด็กนักเรียนกรณีถูกล่อลวงทางเพศ ข่มขืน กระทำชำเรา

- 19) กลุ่มเยาวชนตัวอย่างและมีการพัฒนาองค์กรได้เร็ว
- 20) เด็กให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมได้ดี
- 21) มีความหลากหลายในกิจกรรมที่ทำ
- 22) เป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ภิกษุ สามเณร ได้เรียน
- 23) สนับสนุนอุดหนุนค่าอาหารกลางวันให้กับเด็กเยาวชนที่มีฐานะยากจน
- 24) มีความประพฤติเรียบร้อยมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน
- 25) ภาวการณ์ร่วมมือที่หลากหลาย
- 26) เป็นองค์กรดูแลเด็กและกิจกรรมเด็ก 0-5 ปีที่ชัดเจนด้านสุขภาพ

จุดอ่อนในการทำงาน

- 1) เด็กมีฐานะยากจนต้องการความช่วยเหลือมากแต่ไม่สามารถทำได้ทั่วถึง
- 2) งบประมาณไม่เพียงพอ ได้รับการสนับสนุนน้อย
- 3) ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ขาดพระวิทยากรในการอบรมคุณธรรม
- 4) งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมไม่กระจายไปทุกอำเภอ มีการกระจุกตัว
- 5) ขาดสื่ออุปกรณ์ในการดำเนินงาน
- 6) ขาดเจ้าหน้าที่ดูแลงานด้านเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ
- 7) ฐานข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนยังไม่เป็นปัจจุบัน
- 8) เจ้าหน้าที่และเครือข่ายขาดความเข้าใจในหลักการปรัชญาด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาสังคมในองค์กร
- 9) ขาดการทำงานเชิงบูรณาการ
- 10) เด็กไม่ให้ความสนใจในการทำกิจกรรมร่วมกัน
- 11) ขาดพาหนะในการออกไปให้บริการคนพิการตามบ้านตามตำบลต่างๆ ในจังหวัดน่าน
- 12) ขาดสถานที่ในการรองรับ สถานที่คับแคบ
- 13) คนพิการแรกเกิด วัยเรียน มีจำนวนมาก ที่ยังได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึง ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนร่วม
- 14) ผู้รับผิดชอบทำงานงานหลายด้าน ไม่มีเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่
- 15) ขาดความร่วมมือที่ดีจากผู้ปกครอง

- 16) สถานศึกษาบางแห่งปกปิดข้อมูล
- 17) กลุ่มเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำบ่อย
- 18) การเชื่อมต่อกับกลุ่มอื่น ๆ ยังไม่ชัดเจน ต่อเนื่อง
- 19) เวลาในการทำกิจกรรมของเด็กมีน้อย
- 20) กิจกรรมเด็กไม่ต่อเนื่อง
- 21) มีเด็กและเยาวชนที่สมควรจะสงเคราะห์มากกว่างบประมาณขององค์กร
- 22) ปีการศึกษา 2547 ได้รับนโยบายจากกระทรวงให้รับเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้น ทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องไปสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะทางที่กำหนดส่งผลให้เกิดปัญหาต่อนักเรียนในเรื่อง การเดินทาง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวเนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน

บทที่ 5

ปัญหา สาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

การวิเคราะห์เชิงลึกถึงกระบวนการเกิดปัญหา

ในระหว่างที่คณะทำงานวิจัยประชาคมด้านเด็กดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ปัญหานั้น ก็มีสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และมีกลุ่มคนก่อการดีคิดกระบวนการพัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานฯ จึงใช้โอกาสแทรกตัวเองเข้าไปร่วมกระบวนการขับเคลื่อน เติมข้อมูล ชงประเด็น และหนุนเสริมให้กลยุธมิตรหลากหลายฝ่ายได้มาพบปะ พูดคุย ทำให้ประเด็นชัดเจนขึ้น และจับมือกันไปทำกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งกระบวนการเคลื่อนไหวที่สำคัญได้แก่

5.1 ศูนย์ประสานงานเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน เป็นโรงเรียนที่ดูแลช่วยเหลือให้การศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส จำนวน 10 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก 2) เด็กเร่ร่อน 3) เด็กที่อยู่ในสภาพเสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ 4) เด็กที่ถูกทอดทิ้ง/เด็กกำพร้า 5) เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ 6) เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ 7) เด็กที่อยู่ในสภาพเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด 8) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ 9) เด็กในชนกลุ่มน้อย และ 10) เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นายสุนต์ มอนไข ผู้ อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ได้กล่าวถึงประสบการณ์ในการดูแลเด็กด้อยโอกาสว่า “จากการศึกษาสังเกตพฤติกรรมของเด็ก พบว่า เด็กด้อยโอกาสมีทักษะด้านการเรียนที่ช้ามากเกือบทุกราย สาเหตุเพราะเด็กมีปัญหา ไม่มีโอกาสได้เรียนตามวัยอันสมควร และไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะตั้งแต่เยาว์วัย ขาดการส่งเสริมด้านการพัฒนาการ โภชนาการ แต่พบว่าด้านทักษะในการช่วยเหลือตนเองสามารถทำได้ดี ดูแลตนเองได้ ในอนาคต อบต. ชุมชน หากค้นพบเด็กที่มีปัญหาหรือด้อยโอกาสในชุมชน จำเป็นต้องช่วยเหลือเด็กให้ทันต่อการพัฒนาเด็กทั้งด้านสมอง ร่างกายและจิตใจ” ดังนั้นโรงเรียนจึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการสนับสนุนช่วยเหลือ จากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งเรื่องบุคลากร (นักจิตวิทยา /นักสังคมสงเคราะห์) การรองรับเด็กด้อยโอกาส งบประมาณ รวมถึงการมีการขับเคลื่อนหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กร่วมกัน คณะนักวิจัยซึ่งเคยปฏิบัติงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เห็นว่าการขับเคลื่อนดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาข้อมูลและเครือข่ายการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส จึงได้เสนอให้นำเรื่องนี้เข้าหารือกับคณะทำงานศูนย์ประสานประชาคมจังหวัดน่าน เพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนเรื่องนี้ต่อไป จนเกิดกระบวนการพบปะแลกเปลี่ยน พูดคุย เรื่องเด็กด้อยโอกาสหลายครั้ง และนำไปสู่การจัดเวทีประชาคมเรื่องเด็กด้อยโอกาสอย่างจริงจังขึ้น

จำนวน 2 ครั้ง และได้มีการศึกษาข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กรณีศึกษาเด็กด้อยโอกาส และการสำรวจเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัดน่าน

5.1.1 เวทีประชาคมเรื่องเด็กด้อยโอกาส

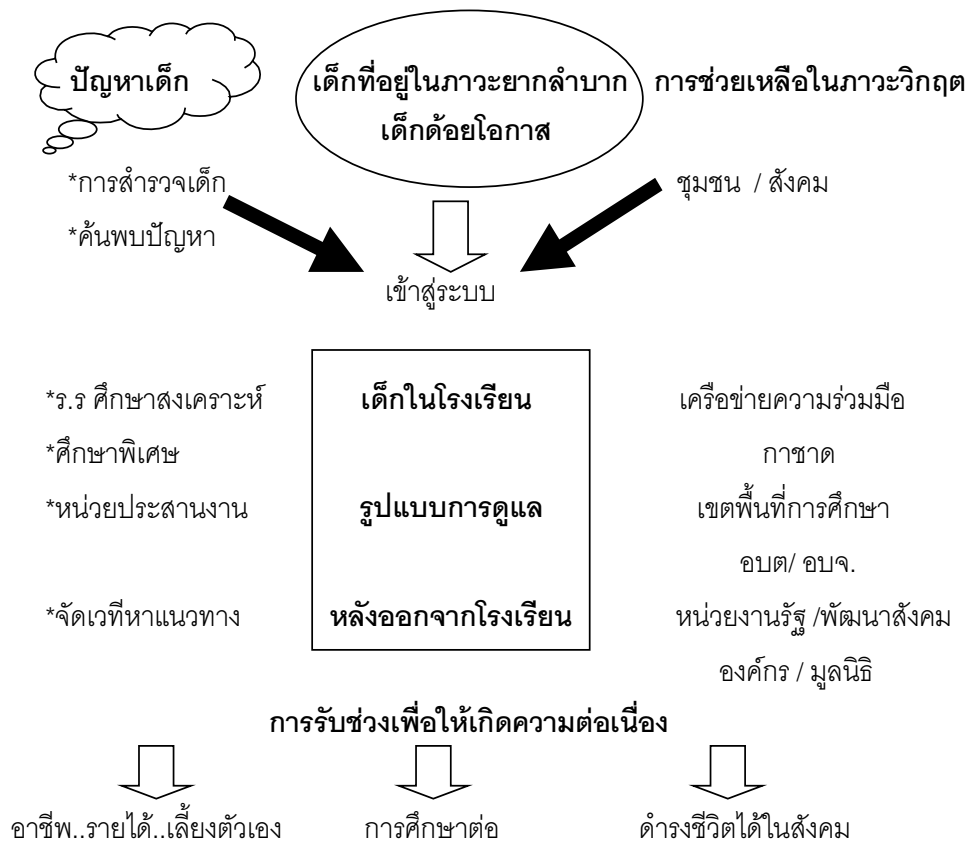
จากการจัดเวทีเชื่อมประสานการทำงานด้านเด็กด้อยโอกาส โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรท้องถิ่น เอกชน และชุมชน ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กในจังหวัดน่าน โดยมีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ศูนย์ประสานงานประชาคม และคณะทำงานวิจัยประชาคมด้านเด็ก เป็นแกนหลักในการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้นั้น นายสมนต์ มอนไข ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ได้สรุปปัญหาการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสว่า “การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสที่ผ่านมาแยกส่วนกันทำตามนโยบาย ไม่มีการประสานการทำงานร่วมกัน การทำงานซ้ำซ้อน ขาดแคลนงบประมาณ ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนในส่วนขององค์กรท้องถิ่น (ครอบครัว / ชุมชน / หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน) ในการเข้ามาดูแล ช่วยเหลือเด็ก ด้านการจัดหลักสูตรวิชาการเรียนการสอนไม่สอดคล้องเหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาส และขาดการประสานงานกับสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เข้าร่วมเวที ในประเด็นกลุ่มองค์กร หน่วยงาน ทำอะไรอยู่เกี่ยวข้องกับเด็กด้านไหน เจอกรณีปัญหา สถานการณ์เด็กด้านใดบ้าง สำหรับปัญหาอุปสรรคที่พบจากการทำงาน คือ ความไม่ต่อเนื่องของการช่วยเหลือ การขาดการติดตามดูแลเด็ก การขาดการรับช่วงในการดูแลช่วยเหลือเด็ก ข้อจำกัดของสถานศึกษาในการรับเด็กเลี้ยงดูดูแลเด็กที่เพียงพอ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการเชื่อมงานของละหน่วยงาน/องค์กรกับการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ (ในฐานะที่กำลังจะเป็นศูนย์ประสานงานเด็กด้อยโอกาสจังหวัด) เด็กในภาวะยากลำบากหรือเด็กด้อยโอกาส ที่ได้จากการสำรวจ หรือค้นพบจากสถานการณ์ปัญหา เด็กที่ต้องการการช่วยเหลือ หรือเด็กที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤติจากชุมชน สังคม ได้ถูกนำเข้ามาสู่ระบบการศึกษาที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน (ศูนย์ประสานงานเด็กด้อยโอกาส) ซึ่งมีรูปแบบการดูแลเด็ก ในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน ทั้งเรื่องของคุณภาพการศึกษา การพัฒนาทางด้านจิตใจ การส่งเสริมอาชีพเด็ก ซึ่งหลังจากที่ออกจากโรงเรียนต้องมีการประสาน ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษา ในการรับช่วงต่อการดูแลช่วยเหลือเด็ก อย่างต่อเนื่อง ให้มีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงตนเอง มีโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในชั้นที่สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และปลอดภัย (ดังแผนภูมิ)

แผนภูมิแสดงแนวทางการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส

* เช่นกรณีเด็กวัดสว่างภพ เด็กขายตัว เด็กถูกข่มขืน ฯลฯ

นอกจากนี้ข้อคิดเห็นในการเชื่อมประสานและดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสมีประเด็นที่น่าสนใจ อาทิเช่น

“ความต้องการความเข้าใจจากสังคม และการช่วยเหลือดูแลเด็ก โดยดึงเอาคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือเด็ก เช่น ด้านจิตวิทยาเด็ก กระบวนการช่วยเหลือ ครู วัด ชุมชน หน่วยงานองค์กรท้องถิ่น เป็นต้น และการรับเด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนในชั้นเรียนระดับต่างๆ”

“ให้มีการสำรวจจำนวนเด็กด้อยโอกาส มีการตรวจสอบด้านปริมาณ คุณภาพ หากกรณีเด็กด้อยโอกาสที่ต้องการให้ช่วยเหลือ เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง”

“หากมองถึงการเชื่อมโยงการปฏิบัติระหว่างกลุ่มองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ จำเป็นต้องเอาคนทำงานมานั่งคุยอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับคนปฏิบัติงาน ผู้บริหาร จึงจะเรียกว่าเป็นประชาคมคนทำงาน ด้านเด็กอย่างแท้จริง”

จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเด็กด้อยโอกาส นพ.ชาตรี เจริญศิริ คณะทำงานศูนย์ประสานงานประชาคม ได้สรุปการเรียนรู้ว่า (ดูแผนภูมิประกอบ) “จากการประชุมร่วมกันครั้งนี้พบว่ากลุ่มองค์กรต่าง ๆ ได้พูดคุยและมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อดูแล ช่วยเหลือ พัฒนาเด็กด้อยโอกาสในระยะ 1 – 2 ปีร่วมกัน ถือเป็นการรวมกลุ่มคนทำงานที่มีจิตใจห่วงใยเด็ก จริงใจที่จะมี

ส่วนร่วมในการทำงานเพื่อเด็กด้อยโอกาส ด้วยหัวใจ และที่สำคัญได้มีการนำเอาข้อมูลสถานการณ์จริงที่ค้นพบจากประสบการณ์ทำงานจริง ๆ ของแต่ละองค์กรหน่วยงาน ทำให้เห็นปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาสู่ แนวทางการดูแลช่วยเหลือเด็กทั้งด้านคุณภาพการศึกษาของเด็กควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจในระหว่างที่เด็กอยู่ในโรงเรียนและหลังออกจากโรงเรียน ได้ตัดสินใจตกลงร่วมใจกันที่จะลงขัน และร่วมเป็นหุ้นส่วนในการดูแลเด็กด้อยโอกาส ทั้งในเรื่องงบประมาณ ข้อมูล บุคลากร งาน เป็นต้น”

ปึกธง	- จะทำอะไรร่วมกัน (ไต่ถามที่จะร่วมกันในระยะ 1 – 2 ปี)
กลุ่ม	- คนทำงานด้านเด็กด้อยโอกาสด้วยหัวใจ
ข้อมูล	- นำแฟ้มข้อมูลรายชื่อกลุ่มเป้าหมาย มาดูพร้อมกัน
หลักคิด	- คุณภาพการศึกษา / คุณภาพความรู้สึก
ตัดสินใจ ตกลง	- แนวร่วมที่จะลงขันความร่วมมือ (คน / งบประมาณ /งาน)

ซึ่งหลังจากการจัดเวทีได้เกิดเครือข่ายคนทำงานที่จะช่วยกันจัดระบบข้อมูลเด็กด้อยโอกาส และดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในด้านต่างๆ รวมทั้งจะร่วมกันผลักดันให้เรื่องเด็กด้อยโอกาสไปสู่แผนของจังหวัดและความร่วมมือของคนทั้งจังหวัดต่อไป ซึ่งความคิดเหล่านี้ได้นำไปสู่การเคลื่อนต่อมาอีกหลายเรื่อง ซึ่งทีมวิจัยจะเกาะติด ช่วยขงประเด็น เก็บข้อมูล ช่วยเชื่อมประสานให้เกิดประชาคมด้านเด็กอย่างยั่งยืนต่อไป โดยมีรูปธรรมที่เกิดขึ้นดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ สาขาจังหวัดน่าน ประกาศรับนักเรียนจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีฟรี
2. นายกเหล่ากาชาดจังหวัดน่านได้นำเรื่องเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นำเรียนท่านผู้ว่าราชการจังหวัดน่านเพื่อผลักดันด้านแผนงานและงบประมาณในการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส จนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองสลากและองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
3. เกิดครอบครัวอุปถัมภ์ในการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส ทั้งจากเหล่ากาชาด ส่วนราชการ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น
4. เกิดการประสานงานด้านระบบการช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำ โดยการประสานงานระหว่างโรงพยาบาลน่าน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ตำรวจ และสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน
5. ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กได้สนับสนุนการสำรวจข้อมูลเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในโรงเรียนต่างๆ ทั้งจังหวัด

5.1.2 ข้อมูลเด็กด้อยโอกาสศึกษาสงเคราะห์น่าน

ข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดน่าน ทีมวิจัยได้นำข้อมูลจากระเบียนประวัติมาบันทึกในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และทำการวิเคราะห์และเรียบเรียงถึงภาวะยากลำบากของเด็กที่อยู่ในความดูแลของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดน่าน ถึงแม้ข้อมูลนี้อาจไม่เรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของเด็กในจังหวัดน่านทั้งหมดได้ แต่นี่เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะได้ชี้ให้เห็นสถานการณ์ความยากลำบากและด้อยโอกาสของเด็กในจังหวัดน่านได้ส่วนหนึ่ง

5.1.2.1 ข้อมูลโดยรวมของเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จังหวัดน่าน จำนวนรวมทั้งสิ้น 975 คน

ตารางที่ 51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน

รายการข้อมูล	จำนวน (N=975)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	597	61.23
ชาย	372	38.15
ไม่ระบุ/ข้อมูลไม่ชัดเจน	2	0.21
อายุ		
ต่ำกว่า 10 ปี	96	9.85
10 – 14 ปี	359	36.82
15 – 18 ปี	413	42.36
มากกว่า 18 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี	98	10.05
ไม่ระบุ	5	0.51

ตารางที่ 51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน (N=975)	ร้อยละ
อำเภอภูมิลำเนาของเด็ก		
เวียงสา	258	26.46
เมือง	107	10.97
บ่อเกลือ	79	8.10
น่าน้อย	67	6.87
สองแคว	64	6.56
ปัว	60	6.15
ท่าวังผา	57	5.85
ทุ่งช้าง	51	5.23
แม่จริม	46	4.72
บ้านหลวง	32	3.28
สันติสุข	32	3.28
เขียงกลาง	30	3.08
เฉลิมพระเกียรติ	26	2.67
นาหมื่น	22	2.26
ภูเพียง	4	0.41
จังหวัดใกล้เคียง	37	3.79
ชาติพันธุ์หรือเผ่าพันธุ์ของเด็ก		
คนพื้นเมือง	388	39.79
ม้ง	341	34.97
ลัวะ	147	15.08
เมี่ยน	68	6.97
ขมุ	24	2.46
มูเซอ	2	0.21
กะเหรี่ยง	1	0.10

ตารางที่ 51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน (N=975)	ร้อยละ
สถานภาพของบิดาและมารดาของเด็ก		
สมรสและอยู่ด้วยกัน	625	64.10
หย่าร้าง	151	15.49
บิดาถึงแก่กรรม	99	10.15
มารดาถึงแก่กรรม	38	3.90
สมรสแต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน*	35	3.59
ถึงแก่กรรมทั้งคู่	24	2.46
* บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งไปทำงานต่างจังหวัด หรือติดคุก		
ผู้ปกครองของเด็กก่อนเข้ามาอยู่ในโรงเรียน		
บิดา	507	52.00
มารดา	129	13.23
ปู่ย่า	20	2.05
ตายาย	49	5.03
ญาติพี่น้อง	48	4.92
บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ เช่น ครู สถานพินิจฯ	216	22.15
บุคคลที่เป็นผู้ส่งเด็กเข้ามาอยู่ในโรงเรียน		
บิดามารดา	754	77.33
ครูหรือสถานศึกษา	104	10.67
ปู่ตายาย	16	1.64
ญาติพี่น้อง	23	2.36
บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติ/สถานพินิจฯ	78	8.00
โรงเรียนรับเด็กเข้ามาดูแลตั้งแต่ระดับ		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	407	41.74
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	28	2.87
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	17	1.74
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	15	1.54
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	19	1.95
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	9	0.92

ตารางที่ 51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน (N=975)	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	319	32.72
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	5	0.51
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	2	0.21
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	148	15.18
ไม่ระบุ	5	0.51
โรงเรียนจัดให้อยู่ในประเภทเด็กด้อยโอกาส		0.00
ยากจนมาก	533	54.67
ถูกปลดปล่อยจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก	174	17.85
เสี่ยงต่อยาเสพติด	163	16.72
เสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ	56	5.74
ได้รับผลกระทบจากปัญหาสุขภาพ	19	1.95
ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	16	1.64
ถูกละเมิดทางเพศ	5	0.51
ถูกทารุณ	3	0.31
เด็กกำพร้า	1	0.10
ระดับชั้นที่เด็กเรียนอยู่ในปัจจุบัน		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	36	3.69
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	35	3.59
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	69	7.08
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	68	6.97
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	73	7.49
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	75	7.69
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	167	17.13
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	122	12.51
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	106	10.87
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	79	8.10
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	69	7.08
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	70	7.18

ตารางที่ 51 ข้อมูลทั่วไปเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน (N=975)	ร้อยละ
สถานภาพเด็กจากแฟ้มประวัติ**		
เด็กในครอบครัวยากจนมาก	748	76.72
เด็กกำพร้าถูกทอดทิ้ง	213	21.85
เด็กเสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ	114	11.69
เด็กติดสารเสพติด	24	2.46
เด็กได้รับผลกระทบจากยาเสพติด	23	2.36
เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	18	1.85
เด็กถูกละเมิดทางเพศ	7	0.72
เด็กถูกทารุณ	5	0.51
เด็กถูกใช้แรงงาน	1	0.10
เด็กเร่ร่อน	1	0.10

**เด็ก 1 คนจัดอยู่ได้มากกว่า 1 กลุ่ม/ประเภท

จากตารางที่ 51 เด็กด้อยโอกาสที่เรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.23 อายุระหว่าง 15-18 ปี ร้อยละ 42.36 มีภูมิลำเนาอยู่อำเภอเวียงสา ร้อยละ 26.46 เป็นชนพื้นเมือง ร้อยละ 39.79 ชนเผ่าม้ง ร้อยละ 34.97 สถานภาพของบิดามารดาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 64.10 หย่าร้าง ร้อยละ 15.49 ผู้ปกครองที่อยู่ด้วยก่อนมาอยู่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน คือ บิดา ร้อยละ 52.00 มารดา ร้อยละ 13.23 บุคคลที่ส่งเข้ามาอยู่ในโรงเรียนเป็นบิดามารดา ร้อยละ 77.33 ส่วนใหญ่มาเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 41.74 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 32.72 ซึ่งส่วนใหญ่โรงเรียนได้จัดประเภทความด้อยโอกาสในกลุ่ม เด็กยากจนมาก ร้อยละ 54.67 ถูกปลดปล่อยจากสถานพินิจ ร้อยละ 17.85 และเสี่ยงต่อยาเสพติด ร้อยละ 16.72

ตารางที่ 52 แสดงสถานภาพครอบครัว จำแนกตามประเภทเด็กตามเกณฑ์ที่โรงเรียนรับเข้าศึกษา

สถานภาพทางครอบครัว ประเภทของเด็กด้อยโอกาส	สมรสและอยู่ด้วยกัน		สมรสแต่ไม่อยู่ด้วยกัน		หย่าร้าง		บิดาตาย		มารดาตาย		ตายทั้งคู่		รวม	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
เด็กในครอบครัวยากจน														
มาก	485	91.2	9	1.7	24	4.5	11	2.1	2	0.4	1	0.2	532	100.0
เด็กเสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ	20	35.7	2	3.6	16	28.6	7	12.5	8	14.3	3	5.4	56	100.0
เด็กติดสารเสพติด	114	69.9	6	3.7	15	9.2	18	11.0	6	3.7	4	2.5	163	100.0
เด็กถูกทารุณ	1	33.3	0	0.0	1	33.3	1	33.3	0	0.0	0	0.0	3	100.0
เด็กถูกละเมิดทางเพศ	1	20.0	1	20.0	2	40.0	0	0.0	0	0.0	1	20.0	5	100.0
เด็กได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	0	0.0	1	6.3	3	18.8	0	0.0	1	6.3	11	68.8	16	100.0
เด็กได้รับผลกระทบจากยาเสพติด	0	0.0	15	78.9	2	10.5	2	10.5	0	0.0	0	0.0	19	100.0
เด็กถูกปล่อยจากสถานพินิจ	1	0.6	1	0.6	88	50.6	59	33.9	21	12.1	4	2.3	174	100.0
เด็กประเภทอื่นๆ	1	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	100.0
รวม	623	64.3	35	3.6	151	15.6	98	10.1	38	3.9	24	2.5	969	100.0

จากตาราง 52 จะเห็นได้ว่าเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภทส่วนใหญ่บิดามารดาจะอยู่ด้วยกัน ยกเว้นในกลุ่มเด็กได้รับผลกระทบจากเอดส์ส่วนใหญ่บิดามารดาจะเสียชีวิต ส่วนเด็กที่ได้รับผลกระทบจากยาเสพติด เด็กจากถูกปล่อยจากสถานพินิจฯ และเด็กที่ถูกละเมิดทางเพศ ส่วนใหญ่บิดามารดามักจะหย่าร้างหรือไม่ได้อยู่ด้วยกัน

5.1.3 กรณีศึกษาเด็กด้อยโอกาส

1) กรณีศึกษาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

เด็กชายสอ อายุ 10 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีภูมิลำเนาอยู่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน สาเหตุที่เข้ามาเรียนเนื่องจากมีปัญหาในครอบครัว เดิมอาศัยอยู่กับแม่ ซึ่งสมรสใหม่ และติดเชื้อเอดส์จากสามีใหม่ เด็กชายสอและเด็กชายทอ เป็นลูกพ่อเดียวกัน (เกิดจากสามีคนแรก) และมีน้องที่เกิดจากพ่อใหม่ติดเชื้อมีอีก 3 คน (อายุ 1 ขวบ 5 เดือน และฝาแฝด อายุ 10 เดือนตามลำดับ) บ้านที่อาศัยอยู่เป็นบ้านของพี่สาวของแม่ ซึ่งเสียชีวิตจากโรคเอดส์เช่นกัน ส่วนตากับยายก็เสียชีวิตหมด ไม่มีญาติพี่น้อง ช่วงปิดภาคเรียนจึงไม่ได้กลับบ้าน ต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียน

พฤติกรรมขณะที่อยู่ในโรงเรียน ระยะแรกสภาพร่างกายผอม เนื้อตัวและเสื้อผ้า สกปรกมอมแมม มีกลิ่นเหม็นสาบ เนื่องจากขาดการดูแลเอาใจใส่จากมารดาที่มีภาระในการเลี้ยงดูบุตร ขณะนี้เข้ากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ แต่ไม่ค่อยสนิทกัน ส่วนใหญ่จะคบเพื่อนระดับชั้นที่สูงกว่า หน้าตาทำทางสดชื่น ร่าเริงมากขึ้น กล้าแสดงออก คุยเก่ง การเรียนอ่อน เนื่องจากอ่านและเขียนหนังสือไม่ค่อยได้ จากการสอบถามเมื่ออยู่ที่บ้าน ไม่ได้เรียนเต็มที่ ขาดเรียนบ่อย เพราะต้องช่วยแม่เลี้ยงดูน้อง และหาอาหารเลี้ยงน้อง ช่วงปิดภาคเรียนไม่ได้กลับบ้านเนื่องจากไม่มีผู้ปกครองมารับ ถ้ากลับบ้านโรงเรียนต้องไปส่ง ต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียนตลอดเวลา หากถามว่า อยากกลับไปอยู่บ้านไหม จะส่ายหน้าบอกว่า ไม่อยากกลับแต่ก็คิดถึงน้อง

บันทึกชีวิตของผม ดช.สอ

“ผมอายุ 10 ปี เรียนอยู่ชั้น ม.2 ผมอยู่อำเภอทุ่งช้าง ตั้งแต่ผมเกิดมาผมไม่เคยเห็นหน้าพ่อ ผมอยู่กับแม่มาโดยตลอด แม่มีพ่อใหม่ ผมมีน้อง 4 คน แต่ละคนไม่ใช่พ่อเดียวกัน แต่ผมก็รักน้อง แม่ผมไม่ค่อยแข็งแรง แม่ผมป่วย แต่ก็ทำงานรับจ้างเขาได้ ผมไม่ค่อยได้ไปโรงเรียนเพราะผมต้องการช่วยแม่เลี้ยงน้อง ผมต้องทำทุกอย่างเพื่อให้มีอาหารกิน บางวันผมต้องไปหาปลา กุ้ง หอย ปู ปลา ตามหนองน้ำ เพื่อมาทำอาหาร ผมต้องทำงานแลกข้าว น้องผมได้กินนมเพราะ โรงพยาบาลเขาเอามาให้

เมื่อปีที่แล้ว ครูใหญ่ได้พาผมมาเรียนที่นี่ ผมไม่มีอะไรติดตัวมาเลย ครูใหญ่ซื้อสมุดให้ 2 เล่ม ดินสอ 2 แท่ง ยางลบ และไม้บรรทัด ผมมาอยู่ที่นี่ ผมได้กินอาหารดีๆ ทุกมื้อ ผมคิดถึงน้องมาก ผมดีใจที่ได้มาเรียนหนังสือ ผมมาเรียนที่นี่เห็นพ่อแม่ของคนอื่นมาหาลูก ผมไม่เห็นมีใครมาหาเลย บางครั้งเขาได้กินของอร่อยๆ ผมก็อยากกินเหมือนเขา แม่ผมคงไม่มีเวลาหาผมเพราะตอนนี้แม่ต้องเลี้ยงควายอยู่ในสวนไถลมาก ยุงก็เยอะ มาหาผมไม่ได้หรอก”

ปัญหาเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ จากข้อมูลสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่านร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน ได้สำรวจในปี 2547 พบว่ามีเด็กติดเชื้อเอดส์

จำนวน 39 คน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ จำนวน 585 คน ซึ่งส่วนใหญ่บิดาหรือมารดาติดเชื้อเอดส์ บางคนบิดาหรือมารดาเสียชีวิตไปแล้ว บางคนต้องรับภาระเลี้ยงดูบิดาหรือมารดาที่ป่วย บางคนต้องไปอยู่กับพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง บางคนถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าตายาย สภาพความด้อยโอกาสเหล่านี้เด็กไม่ได้เป็นผู้กระทำ แต่ต้องมารับผลกระทบดังกล่าว โดยเฉพาะการถูกรังเกียจจากคนในชุมชนจากเพื่อนยังคงมีให้เห็นอยู่เช่นกัน ตัวอย่างเด็กชายสอเป็นเพียงกรณีหนึ่งที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้ให้การช่วยเหลือ แต่ยังมีเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์อีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ

2) กรณีศึกษาเด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ

เด็กหญิงออ อายุ 15 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภูมิลำเนาอยู่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน สาเหตุที่เข้าเรียนเนื่องจากปัญหาครอบครัว เดิมอาศัยอยู่กับยายตั้งแต่เล็กๆ มารดาทอดทิ้ง ยายที่เลี้ยงดูไม่ใช่ยายที่แท้จริง เนื่องจากยายเก็บมารดามาเลี้ยง เด็กหญิงออจึงเป็นเพียงหลานบุญธรรม แต่ยายก็ให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ตั้งแต่เล็กๆ โดยที่ยายประกอบอาชีพรับจ้างขายหมูแล้วแต่จะมีใครมาว่าจ้าง ได้เงินก็ไว้ใช้จ่ายซื้ออาหารกิน ตอนแรกเข้าเรียนโรงเรียนศรีเวียงสาวิทยาคาร ยายอายุมากขึ้นทำงานไม่ค่อยไหว จึงย้ายมาเรียนโรงเรียนไทยรัฐวิทยาที่อยู่ใกล้กว่า ต้องเดินเท้าไปโรงเรียน มีความลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน โรงเรียนจึงติดต่อให้มาเข้าเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน วันไหนยายป่วยก็จะวานให้เพื่อนบ้านมารับไปเฝ้าที่โรงพยาบาล กลับบ้านในแต่ละครั้งในช่วงปิดภาคเรียน ครูประจำสอนต้องไปส่งและรับ ที่สำคัญมารดาไม่เคยติดต่อหรือส่งข่าวคราวมาถึงยายเลย

พฤติกรรมขณะที่อยู่ในโรงเรียนเข้ากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ แต่มีเพื่อนสนิทไม่กี่คน มีความรับผิดชอบบ้าง มีความสนใจในการเรียนน้อย สมาธิสั้น ขี้อายไม่ค่อยกล้าพูด ไม่ค่อยกล้าแสดงออก เงียบขรึม

บันทึกชีวิตของข้าพเจ้า.....เด็กหญิงออ

“ข้าพเจ้าเป็นลูกคนที่สองของพ่อแม่ พ่อแม่ของข้าพเจ้าได้หย่าขาดจากกัน เมื่อข้าพเจ้ายังเด็ก และได้แบ่งลูกกัน แม่ได้แต่งงานใหม่ และย้ายเข้าไปอยู่ในกรุงเทพฯ ตั้งแต่ข้าพเจ้าอายุขวบ 3 ขวบ และไม่เคยกลับบ้านมาหาข้าพเจ้าเลย นอกจากส่งเงินมาให้ข้าพเจ้าเดือนละ 200 บาท แต่ตอนนี้ไม่มีข่าวคราวของแม่เลย จึงทำให้ข้าพเจ้าวิตกกังวลว่าแม่จะได้รับอุบัติเหตุหรือมีเหตุอะไรเกิดขึ้นกับแม่ อยากให้แม่กลับมาหาข้าพเจ้า อยากให้ครอบครัวกลับมาเหมือนเดิม อยากมีแม่เหมือนคนอื่นๆ แต่ก็เป็นได้แค่ความฝัน เมื่อเหงาหรือผิดหวังในเรื่องราวต่างๆ จะทำให้ข้าพเจ้าคิดถึงแม่ น้อยใจและรู้สึกโกรธที่แม่ไม่กลับมาหา และคิดถึงมา

ข้าพเจ้า มีความฝันว่าอยากมีอนาคตที่ดีกว่าพ่อและแม่ แต่ก็ภูมิใจที่ได้เกิดออกมาดูโลกเหมือนคนอื่นเขา ไม่เสียใจในเรื่องความยากจนของตนเอง โดยยึดหลักที่ว่า **คนเราเลือกเกิดไม่ได้ แต่สามารถที่จะเลือกสิ่งดีให้กับตนเองได้** ข้าพเจ้าไม่เคยเล่าประวัติของตนเองว่ามีความเป็นอยู่อย่างไรให้ใครฟังเลยแม้แต่เพื่อนสนิท”

เด็กยากจนมากเป็นพิเศษเป็นปัญหาอันดับต้นๆ ของความด้อยโอกาส มีเด็กที่อยู่ห่างไกลทุรกันดาร และเด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกัน ทั้งไว้ให้ปู่ย่าตายายเลี้ยงดูด้วยความยากลำบากอีกมาก เด็กเหล่านี้จึงขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดโอกาสทางสังคม แม้ว่าระบบการศึกษาภาคบังคับจะกำหนดไว้ที่ 12 ปี ก็ตาม แต่เราก็พบว่ายังมีเด็กยากจนมากอีกจำนวนมากที่ต้องออกโรงเรียนก่อนวัย ต้องออกไปทำงาน เพราะความยากจน ขณะที่ระบบทุนการศึกษาของรัฐที่มียังไม่สามารถที่จะช่วยแก้ไขปัญหายังระบบได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงไม่แปลกที่จะมีเด็กยากจน เด็กชาวเขา ไปบวชเรียน เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับตนเอง

3) กรณีเด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ

นางสาวสอ อายุ 16 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีภูมิลำเนาอยู่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน สาเหตุที่เข้าเรียนเนื่องจากปัญหาครอบครัว บิดาทำงานต่างประเทศ ไม่รับผิดชอบครอบครัว มารดาประกอบอาชีพรับจ้างอยู่กรุงเทพฯ เดิมอาศัยอยู่กับน้าบ้านเกาะสวรรค์ ต่อมาน้าชายติดยาบ้าชวนเพื่อนมาเสพยาที่บ้าน นางสาวสอถูกเพื่อนน้าชายข่มขืน เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแห่งหนึ่ง และคดีนี้ถูกศาลตัดสินจำคุกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

พฤติกรรมขณะที่อยู่ในโรงเรียน ปัจจุบันมีสุขภาพจิตดี เข้ากับเพื่อนได้ดี ผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ให้ความร่วมมือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนดี

ชีวิตของข้าพเจ้า ...นางสาวสอ

“ก่อนที่ข้าพเจ้าจะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน และตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ข้าพเจ้าต้องพบเจอกับปัญหาทางครอบครัว เวลากลับบ้านจะเป็นคนที่มีนิสัยชอบเก็บกดกับปัญหาทุกอย่างภายในบ้าน ไม่สามารถเล่าเรื่องต่างๆ ให้ใครฟังได้แม้แต่เพื่อนของข้าพเจ้าและเพื่อนที่สนิทกัน เพราะข้าพเจ้าไม่ยอมให้คนอื่นต้องมาคิดมากกับข้าพเจ้า แต่พวกเขาไม่รู้หรอกว่าชีวิตของข้าพเจ้าอยู่โดดเดี่ยวมาโดยตลอด เมื่อข้าพเจ้าย้ายมาอยู่บ้านตาบ้าย ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ที่นี่ข้าพเจ้าไม่มีอะไรต้องคิดมาก เหมือนกับอยู่ที่บ้าน เวลากลับบ้านไปเยี่ยมน้องมักมีเรื่องที่ต้องคิดมาก พ่อแม่ไม่ห่วงสภาพจิตใจของข้าพเจ้ากับน้องว่าจะเป็นอย่างไร อยู่บ้านข้าพเจ้าไม่เคยคิดที่จะไปเที่ยวที่ไหนไกลคนเดียว จะไปกับเพื่อนตลอดแต่ข้าพเจ้าก็ไม่เคยลืมเรื่องการเรียนของตนเอง

ขณะเรียนข้าพเจ้าไม่เคยคิดที่จะหลบเรียน เพื่อนๆ ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข มีรอยยิ้ม ไม่เครียด แต่มันเป็นเพียงช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้นเอง บางครั้งเพื่อนทราบดีปัญหาในครอบครัวของข้าพเจ้าไม่ได้ จึงนำมาบอกเล่าให้ข้าพเจ้าฟังต่างๆ ที่ข้าพเจ้ากำลังจะลืม และเริ่มต้นชีวิตใหม่ บางครั้งก็น้อยใจพ่อแม่ เหมือนกันว่าทุกๆ ที่ลูกแต่ละคนก็โตๆ กันหมดแล้ว แต่พ่อและแม่ยังมาทะเลาะวิวาทกันให้ลูกเห็น

ตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การเรียนของข้าพเจ้าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางพอขึ้นมามาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รู้สึกอาการของข้าพเจ้าจะดีขึ้น ข้าพเจ้าออกบ้านไปไหนมาไหนกับเพื่อนอาทิตย์ละประมาณ 1-2 ครั้ง ก่อนไปข้าพเจ้าจะบอกยายทุกครั้ง ไม่เคยกลับบ้านเกิน 6 โมงเย็น จนกระทั่งขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ข้าพเจ้าออกบ้านไปเที่ยวกับเพื่อนบ่อยขึ้น เพราะมีเรื่องทุกข์ใจมากมายทั้งเรื่องเรียนต่อ และเรื่องครอบครัวที่ทำให้คิดมากอยู่ตลอดเวลา จึงออกไปผ่อนคลายบ้าง บางครั้งก็ไปค้างบ้านเพื่อนสนิทที่เวลามีปัญหาอะไรเราก็สามารถปรึกษาได้ ขณะที่ข้าพเจ้าเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แม่ของข้าพเจ้าไม่เคยมาสนใจข้าพเจ้ากับน้องเลย ได้แต่โทรศัพท์มาหา หรือไม่ก็ส่งเงินมาให้ใช้ ไม่รู้ว่าลูกจะเป็นตายร้ายดีอะไร ข้าพเจ้าจะคอยสังเกตพฤติกรรมน้องตลอดเวลา น้องมีอาการเจ็บข้อมือ บางครั้งก็เหม่อลอย ถามคำตอบคำ บางครั้งข้าพเจ้าก็พาน้องออกไปเที่ยวบ้างเพื่อที่จะไม่ทำให้น้องต้องมาคิดมากเหมือนข้าพเจ้า จนวันหนึ่ง ข้าพเจ้าอดทนต่อไปไม่ได้ จึงเล่าเรื่องที่ผ่านมามาทั้งหมดที่เกิดขึ้น และเก็บเจ็บไว้ให้คุณแม่ฟัง ตาจึงพาพวกเราไปบ้านที่พ่อและแม่ อยู่ เพื่ออบรมสั่งสอน หลังจากนั้นมาพ่อกับแม่ก็ได้แยกกันอยู่ แม่ไปกรุงเทพฯ อีกครั้งเพื่อจะทำให้พ่อได้สำนึกกับสิ่งที่พ่อได้ทำผิดไว้ พ่อได้แรงจูงใจจะไปทำงานที่ต่างประเทศ ข้าพเจ้าจึงพาน้องมาอยู่ด้วยกันกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าดีใจมากที่พ่อจะได้ไปทำงาน พ่อสอบไม่ผ่านรอบแรกก็ท้อใจ ข้าพเจ้ากับน้องจึงบอกพ่อให้ไปลองดูอีกครั้งปรากฏว่าสอบผ่านได้ไปทำงานที่ประเทศสิงคโปร์

ตอนนี้พ่อกับแม่ของข้าพเจ้าแยกกันแม่ก็กลับไปทำงานที่กรุงเทพฯ พ่อไปทำงานเป็นเซลล์แมนต่างประเทศ ส่วนข้าพเจ้าอยู่กับน้องและกับตา ยายจนกระทั่งข้าพเจ้าจบ ม.3 น้องข้าพเจ้าจบ ป.6 น้องก็ได้บวชไปอยู่วัด ใกล้บ้าน ข้าพเจ้ารู้ตอนหลังว่าน้องของข้าพเจ้าคิดเรื่องพ่อแม่มากกว่าตัวข้าพเจ้าเสียอีก ข้าพเจ้าจึงบอกกับน้องไปว่า ตอนนี้ทั้งพ่อและแม่ต่างก็ได้ทำงานดีทั้งคู่ คงไม่ทะเลาะกันอีก น้องดีใจมาก พ่อไปทำงานได้ 1 ปี ก็กลับมา ข้าพเจ้ากับน้องไปเจอหน้าพ่อ พ่อก็ไม่เคยที่จะลืมลูกทั้งสอง พ่อโทรศัพท์ติดต่อกับแม่ของข้าพเจ้าและน้อง และตัวของข้าพเจ้ามาโดยตลอด ข้าพเจ้าภูมิใจที่พ่อแม่สามารถเข้าใจกันและกัน

ส่วนอนาคตของข้าพเจ้านั้นข้าพเจ้าอยากเป็นพยาบาล ข้าพเจ้าต้องเรียนต่อเพื่ออนาคตของตนเอง และจะไม่ยอมย่อท้อกับอุปสรรคที่ผ่านมา จะเอาปัญหาทุกอย่างที่ได้รู้ ได้เห็น ได้กระทำเอามาเป็นบทเรียนให้แก่ชีวิตของข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้าก็ไม่เลิกลืมความคิดที่จะเรียนต่อ และจะเป็นพยาบาลให้ได้ หากไม่ได้ ข้าพเจ้าจะขอทำงานสุจริต และจะทำให้ดีที่สุด โดยยึดคติประจำใจว่า สะพานยังต้องต่อ และการศึกษาจะไม่ต่อได้ยังไง ซึ่งยึดถือคตินี้มาโดยตลอดจนถึงวันนี้ข้าพเจ้า

“ได้เข้ามาเรียนโรงเรียนนี้ เพื่อศึกษาหาความรู้ และเพิ่มเติมประสบการณ์ ข้าพเจ้ามีความสุข มีเพื่อนใหม่ การที่เราจะมีหนทางอันกว้างไกล ถ้าเราท้อใจเราก็ไปไม่ถึง หากวันใดที่ข้าพเจ้าล้มจะลุกขึ้นเพื่ออนาคตและชีวิตของข้าพเจ้าเอง”

ปัญหาเด็กถูกทำร้ายทารุณนับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งคนที่กระทำทารุณต่อเด็กก็มักจะพบว่าเป็นคนในครอบครัว คนใกล้ชิด หรือ คนที่รู้จักคุ้นเคย ซึ่งเหตุของปัญหามักเกี่ยวเนื่องกับการใช้ยาเสพติด การดื่มสุรา ซึ่งส่งผลต่อด้านอื่นๆ ตามมา กระบวนการคุ้มครองเด็กจำเป็นต้องอาศัยตาข่ายทางสังคมและระบบการป้องกันที่ดีพอ โดยเฉพาะการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งจะเป็นเกราะป้องกันที่ดีที่สุด

4) กรณีศึกษาเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ

นางสาวนอ อายุ 17 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน สาเหตุที่เข้าเรียนเนื่องจากมีปัญหาครอบครัว เดิมอยู่กับมารดาและบิดาเลี้ยงที่กรุงเทพฯ บิดาแท้จริงเสียชีวิตตั้งแต่เล็กๆ พออายุได้ 5 ขวบ ถูกบิดาเลี้ยงทุบตี มารดาทนไม่ได้จึงหนีจากไป ทิ้งลูกไว้ ทำให้บิดาเลี้ยงโมโหมากจึงตักเงินขาคหักต้องใส่เผือก ถ้าทำงานไม่ได้ตั้งใจหรือไปเที่ยวบ้านเพื่อน บิดาเลี้ยงจะทุบตีทุกครั้ง คนข้างบ้านสงสารจึงพาไปฝากที่สถานดูแลเด็กหญิงพญาไท สภาพเหมือนคุกแต่ก็ดีกว่าอยู่กับบิดาเลี้ยง พออายุได้ 8 ขวบ ก็ถูกย้ายไปที่ประชาชนเคราะห์เด็กหญิงสระบุรี พอเรียนหนังสือได้ประมาณ 5 เดือน มารดาก็กลับมารับไปอยู่จังหวัดน่านกับบิดาเลี้ยงคนใหม่ แต่ในที่สุดมารดากับบิดาเลี้ยงคนใหม่ก็หย่าร้างกัน ครูที่โรงเรียนสงสารจึงติดต่อมาให้สมัครเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านในที่สุด

พฤติกรรมขณะที่อยู่ในโรงเรียน ระยะแรกปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมห้องและหอนอนไม่ค่อยได้ เพราะรู้สึกเหงาและบ่นอยากกลับบ้าน หลังจากเริ่มปรับตัวได้ และเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ก็มีความสุขมากที่ได้มาเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ตั้งใจเรียนดีมาก ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

ชีวิตของข้าพเจ้านางสาวนอ

“ข้าพเจ้าเกิดที่โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพฯ ตอนนั้นครอบครัวของข้าพเจ้าอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา มีพ่อแม่ และน้องชายอีก 2 คน แม่ของข้าพเจ้ามีอาชีพขายผักตามตลาดนัด ส่วนพ่อมีอาชีพเป็นพนักงานเล็กๆ ในบริษัท ต่อมาบ้านถูกไฟไหม้ จนไม่เหลืออะไรเลย แถมพ่อตกงานอีก พ่อคิดมากเลยประชดชีวิตตัวเองที่ไม่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ จึงดื่มเหล้าทุกวัน พอเมาแล้วก็มาตีแม่อีก

แม่จึงขอพ่อหย่ากัน ส่วนลูกทั้ง 3 คน แม่เอาลูกคนแรกกับคนที่สอง ส่วนลูกที่สามให้พ่อเลี้ยง แต่พ่อก็ยกให้ญาติเอาไปเป็นลูกบุญธรรม

ถ้าไปอยู่กับพ่อคงไม่มีอะไรจะกินแน่ แม่จึงย้ายไปอยู่ที่อื่น ลูกชายอีกคนให้ไปอยู่กับป้าที่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอนนั้นข้าพเจ้าเรียนอยู่ ป.3 ซึ่งแม่กลัวว่าข้าพเจ้าจะขาดพ่อ และเงินก็ไม่มี จึงแต่งงานมีพ่อใหม่ และย้ายทะเบียนไปอยู่กับพ่อใหม่ มีบ้านติดกับริมคลอง ตอนแรกๆ พ่อเลี้ยงก็ดูแลเอาใจ ใส่ดี แต่พอมีลูกกับแม่ของข้าพเจ้าก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคน ใช้งาน ให้ซักผ้า ทำงานทุกอย่าง และเก็บผักขายในตลาด หากแม่ขายผักไม่ได้ พ่อเลี้ยงก็ดบตี แม่ของข้าพเจ้าเล่นการพนันและติดมาก เป็นเพราะพ่อเลี้ยงสอนให้เล่นไพ่และดื่มเหล้า บางครั้งแม่ไปเล่นการพนันไม่กลับบ้านก็มี

ข้าพเจ้าต้องดูแลน้องและงานทั้งหมด ขายผักเป็นค่ากับข้าวและใช้จ่ายในครอบครัว ข้าพเจ้าทำงานทุกอย่างแต่บางครั้งพ่อเลี้ยงก็ไม่พอใจ ดุด่าด้วยเข็มขัด ไม้แขวน ก้านไม้กวาด มีครั้งหนึ่งหลานของพ่อเลี้ยงอุ้มน้องมาเล่นสะพาน ไม้หน้าบ้านนึกสนุกข่มสะพานจนน้องตกน้ำ ซึ่งตอนนั้นข้าพเจ้ายังว่ายน้ำไม่เป็น จึงรีบกระโดดลงไปช่วยน้องขึ้นมาได้ ป้าข้างบ้านมาช่วยฉันและนำไว้ทัน พ่อเลี้ยงได้ยินเรื่องนี้ ซึ่งไม่ได้ถามสาเหตุที่เกิดขึ้นทั้งคำที่ตบข้าพเจ้า เอาไม้กวาดแข็งตีและใช้ ไม้ใหญ่ตี จนข้าพเจ้าเข้าเฝือก และไม่ได้เรียนหนังสือ 1 ปี แม่ของข้าพเจ้าทนการกระทำของพ่อเลี้ยงไม่ไหวที่ถูกพ่อเลี้ยงดบตีเป็นประจำ จึงหนีไปอยู่ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ พ่อเลี้ยงจึงตามไปหา และขอร้องให้แม่พาข้าพเจ้ากลับไปกรุงเทพฯ เพื่อไปเลี้ยงน้องต่อ แต่พอลกลับไปก็ตีข้าพเจ้าอีก ส่วนแม่ก็ไปขายผักเหมือนเดิม ขายที่ตลาดนัดใกล้บ้านขาดทุนมาก แถมพ่อเลี้ยงมาขอเงินไปเล่นการพนันและดื่มเหล้า พ่อแม่ไม่มีให้ก็ดบตีจนต้องเย็บ 6 เข็ม แม่ทนไม่ได้ก็ต้องหนีไป โดยที่ไม่ได้บอกข้าพเจ้า เพราะกลัวว่าข้าพเจ้าต้องลำบาก แม่ไม่คิดว่าข้าพเจ้าอยู่กับพ่อเลี้ยงจะลำบากแค่ไหน ทั้งใช้งาน ทั้งตี และเลี้ยงน้องอีก 3 คน ตอนนั้นข้าพเจ้าอยู่ ป.3

ต่อมาข้าพเจ้าได้ข่าวว่าพ่อบังเกิดเกล้าของข้าพเจ้าเสียชีวิต แต่ก็ไม่สามารถไปงานศพพ่อได้ เพราะพ่อเลี้ยงก็ไม่ให้ไป ให้ข้าพเจ้าทำงานบ้าน และเลี้ยงน้องอีก 3 คน เวลาที่ข้าพเจ้าจะไปไหน ก็ต้องเอน้องไปด้วย ชาวบ้านแถวนั้นเรียกข้าพเจ้าว่าเป็น แม่คนที่สอง มีอยู่วันหนึ่งพ่อเลี้ยงไม่กลับบ้าน 2 วัน ปลอ่ยให้ข้าพเจ้ากับน้องอยู่กันตามลำพัง ไม่รู้ว่าเอาอะไรกิน เงินก็ไม่มี ป้าข้างบ้านเห็นก็สงสารจึงแบ่งข้าวมาให้มีแต่เกลือเท่านั้นที่เหลือ พ่อเลี้ยงกลับมาถึงบ้านก็ตีมากแล้ว แก่เสื้อผ้าบอกข้าพเจ้ามานวดขาให้ ข้าพเจ้ากลัวมาก ข้าพเจ้าจึงรีบอุ้มน้องไปบ้านป้าข้างบ้าน และเล่าเรื่องราวให้ป้าฟัง ป้าสงสารข้าพเจ้าจึงโทร ไปที่โรงเรียนแล้วเล่าเรื่องที่ข้าพเจ้าถูกตี และเกือบโดนข่มขืนให้ผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่งฟัง ผู้อำนวยการจึงโทรไปที่เด็กหญิงพญาไท

ต่อมาก็ส่งคนมารับและมาพูดเรื่องกฎหมายให้พ่อเลี้ยงฟัง ตอนแรกพ่อเลี้ยงก็ไม่ยอม หากไม่ยอมรับข้อเสนอเหล่านี้ ก็ไปพูดกันที่ศาล สุดท้ายพ่อเลี้ยงก็ต้องยอม ส่วนข้อเสนอของพญาไทก็คือ จะรับลูกคนสุดท้ายของพ่อเลี้ยงไปดูแลให้ ที่เด็กอ่อนพญาไท พอข้าพเจ้าได้ไปอยู่ที่พญาไทแล้วมีหอพักอยู่ 3 หอ มีลักษณะเป็นทรงเหล็กเวลาจะไปรับประทานอาหารหรือจะไปอาบน้ำก็จะเปิดกรง

เหล็กให้เพราะกลัวว่าเด็กในหอจะหนี ตอนนั้นแม่ของข้าพเจ้าเคยมาเยี่ยมและก็หายไปอีก ข้าพเจ้าอยู่ที่พญาไทได้ 5 เดือน ข้าพเจ้าไม่เคยหนีออกจากโรงเรียนจึงได้ย้ายไปอยู่ที่ดีกว่านี้นั่นก็คือบ้านเด็กหญิงสระบุรี ซึ่งสถานที่ก็ไม่เหมือนกัน ที่นี่มีคนปัญญาอ่อนอยู่ด้วย มีคนตบตีกันบ่อย ต่อมาแม่ได้ข่าวว่าข้าพเจ้ามาอยู่จังหวัดสระบุรี แม่ก็พาย้ายออกไป (ข้าพเจ้าอยู่ที่นี้ได้ 6 เดือน) แม่มีสามีใหม่ เป็นคนจังหวัดน่าน ก็พาข้าพเจ้าไปอยู่ที่จังหวัดน่าน ไปอยู่กับปู่กับยาย และลูกติดของสามีใหม่อีก 1 คน

ตอนแรกก็ปรับตัวเข้ากับบ้านไม่ได้ เพราะภาษา แต่พอนานๆ ก็ปรับได้ ตอนนั้นข้าพเจ้าได้เรียนต่อ ป.4 แต่อายุเกิน 2 ปี เพื่อนที่โรงเรียนได้ข่าวว่าข้าพเจ้าขาดพ่อแม่ก็เลยลือว่าลูกกำพร้า ครูก็ส่งสารให้กินข้าวที่โรงเรียนเพราะฐานะยากจนมาก และปู่ ย่าก็แก่แล้ว อายุ 70 กว่าปี ยังต้องรับจ้างทำอะไร บางครั้งนายจ้างก็ไม่รับ ส่วนอาชีพจริงของท่านคือทำอะไรข้าวถ้าไม่ทำก็ไม่มีข้าวกิน เพราะพ่อกับแม่ก็ไม่ส่งเงินมาให้ใช้เลย เมื่อข้าพเจ้า จบป.6 ข้าพเจ้ายังไม่ได้ย้ายทะเบียนบ้านปู่ก็พาไปกรุงเทพฯ เพื่อไปแจ้งย้ายมาอยู่ที่นั่น ทางโรงเรียนก็ช่วยขอทุนสมำเสมอ และได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนประจำ หากไม่ได้มาก็จะต้องทำอะไรเพราะปู่ย่าไม่มีเงินส่งเสีย ต่อมา จบป.6 ก็ได้เรียนต่อศึกษาสงเคราะห์ มาอยู่ ม.1 ทางโรงเรียนต้อนรับอย่างดี มีเพื่อนพูดคุย ทางโรงเรียนแจกชุดนักเรียน เสื้อกันหนาว ได้ทานอาหารวันละ 3 มื้อ มีของหวาน ได้เรียนหนังสือทั้งสายสามัญและอาชีพ ก็พาที่เราชอบ ได้สวดมนต์ก่อนนอนทุกเช้าเย็น มีความสุขที่ได้เรียนที่นี่และมีคุณครูที่ดูแลช่วยเหลือ

อนาคตอยากเรียนต่อในระดับสูงๆ และอยากจะก้าวไปสู่ความฝันที่ข้าพเจ้าฝันมานาน ข้าพเจ้าอยากเป็นทนายความ เพื่อจะได้ช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อเขาต้องการความช่วยเหลือ และอยากทำเกี่ยวกับงานช่วยเหลือและสตรี ถ้าทำงานได้เงินจะช่วยปลดหนี้ของปู่ที่เอาบ้านไปจำนำกับร้านและจะช่วยเหลือผู้ที่มีพระคุณทุกคน”

ปัญหาการหย่าร้างของพ่อแม่เป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย โดยเฉพาะในปัจจุบันที่พบว่าอัตราการหย่าร้างนับวันยิ่งมีมากขึ้น การที่เด็กต้องมีพ่อเลี้ยง หรือแม่เลี้ยง พบว่า มีภาวะความเสี่ยงเพิ่มขึ้นหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการถูกทำร้ายทารุณ การข่มขืน การเสี่ยงต่อธุรกิจทางเพศ หลายกรณีที่พบว่ามีการยอมความกันภายในครอบครัว ปัญหาครอบครัวแตกแยกเป็นเป็นสาเหตุของปัญหาอื่นๆ ตามมาค่อนข้างมาก ไม่ว่าเพศ ยาเสพติด แก๊งค์ ทะเลาะวิวาท

5) กรณีศึกษาเด็กกำพร้า / เด็กถูกทอดทิ้ง

เด็กหญิงวอ อายุ 12 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีภูมิลำเนาอยู่อำเภอนาน้อย จังหวัดน่านสาเหตุที่เข้าเรียน เนื่องจากปัญหาครอบครัว อยู่กับบิดาและมารดา มีฐานะยากจน บิดามารดาประกอบอาชีพรับจ้างพ่นยากำจัดศัตรูพืช อาศัยห้องแถวของโรงงาน มาเรียนที่นี้มารดาป่วยหนักเป็นโรคมะเร็ง มีอาการทางผิวหนังและพิการ หมอบอกว่า มีสารพิษสะสมในร่างกายมาก อยู่

บ้านไม่ค่อยได้เรียนหนังสือเพราะต้องคอยดูแลมารดา บิดาคิดสุราหาเงินได้ ก็เอาไปดื่มสุรา เมียและลูกต้องอดมือกินมือ บางครั้งต้องขอข้าวเพื่อบ้านกินประทังชีวิต บิดาไม่ค่อยดูแลสนใจ แม่มักหาเรื่องทะเลาะตบตีตลอด บิดามักทำร้ายเด็กหญิงวอ จนบิดาหนีจากมารดาและทอดทิ้งน้องอีกคนที่ยังไม่ได้มาเรียนที่นี่ เพราะต้องคอยดูแลแม่ และไม่ได้ไปเรียนโรงเรียน จนกระทั่งแม่เสียชีวิตจึงไปเรียกเพื่อนมาดูแล งานศพของมารดาก็ไม่เห็นหน้าบิดา หลังจากเผาศพมารดาแล้ว โรงเรียนสงเคราะห์น่านจึงรับน้องมาเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

พฤติกรรมขณะที่อยู่ในโรงเรียน เข้ากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ มีความสนใจในการเรียนน้อย สมารถสู้ ร่าเริงแจ่มใส คุยเก่ง กล้าพูด กล้าทักทาย กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือและคอยช่วยเหลือโรงเรียน เนื่องจากไม่ได้กลับบ้านเพราะบิดาไม่อยู่บ้านต้องอยู่ในความดูแลของโรงเรียน

บันทึกชีวิตของข้าพเจ้าเด็กหญิงวอ

“ตอนที่ฉันอยู่บ้านรู้ว่าชีวิตฉันยากจนมาก บ้านของฉันมุงด้วยใบจาก รอบบ้านใช้ไม้ไผ่ล้อม ที่นอนมีเสื่อกับหมอน และผ้าห่มผืนบางๆ ฉันต้องนอนกันถึง 4 คน มีพ่อแม่ น้องและฉัน รอบบ้านฉันมีหญ้าขึ้นรกเต็มไปหมด เวลาที่ฉันจะไปโรงเรียน ฉันจะไปรอรถที่หน้าหมู่บ้าน บางครั้งถ้าแม่ฉันป่วย ฉันต้องขาดเรียนเพื่อดูแลแม่ เพราะพ่อของฉันติดเหล้า และน้องยังเล็กอยู่ เพราะฉันโตแล้ว ตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอายุ 2 ขวบ พ่อพาฉันกับน้องไปเชียงใหม่ เพราะพ่อทำงานอยู่ที่เชียงใหม่จึงพาฉันกับน้องไปอยู่ด้วย ฉันไม่ได้เรียนหนังสือ ฉันไปอยู่เชียงใหม่ 11 ปี ก็กลับมาบ้านฉันได้เรียนหนังสือ ชั้นประถมศึกษาตอนต้นอายุ 12 ปี อยู่โรงเรียนแห่งหนึ่งใน อ.น่าน้อย จนถึงชั้นป.4 ครูพาฉันมาที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน ฉันดีใจมากที่จะได้ไม่ต้องเป็นภาระของคุณพ่อคุณแม่ ฉันมาอยู่โรงเรียน ฉันก็ช่วยงานครูต่างๆ ตอนฉันอยู่ ป.4 เทอม 2 คนในหมู่บ้านก็มาหาฉัน และบอกฉันว่า แม่ฉันเสียแล้ว ฉันเสียใจมาก และฉันก็กลับบ้านไปร่วมพิธีสวดอธิษฐานศพของแม่ พอเผาศพแม่เสร็จฉันก็กลับมาที่โรงเรียนตั้งแต่แม่ฉันเสีย พ่อไม่เคยมาหาฉันอีกเลย จนถึงปัจจุบัน ตอนแม่เสียคุณครูรับน้องฉันมาอยู่ด้วย ตอนปิดเทอมฉันก็ไม่ได้กลับบ้าน ฉันก็ช่วยงานโรงเรียนในช่วงปิดเทอม โรงเรียนก็ให้เงินเป็นค่าขนมเล็กๆ น้อยๆ คุณครูก็พาน้องของฉันไปบวชที่วัดในตัวเมืองในจังหวัดน่าน ฉันอยู่โรงเรียนคนเดียว ฉันเหงามาก ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีฉันคนเดียวที่ไม่ได้กลับบ้านตอนปิดเทอมทุกปี ฉันคิดถึงบ้านมาก บางครั้งก็ร้องไห้ มีอยู่วันหนึ่งตอนฉันมีอายุครบ 15 ปี คุณครูพาฉันไปถ่ายบัตร ฉันได้แวะไปเอาสำเนาทะเบียนที่บ้าน ฉันดีใจมากที่ได้กลับมาบ้านอีกครั้ง ฉันบอกครูว่าฉันอยากอยู่บ้าน ในตอนปิดเทอมเหมือนคนอื่น ครูก็ไปคุยกับป้า แต่ป้าไม่ยอมรับฉัน พ่อก็ไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน น้าบอกว่า พ่อฉันหนีไปไหนไม่รู้ ตั้งแต่ตอนที่แม่ของฉันเสียแล้ว ฉันเสียใจมากที่ไม่มีใครยอมรับฉัน และพ่อก็ไม่อยู่ด้วย ฉันรู้สึกว้าใจว่าฉันขาดพ่อและแม่ แต่คุณครูทุกคนที่โรงเรียนก็ให้ความอบอุ่นแก่ฉันมาโดยตลอด บางครั้งฉันก็นึกน้อยใจในตนเอง เพราะฉันเห็นคุณพ่อคุณแม่ของคนอื่นเข้ามาหาลูกเขา ฉันรู้สึกอยากมีแบบนั้นบ้าง ในวันแม่ฉันก็ไม่มีแม่ให้ไหว้ ฉันก็เอาดอกมะลิไปไหว้คุณครูแทนแม่ของฉัน

อยู่โรงเรียนฉันก็รับจ้างคุณครูซักผ้าให้คุณครูได้วันละ 15 บาท เป็นค่าขนม ฉันมีความรู้สึกที่โรงเรียนนี้เปรียบเสมือนบ้านของฉัน ฉันสามารถอยู่โรงเรียนได้อย่างมีความสุข โดยไม่คิดเรื่องเก่าๆ อีกเลย”

ปัญหาเด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เป็นผลพวงมาจากครอบครัวแตกแยก ผลกระทบจากโรคเอดส์ ซึ่งนับวันจะยิ่งมีมากขึ้น

จากข้อมูลสาเหตุของความด้อยโอกาสจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มาจากสภาพปัญหาในครอบครัว ความไม่พร้อมของบิดามารดา ความรุนแรงและความยากไร้ในครอบครัว การหย่าร้าง การเสียชีวิตของบิดา มารดา การถูกกระทำโดยคนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด และการติดเชื้อเอดส์ บทเรียนเหล่านี้ทำให้เราพึงต้องมุ่งไปพัฒนาที่ตัวครอบครัวและชุมชน พร้อมๆ กับการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง สร้างภูมิคุ้มกันทางครอบครัวให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อป้องกันปัญหา มากกว่าที่จะแก้ไขปัญหา เพราะความบอบช้ำทางจิตใจนั้นยากเกินกว่าที่จะเยียวยาได้

5.1.4 การสำรวจข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนจังหวัดน่าน

จากการศึกษาเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน พบว่าเด็กที่เข้ามาสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนบางส่วนยังไม่ได้เป็นเด็กด้อยโอกาสที่แท้จริง ในขณะนี้ยังมีเด็กด้อยโอกาสอีกมากที่ต้องการโอกาสแต่ไม่ได้โอกาสนี้ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่านร่วมกับทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กจึงได้สำรวจเด็กด้อยโอกาสในระบบทางการศึกษาในจังหวัดน่านจำนวน 13 อำเภอกับอีก 1 กิ่งอำเภอ เพื่อสำรวจข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านในระบบการศึกษา เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลเด็กด้อยโอกาสที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานใดๆ โดยส่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองไปทุกโรงเรียนในจังหวัดน่าน แล้วรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับมาคัดแยกประเภทของความด้อยโอกาสของนักเรียน

ผลการสำรวจเด็กด้อยโอกาส พบว่า จากการส่งแบบสอบถามไปจำนวน 394 ชุด ไปที่โรงเรียนในจังหวัดน่าน จำนวน 394 โรงเรียน 13 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้ส่งแบบสอบถามกลับจำนวน 389 โรงเรียน ดังนี้

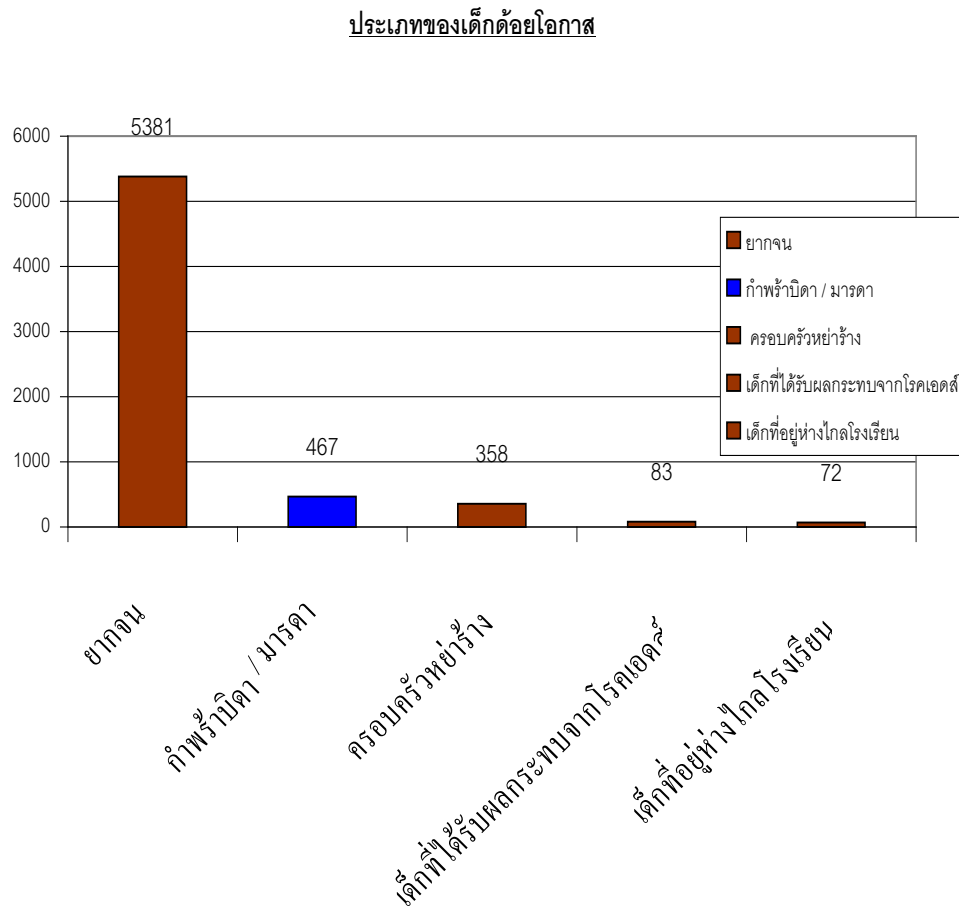
5.1.4.1 จำนวนเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียน

พบว่ามีจำนวนเด็กด้อยโอกาสทั้งหมด 6,361 คน เป็นชายจำนวน 3,218 คน เป็นหญิงจำนวน 3,143 คน และจากการสำรวจสภาพของครอบครัวพบว่า ร้อยละ 84.59 เป็นครอบครัวที่อยู่ในสภาพยากจน, ร้อยละ 7.34 เป็นครอบครัวที่พ่อหรือแม่เสียชีวิต, ร้อยละ 5.62 ครอบครัวแตกแยก, ร้อยละ 1.31 เป็นเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์, ร้อยละ 1.14 เป็นเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 53 และแผนภูมิ 9

ตารางที่ 53 แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านจำแนกตามประเภท ปีพ.ศ. 2547

ลำดับที่	ประเภทของเด็กด้อยโอกาส	จำนวน	ร้อยละ
1	ยากจน	5,381	84.59
2	กำพร้าบิดา / มารดา	467	7.34
3	ครอบครัวหย่าร้าง	358	5.62
4	เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์	83	1.31
5	เด็กที่อยู่ห่างไกลโรงเรียน	72	1.14
	รวม	6,361	100

แผนภูมิที่ 9 แสดงจำนวนและประเภทเด็กด้อยโอกาสปีพ.ศ. 2547

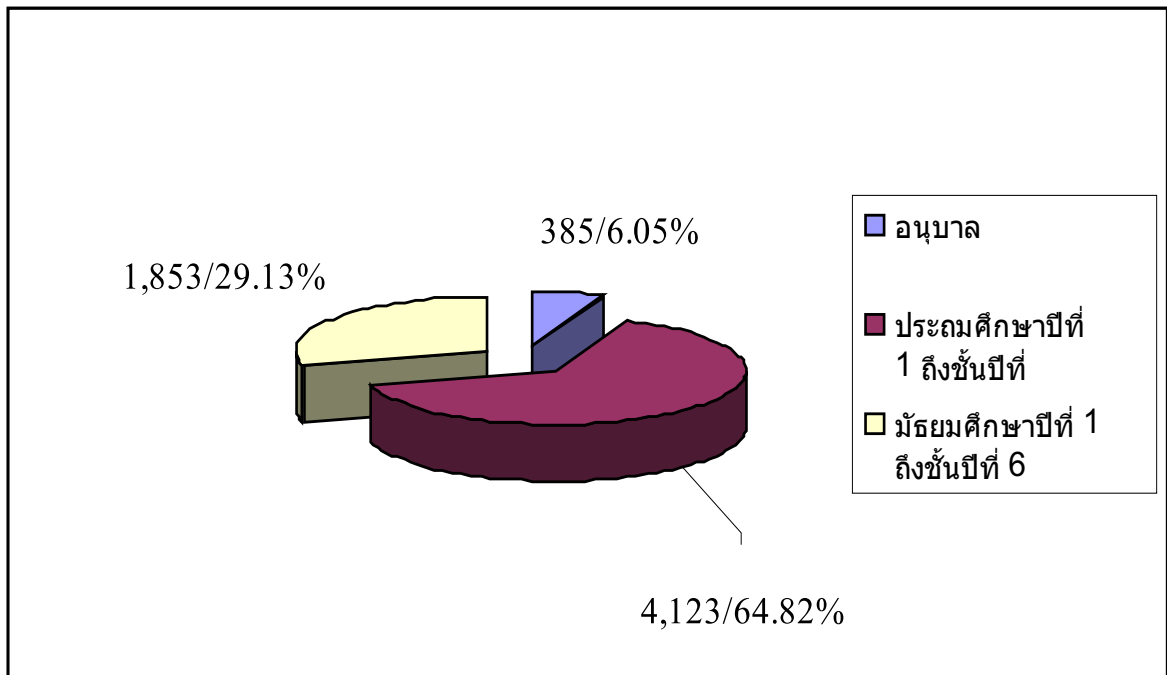

5.1.4.2 เด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ด้อยโอกาสปี 2547

เด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์ด้อยโอกาส สํารวจ ณ 30 มิถุนายน 2547 มีทั้งสิ้นจำนวน 6,361 คน เมื่อจำแนกเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอปัวมีจำนวนมากที่สุด 1,377 คน คิดเป็นร้อยละ 21.65 รองลงมาได้แก่ อำเภอเวียงสา มีจำนวน 926 คน คิดเป็นร้อยละ 14.56 อำเภอเมืองมีจำนวน 814 คน คิดเป็นร้อยละ 12.79 อำเภอท่าวังมีจำนวน 610 คน คิดเป็นร้อยละ 9.59 และอำเภอเฉลิมพระเกียรติมีจำนวน 590 คนคิดเป็นร้อยละ 9.27 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 53

เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมมีจำนวนมากที่สุดตั้งแต่ประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 6 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,123 คน คิดเป็นร้อยละ 64.82 รองลงมาเป็นเด็กระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,853 คนคิดเป็นร้อยละ 29.13 และระดับอนุบาล 1 ถึงอนุบาล 2 มีจำนวน 385 คน คิดเป็นร้อยละ 6.05 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่

แผนภูมิ 10 แสดงจำนวนร้อยละเด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจำแนกตามระดับชั้น

ตารางที่ 54 แสดงจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์เด็กด้อยโอกาสปี พ.ศ. 2547

สรุปผลการสำรวจเด็กด้อยโอกาสที่ขอความช่วยเหลือจากศูนย์เด็กด้อยโอกาส ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2547

ระดับชั้น	อำเภอ																												รวม		
	เมือง		แม่จริม		เวียงสา		บึง		ท่าวังผา		ปอเกือ		ทุ่งช้าง		สองแคว		ลพพระเกียรติ		สันติสุข		บ้านหลวง		นาหม้อย		นาหมื่น		ภูเพียง			เชียงกลาง	
	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ	ท	ญ		ท	ญ
อนุบาล 1	5	6	0	0	8	8	16	22	10	5	0	0	0	0	0	0	5	9	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	13	9	119
	20	22	6	14	14	12	28	26	22	10	6	8	0	0	0	0	12	13	7	4	0	0	2	1	0	0	2	8	15	14	266
ประถมศึกษาปีที่ 1	36	32	16	8	48	46	52	34	38	24	52	44	6	8	2	1	16	17	29	28	3	6	11	9	4	4	1	8	30	26	639
	27	29	14	20	62	54	64	56	33	27	35	14	9	10	1	2	12	13	19	16	8	5	15	16	1	2	9	6	22	23	624
ประถมศึกษาปีที่ 2	39	33	25	24	57	60	79	101	25	29	41	42	7	10	0	3	19	21	16	17	5	4	12	7	2	2	11	10	20	14	735
	46	38	26	42	60	56	55	67	52	45	18	12	5	6	2	1	17	13	12	10	6	2	16	15	4	3	4	5	20	16	674
ประถมศึกษาปีที่ 3	40	42	28	22	70	59	68	67	31	38	35	37	14	9	3	0	24	26	21	9	3	7	15	12	4	3	7	0	17	21	732
	43	31	35	31	56	44	69	60	51	34	28	24	10	12	1	2	33	25	22	22	7	2	12	6	5	2	6	5	17	21	719
มัธยมศึกษาปีที่ 1	20	31	16	7	36	28	131	78	30	39	4	8	8	4	0	0	39	72	1	3	0	0	0	1	0	0	7	19	17	8	607
	25	33	18	11	42	33	53	71	16	17	0	0	5	4	0	0	46	42	8	14	0	0	1	3	0	0	3	6	19	30	500
มัธยมศึกษาปีที่ 2	28	31	4	6	21	21	59	45	13	14	4	7	2	7	0	0	16	12	0	0	0	0	1	0	0	0	5	8	9	9	322
	27	28	0	0	30	0	10	20	0	2	0	0	2	4	0	0	19	34	1	3	0	0	0	0	0	0	4	2	5	2	191
มัธยมศึกษาปีที่ 3	13	18	0	0	0	0	11	27	0	0	0	0	2	4	0	0	17	18	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	4	12	129
	16	55	0	0	0	1	2	6	2	3	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	7	104	
รวม	385	429	188	185	504	422	697	680	323	287	223	196	71	83	9	9	275	315	140	128	32	26	85	73	20	16	55	79	211	215	6361
	814		373		926		1377		610		419		154		18		590		268		58		158		36		134		426		6361

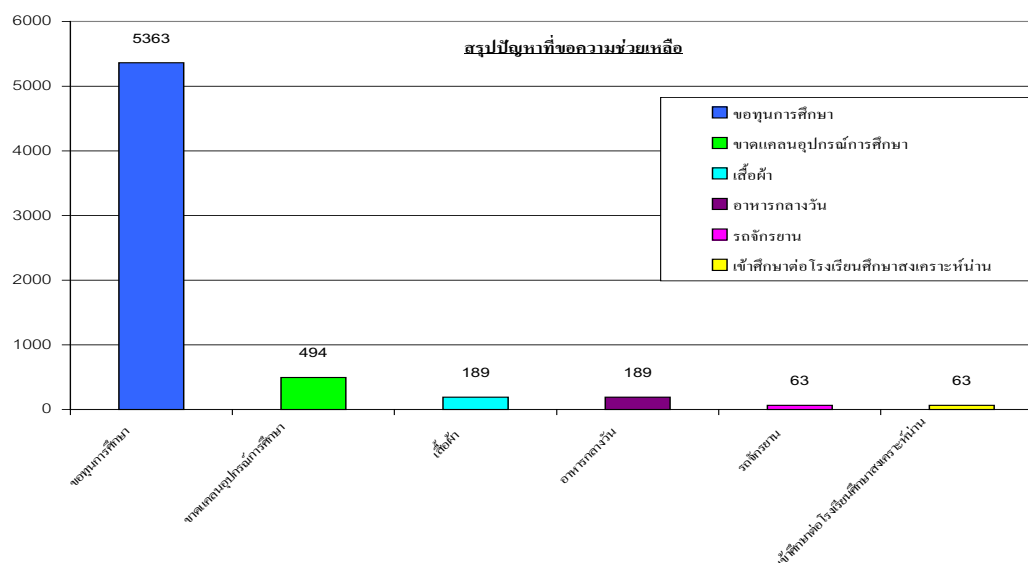
5.1.4.3 ปัญหาและความต้องการที่เด็กขอความช่วยเหลือ ปี พ.ศ. 2547

จากการสำรวจโดยแบบสอบถามทั่วจังหวัดน่านและประมวลสรุปปัญหาที่เด็กขอความช่วยเหลือ พบว่า ปัญหาที่เด็กต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดได้แก่ การขอทุนการศึกษา มีจำนวน 5,363 คน คิดเป็นร้อยละ 84 รองลงมาได้แก่การขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษา จำนวน 494 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ปัญหาต้องการเสื้อผ้า จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ปัญหาต้องการอาหารกลางวันจำนวน 63 คนคิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 55 และแผนภูมิที่ 11

ตารางที่ 55 แสดงปัญหาและความต้องการที่ขอความช่วยเหลือ ปี พ.ศ. 2547

ลำดับที่	ปัญหาที่ขอความช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
1	ขอทุนการศึกษา	5,363	84
2	ขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษา	494	8
3	เสื้อผ้า	189	3
4	อาหารกลางวัน	189	3
5	รถจักรยาน	63	1
6	เข้าศึกษาต่อโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	63	1
	รวม	6,361	100

แผนภูมิที่ 11 แสดงปัญหาและความต้องการที่ขอความช่วยเหลือปี พ.ศ. 2547

จากข้อมูลการสำรวจและการศึกษาในกลุ่มเด็กด้อยโอกาส จะเห็นได้ว่ามีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสอยู่ สังคมนี้อีกจำนวนมากเพียงแต่เด็กเหล่านี้จะเข้าถึงโอกาสที่หน่วยงาน/องค์กรให้การสนับสนุนหรือไม่ ยังมีเด็กด้อยโอกาสอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการ/การช่วยเหลือที่สังคมมีอยู่ และเด็กด้อยโอกาส ก็ยังกลัว ยังไม่กล้าที่จะเข้าไปขอความช่วยเหลือ ที่สำคัญหน่วยงาน/องค์กรด้านเด็กเองก็เข้าไม่ถึงกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้

5.2 การศึกษาเด็กชาวเขาถูกชักชวนไปบวชที่วัดสว่างภพ

5.2.1 สว่างภพทำไม ? โรงงานสามเณรมั่ง วัดสว่างภพ ?

ปลายปี 2546 รายการทีวี “ทำผิอยาผลอ” ทางสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ได้นำเสนอภาพข่าว ตอน “โรงงานสามเณรมั่ง” เนื้อหาเกี่ยวกับ เด็กชาวเขาเผ่าม้ง ถูกชักจูงไปบวชเป็นสามเณรที่วัดสว่างภพ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กมั่งจากจังหวัดน่าน ปัญหาที่เกิดขึ้น คือสามเณรมั่งที่วัดสว่างภพ มีสภาพความเป็นอยู่เลวร้าย (ตามภาพข่าวที่เสนอทางหน้าจอทีวี) และทางวัดได้อาศัยสามเณรในการแสวงหาผลประโยชน์ เกิดเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของสังคม หลังจากนั้นโรงเรียนปริยัติธรรมของวัดสว่างภพ ได้ถูกปิดลง เด็กชาวเขาเผ่าม้งจังหวัดน่านเกือบสองร้อยคนที่เคยเป็นสามเณรอยู่ที่วัดสว่างภพ ได้เดินทางกลับบ้านส่วนใหญ่ได้กลับเข้าเรียนที่โรงเรียนในชุมชนและผู้ปกครองต่างก็ได้รับความเดือดร้อน จากการที่ถูกชายกลับมาอยู่ด้วย อันทำให้ภาระที่เคยถูกทางวัดแบ่งเบาลงไป ได้กลายกลับมาเป็นภาระใหม่เป็นการเริ่มต้นความเดือดร้อนครั้งใหม่ ปรากฏการณ์ครั้งนี้เป็นตัวสะท้อนภาพจริงอีกด้านหนึ่งของสังคมชุมชนชาวม้งน่าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านครอบครัวชาวม้ง ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ความเชื่อ ด้านทัศนคติ ฯลฯ

เพื่อให้ “รู้” ถึงความจริงของปัญหาที่ลึกกว่าเดิม และเพื่อจะได้ให้ “การช่วยเหลือ” แก่ครอบครัวชาวม้งที่ประสบปัญหาดังกล่าวได้อย่างทั่วถึงทันทั่วถึง ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน ร่วมกับทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน จึงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลปัญหาเด็กชาวเขาเผ่าม้ง ที่ถูกชักจูงไปบวชเป็นสามเณรที่วัดสว่างภพในช่วงปลายเดือนมิถุนายน 2547 และนำผู้การการประชุมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหามาที่ ตั้งชื่อว่า “คลี่ขยาย-คลายปม ปัญหาสามเณรมั่งจากวัดสว่างภพ”

5.2.2 สภาพปัญหากรณีเด็กชาวเขาวัดสว่างภพ

เหตุการณ์กรณีการพาตัวเด็กชาวเขาไปบวชเรียนวัดสว่างภพเริ่มตั้งแต่ปี 2544 เริ่มจากเหตุการณ์ที่มีคนจากวัดสว่างภพมาชักชวนเด็กในหมู่บ้าน พร้อมรถมารับเด็กในพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัดน่าน เช่น บ้านร่มเกล้า น้ำสวด น้ำรี น้ำคำช้าง เชียงกลาง ห้วยละพี ปางเปียง ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้งทั้งหมด สาเหตุอันดับแรกที่เด็กไปเรียนที่สว่างภพพบว่าคนที่ไปอยู่ก่อนแล้วกลับมาเล่าให้คนในหมู่บ้านว่าที่วัดสว่างภพมีความเป็นอยู่ที่ดี ได้เรียนหนังสือฟรี ทั้งนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่และรับจ้าง มีฐานะค่อนข้างยากจน มีลูกจำนวนมาก ทำให้มีลูกที่ต้องส่งเสียในการเรียนต่อหลายคน ประกอบกับอาชีพทำไร่ทำให้อยู่ได้นานในไร่ค้างหลายๆ เดือน ทำให้ไม่มีเวลาที่จะดูแลลูกของตนเอง จึงต้องการให้ลูกได้เรียนฟรีในที่ดีๆ เพื่อช่วยลดภาระของครอบครัว อย่างไรก็ตามผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นสภาพความเป็นอยู่ที่วัดสว่างภพ แต่จากการชักชวนของคนจากวัดสว่างภพและคนในชุมชนที่

เคยไปมาก่อนแล้ว จึงคิดว่าน่าจะเป็นอยู่ที่ดี และคิดว่าการศึกษาที่เด็กไปอยู่ต่างถิ่นจะทำให้สนใจเรื่อง การเรียนมากกว่าอยู่กับบ้าน จึงได้ส่งลูกไปบวชเรียน โดยที่ไม่บอกให้ครู และทางโรงเรียนทราบ มีบาง ส่วนที่ครูตามกลับมาได้

เมื่อนำเด็กไปถึงวัดสว่างภพ จะให้เด็กบวชโดยทำพิธีแบบง่ายๆ หลังจากนั้นจะให้สามเณรที่บวช ใหม่ออกบิณฑบาต ซึ่งของที่ได้จากการบิณฑบาตจะเอามารวมกัน มีการแบ่งเงินที่ได้ให้เด็กส่วนหนึ่ง อุปกรณ์ทั้งหมดจะแบ่งไว้ ส่วนไหนที่ขายได้จะขายให้ร้าน ที่ไม่พอขายก็จะเก็บค้างสต็อกไว้ เด็กเหล่านี้ ไม่มีโอกาสรับทราบแต่จะได้เฉพาะอาหารสดๆ เท่านั้น อาหารแห้งก็จะได้รับบ้าง ด้านการเรียน โรงเรียน มีสภาพทรุดโทรม จำนวน 3 หลัง มีครูจ้างสอน มีอุปกรณ์การเรียนและโต๊ะเก้าอี้ไม่ครบ หลักฐานการ เรียนไม่มี (ป02 / ป04) สมุดบันทึกสุขภาพไม่มี ด้านการเรียนการสอน ตอนเช้าเป็นวิชาคณิตศาสตร์และ อังกฤษ ตอนบ่าย เรียนเฉพาะสังคม วิทยาศาสตร์ นอกนั้นให้เด็กทำกิจกรรมอื่นหรือปล่อยเด็กให้เล่น เวลาเข้าพรรษาจะส่งเด็กไปทั่วธรรมกาย จะได้รับปัจจัยรูปละ 1,000 บาท ออกพรรษารูปละ 700-800 บาท เป็นปัจจัยถวายในการศึกษา เหตุนี้จึงเป็นปัจจัยที่ชักจูงเด็กไปบวชมากขึ้น เพราะมีอาหาร มีความ เป็นอยู่ที่ดี มีเงิน มีอุปกรณ์การเรียน ซึ่งอยู่จังหวัดน่านไม่ได้รับการช่วยเหลือตามความต้องการของเด็ก

หลังจากวัดสว่างภพเกิดปัญหาเป็นข่าวทางสื่อมวลชน ทำให้วัดสว่างภพถูกทางการตรวจสอบ และถูกปิดลง ทำให้เด็กชาวเขาวัดสว่างภพได้กลับมาอยู่บ้านเกิดในจังหวัดน่าน ซึ่งในระยะแรกพบว่าไม่ มีหน่วยงานเขามาช่วยเหลือมากนัก ต่อมาโรงเรียนในชุมชนและโรงเรียนปริยัติธรรมในพื้นที่ได้รับเอา เด็กส่วนใหญ่เข้าเรียนต่อ แต่ต้องเรียนซ้ำชั้นเดิม ทำให้ต้องเสียเวลาในการเรียน เพราะไม่มีหลักฐานการ ศึกษาจากวัดสว่างภพ และมีผลการเรียนที่อ่อนบางส่วนได้ไปมีครอบครัวใหม่ มีเพียงไม่กี่คนที่ยังคงอยู่ที่ วัดสว่างภพ จากการที่เด็กกลับมาอยู่กับครอบครัวทำให้เป็นภาระของครอบครัวในการที่เลี้ยงดูและส่ง เรียนหนังสือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่เสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะลูกไม่ได้เรียนตามที่คาดหวัง แต่บาง ครอบครัวรู้สึกเฉยๆ นอกจากนี้ส่วนใหญ่ยังคิดว่าหากมีหน่วยงาน หรือวัด หรือโรงเรียนใด มาชักชวนเด็ก ไปเรียนฟรี มีความเป็นอยู่ที่ดีก็จะยังส่งเด็กไปเรียนเพราะต้องการลดภาระของครอบครัว และเห็นว่าไม่มี ทางเลือกอื่นที่ดีกว่านี้ แต่บางครอบครัวจะไม่ยอมส่งลูกไปอีกเพราะกลัวเกิดเหตุการณ์เหมือนครั้งนี้

สำหรับต้องการความช่วยเหลือนั้น ส่วนใหญ่ต้องการให้ช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา การเรียนฟรี มีอุปกรณ์การเรียนพร้อม มีเครื่องอุปโภคบริโภค เนื่องจากฐานะครอบครัวยากจน ยังมีบุตรที่เรียนอยู่อีก บางส่วนต้องการเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน หรือโรงเรียนปริยัติธรรมในพื้นที่ และให้ รัฐบาลช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายให้กับครอบครัวด้วย

ผลการสำรวจข้อมูลกรณีปัญหาสามเณรฆังจากวัดสว่างภาทิเนในพื้นที่ปัญหา

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ครอบครัว	เด็ก	อาชีพผู้ปกครอง	รายได้เฉลี่ย/ปี	สมาชิกในครอบครัว (คน)	สมาชิกที่กำลังเรียน (คน)	ความเป็นอยู่หลังกลับ	ความคาดหวัง
1. พุ่งช้าง	1. พุ่งช้าง	1. แพะกลาง	6	8	8	ทำไร่	41,125	4.5	1-2	บางคนออกกลางคัน, หาที่เรียนใหม่, กลับมาเรียนซ้ำชั้น	การดูแลด้านการศึกษาดู
		2. ปางแก	7	23	39	ทำไร่	34,428	9.5	4	ต้องหาที่เรียนใหม่, ต้องเรียนซ้ำชั้น, เป็นภาระของครอบครัว, บางคนไม่ได้เรียนต่อ	การดูแลด้านการศึกษาดู, หากมีคนชวนไปเรียนฟรีอยู่ฟรี บางครอบครัวก็จะยังส่งบุตรไปเรียน
	2. งอบ	3. มณีพฤษ์	11	16	20	ทำไร่	32,062	8.4	4.5	ต้องหาที่เรียนใหม่, ต้องเรียนซ้ำชั้น, ส่วนใหญ่ได้เรียนต่อในชุมชน, วัด และบางคนออกไปมีครอบครัว	การดูแลด้านการศึกษาดู, หากมีคนชวนไปเรียนฟรีอยู่ฟรี บางครอบครัวก็จะยังส่งบุตรไปเรียน
	3. และ	4. น้ำสอ	8	9	9	ทำไร่	40,555	8.2	3.6	ช่วงกลับมาก็ใหม่ๆไม่มีที่เรียนต้องเรียนซ้ำชั้น เป็นภาระกับครอบครัว	การดูแลด้านการศึกษาดู, หากมีคนชวนไปเรียนฟรีอยู่ฟรี บางครอบครัวก็จะยังส่งบุตรไปเรียน

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	ครอบครัว	เด็ก	อาชีพผู้ปกครอง	รายได้เฉลี่ย/ปี	สมาชิกในครอบครัว (คน)	สมาชิกที่กำลังเรียน (คน)	ความเป็นอยู่หลังกลับ	ความคาดหวัง
2. บัว	1. ปากกลาง	1. นาเป็น	1	12	12	ทำไร่	-	7.3	2.75	ช่วงกลับมาใหม่ไม่มีที่เรียน, ต้องเรียนซ้ำชั้น เป็นภาระกับครอบครัว, รู้สึกเสียใจกับเรื่องที่เกิดขึ้น	การดูแลด้านการศึกษาฟรี, เครื่องอุปโภคบริโภค, หากมีคนชวนไปเรียนฟรีอยู่บ้างครอบครัวก็จะยังส่งบุตรไปเรียน
		2. ค้างย้อย	3	10	11	ทำไร่	-	6	2.5	ช่วงกลับมาใหม่ไม่มีที่เรียน, เป็นภาระกับครอบครัว, ไม่มีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ	การดูแลด้านการศึกษาฟรี, เครื่องอุปโภคบริโภค, อยากให้เด็กได้บวชเรียนต่อ
		3. สนวนทราย	6	13	15	ทำไร่	-		2.7	14 คนได้เรียนต่อในชุมชน, อีก 1 คนยังอยู่ที่วัดสว่างภาพ	การดูแลด้านการศึกษาฟรี, เครื่องอุปโภคบริโภค, อยากให้เด็กได้บวชเรียนต่อ

3. เมือง	1. สะเนิน	1. ปางเปียง	6	22	25	ทำไร่, รับจ้าง	6,590	9	4-5	เด็กส่วนใหญ่ได้เรียน ต่อ, มี 4 คนไม่ได้ศึกษา ต่อ, อีก 2 คน ยังเร่ร่อน, รู้สึกเสียใจอยากให้จัด การขึ้นเต็ดขาดักบัวด	อยากให้บุตรเรียนจบชั้น ฐาน, ให้ภาครัฐเข้ามาดูแลด้าน การศึกษา, อยากให้เด็กได้บท เรียนต่อ
		2. ใหม่เจริญสุข	14	1	1	ทำไร่	6,000	-	-	ไม่ได้รับผลกระทบ เด็ก ยังอยู่ที่วัดสว่างภาพ	อยากให้บุตรเรียนจบชั้น ฐาน, ให้ภาครัฐเข้ามาดูแลด้าน การศึกษา, อยากให้เด็กได้บท เรียนต่อ
4. เวียงสา	1. แม่ชะนิง	1. ห้วยนัจจ	7	2	4	ทำไร่	18,000 35,000	2	2	ช่วงแรกๆ ไม่ได้รับการ ช่วยเหลือ ตอนนั้นเด็กได้ เรียนต่อ	อยากให้ภาครัฐเข้ามาดูแลด้าน การศึกษา, หากมีวัดอื่นชักชวน ไปบวชเรียนฟรีก็จะส่งไปอีก
รวม 4 อำเภอ	6 ตำบล	10 หมู่บ้าน	-	116	144						

- เป้าหมายการสำรวจ 150 คน

- ผลการสำรวจ 144 คน 116 ครอบครัว 10 หมู่บ้าน 6 ตำบล 4 อำเภอ

ที่มา : ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวจังหวัดน่าน , มิถุนายน 2547

5.2.3 บทเรียนกรณีเด็กมั่งน่านกับปัญหาวัดสว่างภพ

ปัญหากรณีวัดสว่างภพ สะท้อนถึงภาพความพยายามของครอบครัวชาวมั่ง ที่ต้องการให้ลูกหลานได้เรียนจบการศึกษา ในขณะที่ฐานะครอบครัวยากจน มีบุตรมาก เป็นภาระในการเลี้ยงดู เมื่อมีสถาบันทางศาสนาช่วยโอบอุ้มรับช่วยเหลือดูแล ให้การศึกษา จึงยินยอมส่งลูกให้ไปบรรพชาเป็นสามเณร หวังในทางหนึ่งว่า พุทธศาสนา จะช่วยกล่อมเกลাজิตใจ สร้างความดีงามให้แก่บุตรชายตนเอง ทางวัดสว่างภพเอง ในระยะแรกๆ น่าจะประมาณเกือบ 10 ปี ที่ผ่านมา ยังไม่มีปัญหาในการดำเนินการแต่อย่างใด เพิ่งมาประสบภาวะวิกฤติ ความเสื่อม ตามที่ตกเป็นข่าว อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กมั่งจำนวนไม่น้อยที่จบการศึกษาจากวัดสว่างภพ ในระดับมัธยม ได้ทำงาน มีครอบครัวแล้ว มีบางคนเรียนต่อชั้นปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเปิด ฉะนั้นหากจะกล่าวโทษวัดสว่างภพว่าเลวร้ายฝ่ายเดียว เพียงเพราะข่าวปัญหาที่เกิดขึ้น อาจจะไม่เป็นธรรมกับทางวัด

แรงผลักดันให้เด็กต้องไปสว่างภพ

1. ครอบครัวยากจน เท่าที่ดูรายได้ต่ำกว่า 2 หมื่นบาทต่อปี แต่ที่บ้านปางแก มณีพฤกษ์รายได้เฉลี่ย 5 – 6 หมื่นบาทต่อปี หากเทียบกับชาวเขาด้วยกันถือว่าสูงมาก
2. มีลูกหลายคน ครอบครัวมั่ง โดยเฉลี่ยแล้วในอดีตมีลูกมากถึง 8-9 คนต่อครอบครัว ช่วงเวลาหลังจนถึงปัจจุบันได้ลดลงเหลือประมาณ 4.5 คน / ครอบครัว ลดลงกว่าครึ่ง คิดว่ายังลดไม่พอหากพอทางครอบครัวก็คงไม่ส่งให้ลูกไปที่อื่น
3. เด็กอยู่บ้านไม่ตั้งใจเรียนเกร สาเหตุเกี่ยวโยงกันคือครอบครัวมีภาระต้องเลี้ยงดูลูก เพราะลูกมากนั่นเอง ปัจจุบันยังมีบางครอบครัวมีลูก 8-9 คน
4. พ่อแม่ต้องไปไร่ทำสวน ไม่มีเวลาดูแลลูก หรือดูแลได้ไม่ทั่วถึงเพราะลูกเยอะ

แรงดึงให้เด็กไป

1. วัดส่งคนมาหาและรับเด็กถึงบ้าน
2. วัดให้เรียนฟรี ไม่ฟรีไม่ไป ลำบากอย่างไรก็ต้องไปเพราะไม่เสียเงิน
3. เพื่อน ญาติ พี่น้องไป กลับมาชักชวนไปเพราะไปแล้วได้ดี บางครั้งก็ไม่ได้อาศัยอยู่ในวัดแต่อยู่ข้างๆ เห็นว่า วัดสว่างภพให้เด็กได้เรียนฟรีก็มาชักชวนญาติพี่น้องถึงบ้านที่จังหวัดน่าน
4. เด็กได้มีโอกาสได้เรียนสูง เด็กผ่านวัดสว่างภพกำลังเรียนปริญญาตรี อยู่มหาวิทยาลัยรามคำแหง แสดงว่าไม่ใช่เพิ่งรับเด็กเข้าไปอยู่มีมานานแล้ว ที่ผ่านมามีจัดก็ทำประโยชน์มาก่อน อาจจะเกิดปัญหามาตอนหลังเชื่อว่าเด็กจะมีโอกาสได้เรียนสูงมีอาชีพการทำงานที่ดี
5. มีศาสนาช่วยกล่อมเกลাজิตใจเพราะเด็กอยู่ที่นี่เกรไม่เชื่อฟัง

หากมองมุมของปัญหา อยู่กับการตัดสินใจของผู้ปกครอง ไม่ว่าจากความจำเป็นในครอบครัว ผสมกับการถูกชักจูง ทางโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน น่าจะมีส่วนในการเฝ้าระวัง เตือนภัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องประกอบการตัดสินใจ มิให้เสี่ยงต่อการถูกชักจูง ถูกล่อลวง หรือเกิดปัญหาตามมาในภายหลัง ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคือ ยังมีอีกหลายชุมชนที่เกิดเหตุการณ์มีผู้มาชักจูงให้ไปเรียนนอกชุมชน บางแห่งให้ไปเรียนไกลถึง *โรงเรียนปอเนาะ* ของชุมชนมุสลิม ทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็มีมิใช่เพียงแค่วัดสว่างภพ จังหวัดปทุมธานี วัดเดียว ที่ส่งคนมารับเด็กขวมนานไปเป็นสามเณร ทราบมาว่ายังมีวัดบางแห่งก็ได้กระทำการเช่นนี้ เพียงแต่ยังไม่มีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้น และยังไม่ตกเป็นข่าว กรณีของวัดสว่างภพเป็นเพียงอาการที่ปรากฏให้เห็นในลักษณะของภูเขาน้ำแข็งที่โผล่พ้นน้ำมาเท่านั้น นอกจากนี้จากการสอบถามผู้ปกครองบางส่วนยังให้คำตอบว่า หากมีทางวัดใด หรือที่อื่นใด รับลูกไปเรียน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ก็ยินดีจะให้ไปอีก บ่งบอกถึงการไม่มีทางเลือก ทางออกที่ดีของพ่อแม่ ดูเหมือนการให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดี จะไม่ใช่แค่องค์ประกอบเดียว แต่เป็นเพราะต้องการเปลี่ยนแปลงภาระในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งมีจำนวนมาก เรียกว่า จะให้ลูกเรียนที่ไหนก็ได้ ขอให้ *ฟรี* หากเป็นเช่นนี้ การเรียนในชุมชนก็คงไม่แก้ปัญหอะไร หากเด็กยังต้องกลับมากินข้าวที่บ้าน และตกเป็นภาระในการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ดังนั้นกระบวนการปกป้องคุ้มครองเด็กและการดูแลและพัฒนาเด็กของเขา จึงต้องมองในเชิงโครงสร้างทางสังคมและครอบครัวด้วยว่าจะมีกระบวนการป้องกันปัญหาเหล่านี้อย่างไร นอกจากนี้จากบทเรียนของวัดสว่างภพพบว่า การให้การดูแลช่วยเหลือและการคุ้มครองเด็กหลังเกิดเหตุการณ์ยังไม่สามารถทำได้ทันทีทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือเด็กกรณีฉุกเฉินอาจจำเป็นต้องมีการวางระบบกลไกการช่วยเหลือนี้ให้มีประสิทธิภาพและสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน ร่วมกับทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กจึงได้ร่วมกันจัดเวทีคลี่คลาย-คลายปม ขึ้น เพื่อนำข้อมูลจากเก็บข้อมูลแบบสอบถามผู้ปกครองของเด็กวัดสว่างภพจำนวน 150 คน ในพื้นที่ 4 อำเภอ 6 ตำบล 10 หมู่บ้าน คืนให้กับกลุ่มองค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับทราบสถานการณ์ปัจจุบันในพื้นที่และเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ครอบคลุมตามประเด็นที่ได้ต้องการ รวมถึงกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือเด็กสว่างภพร่วมกันต่อไป คนเข้าร่วมประชุม จำนวน 30 คน จากกลุ่มองค์กรหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรชุมชน กลุ่มแกนนำในพื้นที่ สรุปผลการจัดเวทีทำให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ องค์กรศาสนา โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และผู้ปกครอง ได้มาแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และได้เห็นช่องทางความช่วยเหลือเด็ก รวมทั้งทำให้เกิดกลไกการทำงานร่วมกันในการที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กทั้งกรณีที่เกิดสว่างภพที่เกิดขึ้นมาแล้วและป้องกันปัญหาอื่นๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต แม้ว่ารูปธรรมของการทำงานยังเป็นเพียงเริ่มต้น แต่เวทีประชาคมเช่นนี้ทำให้หลายฝ่ายได้มารู้จักกัน รับรู้ปัญหาร่วมกัน และพร้อมที่จะร่วมกันทำงานต่อไป

ทั้งนี้แนวโน้มนสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนชุมชนพื้นที่สูงจังหวัดน่านเปรียบเหมือนภูเขาน้ำแข็งโผล่มาเท่าที่เห็น ได้แก่ เด็กถูกระงับ, เด็กถูกทอดทิ้ง (ระยะสั้นไปไร่ ระยะยาวทำงานต่างจังหวัด

กรุงเทพ), ถูกข่มขืน ทำร้าย, เด็กถูกส่งไปเรียนนอกชุมชน (ไกลๆ เรียนฟรี ถือว่าไม่ยุติธรรมสำหรับเด็ก) เพื่อแสวงหาผลประโยชน์กับเด็กชาวเขาในรูปแบบต่างๆ, เด็กหนีเรียน เกเร มั่วสุมยาเสพติด ทำลายทรัพย์สิน, ลำส่อนมั่วเพศ, ทะเลาะวิวาท, และการลักขโมย ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่มีการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาอย่างจริงจังจะทำให้ทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น

กรณีเด็กชาวเขาที่ไปบวชวัดสว่างภพเป็นเพียงอาการหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาวเขายังมีกลุ่มชาวเขาอีกจำนวนมากที่ยังดิ้นรนไขว่คว้าเพื่อให้ได้รับการดูแลเลี้ยงดูและเล่าเรียน โดยไม่คำนึงว่าเหตุการณ์ข้างหน้าจะเป็นอย่างไร ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทำให้สังคมได้เริ่มรับรู้และหาทางป้องกันร่วมกัน ช่วยกันคลี่คลายปัญหา แต่กระบวนการป้องกันในระยะยาวยังจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนรู้และวางแผนร่วมกันอีกมาก อย่างไรก็ตามจากกรณีนี้ทำให้สังคมตั้งคำถามว่าโรงเรียนที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียนปรัยัติธรรมที่มีอยู่ในจังหวัดมีสภาพเป็นเช่นไร โรงเรียนเหล่านี้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กชาวเขามากน้อยเพียงไร คำถามนี้คงต้องหาคำตอบจากโรงเรียนปรัยัติธรรมที่มีอยู่ว่าจะช่วยคลี่คลาย และป้องกันปัญหานี้ได้อย่างไร

5.3 การศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรมและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

จากกรณีปัญหาของเด็กวัดสว่างภพ ทำให้ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กได้กันคิดถึงทางออกของปัญหา และเกิดคำถามในของคนส่วนใหญ่ว่า ในจังหวัดน่านมีโรงเรียนปริยัติธรรมอยู่หลายแห่งและมีผลการดำเนินงานที่ดี สามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะกลุ่มชาวเขา เพื่อให้มีโอกาสด้านการศึกษาเล่าเรียน แล้วเหตุใดจึงยังมีเด็กชาวเขาถูกชักจูงไปเรียนต่างถิ่น คำถามใหญ่จึงมุ่งไปที่ศึกษาเรียนรู้กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน เพื่อเพื่อศึกษากระบวนการการดำเนินงานบรรพชาสามเณรของโรงเรียนปริยัติธรรม 12 โรงเรียน, ปัจจัย เงื่อนไข ปัญหาอุปสรรคในการบรรพชาสามเณรทั้งช่วงก่อนและหลังทำกิจกรรม, และศึกษากระบวนการช่วยเหลือเด็กและลักษณะการช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาสในโรงเรียนปริยัติธรรม

วิธีการศึกษาใช้กระบวนการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ด้านกิจกรรมการบรรพชาสามเณรของจังหวัดน่านจากรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 12 โรงเรียน และรายงานที่เกี่ยวข้อง, สร้างแบบสอบถามข้อมูลโรงเรียนปริยัติธรรมเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กที่เข้ารับการบรรพชาและขั้นตอนการบรรพชา, การสัมภาษณ์เจาะลึกโรงเรียน/โรงเรียนปริยัติธรรม จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเมืองราม โรงเรียนนันทบุรีวิทยา โรงเรียนวัดนิโครธาราม และโรงเรียนวัดบ่อหลวง นำข้อมูลที่ได้มาจัดเวทีตรวจสอบข้อมูล สรุปข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนและการประชาสัมพันธ์เพื่ออุปการะเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านไม่มีพื้นที่ชัดเจน คือ มีการข้ามพื้นที่กันตลอดเวลา การมาร่วมกิจกรรมของเด็ก สามเณรด้อยโอกาสส่วนใหญ่มาตามสายญาติและคนรู้จัก เช่น มีทั้งจากบ่อเกลือไปเรียนที่อำเภอนาน้อย อำเภอเวียงสา ทั้งนี้ระบบการจัดพื้นที่การศึกษาแบบการปฏิรูปการศึกษาแบบใหม่ไม่สามารถเข้าไปควบคุมดูแลตรงนี้ได้ เพราะเป็นประเด็นปัญหาที่ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมไม่สามารถปฏิเสธเด็กได้ ดังนั้นวัดที่เปิดโรงเรียนปริยัติธรรมจึงมีวัดบวรที่จะคอยสนับสนุนด้านที่อยู่อาศัย อาหาร และจุดปัจจัยต่างๆ เช่น วัดนิโครธาราม ซึ่งเป็นพื้นที่หลักที่ทำการศึกษามีวัดบวรรอบๆ ไม่ต่ำกว่า 5 วัด เพื่ออุปการะเด็กคือเอาเณรที่มารับไปจำวัดเพื่อให้มีพระในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและการดูแลรักษาวิद्याอาราม โดยชุมชนมีส่วนในการอนุเคราะห์เณรในเรื่องของภัตตาหาร ค่าเดินทางในการไปกลับโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเหลือทางโรงเรียนได้เยอะมาก เพราะที่ผ่านมาจากโรงเรียนต้องรับภาระค่าใช้จ่ายฝ่ายเดียว

ตารางแสดงข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดน่าน

ชื่อโรงเรียน	วัตถุประสงค์	ชั้นที่เปิดสอน	นร. (คน)	จำนวนครู	บวช ปี 47 (คน)	เหตุผลการบวช	การสนับสนุนจาก รร.	กิจกรรมที่ทำในรร.	ลาสิกขาหลังบวช (คน)	ปัญหาอุปสรรค
1. วัดนาราบวิทยา อ.น่าน้อย	- ส่งเสริมพุทธศาสนา - ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - ความเจริญทางจิตใจ, ป้องกันยาเสพติด - ส่งเสริมความกตัญญู กตเวทิตา	ม.1-3	53	ทั้งหมด 6 รูป - สมรवास 2 รูป - บรรพชิต 4 รูป	*ไม่มีข้อมูลผู้ลาสิกขาบท	- ยากจน - ความศรัทธาในพุทธศาสนา	- ที่อยู่อาศัย - อนุรักษ์ - ด้านภัตตาหาร	- ทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็น - บิณฑบาต - การจัดบรรพชา อุปสมบทเพื่อบวชเรียน	-	- ขาดการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม - ระยะเวลาน้อยตามงบประมาณทำให้ได้รับความรู้น้อย
2. โรงเรียนวัดบ่อหลวง อ.บ่อเกลือ	- เพื่อส่งเสริมเยาวชนได้เรียนในถิ่นฐานบ้านเกิด - เพื่อให้มีภิกษุสามเณรแพร่พุทธศาสนา	ม.1-6	89 รูป	8 รูป - บรรพชิต 2 - สมรवास 6	จำนวน 41 รูป - พระภิกษุ 11 - สามเณร 30 ได้แก่ ลือเมียน ถิ่น	- ฐานะทางบ้านยากจน	- ที่อยู่อาศัย - เครื่องอุปโภคบริโภค - ภัตตาหาร	- ที่อยู่อาศัย - ทำวัตร - บิณฑบาต	3 รูป เนื่องจากปัญหาความประพฤติ	- สถานที่ไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม
3. โรงเรียนวัดพระปริยัติธรรม วัดบุญยืน อ.เวียงสา	- เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาต่อ - เพื่อให้เด็กเยาวชนมีความรู้เรื่องพุทธศาสนา	ม.1-6	227	16 รูป - สมรवास 10 - บรรพชิต 6	- บวชมาแล้วจำนวน 19 รูป -- ปี 47 จำนวน 37 รูป เผ่าไทลื้อ/ขมุ	- เด็กกำพร้า - บ้านยากจน - ครอบครัวแตกแยก - อยากบวชเอง	- ที่อยู่อาศัย - เป็นแหล่งปฏิบัติธรรมและทำวัตร - เครื่องอุปโภคบริโภค - ภัตตาหาร	- บิณฑบาต ทำวัตร	- หลังจบ 4 รูป - ระหว่างบวชลา 3 รูป เนื่องจากปรับตัวไม่ได้	- งบประมาณไม่เพียงพอ - จำนวนคนบวชน้อย

ชื่อโรงเรียน	วัตถุประสงค์	ชั้นที่เปิดสอน	นร. (คน)	จำนวนครู	บวช ปี 47 (คน)	เหตุผลการบวช	การสนับสนุนจาก รร.	กิจกรรมที่ทำใน รร.	ลาสิกขาหลังบวช (คน)	ปัญหาอุปสรรค
4. วัดน้ำไคร้ อ.ท่าวังผา	- เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเรียนหนังสือ - เพื่อเผยแพร่พุทธศาสนา - ปณิธานให้เด็กเป็นคนดีเพื่อสืบทอดศาสนา	ม.1-6	108	จำนวน 13 รูป - บรรพชิต 4 - สมรวาส 9	- ดำเนินการบวชมาแล้ว 10 รุ่น - ปี 47 จำนวน 38 รูป เผ่าไทลื้อ / ลัวะ	- กำพร้า - สุณเภา - ครอบครัวแตกแยก	- ที่อยู่อาศัย - เครื่องอุปโภคบริโภค - การเดินทางรถรับส่ง		ลาสิกขาบพหังจบกิจกรรมบวชจำนวน 9 รูปเนื่องจากเปลี่ยนสถานที่เรียนใหม่	
5. โรงเรียนวัดราชบุรณบุรี อ.ทุ่งช้าง	- เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน - เพื่อให้ศึกษาศาสนปฏิบัติและพิธีกรรม - เพื่อให้รู้จักรักสามัคคี - เพื่อยกย่องเทวีกฤตยัญญกตเวที - เพื่อส่งเสริมการศึกษา	ม.1-ม.6	91 รูป	จำนวน 11 รูป - สมรวาส 5 - บรรพชิต 6	- ดำเนินการมาแล้ว 6 รุ่น - ปี 47 บวช 50 รูป เผ่าลัวะ, ม้ง, กระเหรี่ยง, พม่า ราบ	- สุณเภา - บ้านยากจน - อยากรบวชเอง	- ที่อยู่อาศัย - เครื่องอุปโภคบริโภค	- รับประทานอาหารด้าน - บิณฑบาต	ลาสิกขาบพหังบวช จำนวน 11 รูป	- เรื่องที่ปรึกษาหารือผู้เข้าร่วมงานไม่เพียงพอ - งบประมาณ
6. โรงเรียนพระปริยัติศาสนาภิพัฒน์วัดเมืองราม อ.เวียงสา	- เพื่อส่งเสริมและจรรโลงพระพุทธศาสนา - เพื่อส่งเสริมและจรรโลงพระพุทธศาสนา - เพื่อส่งเสริมและจรรโลงพระพุทธศาสนา	ม.1-3	69	จำนวน 7 รูป - บรรพชิต 2 - สมรวาส 5	- บวชมาแล้ว 11 รุ่น - ปี 47 บวช 50 รูป เผ่าลัวะ, ม้ง, พม่า , พม่า	- กำพร้า - ยากจน - ครอบครัวแตกแยก - บวชเอง	- การรับส่งไปเรียน - ที่อยู่อาศัย - เครื่องอุปโภคบริโภค		ลาสิกขาบพหังระหว่างเรียนจำนวน 1 รูปเนื่องจากความพิการทางสมอง	-

ชื่อโรงเรียน	วัตถุประสงค์	วันที่เปิดสอน	นร. (คน)	จำนวนครู	บวช ปี 47 (คน)	เหตุผลการบวช	การสนับสนุนจาก รร.	กิจกรรมที่ทำใน ร.ร	ลาสิกขาหลังบวช (คน)	ปัญหาอุปสรรค
7. ร.ร.พระปริยัติธรรมานุสรณ์วัดฟ้าสวรรค์ อ.บ้านหลวง	- เพื่อให้บวชเรียนพุทธศาสนา - เพื่อส่งเสริมประเพณีการบวช - เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - เพื่อเฉลิมพระเกียรติ	ม. 1-3	47 รูป	จำนวน 7 ได้แก่ - สมรवास 5 - บรรพชิต 2	- ดำเนินบวชมาแล้ว 10 รุ่น - ปี 47 มีผู้บวช 36 รูป ส่วนใหญ่เป็นเผ่าลัวะ	- ฐานะยากจน - อยากบวชเอง - ไม่มีทางเลือก	- ที่อยู่อาศัยระหว่างดำเนินการบวช - เครื่องอุปโภคบริโภค - ค่าเดินทาง		ผู้ลาสิกขาบวชหลังจบกิจกรรมจำนวน 14 รูป - ลาสิกขาบวชระหว่างเรียน 1 รูป เนื่องจากไม่อยากเรียน	- งบประมาณในการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอ - งบประมาณค่าเช่าทางราชมการจะจัดให้หลังกิจกรรมเสร็จ - วิทยากรมีจำกัด
8. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดนิโครธาราม อ.ท่าวังผา	- เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม - เพื่อเปิดโอกาสในการศึกษาต่อ - เพื่อเผยแพร่ศาสนา	ม. 1-6	143 รูป	จำนวน 13 รูป - บรรพชิต 5 รูป - สมรवास 8 รูป	- บวชมาแล้ว 12 รุ่น - ปี 47 จำนวน 32 รูป ได้แก่ เผ่าไทลื้อ / ม้ง / เมี่ยน ไทญวน	- กำพร้า - ยากจน - ครอบครัวแตกแยก - ถูกบังคับ - อยากบวช	- ที่พักระหว่างจัดกิจกรรม - ภัตตาหาร - ปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภค		1 รูป	- งบประมาณในการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ ลำบาก
9. โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดปรางค์ อ.เขียงกลาง	- เพื่อให้ศึกษาธรรมะ - เพื่อรักษามโนธรรม - เพื่อพัฒนาธรรม - เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง	ม. 1-3	102 รูป	11 รูป - บรรพชิต 6 รูป - สมรवास 5 รูป	- บวชมาแล้ว 3 รุ่น - ปี 47 จำนวน 31 รูป ไทลื้อ / ไทญวน / ลัวะ / ม้ง	- กำพร้า / ยากจน / ครอบครัวแตกแยก / อยากบวชเอง	- ที่พัก - ภัตตาหาร - ปัจจัยเครื่องอุปโภคบริโภค - การเดินทาง		- ลาสิกขาหลังจบกิจกรรม 5 รูป - ลาสิกขาระหว่างเรียน 4 รูป (ขาดความอดทน)	- ค่าใช้จ่ายสูง - ผู้บวชศึกษาต่อมีไม่มาก

ชื่อโรงเรียน	วัตถุประสงค์	ชั้นที่เปิดสอน	นร. (คน)	จำนวนครู	บวช ปี 47 (คน)	เหตุผลการบวช	การสนับสนุนจาก รร.	กิจกรรมที่ทำใน ร.ร	ลาสิกขาหลังบวช (คน)	ปัญหาอุปสรรค
10. โรงเรียนวัดดอนมดแดง สุนทรียา อ.สันติสุข	- เพื่อเฉลิมพระเกียรติ - ส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส - เพื่อสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนา	ม.1-3	83 รูป	5 คน - บรรพชิต 1 รูป - สมภาร 4 คน	- ดำเนินการบวชมาแล้ว 7 รุ่น - ปี 47 จำนวน 137 รูป เฝ้าละ 137 / เฝ้ามั่ง	-	- ที่พักอาศัย - เครื่องอุปโภคบริโภค - วัสดุอาหาร - การเดินทาง		- ลาสิกขาหลังจบกิจกรรม 40 รูป - ลาสิกขาระหว่างเรียน 4 รูป เนื่องจากต้องไปช่วยงานพ่อแม่ / ปรับตัวไม่ได้	- งบประมาณไม่เพียงพอ - ค่าเช่า - ความไม่เข้าใจของผู้ปกครอง โดยเฉพาะชาวเขา
11. โรงเรียนวัดเมืองราม	- เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนให้มีโอกาสเรียนหนังสือ - เพื่อแก้ปัญหาที่เผชิญ เช่น ดินยาเสพติด		69	13 รูป - พระ 4 รูป - ครูอาจารย์ 9 รูป	เฝ้า มั่ง / ละ 137 / พินราบ *เด็กส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ อ.บ่อเกลือ	- พ่อแม่แยกทางกัน - ยากจน - ถูกบังคับ - ตามรุ่นพี่ เพราะ รร. มีความพร้อม	- เครื่องอุปโภคบริโภค - วัสดุอาหาร - ปัจจัย	- แนะแนวเอกสาร - การฝึกความพร้อม (สวดมนต์)		- งบประมาณ - หนังสืออุปการะน้อย - เด็กมีปัญหาเรื่องการเรียน การอ่าน - เด็กติดเพื่อนไปจำวัดด้วย
12. โรงเรียนนันทบุรี	- เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้เรียนต่อ									- งบประมาณ - ภาพของแนววัดสว่างภาพ

กิจกรรมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนปี 2547

ในจังหวัดน่านจัดขึ้นจำนวน 12 จุด มีผู้เข้ารับการบรรพชาทั้งหมด 556 รูป แยกเป็นกลุ่มออกได้ดังนี้

1. ชนเผ่าม้ง จำนวน 78 คน
2. ไทลื้อ จำนวน 105 คน
3. ชนเผ่าเมี่ยน จำนวน 13 คน
4. ไทพวนหรือพื้นราบ จำนวน 267 คน
5. ชนเผ่าลัวะ จำนวน 69 คน
6. ชนเผ่าถิ่น จำนวน 22 คน
7. ชนเผ่าขมุ จำนวน 4 คน
8. ชนเผ่ากระเหรี่ยง จำนวน 4 คน (มาจากต่างจังหวัดเพราะในน่านไม่มีชนเผ่ากระเหรี่ยง)

ในการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนปี 2547 สิ่งที่น่าทึ่งที่สุดคือผู้จัดกิจกรรม (ครู / พระ) ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนได้ทำการสนับสนุนทุกเรื่อง คือเด็กมาจากบ้านดัวเปล่า ทางคณะผู้จัดต้องรับผิดชอบทุกอย่าง เช่น เครื่องอัตถบริขาร ที่ใช้ในการบรรพชา อาหารเครื่องคัม ที่พัก หลักระบายการอบรม วิทยากรของใช้ส่วนตัวทุกอย่าง งบประมาณ ค่าเดินทาง ถือเป็นภาระที่หนักมาก หากไม่รับก็ไม่ได้เพราะแนวคิดของโรงเรียนคือ การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และครอบครัวยากจน มีปัญหา

โดยที่ผ่านมามีผู้สนับสนุนหลักที่ใหญ่ที่สุดคือการได้รับการบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติในปี 2547 โดยได้รับการสนับสนุนรูปละ 15 บาท ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว การจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรแต่ละครั้งค่าใช้จ่ายต่อรูปประมาณ 900-1,000 บาท แต่ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากหน่วยงานรับผิดชอบเพียง 19 บาท ต่อรูป ทำให้ภาระส่วนใหญ่ตกอยู่ที่วัด, ผู้ปกครองเด็กมีส่วนสบทบเด็กบ้างเล็กน้อยตามที่มี, เจ้าอาวาสวัดต่างๆ ที่ต้องการสามเณรไปจำวัดอยู่เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ดูแลพระพุทธศาสนา ต้องเสียสละและให้โอกาสเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษา ทั้งนี้หลังจัดกิจกรรมบรรพชาเสร็จก็จะมีจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม คือ มีการรับช่วงต่อเพื่อนำเด็กไปดูแลต่อในโรงเรียน

จากการศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรมและการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนจะเห็นได้ว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการศึกษาเล่าเรียนสำหรับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและต้องการศึกษาธรรมะ แต่การสนับสนุนการศึกษาแบบนี้จากหน่วยงานภาครัฐยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับระบบการศึกษาแบบอื่น ดังนั้นศรัทธาที่ดีที่มีอยู่จึงเป็นหนทางที่สำคัญของการได้ซึ่งปัจจัยในการดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ หากจะพัฒนากระบวนการศึกษารูปแบบนี้ให้เป็นทางเลือกสำหรับผู้ด้อยโอกาสจริงๆ การสนับสนุนด้าน

นโยบาย บุคลากร วิชาการ และงบประมาณคงต้องมีมากกว่านี้ เพื่อยกระดับการเรียนรู้ให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับการศึกษาในรูปแบบอื่น

จากการศึกษากรณีเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กรณีเด็กชาวเขาถูกล่อลวงไปบวชที่วัดสว่างภพ และกรณีโรงเรียนปริยัติธรรม จะเห็นได้ว่าเด็กในระดับชั้นเล็กๆ (ระดับประถมศึกษา) ส่วนใหญ่เด็กชาวเขาจะเรียนหนังสือในโรงเรียนในชุมชน แต่หลังจากจบชั้นประถมศึกษาหรือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า เด็กชายหากไม่ไปเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ก็มักจะเข้าไปบวชเรียน ไม่ว่าจะโรงเรียนปริยัติธรรมในพื้นที่หรือต่างพื้นที่ก็ตาม ขณะที่เด็กหญิงมักจะเข้าไปสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ดังนั้นกระบวนการดูแลด้านการศึกษาในกลุ่มเด็กชาวเขาจึงต้องมุ่งไปที่กระบวนการพัฒนาระบบการศึกษาที่มีอยู่ในพื้นที่ที่สามารถรองรับความต้องการของครอบครัวได้ด้วย โดยเฉพาะด้านภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาของเด็ก

5.4 การศึกษาแก่เด็ก กิ่งอำเภอเพียง

จากการที่สื่อได้มีการนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มวัยรุ่นน่านเมืองที่เกิดขึ้นตามหัวเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เชียงราย พิชญ์โลก ฯลฯ ก็ปรากฏว่าจังหวัดน่านก็เริ่มเกิดมีแก๊งค์วัยรุ่นน่านเมือง ออกทำความเดือดร้อนให้กับประชาชนตามเขตพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะกิ่งอำเภอเพียง และอำเภอเมือง จนสร้างความหวาดระแวงให้กับประชาชนทั่วไป แม้ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกกวาดล้างอย่างเข้มงวดก็ตาม แต่ก็ยังคงพบปัญหาเกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ในวันที่ 2 ตุลาคม 2546 เจ้าหน้าที่ตำรวจจากสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเพียง จำนวน 3 ท่าน นำโดยนายดาบตำรวจประสงค์ เชื้อนแก้ว ได้เข้ามาปรึกษาหารือกับทางมูลนิธิรักษ์เมืองน่านและทีมประชาคมด้านเด็ก เพื่อเข้าไปช่วยกันจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ ความรุนแรงของกลุ่มวัยรุ่นในจังหวัดน่าน (กิ่งอำเภอเพียง)

5.4.1 เวทีประชาคมเรื่องการแก้ไขปัญหาแก๊งค์เด็ก

จากสภาพปัญหาดังกล่าว สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอเพียง ร่วมกับแกนนำชุมชน อาสาสมัครชุมชน ผู้ปกครอง พระสงฆ์ ครู และคณะกรรมการประชาคมด้านเด็ก จึงได้ร่วมกันจัดเวที “การแก้ไขปัญหาความรุนแรง” ขึ้น ในวันที่ 8 ตุลาคม 2546 ณ วัดพระธาตุแช่แห้ง กิ่งอำเภอเพียง เพื่อระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วม จำนวน 50 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน ครอบครัว พระสงฆ์ และสถานศึกษา ในเขตพื้นที่กิ่งอำเภอเพียงเข้าร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล และรายงานสถานการณ์ในพื้นที่ของตนเอง รวมถึงการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่จะทำร่วมกันในพื้นที่ที่มีรูปธรรมชัดเจน มีความต่อเนื่อง ที่สำคัญสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันได้ ในกรณีของแก๊งค์วัยรุ่นน่านเมือง

จากการร่วมระดมความคิดเห็นและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นพบว่าสถานการณ์ปัญหาของกลุ่มวัยรุ่นน่านเมืองขณะนี้ในน่านพบมากที่สุดในเขตกิ่งอำเภอเพียง และกลุ่มปางคำ อำเภอเมือง โดยจะมาแสดงออกในเขตอำเภอเมือง มักไม่ทำในพื้นที่ของตนเอง เนื่องจากมีคนรู้จักและไม่สนุกเท่ากับในเขตเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่กำลังเรียนในโรงเรียนและสถานศึกษา ปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมแบบนี้เนื่องจากการเลียนแบบพฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นในต่างจังหวัดผ่านสื่อที่นำเสนอทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เกิดลัทธิการเอาอย่าง ส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความผิดและเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีการแอบอ้าง โดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและกระแสดังคม

ข้อมูลและคำขวัญรณรงค์เมือง เขตอำเภอเมือง, กิ่งอำเภอเพียง

ลำดับ	ชื่อแก๊งค์	จำนวนสมาชิก	ช่วงอายุ	เพศ	สถานศึกษา/อาชีพ	ภูมิลำเนา (ตำบลที่อยู่)	พฤติกรรม
1	เอ็กส์ไจเป่น	9 คน	14-17 ปี	ชาย 2 คน หญิง 7 คน	ไม่มีอาชีพ 7 คน นร. ในเมือง 1 คน นศ. ในเมือง 1 คน	อ.เมือง - ในเวียง, ต.ผาสิงห์, ไชยสถาน, ถิมทอง กิ่งอ.ภูเพียง - ฝ่ายแก้ว, เมืองจัง	ลักทรัพย์ (โทรศัพท์) จัดแะระถจักรยานยนต์ และก่อความวุ่นวายแต่อดร้อ้นราคาญ
2	ดู่ท่าช้าง	6 คน	20-37 ปี	ชายทั้งหมด	ไม่มีอาชีพ 5 คน รับจ้าง 1 คน	อ.เมือง - ในเวียง, ไชยสถาน กิ่งอ.ภูเพียง - น้ำเกียน	ใช้อาวุธมีด ปืน ข่มขู่เอาเงินเด็ก, นักเรียน, นักศึกษาตามหอพักและบุคคลทั่วไปโดยเฉพาะผู้หญิงที่ไปทำงานแล้วกลับบ้านดึกๆ คนเดียว
3	ได้ไปมั่วใหม่	6 คน	16-21 ปี	ชายทั้งหมด	ไม่มีอาชีพ 4 คน นศ. ในเมือง 1 คน ศูนย์ฝึกอาชีพ 1 คน	อ.เมือง - ในเวียง กิ่งอ.ภูเพียง - นาบั้ง, ฝ่ายแก้ว อ.นาหมื่น - นาทะนุง	กวนเมือง ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บสาหัส (ตาบอด) เหตุเกิดที่สะพานบ้านดู่ใต้ อ.เมือง
4	แอ้งเทน	18 คน	16-23 ปี	ชายทั้งหมด	ไม่มีอาชีพ 11 คน รับจ้าง 6 คน เรียน กศน. 1 คน	อ.เมือง - ในเวียง, ไชยสถาน, เรือธง, ดู่ใต้, ผาสิงห์ กิ่งอ.ภูเพียง - ท่าม่วง	กวนเมือง ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น และทรัพย์สินของทางราชการโดยใช้มีดดาบ

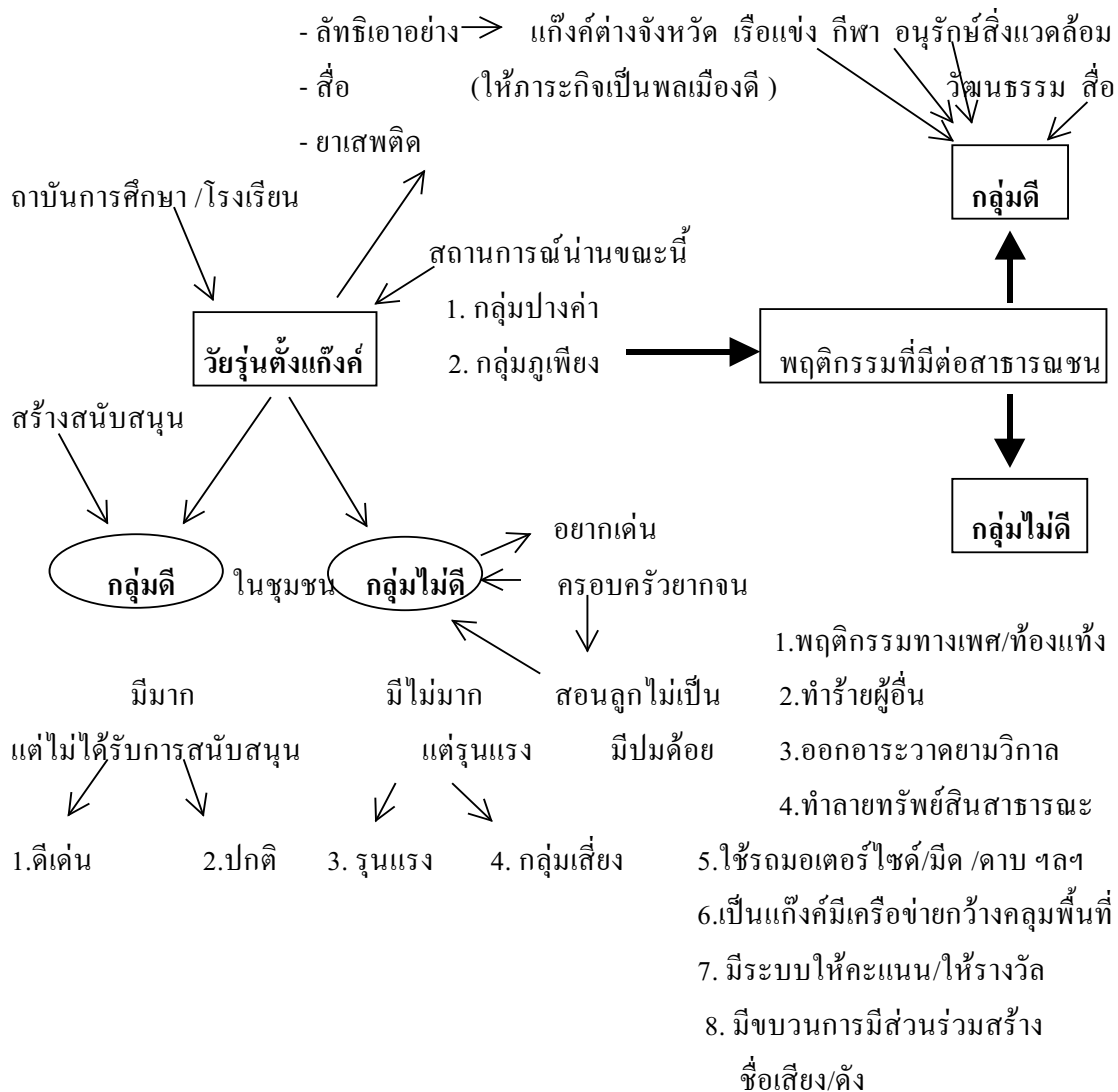
ข้อมูลและกึ่งวิจัยรูนกวนเมือง เขตอำเภอเมือง, กิ่งอำเภอภูเพียง (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อแก็งค์	จำนวนสมาชิก	ช่วงอายุ	เพศ	สถานศึกษา/อาชีพ	ภูมิลำเนา	พฤติกรรม
5	สะพานปลา	23 คน	14-34 ปี	ชายทั้งหมด	ไม่มีอาชีพ 16 คน รับจ้าง 6 คน นร.ในกิ่งอ.ภูเพียง 1 คน	อ.เมือง – ถิ่นตอ กิ่งอ.ภูเพียง – เมืองจัง, น้ำเกียน, ม่วงตีด, ฝายแก้ว, ท่าล้อ, น้ำแก่น	กวนเมือง ทำลายทรัพย์สินของผู้คนและทางราชการ
6	ราหู	5 คน	15-18 ปี	ชายทั้งหมด	ไม่มีอาชีพทั้ง 5 คน	อ.เมือง – ในเวียง, ผาสึงห์, ตู้ใต้ กิ่งอ.ภูเพียง – เมืองจัง	กวนเมือง ทำลายทรัพย์สินของผู้คนและทางราชการ
7	สถานศึกษาแห่งหนึ่งในเมือง (กลุ่มที่ 1)	19 คน	16-23 ปี	ชายทั้งหมด	นศ.สถาบันเดียว กันทั้งหมด	อ.เมือง – ในเวียง, ถิ่นตอ, กองควาย, เรือง, สะเนียน อ.เวียงสา – ไหล่นาน, อ่ายนาไลย, ยาบห้วน, อ.น่าน้อย – นาน้อย กิ่งอ.ภูเพียง – น้ำแก่น, ฝายแก้ว, เมืองจัง, น้ำเกียน	ก่อความวุ่นวายพหุพาอาวุธ มีด ทำลายทรัพย์สินของผู้คนและทรัพย์สินของทางราชการ
8	สถานศึกษาอีกแห่งหนึ่งในเมือง (กลุ่ม)	8 คน	19-22 ปี	ชายทั้งหมด	นศ.สถาบันเดียว กันทั้งหมด	อ.เมือง – ในเวียง, ผาสึงห์, ถิ่นตอ อ.ปัว – วรนคร, คีลาเพชร	ก่อความวุ่นวายพหุพาอาวุธ มีด ทำลายทรัพย์สินของผู้คนและทรัพย์สินของทางราชการ

	ที่ 2)					กิ่งอ.กุเพียง – ฝ่ายแก้ว, เมืองจัง	
ลำดับ	ชื่อแก๊งค์	จำนวนสมาชิก	ช่วงอายุ	เพศ	สถานศึกษา/อาชีพ	ภูมิลำนา	พฤติกรรม
9	สถานศึกษาอีกแห่งในเมือง (กลุ่มที่ 3)	6 คน	17-22 ปี	ชาย 5 คน หญิง 1 คน	นร.สถาบันเดียว กันทั้งหมด	อ.เมือง – ในเวียง, ผาสิงห์ กิ่งอ.กุเพียง – ฝ่ายแก้ว	ก่อความวุ่นวายพกพาอาวุธ มีด ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น และทรัพย์สินของทางราชการ
10	สถานศึกษาใน กิ่ง อ.กุเพียง	2 คน	15, 17 ปี	ชาย 1 คน หญิง 1 คน	นร.สถาบันเดียว กันทั้งหมด	กิ่งอ.กุเพียง – เมืองจัง	ก่อความวุ่นวายพกพาอาวุธ มีด ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น และทรัพย์สินของทางราชการ
11	ทั่วไป	66 คน	14-34 ปี	ชาย 59 คน หญิง 7 คน	ไม่มีอาชีพ 49 คน รับจ้าง 17 คน	อ.เมือง – ในเวียง, ผาสิงห์, ไชย สถาน, กองคาวาย, ตู้ใต้ กิ่งอ.กุเพียง – นาบั้ง, ฝ่ายแก้ว, เมืองจัง, นาเกียน, ม่วงตีด, น้ำ แก่น เวียงสา – ไหล่น่าน อ.นาหมื่น – นาพะนุง	ก่อความวุ่นวายพกพาอาวุธ มีด ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น และทรัพย์สินของทางราชการ

ที่มา : สภอ.เมืองน่าน

แผนภูมิแสดงสถานการณ์เด็กและเยาวชนกึ่งอำเภอกุเพเพียง

กลุ่มวัยรุ่นและพฤติกรรมที่พบ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเด็กดี คือกลุ่มที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคมและผู้อื่น ถือเป็นกลุ่มที่มีมากในสังคม แต่มักจะไม่ได้ได้รับการสนับสนุนที่ดี ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่มีผลการเรียนดีเด่น และเป็นกลุ่มเด็กที่ธรรมดา การเรียนปานกลาง ซึ่งกลุ่มเด็กในประเภทที่ 1 นี้ ชุมชนต้องช่วยกันสร้าง สนับสนุน หนุนเสริมการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ความรู้สึกมีคุณค่า มีกำลังใจในการทำสิ่งดีให้กับตัวเองและชุมชน พฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กกลุ่มนี้ได้แก่ การเล่นกีฬา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การลงเล่นเรือแข่ง เป็นต้น

ส่วนกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่ดี คือ มีพฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม มีไม่มากแต่ว่ารุนแรงสร้างความสะเทือนใจ และความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และสังคม ส่วนใหญ่มักเป็นเด็กที่มีบ้าน มีชุมชน บางคนครอบครัวยากจนจนรู้สึกเป็นปมด้อยกับเด็ก สอนลูกไม่เป็น บางคนรำวญแต่ครอบครัวไม่มีเวลาเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน เด็กจึงพยายามลบปมด้อยของตนเอง โดยสร้างปมเด่นแสดงพฤติกรรมในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เพื่อให้คนสนใจ (จะพบในกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมรุนแรง กลุ่มเสี่ยง)

พฤติกรรมของกลุ่มวัยรุ่นนทวเมืองที่แสดงออกต่อสาธารณะในขณะนี้คือ พฤติกรรมทำร้ายผู้อื่น ออกอวาระवादขามววกาล ขั้บรลเสยงด้ง ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ เช่น ตู้โทรศัพท์ ป้อมยาม ใช้อุปกรณ์ดาบ มีดไล่ฟัน ทำร้ายผู้อื่น (โดยใช้อินเตอร์เน็ต และรถยนต์ ขณะนี้เริ่มหันมาใช้รถยนต์แทนเนื่องจากใช้อินเตอร์เน็ตแล้วกลับถูกเขยวชนเสยงเอง) รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นแก๊งค์ เป็นเครือข่ายกว้างขวาง กลุ่มพื้นที่ มีระบบการให้คะแนนกันเองภายในกลุ่มหากใครทำร้าย พยาบาลให้ 100 คะแนน ทำร้ายตำรวจได้ให้ 120 คะแนน คนธรรมดาให้ 80 คะแนน หรือได้นอนกับวัยรุ่นผู้หญิง ทำให้เกิดปัญหาการท้อง การทำแท้ง เพศสัมพันธ์มากขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการร่วมกันระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ได้มีข้อสรุปดังนี้

1. ตั้งคณะกรรมการระดับกิ่งเพื่อปฏิบัติงาน(ชุดที่ 1) ตั้งคณะกรรมการระดับตำบล /หมู่บ้าน จัดเวทีชาวบ้าน สร้างทีมที่มีหัวใจมุ่งมั่นแก้ปัญหา มีเครือข่ายทำงานครอบคลุมทุกฝ่ายเต็มพื้นที่ เพื่อช่วยตำรวจป้องปรามในหมู่บ้าน เฝ้าระวังหมู่บ้าน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ชาวบ้านเป็นศูนย์กลาง และสร้างความร่วมมือกับอำเภอเมือง
2. ค้นหากลุ่มในชุมชน ทั้งกลุ่มเสี่ยง กลุ่มรุนแรง กลุ่มปกติ และกลุ่มดีเด่น(ยอดเยี่ยม) จัดทำทะเบียนกลุ่มปัญหา จำแนกปัญหากลุ่ม องค์กรที่ทำงานด้านเด็ก และคืนข้อมูลสู่ครอบครัว
3. สร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลกับกลุ่มปกติ วางมาตรการดูแลเป็นพิเศษในกลุ่มเสี่ยงรุนแรง โดยครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม
4. สร้างกิจกรรมป้องกัน อบรมบ่มนิสัยโดยผู้นำทางศาสนา เพื่อป้องกันการแทรกค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เริ่มดำเนินการที่กลุ่มดีก่อน การสร้างต้นแบบที่ดี (หนุนเสริมความเป็นเลิศ) มีทัศนคติที่ดีต่อเด็ก ให้คุณค่าสร้างโอกาสให้กับเด็กและเยาวชน ลดความรุนแรงทางกาย วาจา ลดความกดดันต่อเด็ก เพื่อไม่ให้มีพฤติกรรมโต้ตอบแก้ที่เข้าตัวปัญหา
5. ส่วนท้องถิ่น ในอนาคต ควรเน้นแผนเศรษฐกิจในครอบครัว และให้ส่วนราชการกลางต้องมาช่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบูรณาการแผนงาน /งบประมาณ

5.4.2 กระบวนการสำรวจบ้านในการแก้ไขปัญหาแก๊งค์เด็ก

สืบเนื่องจากมีเหตุการณ์แก๊งค์เด็กอาละวาด โดยในพื้นที่อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอภูเพียง และมีการแพร่ขยายออกไปยังพื้นที่อื่นในจังหวัดน่าน แก๊งค์เด็กได้ทำความเสียหายต่อสาธารณะและเป็นอันตรายกับประชาชนอยู่เสมอๆ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้บันทึกข้อมูลประวัติของเด็กที่เข้าแก๊งค์ ก็ปรากฏว่าเป็นเด็กในชุมชน ในเบื้องต้นจึงนำข้อมูลเปิดเผยต่อชุมชน ในหมู่บ้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชน ผู้นำชุมชนได้ยอมรับว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริง ซึ่งช่วงแรกๆ ประชาชนไม่เชื่อว่าจะเป็นบุตรหลานของตนเอง หลังจากได้รับทราบข้อมูลจึงเกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมือในการที่จะหาทางออกร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หลังจากนั้นได้จัดประชุมหมู่บ้านจัดเวทีพูดคุย วางแผนหาทางออกร่วมกัน ในการจะสอดส่อง เฝ้าระวังร่วมกัน จึงเกิดรูปแบบที่เรียกว่าตำรวจบ้าน ในการป้องกันเหตุร้ายจากแก๊งค์เด็ก และป้องกันเหตุร้ายอื่นๆ จุดเด่นที่สำคัญของตำรวจบ้านคือการร่วมมือของเจ้าหน้าที่ตำรวจและชุมชน โดยชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการและการนำผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการกระทำความผิด เช่น อยู่ในแก๊งค์เด็กมาก่อน หรือเคยเป็นผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และอื่นๆ เข้ามาเป็นผู้ดำเนินการเป็นตำรวจบ้าน เป็นลักษณะ “การกลับตัวกลับใจเป็นคนดี” จากนั้นก็ได้เริ่มปฏิบัติใช้ในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานประเพณีแข่งเรือ ซึ่งมักจะมีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ชกต่อย ทำร้ายกัน ถึงฆาตาย ในปีก่อนๆ เป็นประจำ แต่หลังจากที่ได้มีตำรวจบ้านเกิดขึ้นเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท ทำร้ายกันก็ไม่ปรากฏเลยในปีนี หลังจากนั้นก็มีการขยายผลไปยังชุมชนอื่นๆ และได้มีการติดตามประเมินผล

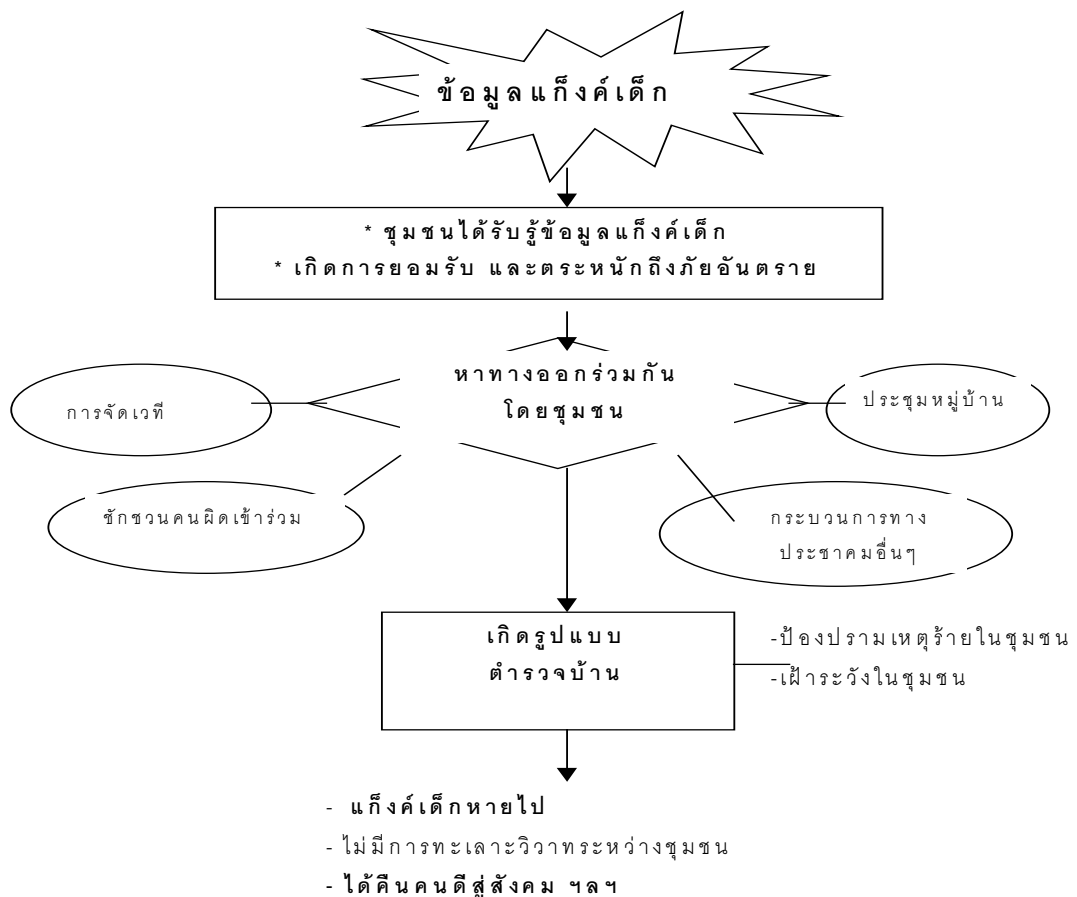
ปัจจุบันตำรวจบ้านมีจำนวนสมาชิกอยู่ประมาณ 735 คน กระจายอยู่ใน 59 หมู่บ้านใน 7 ตำบล หมู่บ้านละประมาณ 10-20 คน มีหน้าที่หลักในการแจ้งเบาะแสการก่ออาชญากรรม สอดส่องพฤติกรรมเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านของตนเองและพื้นที่ใกล้เคียง การประชาสัมพันธ์งานราชการ และช่วยเหลืองานชุมชน มีการจัดเวทีวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งสถานการณ์ปัญหาร่วมกันทุกๆ 3 เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยหากมีเหตุการณ์ด่วนเกิดขึ้นก็จะประสานและพูดคุยหารือร่วมกัน ทั้งนี้จะมีตำรวจประจำหมู่บ้านเข้าไปกระตุ้นการทำงาน (ซึ่งตำรวจบ้านแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชา) ประจำหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 คน ปัจจุบันมีการกำหนดมาตรการสังคมและมีการนำไปใช้ทุกตำบล

“ ทั้งนี้ตำรวจมวลชนสัมพันธ์สามารถเป็นพี่เลี้ยงกับชุมชนได้ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ส่วน โดยเฉพาะโรงเรียน ทุกวันศุกร์จะมีการออกพบปะเด็กในโรงเรียน สุ่มตรวจปัสสาวะ ซึ่งทำให้ได้รับรู้เรื่องซู้สาว สุรา บุหรี่ ซึ่งขณะนี้เข้าสู่กลุ่มเด็กได้อย่างรวดเร็ว ได้ข้อมูลจากเด็ก มีการสุ่มตรวจตามห้องน้ำ แต่ไม่ได้เอาเด็กมาทำโทษ แต่จะเป็นการติดตามให้เขาได้เป็นคนดีเป็นการป้องกันปรามไปในตัว มีการใช้โครงการเพื่อนเตือนเพื่อนโดยให้จับกลุ่ม 3 คนดูแลความประพฤติสิ่งๆ ใน

แต่ละวันว่าทำอะไรบ้าง ทำไม่ดีอะไร แล้วให้ทำบันทึกส่งครูฝ่ายปกครองทราบ ” คาบตำรวจ ประสงค์ เชื้อนาคำ สภอ.ภูเพียง

การทำงานของตำรวจบ้านร่วมกับตำรวจทำให้สถานการณ์แก๊งค์เด็กในปัจจุบันคลี่คลาย ลดความรุนแรงลง มีการสลายตัว ไม่มีพฤติกรรมรวมกลุ่ม แก๊งค์เด็กจะไม่ได้แสดงพฤติกรรมออกอาละวาดเหมือนในอดีต แต่จะเป็นลักษณะของการฝังตัวในหอพัก เป็นบางครั้งที่ออกมาในรูปแบบของการมั่วสุมยาบ้า หญิงชายมั่วสุมกันตามหอพัก โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ม.1-ม.3 เริ่มเที่ยวกลางคืน ขับรถเสียงดัง และมั่วสุมในสถานที่มืด ซึ่งตำรวจบ้านจะคอยสอดส่องดูแลควบคุมพฤติกรรมของหัวหน้าแก๊งค์ ทั้งนี้ตำรวจบ้านจะรู้ว่าใครทำอะไรที่ไหนลูกหลานใคร หากเด็กมั่วสุมรวมกลุ่มกันกินเหล้า ประพฤติไม่ดี เด็กจะกลัว มีการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ซึ่งผู้ปกครองก็จะมีการคุมเข้มทำให้เด็กไม่กล้าที่จะทำอะไรในเขตพื้นที่ภูเพียง

แผนภูมิกระบวนการการเกิดตำรวจบ้านในการแก้ไขปัญหาแก๊งค์เด็ก

ผลของการจัดทำเวทีแต่ละพื้นที่และมีการกำหนดมาตรการเฝ้าระวังอย่างจริง โดยเฉพาะการจัดอาสาสมัครเป็นเวรยามตรวจตราในพื้นที่ของตนเอง รอยต่อระหว่างพื้นที่ และจุดที่มักจะเป็นจุดรวมแก๊งค์ อย่างต่อเนื่องของอาสาสมัครชุมชน รวมทั้งการกวาดขันอย่างเข้มงวดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้สถานการณ์ในปัจจุบันเริ่มคลี่คลายลง

5.5 การศึกษาพื้นที่ที่ดีในเขตเทศบาลเมืองน่าน

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในจังหวัดน่านที่เกิดขึ้นและปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ ทางทีวี หรือหนังสือพิมพ์ เป็นข่าวใหญ่ครึกโครมมิให้เห็นเป็นระยะๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการค้าประเวณีเด็กนักเรียน แก๊งค์แก๊งค์วัยรุ่นกับการโจรกรรมทรัพย์สินและจักรยานยนต์ตามหอพักและสถานที่สำคัญๆ พฤติกรรมความรุนแรงของกลุ่มวัยรุ่นน่านเมืองที่สร้างความหวาดผวให้กับผู้คนในสังคมน่านเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้หลายคนสงสัย มีคำถามชวนให้คิดตามว่าทำไมเมืองเล็กๆ เงียบสงบ อย่างน่าน จึงเกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นได้

ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน ได้ร่วมกันศึกษาพื้นที่ส่วนหนึ่งของเทศบาลเพื่อดูว่าในพื้นที่หนึ่งๆ มีสถานที่อะไร อย่างไร ที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้อง ในแต่ละช่วงเวลา พื้นที่ไหนที่เปิดโอกาสสำหรับเด็กและเยาวชนในการเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกันเชิงสร้างสรรค์และเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งคงไม่สามารถตัดสินใจจากสิ่งที่เราเห็นได้ว่าพื้นที่ไหนดีหรือเสี่ยง หากจะให้พื้นที่เหล่านั้นเป็นตัวบ่งบอกหน้าที่ด้วยตัวของมันเอง และคนที่บ่งบอกได้ดีที่สุดก็คือเด็กและเยาวชนนั่นเอง

จึงเป็นที่มาของความสนใจในการศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองน่าน โดยได้ชักชวนเด็กและเยาวชนที่สนใจจากโรงเรียนในพื้นที่ศึกษาอำเภอเมือง จำนวน 16 คน เข้าร่วมเป็นทีมงาน โดยทีมเยาวชนคนอีกเมืองน่าน ทั้งหมด 16 คน จากสโมสรอินเตอร์แลต โรงเรียนสตรีศรีน่าน 8 คน และจากโรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร จำนวน 8 คน เหตุผลสำคัญคือต้องการให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมศึกษาและกำหนดพื้นที่ดีหรือไม่ดีด้วยตัวเอง และมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ที่จะทำให้ง่ายในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาจึงได้สุ่มพื้นที่บางส่วนของเทศบาลเมืองน่านสำหรับการศึกษา ก่อนลงเก็บข้อมูลได้มีการนัดหมายเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในรายละเอียดโครงการ ประเด็นเนื้อหาสิ่งที่ต้องการรวมถึง เครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลอย่างรวดเร็วประหยัดเวลา ประกอบด้วยแผนที่เดินดิน แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต

เมื่อทุกคนเข้าใจร่วมกันได้มอบหมายงานและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบโดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มศึกษาในพื้นที่ 4 โซน ที่ทางพี่เลี้ยงจัดเตรียมไว้ มีโจทย์ง่าย ๆ เพียงให้ศึกษาว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร กับใคร เมื่อไหร่ เพื่อให้เห็นกิจกรรมและเหตุการณ์ในสถานที่นั้นๆ โดยใช้ช่วงเวลาเป็นตัวกำหนด ช่วงเวลาที่สะดวกสำหรับเด็กในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจะเป็นช่วงหลังเลิกเรียนและวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ มีการลงเก็บข้อมูลเป็นกลุ่ม เมื่อได้ข้อมูลมีการนัดหมายเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนร่วมกัน มีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่ข้อมูลไม่ครบเพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการและมีความสมบูรณ์มากขึ้น จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มารวมกันและวาดรูปสัญลักษณ์ของสถานที่ต่างๆ ใน

บริเวณพื้นที่ศึกษาลงในแผ่นกระดาษชาร์ตแข็งแผ่นใหญ่ลงรายละเอียดข้อมูล ตกแต่งวาดลายสีเส้นตามจินตนาการของตนเอง ใช้เวลาการศึกษาตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2547 รวม 3 เดือน

จากการศึกษาพื้นที่ดังกล่าวพบว่า มีหลายสถานที่ ที่เป็นศูนย์รวมความสนใจและพบปะของเด็กและเยาวชน และคนทั่วไป ดังนี้

บ่อนไก่ ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีมากถึง 7 แห่ง ทั้งขนาดเล็ก และใหญ่ มีคนเข้าออกตลอดเวลา โดยเฉพาะเสาร์ อาทิตย์ที่มีคนหนาแน่นมากกว่าปกติ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ เพื่อนำไก่มาชนหรือเข้าร่วมชมการแข่งขันไก่ ซึ่งก็มักจะมีเรื่องของการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง บางกลุ่มนั่งพูดคุยดื่มสุราเป็นประจำ เป็นภาพที่เห็นจนชินตาของผู้คนที่อยู่ในบริเวณนั้น

ร้านค้า ร้านอาหาร ทั้งเล็กและใหญ่โดยเฉพาะตรอกซอกซอย จะเป็นศูนย์รวมของเด็กและเยาวชนได้ดี ในช่วงพักเที่ยงและเย็นหลังเลิกเรียน บางร้านมีการจำหน่ายสุรา บุหรี่ ให้กับเด็กนักเรียน เป็นที่มั่วสุมยาเสพติดของกลุ่มวัยรุ่น จะเป็นที่ยึดกันเองในกลุ่มของเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่เปิดเผยให้เป็นที่รับรู้ในวงกว้าง

ร้านหนังสือการ์ตูน ยังเป็นร้านที่คงความนิยมในหมู่เด็กและเยาวชน ทั้งหญิง และชาย ส่วนใหญ่เลือกใช้บริการช่วงบ่ายและเย็นหลังเลิกเรียน โดยจะเข้าไปอ่านในโรงเรียนในเวลาเรียน ชั่วโมงว่าง พักเที่ยง และที่บ้าน การ์ตูนที่เขามีหลายรูปแบบตามความชอบ การ์ตูนโป๊ การต่อสู้ รักใส ๆ กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในขณะนี้

สถานเรียนพิเศษ สำหรับเด็กและเยาวชนมีมากถึง 15 จุด กระจายไปทั่วบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นบ้านของอาจารย์ในโรงเรียนที่ทำการเปิดสอน มีตั้งแต่ระดับชั้น ม.ต้น และม.ปลาย มีแบ่งช่วงเวลาการสอนที่ชัดเจน จะเปิดสอนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนถึงสองทุ่ม ในกรณีวันจันทร์ถึงศุกร์ หากเป็นเสาร์ อาทิตย์ จะมีการแบ่งการสอนออกเป็นช่วงเวลาคือ ช่วงเช้าสอนชั้น ม.ต้น ตอนบ่ายสอนชั้น ม.ปลาย ค่าเรียนพิเศษคิดเป็นเทอมละ 1,000 บาทต่อคน

เมื่อสอบถามเด็กที่มาเรียนพิเศษพบข้อมูลที่น่าสนใจว่าเด็กบางส่วนที่มาไม่ได้มาด้วยความสมัครใจ โดนพ่อแม่บังคับ บ้างเห็นเพื่อนเรียนก็มาเรียนด้วย บ้างก็กลัวว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน เวลาเรียนจึงไม่ค่อยสนใจมากเท่าไรนัก บางคนมาเพื่อวัตถุประสงค์อื่นแอบแฝง เช่น มาเพื่อพบเพื่อนหรือแฟน พวกกันไปเที่ยวตามสถานที่อื่นๆ เช่น โรงหนัง ห้างสรรพสินค้า เด็กบางคนรู้สึกกดดันที่ต้องเรียนพิเศษ อยากมีเวลาในการพักผ่อนและทำกิจกรรมที่ตนเองชอบเหมือนกับเด็กคนอื่นๆ ไม่อยากให้ระบบการเรียนการศึกษาเป็นลักษณะของการแข่งขัน จึงดิ้นรน ทำให้คนไม่เก่งรู้สึกกดดัน ครูเอาใจเด็กเก่ง มีการแบ่งแยกกลุ่มเด็กในชั้นเรียน

หอพักนักเรียนนักศึกษา ที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น มีให้เห็นทั่วไป มักเป็นแหล่งรวมวัยรุ่น บางแห่งเป็นที่มั่วสุม สิ่งเสพติดของมีเงินมา ส่งเสียงดังรบกวนคนในละแวกใกล้เคียง มีการชกต่อยกันเป็นประจำ เป็นสถานที่เปิดที่มีผู้คนพลุกพล่านเข้าออกตลอดเวลา เป็นหอพักของนักเรียน และนักศึกษาระดับปวช. ปวส. เป็นลักษณะของบ้านเช่า หอพักหญิง หอพักชาย และหอพักรวม นิยมอยู่กันเป็นคู่ๆ

และกลุ่มใหญ่ หอพักบางแห่งเจ้าของขาดการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างจริงจัง

สวนสาธารณะริมน้ำ ทำหน้าที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา ตอนเช้าๆ เป็นที่ออกกำลังกายของกลุ่มคนที่รักสุขภาพ มักเห็นผู้สูงอายุ วัยกลางคน มาวิ่งออกกำลังกายเป็นประจำ ตอนสายบ่ายแก่ๆ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของคนทั่วไปที่พากันแฉะเวียนมานั่งเล่น เป็นที่เล่นของเด็กเล็กๆ ที่ติดสอยห้อยตามพ่อแม่ญาติพี่น้องมาพักผ่อน บางบริเวณเป็นที่จอดรถรับส่งเด็กและเยาวชนโรงเรียนใกล้เคียง บ่อยครั้งที่เห็นภาพเด็กในคาบนักเรียนนักศึกษา นั่งล้อมวงดื่มเหล้ากันเป็นประจำ

หนึ่งในทีมวิจัยเด็กได้เล่าเรื่องสถานที่ให้ฟังว่า “ตอนเย็นถึงค่ำประมาณ 5 โมง – 2 ทุ่ม เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เต็มแอโรบิกของคนทุกเพศวัย สนามเปตองบริเวณใกล้เคียง เป็นสถานที่นิยมสำหรับเด็กและเยาวชนในการออกกำลังกายและนัดหมายของวัยรุ่นหนุ่มสาวในการพูดคุยตามประสาเพื่อนและคนรัก มีให้เห็นจนชินตา บริเวณนี้ยังเป็นลานเด็กบอร์ด กีฬายอดฮิตของลูกคนมีดั่งค์ เวลากลางวันจะปรับสภาพกลายเป็นสถานที่ตั้งของบรรดาร้านค้าขายอาหารและเครื่องดื่มของมีนเมาให้กับคนทั่วไปรวมถึงเด็กวัยรุ่น บริเวณที่ลับตาคนมักเห็นวัยรุ่นอยู่กันเป็นกลุ่ม และเป็นคู่ๆ บางทีแถมท้ายด้วยการแสดงจากเลิฟซีนให้เห็นกันจะๆ ตา มีกลุ่มวัยรุ่นมั่วสุมนั่งกินเหล้าเป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งถือเป็นสถานที่นิยมของวัยรุ่นในการนั่งล้อมวงดื่มเหล้ารองมาจากหอพัก”

ร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต ที่ผุดขึ้นเป็นจำนวนมากในช่วงสองสามปีที่ผ่านมาและเป็นที่ยอดนิยมสำหรับเด็กและเยาวชนอยู่ในขณะนี้ ตามที่ทีมงานได้ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ตัวเด็กที่เข้ามาใช้บริการ และเจ้าของร้านได้ข้อมูลว่า จำนวนร้านเกมส์และอินเทอร์เน็ต ในเขตเทศบาลเมืองน่านมีมากถึง 15 ร้าน เกมส์ที่เด็กนิยมเล่นมีหลายรูปแบบได้แก่

- เกมส์ออนไลน์หรือเกมส์คอมพิวเตอร์นั่นเอง เกมส์ออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในขณะนี้ คือ RAGNAROK, MU
- เกมส์ PLAY STATION ได้แก่ เกมส์ PLAY1, PLAY 2 คือการเล่นคนเดียวและคู่กันเอง เกมส์ที่นิยมได้แก่ เกมส์ฟุตบอล
- เกมส์จากตู้เกมส์ ซึ่งปัจจุบันจะเห็นน้อยมากเพราะเดี๋ยวนี้เด็กนิยมเล่นสองอันดับแรกมากกว่า

ราคาในการเล่นคิดเป็นชั่วโมงละ 10-15 บาททั้งเกมส์ออนไลน์และเกมส์ PLAY กลุ่มเป้าหมายที่มารับบริการมีหลายช่วงอายุและระดับชั้น (ทั้งประถม มัธยม ปวช. ปวส. และอุดมศึกษา) ทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุระหว่าง 10 – 20 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

ช่วงเวลาที่นิยมมาใช้บริการมีทั้งตอนเช้าก่อนเข้าเรียนเวลาประมาณ 6 - 7 โมงเช้า หากร้านยังไม่เปิดให้บริการเด็กๆ ก็จะเรียกให้เจ้าของร้านเปิดก่อนกำหนด และช่วงหลังเลิกเรียนในวันจันทร์ถึงศุกร์ หากเป็นเสาร์อาทิตย์ ก็จะเป็นเวลา 08.00 -16.00 น.

โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเล่นคนละ 2 - 3 ชั่วโมงในวันธรรมดาคือจันทร์ถึงศุกร์ แต่หากเป็นเสาร์ อาทิตย์ แล้วก็จะใช้เวลาในการเล่นโดยเฉลี่ยคนละ 8 - 10 ชั่วโมง ส่วนความถี่ในการเล่นโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 8 ครั้งต่อคน

เงินที่นำมาเล่นเกมสได้มาจากเงินค่าขนม ของพ่อแม่ เก็บส่วนตัว ทำงานพิเศษซึ่งมีน้อยมาก และค่าพนักจากการเล่นเกมส โดยมีการสะสมคะแนนจากแต้มที่เล่น หากใครไม่อยากเสียเวลาในการเริ่มต้นเล่นเกมสใหม่จะใช้วิธีการซื้อขายคะแนนในเกมส โดยจ่ายเป็นเงินสด ตั้งแต่ราคา 300 บาทมากที่สุดถึง 3,000บาท เหตุผลในการเล่นส่วนใหญ่บอกว่าต้องการมาพบเพื่อน หาเพื่อนใหม่ ความสนุกสนาน บางส่วนบอกว่าเป็นการฝึกสมองและสมาธิ

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับร้าน มีทั้งร้านขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการมา 2-3 ปีแล้ว จำนวนเครื่องที่อยู่ในร้านประมาณ 6-20 เครื่อง ให้บริการทั้งเกมออนไลน์และเกมส PLAY จำนวนผู้เล่นต่อชั่วโมงมีดังนี้ หากเป็นเกมออนไลน์ จะมีผู้เล่นใน 1 ชั่วโมงจำนวน 16 คน เกมส PLAY จำนวน 20 คน ต่อ 1 ชั่วโมง

หากเป็นเสาร์ อาทิตย์ใน 1 ชั่วโมงจะมีคนมาใช้บริการจำนวน 30 - 40 คน ราคาที่ให้บริการ 10 - 15 บาท โดยเปิดให้บริการตั้งแต่ เวลา 08.00 น. - 22.00 น. บางร้านเปิดตั้งแต่เช้าเพื่อให้เด็กแวะมาเล่นก่อนเข้าโรงเรียน บางร้านมีการเปิดแบบหลบใน คือหน้าร้านปิดแต่ข้างในยังเปิดให้คนมาเล่นจนมืดค่ำ ความมุ่งหวังของร้านอยากให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ สนุกสนาน ไม่เครียด และผ่อนคลาย

ข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษาพบว่าเด็กส่วนใหญ่ที่ชอบเล่นเกมสจะหมกหมุ่นกับคอมพิวเตอร์จนไม่สนใจเรื่องการเรียน อาหารการกิน การออกกำลังกาย มักพากันหนีเรียนไปเที่ยวเล่นเกมสอยู่บ่อยๆ ไม่แยกแยะว่าเวลาไหนควรเรียนหรือเล่น

ในกรณีการศึกษาข้อมูลการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของกลุ่มเด็กเยาวชนพบว่าผู้ที่มาใช้บริการส่วนใหญ่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 , มัธยมศึกษา 1-6, ปวช.-ปวส. และอุดมศึกษา ตลอดจนวัยผู้ใหญ่ โดยใช้เพื่อหาข้อมูล ส่งอีเมลล์ Chat พูดคุยหาเพื่อน ดูเวปโป๊บ้าง ปัจจุบันเริ่มมีให้เห็นเพิ่มขึ้น แต่ส่วนใหญ่ใช้หาเพื่อหาข้อมูล และติดต่ออีเมลล์ วัยรุ่นไม่ค่อยใช้เพื่อติดต่อกัน แต่จะนิยมใช้เพื่อเล่น Chat พูดคุยกับเพื่อน โดยเฉพาะเด็กผู้หญิงได้แฟนและเสียผู้เสียคนเพราะการเล่น Chat หรือไม่เด็กบางคนเก่งภาษาอังกฤษจากการเล่น Chat ไปเลย คนที่ชอบเล่นอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่จะมีความรู้รอบตัวมาก รอบรู้ มีข้อมูลเยอะ ส่วนค่าบริการอินเทอร์เน็ตชั่วโมงละ 10-15 บาท เปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 08.00 - 21.00 น. โดยเฉลี่ยใช้เวลาในการเล่นคนละ 2-3 ชั่วโมง ในวันธรรมดา หากเป็นเสาร์อาทิตย์ใช้เวลามากถึง 8-10 ชั่วโมง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เด็กในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดน่านสะท้อนให้เห็นว่าในโรงเรียนไม่ค่อยสนับสนุนด้านอินเทอร์เน็ตให้กับเด็กมากเท่าใดนักในเรื่องอุปกรณ์ การฝึกอบรมความรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตโดยส่วนใหญ่เด็กไปเรียนจากข้างนอกแล้วนำมาสอนบอกต่อให้กับเพื่อนในโรงเรียน สำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ในโรงเรียนเก่ามาก ใช้งานไม่ค่อยได้ ไม่ทันสมัย ช้า ส่วนเครื่อง

คอมพิวเตอร์ใหม่ๆที่ใช้งานได้ เป็นที่เล่นเกมสำหรับเด็ก โดยส่วนใหญ่เด็กจะมีการค้นคว้าข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทางอินเทอร์เน็ต เพราะง่ายสะดวก ข้อมูลทันสมัย ได้ความรู้มากกว่าห้องสมุด เพราะบางที่ห้องสมุดมีแต่หนังสือเก่าๆ ไม่ทันสมัย หนังสือดี ราคาแพง ครุ้มักเก็บไว้ในตู้ เด็กไม่กล้ายืม บางคนก็เลือกที่จะใช้อินเทอร์เน็ตและห้องสมุดควบคู่กันไป

ผู้ปกครองบางรายยอมลงทุนซื้อคอมพิวเตอร์ให้ลูกเล่นที่บ้าน เพราะกลัวลูกออกจากบ้านไปคบเพื่อน และมั่วสุมในทางที่ไม่ดี โดยไม่สนใจว่าลูกจะใช้คอมพิวเตอร์เพื่ออะไร (ส่วนใหญ่เล่นเกมส์/อินเทอร์เน็ต, Chat หาเพื่อนคุยทางอินเทอร์เน็ต)

นี่เป็นข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งที่ได้จากการศึกษา ยังมีสถานที่อีกมากที่เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้อง จากการศึกษายังทำให้เห็นสภาพความหลากหลายของชุมชน กลุ่มคน กลุ่มองค์กรต่างๆที่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกซึ่งทำให้เราเห็นถึงความกิจกรรมและพฤติกรรมในสถานที่นั้นๆ เช่น สถานีวิทย์ ที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบอกเล่าเรื่องราวกิจกรรมของตนเอง และความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ชุมชนคนตาบอด ชุมชนผู้สูงอายุ ร้านอาหาร ที่เป็นที่ยุทธได้พิเศษในการจูนใจครอบครัวและเป็นค่าศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ซึ่งคนที่จะกำหนดหรือบอกเราได้คือพื้นที่ไหนเป็นพื้นที่ที่ดี หรือพื้นที่ที่มีอัตราเสี่ยงสำหรับพวกเขาก็คงไม่พ้นเด็กและเยาวชนนั่นเอง

จากการศึกษาพื้นที่ที่ดีในเขตเทศบาลของเด็กและเยาวชนพบว่า ในพื้นที่หนึ่งๆ มีบทบาทหน้าที่ในตัวของมันเองต่างกัน และในช่วงเวลาที่ต่างกันก็เปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตัวเองไปด้วย ทำให้บางพื้นที่ที่เรามองว่าเป็นพื้นที่ที่ดี แต่บางเวลาสถานที่นั้นกลับเป็นที่เสี่ยงหรือพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก อย่างเช่น สวนสาธารณะริมน้ำ ในช่วงกลางวันเป็นพื้นที่สำหรับครอบครัว เด็ก เยาวชน ได้เข้าไปทำกิจกรรม นันทนาการ และออกกำลังกาย เป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรม เรียนรู้ และพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์กันในครอบครัวเป็นอย่างดี แต่พบค่าลงหรือกลางคืนสถานที่นี้กลับกลายเป็นที่หลบมุมของวัยรุ่นที่มาจู้จี้กัน มาดื่มสุรา มั่วสุมกัน พื้นที่นี้จึงกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงไปโดยปริยาย

ฉะนั้นการมองว่าพื้นที่หนึ่งๆ เป็นพื้นที่ที่ดีหรือพื้นที่เสี่ยงนั้นก็ต้องมองหลายมิติหลายเวลาด้วยส่วนในด้านสัดส่วนพื้นที่ที่ดีกับพื้นที่เสี่ยงนั้น พบว่ามีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่ประเด็นที่น่าคิดคือว่าเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะเข้าไปพื้นที่ที่เสี่ยงมากกว่าพื้นที่ที่ดี เนื่องจากมีสิ่งจูงใจในวัยวนมากกว่า การสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำอย่างเร่งด่วน รวมทั้งการสร้างพื้นที่ที่ดีให้มากและควบคุมพื้นที่เสี่ยงให้น้อยลงโดยเฉพาะในย่านสถานศึกษา

5.6 เวทีเด็กเก่ง ดี มีสุข

ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็กร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน 1 ได้จัดเวทีเด็กเก่งดีมีสุข เพื่อให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไข จากมุมมองของเด็กเอง และสะท้อนให้ผู้ใหญ่ได้รับความคิดของเด็ก โดยมีเด็กจากโรงเรียนต่างๆ สมัครใจเข้าร่วมเวทีจำนวน 150 คน ซึ่งผลการจัดเวทีพบว่าปัญหาที่สำคัญในกลุ่มเด็กและเยาวชนมีดังนี้

ปัญหาที่ 1 พฤติกรรมทางเพศและรักในวัยเรียน

สาเหตุ มาจากค่านิยมตามแฟชั่น อิทธิพลจากสื่อ การเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้าม อยากรู้ อยากลอง ขาดความอบอุ่น

แนวทางในการแก้ไข ควรมีการควบคุมอารมณ์ ไม่ลุ่มหลงมากเกินไป มีสติ มีการอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา ผู้ปกครองควรดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด อบรมปลูกฝังให้ความรักความอบอุ่น หลีกเลี่ยงสื่อที่ไม่เหมาะสม

ตัวช่วย ได้แก่เพื่อน ครอบครัว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและกลุ่มสื่อ

ปัญหาที่ 2 การมั่วสุมอบายมุขสิ่งเสพติด

สาเหตุ มาจากขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว อยากรู้ อยากลอง รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หนีปัญหา เครียดกดดันในหลายเรื่องครอบครัว การเรียน แฟน สิ่งแวดล้อมรอบตัวไม่ดี

แนวทางแก้ไข รู้จักปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หากิจกรรมที่มีประโยชน์ทำ หน่วยงานภาครัฐมีการรณรงค์ให้ความรู้โทษยาเสพติด สร้างกำลังใจให้กับตนเอง เลือคบเพื่อนที่ดี ปรึกษาพ่อแม่ครูอาจารย์

ตัวช่วย อันดับแรก คือตัวเอง เราไม่ช่วยตนเองก่อนแล้ว เราไม่รู้ว่เราผิดตรงไหน อย่างไร แล้วเราจะแก้ไขปัญหานี้ตรงไหน และอีกครัวครอบครัว พ่อ-แม่ผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ และคนในสังคม คอยเป็นตัวช่วยให้ปัญหาเหล่านี้หมดไป

ปัญหาที่ 3 ความรัก-ความเข้าใจในครอบครัว เป็นสิ่งที่เราทราบกันดีครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด หากเกิดปัญหาในครอบครัวแล้วจะเกิดปัญหาตามมา อาทิเช่น เมื่อพ่อแม่หย่าร้าง พ่อแม่ทะเลาะกัน ทำให้เยาวชนไม่อยากจะเข้าไปปรึกษาเรื่องต่างๆ กับพ่อแม่ จึงหันไปปรึกษากับเพื่อนแทน หากเยาวชนคบกับเพื่อนที่ดีคงจะไม่มีปัญหาอะไร หากเยาวชนคบเพื่อนที่ไม่ดี เพื่อที่ไม่ดีนั้นจะเป็นผู้ที่พาเยาวชนไปในทางหลงผิด ซึ่งเป็นปัญหาสังคมต่อไป และ

สาเหตุของปัญหานี้คือ ความคิดเห็นของคนในครอบครัวไม่ตรงกัน การไม่มีเวลาให้กัน การไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองของเยาวชนเอง

แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ทุกคนภายในครอบครัวต้องหันหน้าเข้ามาหากัน พุดกันให้มากขึ้น เปิดรับฟังปัญหาต่าง ๆ ให้ความรัก ความเข้าใจภายในครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “ความรัก ความเข้าใจ เป็นรั้วป้องกันภัยยาเสพติด”

นอกจากนี้ปัญหาทั้ง 3 ยังมีปัญหาอื่นอีก เช่น ปัญหาการแต่งกาย, ปัญหาการเรียน, ปัญหาความประพฤติกรรมมารยาท, ปัญหาแก๊งค์ป่วนกวนเมือง, ปัญหาความไม่สนใจเหตุการณ์ปัญหาบ้านเมือง

ซึ่งเป็นปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา มักจะเริ่มมาจากครอบครัวก่อน โดยที่ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็กที่สุด หากภายในครอบครัวเกิดปัญหาแล้วก็จะส่งผลตาม เช่น พ่อ-แม่ทะเลาะกัน หย่าร้างกัน ผู้ปกครองไม่เข้าใจในตัวของเขาจนจนเป็นเหตุให้เขาคิดว่าคนในครอบครัวไม่เข้าใจ จึงไม่ค่อยอยากจะทำหรือปรึกษาเรื่องใดๆ เมื่อเกิดปัญหากับตัวเขา เขาก็จะหันไปปรึกษาบุคคลอื่นๆ ซึ่งบุคคลนั้นก็คือ เพื่อน หากเขาคบเพื่อนที่ดีก็อาจจะพากันไปแต่สิ่งที่ดีๆ เขาคบเพื่อนที่ไม่ดี อาจจะพบไปหลงผิด และก่อให้เกิดปัญหาตามมาอาทิ เช่น สิ่งเสพติด เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลปัญหาต่อสังคม เมื่อเขาสนใจสิ่งเสพติดไม่มีเงินซื้อสิ่งเสพติด จึงทำให้เขาขโมยเงินมาโดยการลักขโมย ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาอาชญากรรมตามมา เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้มากขึ้นก็จะส่งผลต่อสังคมประเทศชาติ

จากการจัดเวทีเด็กเก่งดีมีสุขจะเห็นได้ว่าประเด็นที่เด็กมองว่าเป็นปัญหาในเด็กและเยาวชนก็ไม่ต่างจากที่ผู้ใหญ่มองมากนัก เพียงแต่เด็กจะให้รายละเอียดของพฤติกรรม สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้มากกว่าลึกซึ้งกว่า เนื่องจากเด็กเป็นคนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง อย่างไรก็ตามจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่าไม่ได้เกิดจากตัวเด็กเอง หากแต่เป็นเพราะสภาพสังคมแวดล้อมสื่อ และผู้ใหญ่ที่สร้างพฤติกรรมให้เด็กได้เลียนแบบการโทษที่ตัวเด็กอย่างเดียวยังคงไม่ถูกต้องนัก ดังนั้นกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องมองเชิงระบบทั้งสังคม ทั้งตัวผู้ใหญ่และตัวเด็กด้วยเช่นกัน

บทที่ 6

การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกเด็ก

ในระหว่างที่คณะทำงานวิจัยประชาคมด้านเด็กดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินสถานการณ์ปัญหานั้น ก็มีสถานการณ์ปัญหาลูกเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และมีกลุ่มคนก่อการดีคิดกระบวนการพัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานวิจัย จึงใช้โอกาสแทรกตัวเองเข้าไปร่วมกระบวนการขับเคลื่อน เติมข้อมูล ชงประเด็น และหนุนเสริมให้กลยุธมิตรหลากหลายฝ่ายได้มาพบปะ พูดคุย ทำให้ประเด็นชัดเจนขึ้น และจับมือกันไปทำกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชน ซึ่งกระบวนการเคลื่อนไหวที่สำคัญได้แก่

6.1. ด้านการก่อรูปคณะทำงานวิจัย และการก่อตัวของกลไกประชาคมด้านเด็ก

ได้เริ่มจากการชักชวนกลยุธมิตรที่คุ้นเคยทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการทำงานด้านเด็ก มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตั้งโจทย์ประเด็นการวิจัย และวางแผนการทำงานร่วมกัน ผลของการแลกเปลี่ยนทำให้เกิดกลุ่มแกนที่มีใจอาสาเข้ามาทำงานร่วมกันที่มาจากหลายองค์กร ทำให้เกิดผลดีต่อการจัดกลไกการทำงานร่วมกัน เพราะทุกคนมีเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกัน ขณะเดียวกันก็ทำให้ประเด็นการแก้ไขปัญหาลูกเด็กและเยาวชนที่หน่วยงานของตนเองสังกัดอยู่หรือเครือข่ายที่ตนเองทำงานด้วย ได้มีการพัฒนาและเกิดความร่วมมือที่ชัดเจนมากขึ้น โดยใช้โจทย์การวิจัยและกลไกประชาคมเด็กไปร่วมกันขับเคลื่อนกระบวนการโดยใช้ฐานข้อมูลจากการวิจัย ทำให้มีพลังมากขึ้น เงื่อนไขสำคัญที่พบคือ “ตัวนักวิจัยและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก” มีความสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาประชาคมด้านเด็ก เนื่องจากตัวนักวิจัยแต่ละคนมีบทบาทและภารกิจในการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ทั้งด้านส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกเด็ก ทำให้ทีมวิจัยได้เข้าไปอยู่กับสถานการณ์ปัญหาลูกเด็กและกระบวนการขับเคลื่อนที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และมีเครือข่ายการทำงานกับองค์กรต่างๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นทุนเดิมของการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน

การก่อตัวเริ่มต้นจากการคุยกันในวงเล็กก่อนแล้วต่อเติมเพิ่มสมาชิกขึ้นมาจนได้คณะทำงานดำเนินการขับเคลื่อนงานวิจัยนี้ การหาจุดลงตัวในเรื่องเวลาที่จะพบปะพูดคุยกันเสวนาปัญหาลูกเด็กและเยาวชนก็เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายในทีมคณะทำงานจังหวัดน่านจึงได้พยายามหลีกเลี่ยงการใช้เวลาราชการ เวลาทำงานปกติเพราะหลายคนทำงานในภาครัฐจึงไม่สะดวกในเวลาราชการ ดังนั้นจึงได้ใช้เวลาเย็นและวันหยุดในการพบปะหารือกัน การหาจุดลงตัวเรื่องเนื้อหากรอบแนวคิดของงานวิจัย เริ่มจากการใช้กรอบแต่ละงานของคนทำงาน ความถนัด ความเชี่ยวชาญ ความรับผิดชอบงานในแต่ละด้าน และ

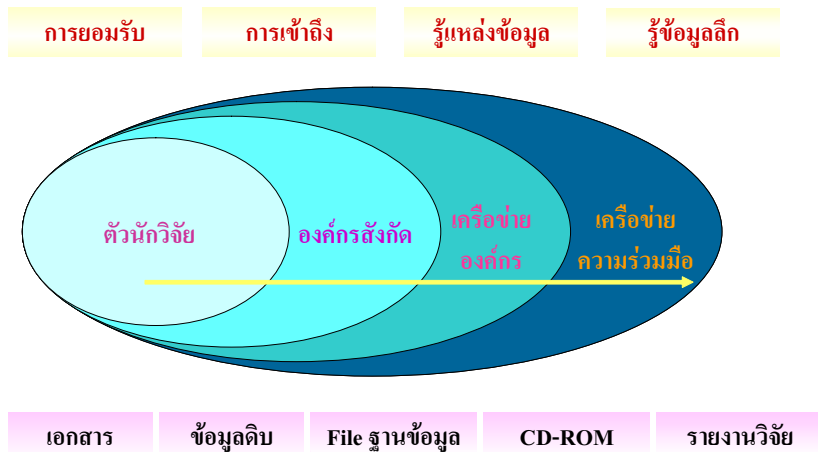
ทุกคนในทีมได้เริ่มต้นเดินตามกรอบที่วางไว้ โดยมีเป้าหมายในระยะแรก คือการศึกษาหาข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในจังหวัดน่าน เป็นตัวเดินเรื่อง

กระบวนการทำงานภายในทีม การเกาะเกี่ยว คนทำงานด้วยกัน บรรยากาศของการทำงานบางครั้งมีความเครียดด้วยเนื้อหา และปัญหาในเนื้อหาของงานวิจัยเพราะเป็นงานวิจัยที่คลุกกับปัญหาเด็กและเยาวชน ดังนั้นการปรึกษาหารือคนทำงาน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความเอื้ออาทรระหว่างพี่น้องในคณะงาน การให้กำลังใจกัน การช่วยเหลือกันในการทำงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้กระบวนการทำงานที่คณะวิจัยต้องต่อเชื่อมกับเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กกับองค์กร หน่วยงานอื่นๆ ในจังหวัดน่าน ก็เป็นภารกิจที่ทุกคนให้ความสำคัญ การทำความรู้จักกับคนกับงานเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนากลไกการทำงานและเกิดความรู้บางอย่างขึ้นกับตัวนักวิจัยเองโดยไม่รู้ตัว

6.2 กระบวนการจัดเก็บข้อมูลสร้างเครือข่ายการทำงาน

ผลของการจัดกลไกวิจัยประชาคมเด็กที่ใช้นักวิจัยเป็นฐาน ทำให้สามารถเข้าไปเก็บข้อมูลในหน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่หรือหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายการทำงานขององค์กรตนเอง เป็นไปได้ด้วยความสะดวก และสามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกได้ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเอกสาร ข้อมูลดิบ รายงาน ฐานข้อมูลดิบ รายงานวิจัยข้อมูล CD-Rom (ความสัมพันธ์ส่วนตัวและของหน่วยงานทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยดี) นอกจากนี้กระบวนการจัดเก็บข้อมูลยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลได้คิดและตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วย รวมทั้งได้เครือข่ายคนทำงานเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการจัดเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชน ได้แก่ หลายหน่วยงานยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ข้อมูลยังกระจัดกระจายอยู่ที่ตัวบุคคลผู้รับผิดชอบงานในหน่วยงานเป็นหลัก ขาดการใช้ข้อมูลร่วมกัน บางแห่งไม่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บ และการเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรและผู้รับผิดชอบงานทำให้ข้อมูลกระจัดกระจายและสูญหายไปด้วย และการจัดเก็บข้อมูลแต่ละองค์กรก็ใช้ฐานที่แตกต่างกันทำให้ข้อมูลมีความทับซ้อนและแตกต่างกันไป

การเก็บข้อมูล

6.3 การขับเคลื่อนตามประเด็นและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

ในระหว่างการเก็บข้อมูลก็ได้มีการใช้ข้อมูลที่ได้ไปขับเคลื่อนการพัฒนาประชาคมด้านเด็กตามประเด็นและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ และผลของการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กก็ทำให้ได้ข้อมูลมากขึ้น ลึกขึ้น ชัดเจนขึ้น โดยทีมวิจัยได้นำสถานการณ์ปัญหาเด็กจากข้อมูลการวิจัยไปเสนอในเวทีต่างๆ เพื่อให้เห็นประเด็นปัญหาร่วมกัน และช่วยกันขบคิดต่อและหาทางออกร่วมกัน ผลของการจัดเวทีทำให้เกิดเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กมากขึ้น ได้ประเด็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนมากขึ้น รวมทั้งเกิดรูปธรรมของความร่วมมือในการทำงานด้านเด็กหลายเรื่อง ซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนที่สำคัญแสดงดังตาราง

ตารางแสดงการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ประเด็น	เจ้าภาพ	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
1	เวทีคลังสมองท้องถิ่นน่าน เพื่อเด็กและเยาวชน จังหวัดน่าน	สนง.พัฒนาสังคมฯ	ภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน จำนวน 150 คน	เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครั้งที่ 1 หรืออนาคตฉบับที่ ศูนย์ประสานประชาคม ครั้งที่ 2 เปิดโรงเรียนให้เห็น ความทุกข์ยากของเด็กด้วย โอกาส ครั้งที่ 3 เวทีระดมความคิด เห็นในการช่วยเหลือเด็ก ด้วยโอกาส	- เกิดเครือข่ายคนทำงานด้านเด็ก - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็ก และเยาวชน - หมายเหตุ แต่หลังจัดเวทีไม่เกิดการขับเคลื่อน ต่อ เนื่องจากกลไกการทำงานไม่ชัดเจน
2	ศูนย์ประสานเครือข่าย เด็กด้วยโอกาสจังหวัด น่าน	ร.ร.ศึกษาสงเคราะห์ น่าน	ครู คณาจารย์ศูนย์ ที่มวิจัย ภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชุมชน จำนวน 50 คน	ครั้งที่ 1 หรืออนาคตฉบับที่ ศูนย์ประสานประชาคม ครั้งที่ 2 เปิดโรงเรียนให้เห็น ความทุกข์ยากของเด็กด้วย โอกาส ครั้งที่ 3 เวทีระดมความคิด เห็นในการช่วยเหลือเด็ก ด้วยโอกาส	- นายกเหล่ากาชาดผลักดันแผนงานและงบประมาณจากจังหวัด อบจ. ช่วยเหลือเด็กด้วย โอกาส - เกิดครอบครัวอุปถัมภ์เด็กด้วยโอกาส - มีการสำรวจข้อมูลเด็กด้วยโอกาสในโรงเรียนเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของจังหวัด - เกิดเครือข่ายการช่วยเหลือเด็กด้วยโอกาส ระหว่างองค์กร
3	เวทีแก๊งค์เด็ก กึ่ง อ.ญ.เพียง บ้าน	สภ.ญ.เพียง และ ตำรวจบ้าน	แกนนำชุมชน, ตำรวจ บ้าน จัดเวทีสัญจร 7 ตำบล	- ประชาคมตำบลเพื่อวง มาตรการดูแลความสงบ เรียบร้อย - จัดเวรยามเฝ้าระวัง	- เกิดกลุ่มตำรวจบ้านในการเฝ้าระวังปัญหา ในชุมชน - เกิดมาตรการชุมชนทั้งระดับตำบล/อำเภอใน การป้องกันปัญหาแก๊งค์เด็ก

ตารางแสดงการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ประเด็น	เจ้าภาพ	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
4	เด็กชาวเขาถูกล่อลวงไป บวชที่วัดสว่างภพ	ศูนย์พัฒนาฯชาวเขา	พระ ครู ปกครอง ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครองเด็ก ท้องถิ่น จำนวน 30 คน	- เวทีนำเสนอข้อมูล และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ค้นหาสาเหตุ และทางออก ของปัญหา	- เด็กและครอบครัวได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้น - องค์การที่เกี่ยวข้องได้นำปัญหาไปสู่การวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาในระยะยาว - ผู้ปกครองเด็กและชุมชนเกิดความพึงพอใจในระดับหนึ่ง
5	เวทีเด็กเก่งติมิสุข	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา น่าน เขต 1	ครู และนักเรียน จำนวน 200 คน	- บรรยายธรรมะ - ประชุมกลุ่มย่อยแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- เด็กได้ร่วมกันค้นหาปัญหา สาเหตุ และทาง ออกของปัญหาจากมุมมองของตัวเอง - เด็กมีเวทีในการคิด แสดงออก และร่วมกัน สร้างสำนึกความเป็นเด็กเก่งติมิสุข
6	เครือข่ายครอบครัวเข้ม แข็ง	คณะทำงานโครง การครอบครัวเข้ม แข็ง และสถาบัน ครอบครัวภาค ปกครอง	แกนนำครอบครัวเข้ม แข็ง 12 ชุมชน และ ครอบครัวในชุมชน	- อบรมแบบมีส่วนร่วม 3 ครั้ง - เวทีชุมชน 12 ชุมชน - สื่อชุมชน/สาธารณะ - วิจัยชุมชน 4 ชุมชน	- เกิดแกนนำครอบครัวเข้มแข็ง - เกิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องครอบครัว - มีมาตรการ กระบวนการ และการเปลี่ยนแปลงที่ดีในชุมชน - เกิดการสืบสานภูมิปัญญาครอบครัวและ ท้องถิ่น

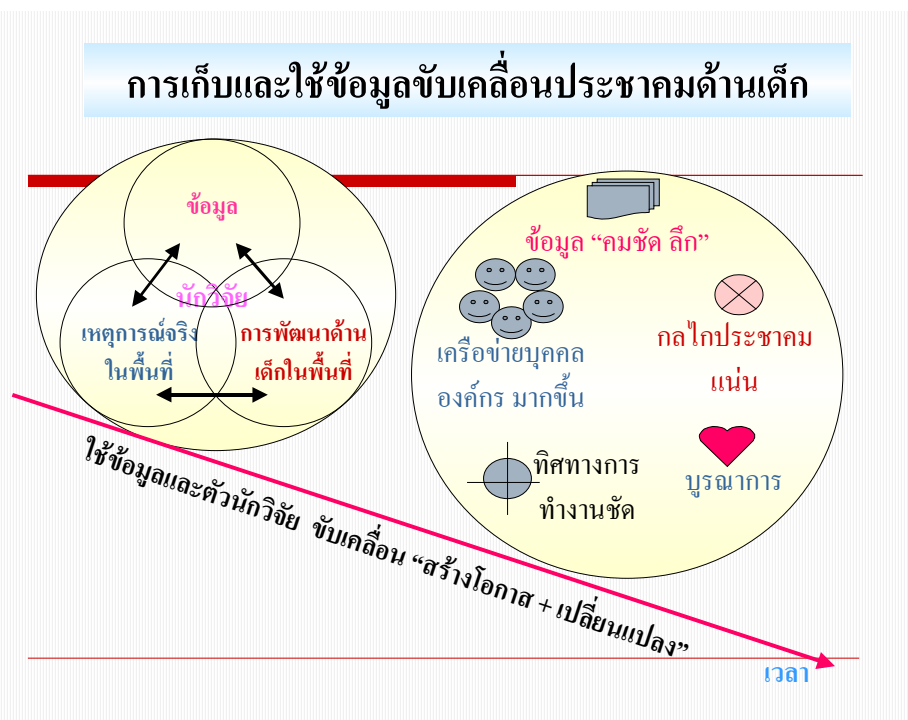
ตารางแสดงการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ประเด็น	เจ้าภาพ	ผู้เข้าร่วมกระบวนการ	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
7	เวทีการคัดค้านมนุษย์	มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน, กงสุลอเมริกาประจำ เชียงใหม่	ทีมวิจัย และกลุ่มองค์กร ด้านเด็ก จำนวน 30 คน	- ชม VCD - แลกเปลี่ยนเรียนรู้	เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องการค้ามนุษย์ ในพื้นที่จังหวัดน่าน
8	เวทีประชาคมจังหวัดน่าน	ศูนย์ประสานงาน ประชาคมจังหวัด น่าน	เครือข่ายประชาคม จำนวน 200 คน	- นำเสนอสถานการณ์ ปัญหาเด็กกับยาเสพติด - เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	มีมติประชาคมในการให้กำลังใจผู้ว่าการ จังหวัดน่านในการดำเนินงานแก้ไขปัญหา เสพติดตามโครงการศูนย์ขวัญน่าน
9	เวทีเครือข่ายเพื่อนใจวัย รุ่น	สนง.สาธารณสุข จังหวัดน่าน	ครู และแกนนำเพื่อนใจ วัยรุ่น 11 โรงเรียน ใน เขตอำเภอเมือง / ภู เพียง	- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ค่ายแกนนำเพื่อนใจวัยรุ่น	- เกิดเครือข่ายแกนนำเพื่อนใจวัยรุ่นในโรงเรียน - เชื่อมต่อการเคลื่อนไหวสมัชชาสุขภาพ จังหวัดน่าน
10	พรบ.คุ้มครองเด็ก 2546	สนง.พัฒนาสังคมฯ	องค์กรด้านเด็ก ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ	- ประชุมเรื่องเนื้อหาพรบ. - การแต่งตั้งคณะกรรมการ คุ้มครองเด็กตามพรบ. - การแต่งตั้งคณะ อนุกรรมการคุ้มครองเด็ก - การจัดสรรทุนให้เด็กด้วย โอกาส	- คณะทำงานวิจัยได้เข้าไปเป็นคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็ก - ได้นำข้อมูลจากการวิจัยไปนำเสนอในคณะ กรรมการคุ้มครองเด็ก

ตารางแสดงการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ประเด็น	เจ้าภาพ	ผู้ร่วมกระบวนการ	กระบวนการ	ผลที่ได้รับ
11	เวทีวิจัยประชาคมด้านเด็ก	ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็ก	เครือข่ายองค์กรด้านเด็กและเครือข่ายเยาวชน จำนวน 300 คน	- การแสดงของเด็ก - นำเสนอกรณีศึกษาเชิงลึก 6 กรณี - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิและคนทำงานด้านเด็ก	- ทำให้ประเด็นการศึกษาเชิงลึกมีความชัดเจนมากขึ้น - เกิดโจทย์ที่ให้เครือข่ายประชาคมด้านเด็กได้คิดต่อ - เกิดปณิธานที่จะร่วมเรียนรู้และพัฒนาเด็ก
12	เวทีสรุปบทเรียนการวิจัย	ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็ก	ทีมวิจัยประชาคมด้านเด็ก และที่ปรึกษา	- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้	- ได้จุดแข็ง จุดอ่อน และข้อเสนอแนะต่อระบบข้อมูลด้านเด็กและการขับเคลื่อนประชาคม - แนวทางในการขับเคลื่อนในระยะที่ 2

จากตารางจะเห็นได้ว่า การเก็บข้อมูล การสร้างเครือข่ายประชาคมด้านเด็ก และกระบวนการขับเคลื่อนประชาคมประชาคมด้านเด็ก ได้ดำเนินการไปพร้อมๆ โดยใช้ข้อมูลที่เก็บได้ไปร่วมนำเสนอ และแลกเปลี่ยนในเวทีต่างๆ เพื่อผลักดันให้มีการคิดต่อ สืบสาวข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากขึ้น และผลของการแลกเปลี่ยนได้นำไปสู่การจัดเวทีในประเด็นต่างๆ และขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริมป้องกัน และแก้ไขปัญหาเด็กเป็นอย่างรูปธรรม และเกิดขึ้นต่อเนื่อง จากเจ้าภาพหลายๆ องค์กร ทำให้ข้อมูลที่ได้ยังมีความคมชัดลึกมากขึ้น เกาะเกี่ยวเอาคนทำงานด้านเด็กมามากขึ้น ทำให้ประชาคมมีความแน่นมากขึ้น เกิดการร่วมมือ (ลงแขก) ในการทำงาน ส่งผลให้การทำงานมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น จากเวทีเล็กๆ ประเด็นเล็กๆ ขยายไปหลากหลายเวที จากหนึ่งประเด็นแตกย่อยไปอีกหลายประเด็น จากกลุ่มคนเล็กๆ เริ่มมีเครือข่ายการทำงานมากขึ้น กระบวนการขับเคลื่อนประชาคมด้านเด็กจึงมีความเป็นพลวัตรอยู่เสมอและเคลื่อนตัวไปเสมือนหนึ่ง Snow Ball ที่เกาะเกี่ยวเอาคนน้อยใหญ่มาคุยและหาทางออกในเรื่องเด็ก ดังแผนภูมิ

อย่างไรก็ตามกลไกการทำงานประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน ยังถือว่าเป็นเพียงการเริ่มต้นของกระบวนการเกาะเกี่ยวสานเครือข่าย ยังมีกลุ่มองค์กรและคนทำงานด้านเด็กที่ยังเฝ้าดูและมองอยู่ห่างๆ จึงเป็นโจทย์ใหญ่ที่ทีมวิจัยจะเข้าไปเกี่ยวข้องกันเข้ามาร่วมกันทำงานในอนาคตอันใกล้นี้ นอกจากนี้ตัวกลไกประชาคมด้านเด็กก็ยังเป็นเพียงกลไกอาสาสมัครกลุ่มเล็กๆ เท่านั้น ยังไม่สามารถเข้าไปเคลื่อนไหวให้เกิดการยอมรับในกลไกโครงสร้างใหญ่ที่เป็นทางการในกระบวนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กของจังหวัดน่าน ซึ่งประเด็นนี้ก็เป็นสิ่งที่ทีมวิจัยต้องคำนึงในการทำงานในระยะต่อไปเช่นกัน

บทที่ 7

สรุปบทเรียนและแนวทางในการดำเนินงานขั้นต่อไป

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงานประชาคมคนทำงานด้านเด็กจังหวัดน่านในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ทำให้เห็นการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันของกลุ่มองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนใจและห่วงใยเด็กและเยาวชนเป็นระยะๆ ทั้งเรื่องของการใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อนงานร่วมกัน การเกิดสายใยเครือข่ายกัลยาณมิตร เกิดกระบวนการส่งเสริม ป้องกัน กลุ่มครอง และช่วยเหลือเด็กในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามการดำเนินงานที่ผ่านมาจึงพบสิ่งที่เป็นทั้งจุดอ่อน และจุดแข็งต่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและหนุนเสริมกลไกการทำงานของประชาคมคนทำงานด้านเด็กจังหวัดน่าน

การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง (ข้อจำกัด ศักยภาพ) ของระบบข้อมูลเด็กและเยาวชนจะช่วย บ่งบอกถึงสถานการณ์ปัญหาที่จะใช้ในการวางแผนการทำงานร่วมกัน รวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็งของ กลไกประชาคมด้านเด็ก ซึ่งจะทำให้ประชาคมสามารถที่จะกำหนดทิศทางจังหวัดน่านก้าวเดินที่เข้มแข็งมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์ร่วมกันสรุปได้ดังนี้

7.1 ด้านระบบข้อมูล

7.1.1 จุดอ่อนของระบบข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลดิบ ไม่ผ่านการวิเคราะห์ กลั่นกรอง ขาดการจัดระบบ
2. ฐานข้อมูลของแต่ละองค์กรหน่วยงานมีความแตกต่างกัน มีมุมมองในการมองเด็กด้วยโอกาสที่ต่างกัน เช่นกรณีเด็กพิการ พัฒนาสังคมอาจมองในแง่ของการสงเคราะห์ องค์กรพัฒนาเอกชนมองในแง่ของการพัฒนาศักยภาพ ทำให้ยากต่อการวิเคราะห์
3. ข้อมูลมีความซ้ำซ้อน มีจำนวนที่ไม่เท่ากันในแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากต่างคนต่างเก็บตามนโยบายของหน่วยงาน มีการแบ่งประเภทเด็กด้วยโอกาสที่แตกต่างกัน
4. ข้อมูลบางอย่างขาดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น
 - ตัวผู้เก็บขาดความรู้ ประสบการณ์ ไม่ศึกษาประเด็น เนื้อหา เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
 - ผู้ให้ข้อมูล ไม่มีข้อมูล เพียงพอ รู้ไม่จริง ไม่มีความจริงใจและใส่ใจ ในการให้ข้อมูล
 - ตัวข้อมูล ไม่รู้ที่ไปที่มาของข้อมูล และผู้ให้ ว่าถูกต้อง ครบคลุมหรือไม่อย่างไร

5. ความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ข้อมูลไม่เป็นจริง เนื่องจากบางหน่วยงานองค์กรกำหนดระยะเวลาในการรายงานผล เช่น เก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลา 6 เดือน แต่อาจรายงานผลแค่เดือนที่ 5 ซึ่งความจริงมีจำนวนตัวเลขของข้อมูลที่มากกว่านั้น
6. ความล่าช้าของแต่ละองค์กรหน่วยงานในการจัดเก็บข้อมูล ทำให้มีข้อมูลที่ไม่เป็นปัจจุบัน
7. ฐานข้อมูลยังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกล กรณีเด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เด็กที่ออกกลางคัน ที่ตกหล่นและไม่พบว่าอยู่ในระบบฐานข้อมูลของหน่วยงาน องค์กร ใดๆ
8. ข้อมูลเดิมหาย อยู่กระจัดกระจาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหน่วยงาน องค์กรและตัวบุคคล ขาดคนรับผิดชอบที่ชัดเจน
9. ข้อมูลฐานกลาง หรือภาพรวม ที่ให้ทุกคนนำไปใช้มีความหายาบ ไม่ละเอียด โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่รายงานตามแบบฟอร์ม นำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ส่วนข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่มีคนรับผิดชอบ จะเป็นข้อมูลที่ละเอียด เจาะลึก หากคนรับผิดชอบไม่อยู่จะทำให้ข้อมูลนั้นหายไป
10. ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง มักจะไม่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และรูปแบบเอกสารที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เก็บไว้และเป็นที่รับรู้เฉพาะตัวบุคคล ไม่ถูกเปิดเผย

7.1.2 จุดแข็งของระบบข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้มาจากตัวคณะทำงานผู้มีประสบการณ์การทำงานจริงในพื้นที่ คลุกติดกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ได้ข้อมูลที่จริง มีน้ำหนัก
2. ข้อมูลที่มีอยู่เป็นตัวจุดประกาย ที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกันของกลุ่มองค์กรหน่วยงาน
3. ข้อมูลมีมาก มีข้อมูลตัวเลขที่ชัดเจน

7.2 การวิเคราะห์กลไกการทำงานของประชาคมคนทำงานด้านเด็กจังหวัดน่าน

7.2.1 จุดแข็งกลไกการทำงานของประชาคม

คนทำงานมาด้วยความสมัครใจ มีจิตใจที่อาสา มีความรู้สึกที่อยากทำด้วยใจ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการทำงานเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน ร่วมมือกันสานต่อความคิดแล้วนำกลับไปทำต่อในพื้นที่หน่วยงานของตนเอง มีความสัมพันธ์ส่วนตัวและมาจากภาคีที่หลากหลายทั้งภาครัฐ เอกชน รวมถึงตัวเด็ก เยาวชน สามารถเชื่อมโยงการทำงานกันและคนทำงานร่วมกันในการขับเคลื่อนงานได้อย่างกลมกลืน บนพื้นฐานของประชามานาน

7.2.2 จุดอ่อนกลไกการทำงานของประชาคม

ด้วยคณะทำงานประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของคนทำงานที่มาจากภาครัฐและเอกชน ในแง่องค์กรภาครัฐเนื่องจากมีสายงานที่อยู่ใต้การบังคับบัญชา มีหัวหน้า และงานที่รับผิดชอบตามภารกิจโครงสร้างขององค์กร จึงทำให้บางครั้งขาดความคล่องตัวในการเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ ต้องชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานรับรู้และเข้าใจ การนัดหมายเพื่อประชุม พบปะ และทำงานร่วมกันจึงมักใช้เวลาในช่วงตอนเย็น มีการทำจดหมายบอกกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชาทุกครั้ง ซึ่งเป็นทางออกที่ดีที่ทำให้เกิดความสบายใจทั้งฝ่ายคนทำงาน หัวหน้า และเพื่อนร่วมงาน

ด้านองค์กรพัฒนาเอกชนถือเป็นอาสาสมัครที่มีประสบการณ์ทำงานในพื้นที่ และมีความสนใจที่จะร่วมเรียนรู้อย่างเต็มที่ มีความคล่องตัว เนื่องจากไม่ยึดติดกับระบบการบังคับบัญชาสามารถมีเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่ แต่ด้วยข้อจำกัดด้านวิชาการที่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์ ในการจัดเกลาจะทำให้ประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านเป็นประชาคมที่เข้มแข็ง พัฒนาและขับเคลื่อนอย่างยั่งยืน และต่อเนื่อง

7.3 ข้อเสนอแนะการทำงาน

1. ให้กำหนดคำนิยาม ประเภทของเด็กด้อยโอกาส ความพิการ ให้ชัดเจนในการเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติเป็นฐานเดียวกันในระดับจังหวัด ทุกองค์กรหน่วยงานสามารถนำไปใช้เป็นฐานเดียวกันในการจัดเก็บข้อมูลได้ จะทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่มีความซ้ำซ้อน มีความชัดเจน เชื่อถือได้
2. ควรให้มีการปรับปรุงระบบการถ่ายโอนข้อมูล หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารหรือคนทำงานจะมีการรองรับข้อมูลเดิมร่วมกันอย่างไร
3. มีการจัดการข้อมูลแบบCEO ให้เข้าสู่วาระของจังหวัด
4. มีการไหลเวียนของข้อมูล เพื่อให้เกิดนำไปใช้และเกิดการยอมรับร่วมกัน
5. หาเจ้าภาพในการพัฒนาระบบฐานข้อมูล
6. ผู้ให้ข้อมูลและผู้เก็บต้องมีความมั่นใจระหว่างกัน กรณีผู้เก็บข้อมูลหากนำข้อมูลไปแล้วจะต้องไม่เผยแพร่ข้อมูลที่เป็นความลับที่จะมีผลต่อหน่วยงานองค์กร และนำข้อมูลมาช่วยพัฒนาระบบข้อมูล แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของกลุ่มองค์กรนั้นได้ และในขณะเดียวกันผู้ให้ข้อมูลควรจะให้ข้อมูลที่เป็นความจริง มีความจริงใจเพื่อจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาระบบฐานข้อมูลร่วมกันได้

7.4 แผนงานที่จะดำเนินการต่อในปีที่ 2

1. การศึกษาพื้นที่ที่ดี

เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ต่อยอดจากกิจกรรมเดิม ศึกษาข้อมูลให้เจาะลึกและขยายไปสู่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดน่าน โดยสร้างเครือข่ายเด็กที่สนใจเข้าร่วมในงานวิจัยมากขึ้น ทั้งในระบบ และนอกระบบ ให้เด็กเป็นผู้ดำเนินการศึกษาข้อมูล และถอดประสบการณ์ เล่าเรื่องราว ด้วยตนเอง โดยมีทีมผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำปรึกษา

2. ศูนย์ประสานงานช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส

ศึกษาความเป็นไปได้ของการดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทั้งในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ชายขอบที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล โดยศึกษารูปแบบการช่วยเหลือดังนี้

เด็กในระบบ ได้แก่

การประสานงานธนาคารออมสินในการสนับสนุนช่วยเหลือทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาส

การขอโควตาสถาบันราชภัฏรับเด็กด้อยโอกาสที่มีศักยภาพเข้าศึกษาต่อ

การเอาเด็ก (จากศูนย์วิชาการเด็ก) มาช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส (สอนหนังสือ / ถ่ายพัฒนาศัลยกรรม) ทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม)

เด็กนอกระบบ ได้แก่

กองการรวนสู่การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ห่างไกล

การประสานกลุ่มครู หมอ พยาบาลเกษียณอายุ เด็กเยาวชนจากศูนย์วิชาการเด็ก ร่วมลงพื้นที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็ก

3. ระบบการคุ้มครองเด็ก

การศึกษาติดตามกระบวนการทำงานและถอดบทเรียนการทำงานทีมคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็ก (ถึงรูปแบบความเป็นไปได้ในการช่วยเหลือดูแลเด็กด้อยโอกาสที่ถูกละเมิด) โดยการจัดตั้งคณะอนุกรรมการคุ้มครองเด็กและช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสเด็กถูกละเมิด โดยให้ประชาคมด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมเป็นคณะอนุกรรมการพรบ.คุ้มครองเด็ก

4. การพัฒนากลไกประชาคมด้านเด็กจังหวัดน่าน

- การสร้างระบบข้อมูลให้กับระบบคุ้มครองเด็ก (จะอย่างไรต่อที่จะให้มีการปรับปรุงข้อมูลให้ดีขึ้น)
- ศูนย์ข้อมูลตาม พรบ. คุ้มครองเด็ก
- กระบวนการพัฒนากลไกประชาคมและการขับเคลื่อนต่อ

5. การสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อให้สาธารณชนรับรู้ ตระหนักและตื่นตัว เข้ามามีส่วนร่วมในประชาคมคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กมลินทร์ พินิจกุล.รายงานผลการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางและมาตรการในการจัดการ
ศึกษาของเด็กด้อยโอกาส.ใน <http://www.onec.go.th/6.12/disadv1.doc>
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.
กรุงเทพฯ:หจก.บางกอกบลิ๊ก.
- กลุ่มงานวิเคราะห์และพยากรณ์สถิติเชิงสังคม,สำนักสถิติพยากรณ์.สถานการณ์ความพิการ
ในประเทศไทย.ใน <http://www.nso.go.th/thai/stat/summary/cripled/cripled.html>
ข้อมูลสถิติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี.ใน<http://203.155.220.217/office/ccwed/page44.html>
กาญจนา แก้วเทพ.รายงานการทบทวนและสังเคราะห์งานวิจัยเรื่องบทบาทสื่อมวลชนต่อ
การพัฒนาเด็ก เยาวชน และครอบครัว.กรุงเทพฯ:กองทุนสนับสนุนการวิจัย,2540.
คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544.รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาเด็กและ
เยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ในช่วง
ครึ่งแผน ใน www.childthai.org/cic/ca321.htm
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก,2540.
- คณะทำงานระดับภูมิภาคเพื่อแก้ปัญหาแรงงานเด็ก.รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการภูมิภาค
เอเชีย “ การพัฒนาการวิจัยที่เน้นปฏิบัติการเรื่องรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงาน
เด็ก”,8 –10 ธ.ค 2542,กรุงเทพฯ
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ และคณะ.รายงานการทบทวนองค์ความรู้เรื่องเด็ก เยาวชน และ
ครอบครัวในประเทศไทย.กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,2540.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ.ศึกษาปัญหาชีวิตกลุ่มเด็กยากจนและด้อยโอกาสในเขตชุมชน
เมือง จังหวัดสุรินทร์,2546
- ปวีณา สายสูง.ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดน่าน.การศึกษาค้น
คว้าแบบอิสระ,หลักสูตรสาขารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2541.
- ปิ่นทิพย์ ชะเอม.สถานภาพงานวิจัยด้านเด็กและเยาวชนในภาคเหนือ.เอกสารประกอบการ
ประชุมประจำปีการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ครั้งที่ 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยภาค,โรง
แรมเชียงใหม่ออกคิด,24 – 26เม.ย.2543.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.ราชกิจจานุเบกษา.(วันที่ 2 ตุลาคม 2546)

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา .(ฉบับที่20)พ.ศ2542.

ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2521.ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ .2539.ราชกิจจานุเบกษา

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก.คู่มือปฏิบัติงานในการบำบัดฟื้นฟูหญิงและเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหาย

จากการค้ามนุษย์.สำนักพิมพ์อินโฟเควส,นนทบุรี.2546

ยุพา วงศ์ไชย.รายงานการทบทวนและสังเคราะห์สถานภาพของเด็กในภาวะยากลำบากใน

ประเทศไทย.กรุงเทพฯ:สำนักงานสนับสนุนการวิจัย,2540.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540.ราชกิจจานุเบกษา.(11 ตุลาคม 2540)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.นโยบาย

เยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว(พ.ศ.2545-2554).ใน

www.childthai.org/

สุวรรณ วรคามิน และนางลักขณ์ บุญไทย. สถานการณ์การแท้งในประเทศไทย ปี 2542.

ใน www.anamai.moph.go.th/factsheet/POP7-5.HTM

<http://www.nso.go.th/thai/stat/summary/cripled/cripled.html>

สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข.เครื่องชี้วัดการประเมินการพัฒนาสุขภาพในส่วนของ

กระทรวงสาธารณสุข.กระทรวงสาธารณสุข,2541

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก.กฎบัตรสหประชาชาติ,2533

อรรถ ออ้อและจรรยา เศรษฐบุตร.โสเภณีเด็กในสังคมไทย:ผลการวิเคราะห์เอกสารและ

ประมาณการตัวเลขที่ใกล้เคียง.นครปฐม:สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัย

มหิดล,2540.

แหล่งข้อมูล

1. สำนักงานงานสถิติจังหวัดน่าน
2. โรงพยาบาลน่าน
3. ศูนย์ประสานงานประชาคมจังหวัดน่าน
4. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน
5. เรือนจำจังหวัดน่าน
6. กองกำกับการตำรวจภูธรน่าน
7. สถานีตำรวจภูธรทุกอำเภอในจังหวัดน่าน
8. สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดน่าน
9. ศาลจังหวัดน่าน
10. สำนักอัยการจังหวัดน่าน
11. สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน
12. สำนักงานสวัสดิการและแรงงานจังหวัดน่าน
13. ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน
14. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่านเขต 1
15. สำนักงานประกันสังคมจังหวัดน่าน
16. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดน่าน
17. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน
18. ศูนย์ขวัญจังหวัดน่าน (ศูนย์บำบัดและรักษายาเสพติดจังหวัดน่าน)
19. ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดน่าน
20. โรงเรียนน่านปัญญานุกูล

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อคณะทำงานวิจัย

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	ที่อยู่ติดต่อได้	เบอร์โทรฯ
1	คุณสำราญ ผัดผล	หัวหน้าโครงการวิจัย	มูลนิธิชัยพัฒนา	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-783092 06-9169331
2.	คุณเสน่ห์หนูช วิเศษสุข	คณะทำงาน /วิชาการ	เขตพื้นที่การศึกษา 1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-9988741
3	คุณณนัต ไบยา	ผู้ช่วยนักวิจัย /วิชาการ	สำนักงานสาธารณสุขน่าน	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-2873390
4	คุณลักขณาพร ทัดนาวลัย	คณะทำงาน	กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา	กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา อ.สมุนทวาราช อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-710615 01-7466121
5	คุณประภารัตน์ สายวงศ์	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-7160708
6	คุณจินตนา จันดี	คณะทำงาน	สำนักงานสาธารณสุขน่าน	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-7006073
7	คุณบานจิตร สายรอกำ	คณะทำงาน	มูลนิธิชัยพัฒนา	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530
8	คุณระรินทิพย์ เพชรเจริญ	คณะทำงาน	สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด	สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน ศาลากลางจังหวัด อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-3877704
9	คุณศิริลักษณ์ ขจรศักดิ์พันธ์	คณะทำงาน	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ต.ทำน่าว ถึงอ.ภูเพียง จ.น่าน	06-1873742

10	คุณกัญญารัตน์ วงศ์ภูคา	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงพยาบาลน่าน	ฝ่ายงานสวัสดิการสังคม โรงพยาบาลน่าน อ.เมือง จ.น่าน	09-5557273
11	คุณเพิ่มศักดิ์ พาไชย	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงพยาบาลอำเภออสันติสุข	โรงพยาบาลอำเภออสันติสุข อ.สันติสุข จ.น่าน 55210	01-8091570
12	คุณทองศักดิ์ ธรรมะ	คณะทำงาน	มูลนิธิอภัยภูเบศร	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530 06-1874776
13	คุณจิรวัฒน์ กำคำมูล	คณะทำงาน	ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน	88 ถ.สมุนเทวาราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-750510
14	คุณบัวทอง จิตะหล้า	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน	88 ถ.สมุนเทวาราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-750510 01-7965863
15	คุณสมศักดิ์ อินทร์แสน	กองเลขานุการ/ฐานข้อมูล	ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน	88 ถ.สมุนเทวาราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-8526746
16	คุณชาณิดา กิณนาธรรม	กองเลขานุการ/รวบรวมข้อมูล/ประสาน	มูลนิธิอภัยภูเบศร	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	06-1943530
17	นายดาบประสงค์ เชื้อนาค	คณะทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง 55000	01-6023664
18	พลตำรวจสุพล ญาคิดา	คณะทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง 55000	
19	อาจารย์สมนต์ มอนใจ	คณะทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	09-8375322
20	นางปณิดา ปัญญาณะ	คณะทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	06-1833324

ลำดับที่	ชื่อ -สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก	เบอร์โทรศัพท์
21	นายปรการ พิมสาร	คณะกรรมการวิจัย ประเด็นเด็กด้อยโอกาส	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	01-0348930 01-6037706
22	นายพิงพงษ์ พิทักษ์	คณะกรรมการวิจัยศึกษาเด็ก วัดสว่างภพ	ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์	ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ.น่าน	01-7469892
23	พระจรัญ สุทธิสาลี	คณะกรรมการวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียงอ. เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
24	พระตี จิตโตโสโกโม	คณะกรรมการวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียงอ. เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
25	พระมนตรี เมตตจิตโต	คณะกรรมการวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียงอ. เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
26	พระรุ่งโรจน์ โรจนธมโม	คณะกรรมการวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียงอ. เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
27	นายพงศกร โนบุญชร	คณะกรรมการวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียงอ. เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
28	ค.ช อาชัญญ์ ยศฐา	สตรีศรีน่าน	68 / 1 ถ.มหาวิทยาลัย ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ. เมือง จ.น่าน 55000	09 -1928069

29	นายธีรนนท์ จันทรวงู	สตรีศรีน่าน	33-36 ถ.บรมประชากรราษฎร์ ต.ใน เวียงอ.เมือง จ.น่าน	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ. เมือง จ.น่าน 55000	09-6349353
30	นายธีรณพ จันทรวงู	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	33-36 ถ.บรมประชากร ราษฎร์ ต.ในเวียงอ.เมือง จ. น่าน	06-9123784
31	นายฤทธิชัย สุธะ	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	283/1 ถ.สมุนทวาราช อ. เมือง จ.น่าน 55000	09-9511714
32	นางสาวสุมลทิพย์ จันทร์นำสร	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	4/3 ถ.หน่อคำ อ.เมือง จ. น่าน 55000	07-1784983
33	นางสาวกมลชนก สุนทรเมือง	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	352 ม.2 ถ.พุทธบูชา ต.ฝาย แก้ว กิ่งอำเภอภูเพียง จ. น่าน	09-2657748
34	นายมนการ เหมวรชาติ	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	234ม.1 ต.สัน อ.เวียงสา จ. น่าน	06-9170593
35	นางสาวชลธิชา เหมวรชาติ	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	234ม.1 ต.สัน อ.เวียงสา จ. น่าน	06-6155985
36	นางสาวนุสรา ปัญญา	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	12ม.10 ต.กลางเวียง อ.เวียงสา จ.น่าน	09-6376631
37	นางสาวบัณฑิตา วานารสุรักษ์	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	186 ม.6 ต.ฝายแก้ว กิ่ง อำเภอภูเพียง จ.น่าน	09-9525158
38	นายธนวัฒน์ เที่ยงทอง	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	122ม.5 ต.เมืองจันท์ กิ่งอำเภอ ภูเพียง จ.น่าน	06-9181618
39	นายณัฐวุฒิ ดวงพิสุข	คณะกรรมการวิจัยประเด็น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	129/8 ต.เมืองจันท์ กิ่งอ.เภอ	05-0373869

		การศึกษาพื้นที่ดี		เพียง จ.น่าน	
40	นายวัชรฯ คำคำ	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	16ม.2 ต.สะเนียน อ.เมือง จ.น่าน 55000	07-1902176
41	ด.ญ บุญยรัตน์ ผลิตผล	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	54ม.2 ต.ม่วงตึ๊ด อ.ภ.เพียง จ. น่าน	06-9169331 054-783092
42	นางสาวทวิภรณ์ ศรีสุคำ	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	54ม.2 ต.ม่วงตึ๊ด อ.ภ.เพียง จ. น่าน	07-1776900
43	นางสาวสุภาววรรณ สุเทพิน	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	21 บ้านหัวช่วง ต.ในเวียงอ. เมือง จ.น่าน	06-7317076
44	นายสุชาติ กันแสน	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	มูลนิธิอีกเมืองน่าน	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต. ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530
45	นางพิมลพรรณ สกิดรัมย์	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน	ศูนย์การเรียนรู้บ้านไร่ใช้ ต.เมืองจัง อ.อำเภอภูเพียง จ.น่าน 55000	054-783262

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อคณะทำงานวิจัย

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	ที่อยู่ติดต่อได้	เบอร์โทรฯ
1	คุณสำราญ ผลิตผล	หัวหน้าโครงการวิจัย	มูลนิธิศกเมืองน่าน	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-783092 06-9169331
2.	คุณแสนήนุช วิเศษสุข	คณะทำงาน /วิชาการ	เขตพื้นที่การศึกษา 1	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-9988741
3	คุณณัด ไบยา	ผู้ช่วยนักวิจัย / วิชาการ	สำนักงานสาธารณสุขน่าน	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-2873390
4	คุณลักษณาพร ทศนาวลัย	คณะทำงาน	กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา	กองทุนเพื่อเด็กและคนชรา อ.สมุนทวาราช อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-710615 01-7466121
5	คุณประภารัตน์ สายวงศ์	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-7160708
6	คุณจินตนา จันดี	คณะทำงาน	สำนักงานสาธารณสุขน่าน	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-7006073
7	คุณบานจิตร์ สายรอกำ	คณะทำงาน	มูลนิธิศกเมืองน่าน	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530

8	คุณระรินทิพย์ เพชรเจริญ	คณะทำงาน	สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด	สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดน่าน ศาลากลางจังหวัด อ.เมือง จ.น่าน 55000	01-3877704
9	คุณศิริลักษณ์ ขจรศักดิ์พันธ์	คณะทำงาน	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล ต.ท่าข้าว กิ่งอ.ภูเพียง จ.น่าน	06-1873742
10	คุณกัญญารัตน์ วงศ์ภูคา	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงพยาบาลน่าน	ฝ่ายงานสวัสดิการสังคมโรงพยาบาลน่าน อ.เมือง จ.น่าน	09-5557273
11	คุณเพิ่มศักดิ์ ทาไชย	คณะทำงาน /วิชาการ	โรงพยาบาลอำเภอสันทิสุข	โรงพยาบาลอำเภอสันทิสุข อ.สันติสุข จ.น่าน 55210	01-8091570
12	คุณทนงศักดิ์ ธรรมะ	คณะทำงาน	มูลนิธิศกเมืองน่าน	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530 06-1874776
13	คุณจิรวัฒน์ กำคำมูล	คณะทำงาน	ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรพืชพื้นบ้าน	88 ด.สมุนเทวราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-750510
14	คุณบัวตอง จิณะหล้า	เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี	ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรพืชพื้นบ้าน	88 ด.สมุนเทวราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-750510 01-7965863
15	คุณสมศักดิ์ อินทะเสน	กองเลขา /ฐานข้อมูล	ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรพืชพื้นบ้าน	88 ด.สมุนเทวราช ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-8526746

16	คุณชาณิดา กิณนาธรรม	กองเลขา/รวบรวมข้อมูล/ประสาน	มูลนิธิอภัยภูเบศร	96 ซอย 1 อรัญญาวาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	06-1943530
17	นายดาบประสงค์ เตือนคำ	คณะกรรมการวิจัยแม่เหล็ก	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง 55000	01-6023664
18	พลตำรวจสุรพล ญาคู	คณะกรรมการวิจัยแม่เหล็ก	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง	สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอภูเพียง 55000	
19	อาจารย์สุมนต์ มอนใจ	คณะกรรมการวิจัย ประเด็นเด็กด้อยโอกาส	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	09-8375322
20	นางปณิดา ปัญญา	คณะกรรมการวิจัย ประเด็นเด็กด้อยโอกาส	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	06-1833324

ลำดับที่	ชื่อ -สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน	ที่อยู่ติดต่อได้ สะดวก	เบอร์โทรศัพท์
21	นายปรการ พิมสาร	คณะทำงานวิจัยวิจัย ประเด็นเด็กด้อยโอกาส	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	โรงเรียนศึกษา สงเคราะห์น่าน อ.เวียงสา จ.น่าน 55110	01-0348930 01-6037706
22	นายพิชพงษ์ พิทักษ์	คณะทำงานวิจัยศึกษาเด็ก วัดสว่างภพ	ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์	ศูนย์พัฒนา สงเคราะห์ ต.ผาสิงห์ อ.เมือง จ. น่าน	01-7469892
23	พระจรรย์ สุทธิสีโล	คณะทำงานวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียง อ.เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
24	พระดี จิตตโสภโณ	คณะทำงานวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียง อ.เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
25	พระมนตรี เมตตจิตโต	คณะทำงานวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียง อ.เมืองจ.น่าน 55000	054-710120
26	พระรุ่งโรจน์ โรจนธมโม	คณะทำงานวิจัยศึกษา การบวชเณรภาคฤดู ร้อนจ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ชอย 1ต.ในเวียง อ.เมืองจ.น่าน 55000	054-710120

27	นายพงศกร โนกุลธร	คณะทำงานวิจัยศึกษา การบวชนิเวศน์ภาค อีสาน จ.น่าน	วัดอรัญญาวาส	96ซอย 1 ต.ในเวียง อ. เมือง จ.น่าน 55000	054-710120
28	ดร. อาชัญญ์ ชุติ	สตรีศรีน่าน	68 / 1 ถ.มหาวิทยาลัย ต.ในเวียง อ. เมือง จ.น่าน 55000	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	09 -1928069
29	นายธีรนนท์ จันทร์ราษฎร์	สตรีศรีน่าน	33-36 ถ.ประมพราหมณ์ ต. ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน	โรงเรียนสตรีศรีน่าน อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-6349353
30	นายธีรนนท์ จันทร์ราษฎร์	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ ที่ 1	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	33-36 ถ.ประมพราหมณ์ ราษฎร์ ต.ในเวียง อ. เมือง จ.น่าน	06-9123784
31	นายเกษมการณ์ สุขยิ่ง	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ ที่ 2	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	283/1 ถ.สมุนท ราษฎร์ อ.เมือง จ.น่าน 55000	09-9511714
32	นางสาวสุเมธทิพย์ จันทร์น้ำสร	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ ที่ 3	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	4/3 ถ.หน้าคำ อ. เมือง จ.น่าน 55000	07-1784983

33	นางสาวกมลชนก สุนทรเมือง	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	352 ม.2 ต.พทุษฐบุชา ต.ฝายแก้ว กิ่งอำเภอ ภูเพียง จ.น่าน	09-2657748
34	นายมนการ เหมวรชาติ	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	234ม.1 ต.สัน อ.เวียง ยงสา จ.น่าน	06-9170593
35	นางสาวชลธิชา เหมวรชาติ	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	234ม.1 ต.สัน อ.เวียง สา จ.น่าน	06-6155985
36	นางสาวนุสรา ปัญญา	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	12ม.10 ต.กลางเวียง อ. เวียงสา จ.น่าน	09-6376631
37	นางสาวบัณฑิตา วานารสุขรักษ์	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	186 ม.6 ต.ฝายแก้ว กิ่งอำเภอภูเพียง จ.น่าน	09-9525158
38	นายธนวัฒน์ เรียงทอง	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	122ม.5 ต.เมืองจัน กิ่งอำเภอภูเพียง จ.น่าน	06-9181618
39	นายณัฐวุฒิ ดวงพิสุข	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	129/8 ต.เมืองจัน กิ่งอ.ภูกามยาว จ.น่าน	05-0373869
40	นายวัชรดา คำคำ	คณะทำงานวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ต้น	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ	16ม.2 ต.สะเมียน อ.เมือง จ.น่าน 55000	07-1902176

41	ด.ญ บุญรัตน์ ผลิตผล	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนสตรีศรีน่าน	54ม.2ต.ม่วงตึ๊ด กิ่งอ.ภ เพียง จ.น่าน	06-9169331 054-783092
42	นางสาวทวิภรณ์ ศรีสุขคำ	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร	54ม.2ต.ม่วงตึ๊ด กิ่งอ.ภ เพียง จ.น่าน	07-1776900
43	นางสาวสุภาวรณ์ สุเทพิน	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคาร	21 บ้านหัววง ต.ในเวียงอ.เมือง จ.น่าน	06-7317076
44	นายสุชาติ กันแสน	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	มูลนิธิธิดาเมืองน่าน	96 ซอย 1 อรัญญา วาส ต.ในเวียง อ.เมือง จ.น่าน 55000	054-772530
45	นางพิมพ์พรพรณ สกิดรัมย์	คณะกรรมการวิจัยประเด็น การศึกษาพื้นที่ดี	ชมรมอนุรักษ์พรรณพืชพื้นบ้าน	ศูนย์การเรียนรู้บ้าน ใจก่อ ต.เมืองจัง กิ่งอำเภอภูเพียง จ.น่าน 55000	054-783262

ภาคผนวก ข

สรุปรายงานความก้าวหน้า

ครั้งที่ 1 (สิงหาคม 2546 - มกราคม 2547)

ครั้งที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2547 – ตุลาคม 2547)

สัญญาเลขที่ RDG4640034

โครงการ “ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์
และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนของจังหวัดน่าน ”

สรุปรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1

รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2546 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2547

ชื่อผู้รับทุน นายสำรวย ผัดผล

หน่วยงาน มูลนิธิรักษ์เมืองน่าน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
- 2.เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
- 3.เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านในลักษณะของประชาคมคนทำงานด้านเด็ก
- 4.เพื่อกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยอาศัยข้อมูลขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงาน ใน งวดที่ 1 โดยสรุป

แผนงาน	กิจกรรม(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
การจัดกลไก ประชาคม ด้านเด็ก	1.การประชุมเครือข่ายองค์กรหลัก / คณะทำงาน 2.การประชุมร่วมกับองค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน 3.เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับทีมประสานงานกลาง /ทีม3 จังหวัด	1.กลุ่มประชาคมด้านเด็ก 2.กลไกการทำงานการประสานงานและเครือข่ายการทำงาน 3.แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน	1.เกิดเครือข่ายกลุ่มคนทำงานที่มีใจรักเด็ก ที่มาจากหน่วยหน่วยงาน องค์กร 2.เกิดการประสานงานและการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3.การกำหนดแผนงานในการทำงานเพื่อพัฒนาและแก้ไข ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านในระยะ 1-2ปี	

แผนงาน	กิจกรรม(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ(ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
แผนการเก็บข้อมูล	1.การจัดเวทีคนทำงาน ด้านเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมในการให้ข้อมูลและประสานความร่วมมือ 2.การเก็บรวบรวมข้อมูล สถานการณ์ปัญหา / ข้อมูล กลุ่มองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับ เด็กและ เยาวชน 3.การพัฒนาทักษะคนทำงานด้านกระบวนการทำงาน(คิด วางแผน การสื่อสาร)	1.ความพร้อมในการหนุนช่วยด้าน ข้อมูลและด้านอื่นๆ ของกลุ่มคนทำงาน ด้านเด็กและเยาวชน 2.ความเข้าใจและความพร้อมของทีมงานในการเตรียม ดำเนินการเก็บข้อมูลทุกภูมิภาค หน่วยงานองค์กร ดำเนิน	1.ข้อมูลกลุ่มองค์กร หน่วยงาน(วัตถุประสงค์ กิจกรรมและบทบาท หน้าที่การทำงาน ปัญหา อุปสรรค จุดแข็ง เป็นต้น)เบื้องต้น 2.ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาเด็กในจังหวัดน่าน (สถานการณ์จริง สถิติ) เบื้องต้น 3.ความร่วมมือของกลุ่ม องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ หลากหลาย ในการหนุน ช่วยเรื่องข้อมูลและความ ร่วมมือในการดำเนิน โครงการ 4.ทีมงานได้พัฒนาทักษะ ด้านกระบวนการทำงาน เพื่อนำไปปรับใช้ในการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นในชุมชน และหน่วยงานอื่นๆได้	
3.การ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล	1.การจัดระบบข้อมูลทุกภูมิภาค(จัดระบบข้อมูล แยกตามประเด็น / การจัดทำ แฟ้ม / แบบตารางข้อมูล / การคีย์ข้อมูลลง คอมพิวเตอร์ / การตรวจสอบความครอบคลุมใน ประเด็น พื้นที่ หน่วยงาน องค์กร)	1.ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาเด็ก และข้อมูลกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ที่ผ่านการวิเคราะห์เตรียมสู่การสรุป สังเคราะห์	1. ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาเด็ก / ข้อมูล กลุ่มองค์กร หน่วยงานที่ผ่านการ วิเคราะห์แล้วเบื้องต้น 2. การพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล	

แผนงาน	กิจกรรมที่ดำเนิน(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ(ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	2.การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น			
4.แผนการใช้ข้อมูล	1.การใช้ข้อมูลในการเผยแพร่ในเวทีประชุมต่าง ๆ	1.การตระหนัก รับรู้สถานการณ์ปัญหาเด็กในระดับจังหวัด 2.ขยายเครือข่ายคนทำงานด้านเด็ก	1.เกิดการรับรู้สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างหน่วยงานองค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสาธารณชน 2.เกิดเครือข่ายการทำงานและประสานการทำงานร่วมกันขององค์กร หน่วยงาน ที่สนใจในการดูแล ช่วยเหลือ พัฒนาเด็กที่หลากหลายเพิ่มขึ้น 3.การกำหนดแผนงานและกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา (เบื้องต้น) 4.ความสนใจของกลุ่มคน หน่วยงาน ที่จะทำการศึกษาในประเด็นที่เกิดขึ้นในเชิงลึกขึ้น	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อสกว.

1. การสนับสนุนทางด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงาน
2. การหนุนเสริมกระบวนการในพื้นที่

ลงนาม.....

(ผู้รับทุน)

วันที่.....

สัญญาเลขที่ RDG4640034
โครงการ “ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและการประเมินสถานการณ์
และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนของจังหวัดน่าน “

สรุปรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 2

รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 31 ตุลาคม 2547

ชื่อผู้รับทุน นายสำรวย ผัดผล

หน่วยงาน มูลนิธิอภัยเมืองน่าน

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
- 2.เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่ม องค์กร หน่วยงาน ที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน
- 3.เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านในลักษณะของประชาคมคนทำงานด้านเด็ก
- 4.เพื่อกำหนดแนวทางและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน โดยอาศัยข้อมูลขององค์กรที่เกี่ยวข้อง

รายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการตามแผนงาน ใน งวดที่ 2 โดยสรุป
ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ – ตุลาคม 2547

แผนงาน	กิจกรรม(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
1.การจัด กลไก ประชา คมด้าน เด็ก	1.การประชุมคณะทำงาน จำนวน 10 ครั้ง 2.การประชุมร่วมกับ เครือข่ายกลุ่มองค์กรหน่วย งานหลักที่เกี่ยวข้องเด็กและ เยาวชนและกลุ่มเยาวชน - การประชุมร่วมทีมวิจัย เด็ก 8 ครั้ง - การประชุมเวทีเด็กด้วย โอกาส จำนวน 1 ครั้ง - การประชุมร่วมกับทีม วิจัยกรณีการบวชนร ภาคฤดูร้อน จำนวน 1 ครั้ง - การประชุมร่วมกับทีม วิจัยกรณีเด็กชาวเขาวัด สว่างภพ จำนวน 1 ครั้ง 3.เวทีประชาคมด้านเด็ก จังหวัดน่าน จำนวน 1 ครั้ง	1.เกิดกลุ่มประชาคม ด้านเด็ก มีกลไกในการ ขับเคลื่อนในการ ประสานงานและแก้ไข ปัญหาเด็กร่วมกัน 2.แผนยุทธศาสตร์การ ป้องกันและแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชน	1.เกิดกลไกประชาคมใน การทำงานร่วมกัน และขับเคลื่อนงานในการแก้ไข พัฒนาเด็กและเยาวชนอย่าง ต่อเนื่องในลักษณะค่อยเป็น ค่อยไป โดยมีพันธมิตรที่มา จากหลากหลายกลุ่มเป้า หมาย และกลุ่มองค์กร หน่วยงาน เช่นเด็ก ชุมชน เจ้าหน้าที่กรภาครัฐ เอก ชน พระสงฆ์ ซึ่งมีประสบ การณ์ตรงในการทำงาน ด้านเด็ก เกี่ยวข้องเด็ก มา ด้วยใจรัก 2. เกิดแนวทางในการแก้ไข ปัญหาและวางแผนการ ดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อน การทำงานด้านเด็ก และ ประชาคมด้านเด็กร่วมกัน ในระหว่างดำเนินงานและ ระยะสั้นใน 1-2 ปี รวมถึง ระยะยาวด้วย	
2.แผน การเก็บ ข้อมูล	1.การจัดเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูลเชิงลึก (กำหนดกรอบประเด็น คำ ถามการวิจัย ,เครื่องมือ,ทีม, ระยะเวลา,พื้นที่ดำเนินการ, ' งบประมาณ ,กิจกรรม)	1.ความพร้อมของ ทำงานในการหนุนช่วย ด้านข้อมูลและด้านอื่น ๆ ของกลุ่มคนทำงาน ด้านเด็ก	1.ทีมมีความเข้าใจ และมี ความพร้อมในการเก็บข้อ มูล มีการวางแผนงานใน การลงเก็บข้อมูล	

แผนงาน	กิจกรรมที่ดำเนิน(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
	2.การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในประเด็นดังนี้ 2.1 การศึกษาพื้นที่ที่ดีของทีมวิจัยเด็กจังหวัดน่าน 2.2การศึกษาเก็บข้อมูลแก๊งค์เด็กน่าน โดยทีมเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครตำรวจบ้านกิ่งอำเภอภูเพียง จ.น่าน 2.3การศึกษาเก็บข้อมูลเด็กชาวเขาบวชเรียนวัดสว่างภพ โดยทีมศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดน่าน 2.4 การศึกษาเก็บข้อมูลเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านโดยทีมวิจัยโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จ.น่าน 2.5การศึกษาเก็บข้อมูลการบวชเณรภาคฤดูร้อนโดยทีมกลุ่มพระสงฆ์น่าน 2.6การศึกษาเก็บข้อมูลกรณีเวทีเด็กดีมีสุขโดยทีมศึกษานิเทศน์และคณะครู 3.การนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาของทีมวิจัยตามประเด็นและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม	2.ความเข้าใจและความพร้อมของทีมในการเตรียมดำเนินกรการเก็บข้อมูลเจาะลึกในเชิงคุณภาพ	2.ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลจริงเชิงคุณภาพ เนื่องจากทีมงานมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษาสามารถทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ 3.เกิดและขยายการเรียนรู้การวิจัยไปสู่กลุ่มบุคคลมากขึ้นเด็ก พระสงฆ์ ครู ชุมชน 4.เกิดภาคีความร่วมมือในการหนุนช่วยเรื่องข้อมูลจากกลุ่มองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องเด็กในประเด็นต่างๆ 5.เกิดการกลไกการขับเคลื่อนงานเพื่อป้องกันแก้ไข ดูแลช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดน่านร่วมกันในกลุ่มประเด็นต่าง ๆ	

แผนงาน	กิจกรรม(ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ
3.แผน การ วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ ข้อมูล	3.1การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาของทีมศึกษาใน แต่ประเด็น(คุณภาพของข้อ มูล ความครอบคลุมใน ประเด็นเนื้อหา)เพื่อเตรียมนำ เสนอให้กับกลุ่มองค์กรหน่วย งานในเวทีสาธารณะ 3.2การวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อ มูลภาพรวม(จุดอ่อนจุดแข็ง ของข้อมูล แนวทางการพัฒนา ข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้) 3.3การทำหนังสือรายงานวิจัย สถานการณ์ปัญหาฯ ข้อมูล ทำเนียบหน่วยงานองค์กร(บท สรุปผู้บริหาร บทสังเคราะห์ รวม ภาคผนวก)	1.ข้อมูลสถานการณ์ ปัญหาเด็ก องค์กร หน่วยงานด้านเด็กที่ ผ่านการวิเคราะห์แล้ว 2.หนังสือรายงานวิจัย สถานการณ์ปัญหาฯ และข้อมูลหน่วยงาน องค์กร	1.ข้อมูลสถานการณ์ปัญหา เด็กที่ผ่านการวิเคราะห์ใน 6 ประเด็น 2.เกิดแนวทางในการพัฒนา ข้อมูลร่วมกันในระยะต่อ ไป 3.หนังสือรายงานวิจัยสถาน การณ์ปัญหาข้อมูล ทำเนียบกลุ่มองค์กรหน่วย งานด้านเด็ก	
4.แผน การใช้ข้อ มูล	4.1การจัดทำเอกสารสรุป สาระสำคัญเพื่อเผยแพร่ 4.2การเผยแพร่สู่สาธารณะ - บทความและ สรุปผล การจัดกิจกรรม ลง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น - เวทีประชาคมคนทำงาน ด้านเด็ก - การถ่ายทอดทางรายการ วิทยุ - เวทีเพื่อกำหนดแนวทาง การวิจัยและการใช้ข้อมูล ในการขับเคลื่อนต่อ	1.การตระหนักรู้ใน ระดับจังหวัด 2.ขยายเครือข่ายคน ทำงานด้านเด็กร่วมกัน 3.องค์ความรู้ที่สรุป สังเคราะห์แล้ว	1.สาธารณชน หน่วยงาน องค์กร ชุมชน รับรู้ข้อมูล ตระหนักเห็นความสำคัญ หยิบยื่นโอกาสและช่วย เหลือเด็กด้อยโอกาสมาก ขึ้น(ทุนการสนับสนุน ครอบครัวอุปถัมภ์/การช่วย เหลือทุนการศึกษา /ศูนย์ พัฒนาช่วยเหลือเด็กด้อย โอกาส) 2.ขยายเครือข่ายคนทำงาน ด้านเด็กร่วมกันในระดับ จังหวัดในวงกว้างมากขึ้น 3.องค์ความรู้ข้อมูลสถาน การณ์ด้านเด็กที่สรุป สังเคราะห์แล้ว	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อสกว.

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....

ลงนาม.....

(ผู้รับทุน)

วันที่.....